

ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

Департамент захисту довкілля

РЕГІОНАЛЬНА ДОПОВІДЬ

***про стан навколишнього
природного середовища
Запорізької області у 2025 році***

м. Запоріжжя
2026 р.

	Вступне слово	7
1.	Загальні відомості	
1	Географічне розташування та кліматичні особливості території	9
2	Соціальний та економічний розвиток регіону	18
2.	Атмосферне повітря	29
1	Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря	29
	Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря	
	Основні забруднювачі атмосферного повітря (за видами економічної діяльності)	
2	Транскордонне забруднення атмосферного повітря	33
3	Якість атмосферного повітря в населених пунктах	33
4	Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря	38
5	Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини та біорізноманіття	38
6	Державна політика та заходи у сфері поліпшення та відновлення стану атмосферного повітря	39
3.	Зміна клімату	40
1	Тенденції зміни клімату	40
2	Політика та заходи у сфері скорочення антропогенних викидів парникових газів та адаптації до зміни клімату	42
3	Політика та заходи у сфері захисту озонового шару	44
4.	Водні ресурси	45
1	Водні ресурси та їх використання	45
	Загальна характеристика	
	Водокористування та водовідведення	
2	Забруднення поверхневих вод	50
	Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистка стічних вод	
	Основні забруднювачі водних об'єктів (за сферами діяльності)	
	Транскордонне забруднення поверхневих вод	
3	Стан поверхневих вод	53
	Екологічний стан та потенціал масивів поверхневих вод	
	Хімічний стан масивів поверхневих вод	
	Мікробіологічна оцінка якості вод з огляду на епідемічну ситуацію	
	Радіаційний стан поверхневих вод	
4	Екологічний стан Азовського моря	59
5	Державна політика та заходи щодо поліпшення стану водних об'єктів	59
5.	Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, розвиток природно-заповідного фонду та формування національної екологічної мережі	61
1	Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, формування національної екологічної мережі	61

	Загальна характеристика	
	Загрози та вплив антропогенних чинників на структурні елементи екомережі, біологічне та ландшафтне різноманіття	
	Заходи щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття	
	Формування національної екомережі	
	Біобезпека та поводження з генетично модифікованими організмами	
2	Охорона, використання та відтворення рослинного світу	66
	Загальна характеристика рослинного світу	
	Охорона, використання та відтворення лісів та інших рослинних ресурсів	
	Охорона та відтворення видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів	
	Охорона природних рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України	
	Охорона, використання та відтворення зелених насаджень	
	Інвазійні чужорідні види рослин у флорі в межах адміністративно-територіальної одиниці	
3	Охорона, використання та відтворення тваринного світу	73
	Загальна характеристика тваринного світу	
	Стан і ведення мисливського господарства	
	Стан і ведення рибного господарства	
	Охорона та відтворення видів тварин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів	
	Охорона, використання та відтворення водних біоресурсів	
	Інвазійні чужорідні види тварин у фауні в межах адміністративно-територіальної одиниці	
4	Природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні	78
	Стан і перспективи розвитку природно-заповідного фонду	
	Водно-болотні угіддя міжнародного значення	
	Біосферні резервати та всесвітня природна спадщина	
	Формування Смарагдової мережі	
5	Еколого-освітня та рекреаційна діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду	87
6	Державна політика та заходи збереження біорізноманіття	88
6.	Земельні ресурси і ґрунти	89
1	Структура та стан земель	89
	Структура та динаміка основних видів земельних угідь	
	Стан ґрунтів	
	Деградація земель	
2	Основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси та	91

	грунти	
3	Державна політика та заходи у сфері охорони земель	92
	Практичні заходи	
	Нормативно-правове, фінансове та інституційне забезпечення, міжнародне співробітництво	
7.	Надра	94
1	Мінерально-сировинна база	94
	Стан та використання мінерально-сировинної бази	
2	Система моніторингу геологічного середовища	96
	Підземні води: ресурси, використання, якість	
	Екзогенні геологічні процеси	
3	Дозвільна діяльність у сфері використання надр	98
4	Геологічний контроль за вивченням та використанням надр	99
5	Державна політика та заходи щодо геологічного вивчення та раціонального використання надр	100
8.	Відходи	102
1	Структура утворення та накопичення відходів	102
2	Поводження з відходами (збирання, зберігання, утилізація та видалення)	104
3	Транскордонне перевезення небезпечних відходів	127
4	Державна політика та заходи у сфері поведінки з відходами	128
9.	Екологічна безпека	129
1	Екологічна безпека як складова національної безпеки	129
2	Об'єкти підвищеної небезпеки	130
3	Радіаційна безпека	130
	Стан радіаційного забруднення території адміністративно-територіальної одиниці	
	Поведінки з радіоактивними відходами	
4	Тимчасово окуповані території	134
5	Державна політика та заходи з забезпечення екологічної безпеки	152
10.	Промисловість та її вплив на навколишнє природне середовище	153
1	Структура та обсяги промислового виробництва	153
2	Вплив на навколишнє середовище	154
	Гірничодобувна промисловість	
	Металургійна промисловість	
	Хімічна та нафтохімічна промисловість	
	Харчова промисловість	
3	Державна політика та заходи з екологізації промислового виробництва	161
11.	Сільське господарство та його вплив на навколишнє природне середовище	163
1	Тенденції розвитку сільського господарства	163
2	Вплив на навколишнє середовище	164

	Внесення мінеральних і органічних добрив на оброблювані землі та під багаторічні насадження	
	Використання пестицидів	
	Зрошення та осушення земель	
	Тенденції в тваринництві	
3	Органічне сільське господарство	166
4	Державна політика та заходи з екологізації сільського господарства	167
12.	Енергетика та її вплив на навколишнє природне середовище	168
1	Структура виробництва та використання енергії	168
2	Ефективність енергоспоживання та енергозбереження	169
3	Вплив енергетичної галузі на навколишнє середовище	172
4	Використання відновлювальних джерел енергії та розвиток альтернативної енергетики	174
5	Державна політика та заходи щодо зменшення впливу енергетики на навколишнє природне середовище	175
13.	Транспорт та його вплив на навколишнє природне середовище	177
1	Транспортна мережа адміністративно-територіальної одиниці	178
	Структура та обсяги транспортних перевезень	
	Склад парку та середній вік транспортних засобів	
2	Вплив транспорту на навколишнє середовище	180
3	Державна політика та заходи щодо зменшення впливу транспорту на навколишнє середовище	180
14.	Стале споживання та виробництво	182
1	Тенденції та характеристика споживання	182
2	Запровадження елементів сталого споживання та виробництва	183
15.	Державне управління у сфері охорони навколишнього природного середовища	185
1	Національна та регіональна екологічна політика	185
2	Удосконалення нормативно-правового регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища	188
3	Державний нагляд (контроль) у сфері навколишнього природного середовища	192
4	Виконання державних цільових екологічних програм	196
5	Державна політика у сфері моніторингу навколишнього природного середовища	196
6	Оцінка впливу на довкілля	198
7	Економічні засади природокористування	201
	Економічні механізми природоохоронної діяльності	
	Стан фінансування сфери охорони навколишнього природного середовища	
8	Технічне регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та	207

	забезпечення екологічної безпеки	
9	Державне регулювання природокористування	210
10	Стан та перспективи наукових досліджень у сфері охорони навколишнього природного середовища	213
11	Участь громадськості в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються охорони навколишнього природного середовища	221
12	Екологічна освіта та інформування	230
13	Міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища	238
	Висновки	240

ВСТУПНЕ СЛОВО

Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища Запорізької області є офіційним аналітичним документом, створеним для забезпечення права громадян на екологічну інформацію та прийняття стратегічних управлінських рішень.

Сучасний екологічний стан регіону зазнає катастрофічних змін через поєднання високого техногенного навантаження, інтенсивного сільського господарства та руйнівного впливу повномасштабних воєнних дій.

Запорізька область володіє унікальним і водночас вразливим природно-ресурсним потенціалом. Географічне положення в межах степової зони, вихід до басейну нижньої течії річки Дніпро та Азовського моря визначають специфіку місцевих екосистем. Область традиційно належить до найбільш трансформованих і господарсько освоєних регіонів України:

аграрне навантаження: рілля та сільськогосподарські угіддя охоплюють понад 70-80 % загальної площі території, що зумовлює високий рівень розораності та ризику деградації ґрунтів;

промисловий сектор: концентрація гігантів чорної та кольорової металургії, машинобудування, хімічної промисловості та великої енергетики в обласному центрі та промислових вузлах створює екстремальний антропогенний тиск на атмосферне повітря та водні об'єкти.

Особливістю екологічного моніторингу Запорізького регіону в поточному періоді став катастрофічний вплив повномасштабних бойових дій та тимчасової окупації значної частини території області. З початку війни 86 % території Запорізької області опинилося у тимчасовій окупації або в районі проведення активних бойових дій – 53 громади із 67 територіальних громад.

У 2025 звітному році екологічна ситуація в Запорізькій області визначалася не лише традиційним промисловим забрудненням, а й глибокою деградацією природних комплексів через бойові дії:

криза водокористування та наслідки зневоднення: стабілізація гідрологічного режиму після руйнування Каховської ГЕС увійшла у фазу довгострокових екосистемних змін, що у 2025 році критично вплинуло на стан підземних вод, зрошувальні системи та біорізноманіття Приазов'я;

техногенне та радіаційне напруження: постійні ризики навколо окупованої Запорізької АЕС вимагали безперервного посиленого радіаційного моніторингу в регіоні;

деструкція земельного фонду та лісів: протягом 2025 року фіксувалися масштабні пошкодження ґрунтового покриву через фортифікаційні споруди,

забруднення токсичними залишками боєприпасів, важкими металами та паливно-мастильними матеріалами, масові лісові пожежі;

промислове забруднення: попри вимушене скорочення потужностей великих металургійних та хімічних гігантів м. Запоріжжя, екологічна програма міста у 2025 році фокусувалася на поетапному зниженні викидів від діючих джерел.

Захист та інформування про стан навколишнього середовища – це одне з важливих питань регіональної політики у сфері довкілля. Аналітичні дані, зібрані у доповіді за 2025 рік, мають принципове значення для фіксації, верифікації та юридичного закріплення екологічних злочинів проти довкілля для подальших міжнародних репарацій.

Ця доповідь покликана не лише констатувати наявні екологічні показники та обсяги забруднення, а й оцінити динаміку змін. Аналітичні висновки структуровані за ключовими компонентами (атмосферне повітря, водні ресурси, земельні ресурси та надра, біоресурси та природно-заповідний фонд, поводження з відходами).

Регіональна доповідь є відкритою та покликана консолідувати зусилля органів влади, наукової спільноти, міжнародних екологічних фондів та громадського сектору задля майбутнього екологічного відродження Запорізького краю.

Департамент захисту довкілля спільно з іншими структурними підрозділами облдержадміністрації активно долучився до розв'язання екологічних проблем та стабілізації ситуації в області.

Попри все, незважаючи на воєнний стан, підприємства області продовжували реалізовувати природоохоронні заходи.

Матеріали даного звіту слугуватимуть основою для формування повоєнних планів екологічного відновлення «Зеленого курсу» Запорізької області, залучення міжнародних інвестицій та допомоги екологічних інституцій, а також для розрахунку збитків, завданих довкіллю регіону.

Робимо все для відновлення довкілля, прагнемо зберегти навколишнє природне середовище Запорізького краю!

Висловлюємо подяку всім установам, підприємствам та організаціям, які долучилися та надали матеріали для підготовки доповіді про стан навколишнього природного середовища Запорізької області у 2025 році.

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

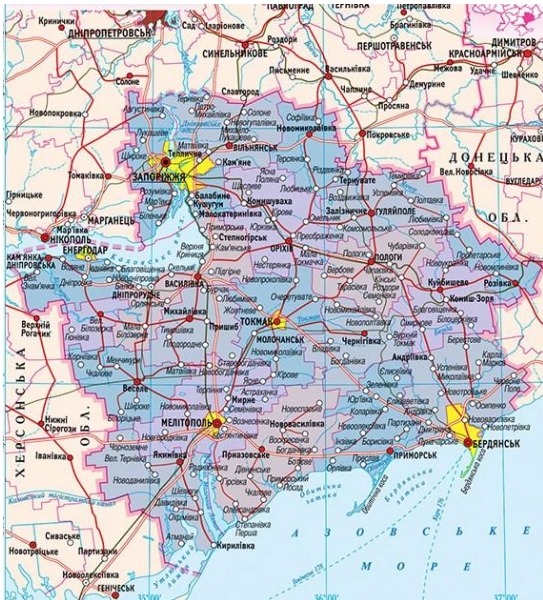
Запорізька область утворена 10 січня 1939 року. Територія області - 27,2 тис. км², що становить 4,5 % території України. Протяжність з півночі на південь 208 км, із заходу на схід 235 км.

За територіально-адміністративним поділом область має: 5 районів (Бердянський, Василівський, Запорізький, Мелітопольський та Пологівський), 950 населених пунктів (36 – міських, 914 – сільських), 67 територіальних громад (36 – сільських, 17 – селищних, 14 – міських). Обласний центр – місто Запоріжжя.

На даний час 86 % території Запорізької області опинилося у тимчасовій окупації або в районі проведення активних бойових дій – 53 територіальні громади відповідно до наказу Міністерства розвитку громад та територій України від 28.02.2025 № 376, зі змінами. Це 706 населених пунктів, у яких до війни проживало понад 860 тисяч осіб, що становить понад 50 % усього населення області.

Решта території області (14 громад) знаходиться в зоні можливих бойових дій та відноситься до «помаранчевої зони» – території в межах 25-70 км від активної війни, де завжди надвисокий ризик небезпеки та постійні нещадні російські обстріли та атаки.

1. Географічне розташування та кліматичні особливості території

Запорізька область розташована на південному сході України та займає, головним чином, лівобережну частину басейну нижньої течії Дніпра.

Область знаходиться на півдні Східноєвропейської рівнини в степовій зоні з характерним рівнинним ландшафтом.

Межує:

- на півночі і північному заході з Дніпропетровською областю;
- на заході з Херсонською областю;
- на сході з Донецькою областю;
- на півдні її побережжя омиває Азовське море.

Для області характерні переважно чорноземні ґрунти. Рельєф Запорізької області складається з двох виразних геоморфологічних частин: окраїн Приазовської і Придніпровської височин, що геоструктурно відповідають південно-східній частині Українського кристалічного масиву і окраїн приморських (Приазовської та Причорноморської) рівнин, які розташовані в межах Причорноморської западини. Ці дві геоморфологічні одиниці ніби зв'язуються третьою — Запорізькою внутрішньою рівниною.

Умовно область поділяється на три природно-сільськогосподарські зони:

зону степу (50,8 %),
степну посушливу (34,8 %),
сухостепову (14,4 %).

Територія Запорізької області розділена на два водозабірні басейни: Басейн р. Дніпро та басейн Азовського моря.

Запорізька область розташована в степовій зоні на півдні України. Клімат області – степовий атлантико - континентальний. Характер атмосферної циркуляції визначається частою зміною циклонів та антициклонів. Циклони приходять протягом року із заходу, північного та південного заходу та з півдня. Вони приносять з собою морські повітряні маси з Атлантики і Арктики. Вториння континентальних повітряних мас із Азії (антициклони) обумовлює взимку різкі похолодання, а влітку – засуху.

У зв'язку з воєнною агресією російської федерації проти України регулярні метеорологічні спостереження у 2025 році проводились тільки у місті Запоріжжя.

2025 рік увійшов у п'ятірку найтепліших років за увесь період метеорологічних спостережень. Середня річна температура перевищила норму на 1,6° та склала 12,0° тепла.

Високий фон температури повітря у місті спостерігався в січні, березні та листопаді, коли середні місячні значення були на 4-6° вище за норму. Січень став найтеплішим, а березень та листопад другими за рейтингом найтепліших за увесь період спостережень.

У період квітень-червень та серпень-жовтень середні місячні температури повітря були близькими до норми. Найхолоднішим місяцем року став лютий (середня місячна температура повітря 3,9° морозу), найтеплішим – липень (середня місячна температура повітря 26,0° тепла). Найхолодніша ніч була 19 лютого – 13,1° морозу, найспекотніший день – 30 липня, коли максимальна температура сягнула 37,3° тепла.

Протягом року було зафіксовано 13 рекордів максимальної температури повітря за добу та 14 рекордів середньої добової температури. Найбільше випадків зафіксовано в січні, березні, липні та листопаді.

Кількість опадів у місті за рік становила 362,4 мм, що складає 69 % від норми. Найменша кількість опадів спостерігалась у січні – 11,2 мм (26 % від норми), найбільша – у травні та жовтні – 62,5 мм (142 % від норми) та 60,7 мм (164 % від норми) відповідно.

У 2025 році у м. Запоріжжя спостерігалось 66 небезпечних метеорологічних явищ (НМЯ) та 2 стихійних метеорологічних явища (СМЯ).

Січень відзначився надзвичайно теплою погодою та став найтеплішим за увесь період спостережень. Середня місячна температура повітря у місті Запоріжжя була на 5,5° вище за норму і дорівнювала 3,0° тепла. Середні добові температури повітря спостерігались в діапазоні від 3° морозу до 9° тепла. 03, 08, 10, 29, 30, 31 січня були перевищені абсолютні значення середньої добової температури саме для цих днів.

Протягом місяця спостерігались невеликі опади у вигляді мряки, дощу та мокрого снігу. За місяць випало 11,2 мм опадів, що відповідає 26 % від місячної норми. Максимальна швидкість вітру у січні не перевищувала 11 м/с.

Дуже тепла погода, яка спостерігалась у більшу частину часу протягом місяця, була обумовлена надходженням теплих вологих повітряних мас з Атлантики. Дві хвилі холоду (04-06 січня та 12-16 січня) були пов'язані з адвекцією у тилу циклонів холодного арктичного повітря, вночі у ці дні температура повітря знижувалась до 3-6° морозу.

Формування погодних умов на території Запорізької області в січні відбувалось в улоговинах північно-західних циклонів та в гребнях антициклонів. Потужна адвекція тепла в теплих секторах циклонів стала причиною утворення в першій та третій декаді несприятливих погодних умов у вигляді погіршення видимості в туманах до 300-800 м. 10 та 26 січня тумани досягали критеріїв НМЯ.

У **лютому** спостерігалась холодна погода. Середня місячна температура повітря у місті Запоріжжя була на 2,2° нижче за норму і дорівнювала 3,9° морозу. В найхолодніші ночі мінімальна температура повітря знижувалась до 10-13° морозу, а середня добова температура була на 6-8° нижче за норму. В найтепліші дні (01-02 лютого) середня добова температура повітря перевищувала багаторічні значення на 6-8°, вдень повітря прогрівалось до 6-8° тепла.

Протягом місяця спостерігались невеликі та помірні опади у вигляді дощу, мокрого снігу та снігу. За місяць випало 24,6 мм опадів, що відповідає 65 % від місячної норми. Сніговий покрив утворився 15 лютого, максимальна висота його складала 5 см. Максимальна швидкість вітру у лютому не перевищувала 12 м/с.

Надзвичайно високий температурний режим в перші дні місяця забезпечувала тепла повітряна маса, яка надійшла на територію України з західним циклоном. Потужна адвекція тепла в теплому секторі стала причиною утворення 01 лютого туману та досягнення ним критерію НМЯ.

Заток холодного арктичного повітря в тилу цього циклону обумовив зниження температури повітря до від'ємних значень, а подальше посилення західного антициклону забезпечило утримання холодної погоди та стійкий перехід з 4 лютого середньої добової температури повітря через 0° у бік зниження (початок метеорологічної зими).

Наступне похолодання відбулось 15 лютого і було пов'язане з переміщенням північно-західного циклону. При проходженні атмосферного фронту спостерігались помірні опади у вигляді снігу, що обумовило утворення снігового покриву, який зберігався до кінця місяця. Середня добова температура знизилась на 3-4°, вночі 18-20 лютого повітря охолоджувалось до 11-13° морозу. Адвекція холоду в тилівій частині цього циклону сприяла збереженню дуже холодної погоди до кінця місяця.

Березень відзначився дуже теплою та сухою погодою та став другим за рейтингом найтепліших за увесь період спостережень після березня 2020 року. Середня місячна температура повітря у місті Запоріжжя була на 4,2° вище

за норму і дорівнювала $7,6^{\circ}$ тепла. Середні добові температури повітря спостерігались в діапазоні від 2° морозу до 14° тепла. В найтепліші дні середня добова температура повітря перевищувала багаторічні значення на $9-11^{\circ}$, вдень повітря прогрівалось до $22-24^{\circ}$ тепла. В найхолодніші ночі мінімальна температура повітря знижувалась до $4-7^{\circ}$ морозу, а середня добова температура була в межах норми. У період з 11 до 16 березня значення максимальної температури та/або середньої добової температури повітря перевищували історичні максимуми саме для цих днів.

За місяць випало 27,8 мм опадів (66 % від місячної норми), з яких 20,0 мм випало 31 березня. Максимальна швидкість вітру у березні досягала 15 м/с.

Аномально тепла погода березня була обумовлена надходженням на територію України теплих повітряних мас з Атлантики. Блокування полем високого тиску над Європою переміщення північно-західних циклонів сприяло формуванню переважно сухої погоди.

Посилення антициклону над Європою на початку місяця сприяло потужній адвекції тепла в верхніх шарах атмосфери та стало причиною різкого підвищення температури повітря. 03 березня відбувся стійкий перехід середньої добової температури повітря через 0° у бік підвищення (кінець зими).

В перші дні другої декади погодні умови формувались під впливом північно-західного циклону, в теплому секторі якого спостерігались тумани. 11 березня туман досяг критерію НМЯ. 16 березня при проходженні активного атмосферного фронту у місті спостерігалась перша весняна гроза, пройшов помірний дощ. Адвекція холодного арктичного повітря за фронтом знизила температуру повітря до значень, близьких до кліматичної норми.

Переміщення на територію Європи чергового атлантичного циклону спричинило поступове підвищення температури повітря протягом третьої декади. Активізація циклонічної діяльності над Середземним морем наприкінці місяця призвела до переміщення активних атмосферних фронтів на територію Запорізької області. 31 березня у місті спостерігався значний дощ, який тривав більше 16 годин, кількість опадів становила 19,6 мм.

Квітень відзначився мінливою погодою та коливаннями температури повітря. Середня місячна температура повітря у місті Запоріжжя була на $0,8^{\circ}$ вище за норму і дорівнювала $11,5^{\circ}$ тепла. Середні добові температури повітря спостерігались в діапазоні від 1° до 19° тепла. В найтепліші дні середня добова температура повітря перевищувала багаторічні значення на $4-6^{\circ}$, вдень повітря прогрівалось до $26-28^{\circ}$ тепла. В найхолодніші ночі мінімальна температура повітря знижувалась до 4° морозу, а середня добова температура була нижче за норму на $6-8^{\circ}$.

Протягом місяця спостерігались невеликі опади у вигляді дощу, 8-9 квітня у вигляді мокрого снігу. За місяць випало 17,8 мм опадів, що відповідає 43 % від місячної норми. Максимальна швидкість вітру у квітні досягала 16 м/с.

Різкі коливання температури повітря протягом місяця були обумовлені чергуванням холодних та теплих повітряних мас, пов'язаних з західними антициклонами та циклонічною діяльністю на півдні та північному заході.

На початку квітня активна циклонічна діяльність над Чорним морем забезпечила надходження на територію Запорізької області теплих вологих повітряних мас. Адвекція тепла в теплому секторі південного циклону стала причиною виникнення 02 квітня туману, який досяг критерію НМЯ.

У період 07-11 квітня спостерігались заморозки у повітрі 0-5° морозу, на висоті 2 см та поверхні ґрунту 1-8° морозу. Заморозки такої інтенсивності в період вегетації сільськогосподарських культур класифікуються як СМЯ.

З 16 квітня з посиленням західного антициклону на територію Запорізької області почала надходити тепла суха повітряна маса. Температурний фон підвищився на 5-7°, середні добові температури повітря перетнули відмітку 15°. 23-25 квітня внаслідок прогріву повітря до 27-28° тепла у місті спостерігались грози, 25 квітня - зі шквалистим посиленням вітру до 16 м/с.

Наступне похолодання відбулось 27 квітня і було пов'язане з затоком арктичного холодного повітря в тилу північно-східного циклону. Середня добова температура знизилась на 7°, 28-29 квітня на висоті 2 см спостерігались заморозки 0°, а за даними метеорологічних станцій, які розташовані в сільській місцевості на території сусідньої Дніпропетровської області були зафіксовані заморозки у повітрі 1-4° морозу, на висоті 2 см та поверхні ґрунту 0-7° морозу. Адвекція холоду в тилувій частині циклону сприяла збереженню холодної погоди до кінця місяця.

У **травні** спостерігалась мінлива погода та коливання температури повітря. Середня місячна температура повітря у місті Запоріжжя була на 0,9° нижче за норму і дорівнювала 16,1° тепла. Середні добові температури повітря спостерігались в діапазоні від 10° до 23° тепла. В найтепліші дні середня добова температура повітря перевищувала багаторічні значення на 3-5°, вдень повітря прогрівалось до 26-29° тепла. В найхолодніші ночі мінімальна температура повітря знижувалась до 4-6° тепла, а середня добова температура була на 4-6° нижче за норму.

За місяць випало 62,5 мм опадів (142 % від місячної норми), з яких 29,8 мм випало 28 квітня. Максимальна швидкість вітру у квітні досягала 17 м/с.

Активна циклонічна діяльність протягом місяця обумовила нестійку погоду з грозовими дощами різної інтенсивності. Температурний фон першої декади місяця був трохи нижчий за норму, наприкінці декади відбулось зниження температури повітря на 3-5° внаслідок адвекції холоду у тилу південного циклону. 07-09 травня пройшли невеликі та помірні дощі, 09 травня спостерігалась гроза.

Внаслідок активної циклонічної діяльності та переміщення холодних повітряних мас територією Європи друга декада травня була холодною з середньою декадною температурою на 3,3° нижче норми. Протягом усієї декади спостерігались невеликі дощі, лише вночі 20 травня пройшов помірний дощ з загальною кількістю опадів 11,2 мм. Посилення антициклону та переміщення теплих повітряних мас у першій половині третьої декади підвищило температурний фон вище за норму, опади припинились.

Черговий південний циклон 27-28 травня повернув на територію області дощову погоду. При проходженні холодного фронту вдень 28 травня у місті спостерігався значний дощ з грозою, кількість опадів становила 24,2 мм. Надалі, до кінця місяця, погодні умови визначала улоговина південного циклону, спостерігалась помірно тепла нестійка погода.

У першій декаді **червня** спостерігалась надзвичайно тепла суха погода, в решту часу переважала прохолодна з періодичними дощами погода. Середня місячна температура повітря у місті Запоріжжя була в межах норми і дорівнювала 21,2° тепла. Середні добові температури повітря спостерігались в діапазоні від 17° до 28° тепла. В найтепліші дні середня добова температура повітря перевищувала багаторічні значення на 4-6°, вдень повітря прогрівалось до 33-36° тепла. 8 та 9 червня були перевищені добові абсолютні значення максимальної температури у ці дні. В найхолодніші ночі мінімальна температура повітря знижувалась до 11-13° тепла, а середня добова температура була на 4-5° нижче за норму.

За місяць випало 39,3 мм опадів (63 % від місячної норми), з яких 33,1 мм спостерігались у третій декаді місяця. Максимальна швидкість вітру у червні досягала 16 м/с.

У першій декаді червня поле підвищеного тиску формувало суху надзвичайно теплу з температурними рекордами погоду. У період 06-10 червня перенос південно-західними повітряними потоками тропічного повітря з африканського континенту призвів до підвищення температури повітря вище 30° тепла. Проте, вже з 11 червня, із переміщенням активного холодного фронту, спостерігалось суттєве зниження температури повітря до показників нижчих від норми. У період 13-16 червня, внаслідок адвекції холодного арктичного повітря в тилу північно-східного циклону, температурний фон знизився на 4-6°, спостерігались несприятливі погодні умови у вигляді невеликих та помірних дощів з грозами, 16 червня - з випадінням невеликого граду.

У другій половині місяця активна циклонічна діяльність зберігалась на півночі та сході Європи. Вплив атмосферних фронтів, пов'язаних з північно-західними циклонами, обумовив формування нестійкої мінливої погоди з періодичними грозовими дощами різної інтенсивності та коливаннями температури повітря. Проходження через місто активних фронтальних розділів обумовило виникнення несприятливих погодних умов. Так, 24 червня під час грози був зафіксований шквал 16 м/с, 28 червня за 2 години випало 11,8 мм опадів, що склало 40 % від декадної норми. 30 червня спостерігалось посилення північно-західного вітру до 15 м/с.

Липень відзначився тривалою спекотною та сухою погодою. Середня місячна температура повітря у місті Запоріжжя була на 2,5° вище за норму і дорівнювала 26,0° тепла. Середні добові температури повітря спостерігались в діапазоні від 19° до 30° тепла. Протягом 27 днів у липні максимальна температура повітря перевищувала відмітку 30° тепла, в найспекотніші дні її значення досягали 35-37° тепла. 8 та 30 липня були перевищені добові абсолютні значення максимальної температури саме за ці дні. 30 липня також

було перевищено абсолютне значення середньої добової температури саме для цього дня.

В найхолодніші ночі 1-3 липня мінімальна температура повітря знижувалась до 13-14° тепла, а середня добова температура була на 3° нижче за норму. В решту часу більшість ночей були тропічними, коли мінімальна температура повітря не знижувалась нижче 20° тепла.

Загальна кількість опадів за місяць становила 20,3 мм, що відповідає 39 % від місячної норми. Максимальна швидкість вітру у липні не перевищувала 13 м/с.

Прохолодну погоду перших днів липня визначала тилова частина північно-східного циклону. Надалі, протягом місяця, Запорізька область знаходилась в слабо виражених улоговинах та гребнях. Надходження сухої тропічної повітряної маси з південних районів зумовило формування в регіоні спекотної та переважно сухої погоди. В окремі дні, внаслідок впливу атмосферних фронтів, спостерігались грози та зливові дощі, температурний фон суттєво не змінювався. Проходження 30 липня через територію Запорізької області південного циклону обумовило надходження більш прохолодної повітряної маси, температурний фон знизився на 5-7°.

У **серпні** спостерігалась помірно тепла, суха погода. Середня місячна температура повітря у місті Запоріжжя була в межах норми і дорівнювала 22,9° тепла. Середні добові температури повітря спостерігались в діапазоні від 16° до 28° тепла. В найтепліші дні середня добова температура перевищувала багаторічні значення на 4-6°, вдень повітря прогрівалось до 33-35° тепла. В найхолодніші ночі мінімальна температура повітря знижувалась до 10-12° тепла, а середня добова температура була на 4-6° нижче норми.

Загальна кількість опадів за місяць становила 16,4 мм, що відповідає 44 % від місячної норми. Максимальна швидкість вітру у серпні досягала 16 м/с.

Завдяки активній циклонічній діяльності на півночі та північному сході Європи, у серпні у більшу частину часу на висотах переважав північно-західний перенос. Адвекція прохолодних повітряних мас стала причиною встановлення помірно теплої погоди з температурним фоном у межах кліматичної норми.

Протягом серпня на території Запорізької області переважав антициклональний тип погоди, що стало причиною відсутності ефективних опадів та сприяло виникненню суховійних явищ. Виключенням стало лише 23 серпня, коли при проходженні західного циклону у місті спостерігались грози та помірний зливовий дощ. Випало 12 мм опадів, що становить 73 % від загальної кількості опадів у серпні. Надходження в тилу циклону холодного арктичного повітря знизило температурний фон на 5-8°. Внаслідок посилення антициклону та адвекції більш теплого повітря, максимальні температури повітря 28-31 серпня досягали значень 32-35° тепла.

У **вересні** переважала помірно тепла суха погода. Середня місячна температура повітря у місті Запоріжжя була на 1,3° вище за норму та дорівнювала 18,3° тепла. Середні добові температури повітря спостерігались в діапазоні від 11° до 24° тепла. В найтепліші дні середня добова температура

перевищувала багаторічні значення на 3-4°, вдень повітря прогрівалось до 28-31° тепла. В найхолодніші ночі мінімальна температура повітря знижувалась до 6-7° тепла, а середня добова температура була на 3-4° нижче норми.

25 вересня відбувся стійкий перехід середньої добової температури повітря через +15° у бік зниження (кінець літа), що в межах норми.

Загальна кількість опадів за місяць становила 21 мм (48 % від місячної норми), з яких 14,7 мм випало 18 вересня. Максимальна швидкість вітру у вересні досягала 15 м/с.

Погодні умови вересня формувалися у полі підвищеного тиску, тому у більшу частину часу спостерігалась помірно тепла та суха погода. В окремі дні, внаслідок впливу улоговини південного циклону, спостерігались невеликі та помірні дощі з грозами та шквалистим посиленням вітру до 15 м/с. 18 вересня при проходженні активного атмосферного фронту, пов'язаного з південним циклоном, пройшли помірні дощі. За добу випало 14,7 мм опадів, що відповідає 123 % від декадної норми.

25 вересня заток холодного арктичного повітря на південно-східній периферії антициклону призвів до різкого суттєвого похолодання. Температурні показники знизились на 8-10° та досягли кліматичної норми першої половини жовтня. Такий температурний режим зберігався до кінця місяця.

У **жовтні** переважала помірно тепла погода з температурним фоном, близьким до кліматичної норми. Середні добові температури повітря спостерігались в діапазоні від 5° до 18° тепла. В найтепліші дні середня добова температура перевищувала багаторічні значення на 5-6°, вдень повітря прогрівалось до 21-23° тепла. В найхолодніші ночі мінімальна температура повітря знижувалась до 1-3° тепла, а середня добова температура була на 3-4° нижче норми.

Станом на 30 жовтня загальна кількість опадів за місяць становила 60,7 мм (164 % від місячної норми), з яких 28,6 мм випало 27 жовтня. Максимальна швидкість вітру у жовтні не перевищувала 14 м/с.

У жовтні у більшості часу погодні умови формувалися у полі зниженого тиску. Активна циклонічна діяльність протягом місяця обумовила нестійку погоду з дощами різної інтенсивності. На початку першої декади, внаслідок впливу південного циклону та переміщення більш теплої повітряної маси, температура повітря різко підвищилась. 07-09 жовтня денні температури повітря досягали значень 21-23° тепла. При проходженні циклону територією Запорізької області спостерігались невеликі та помірні дощі.

Протягом другої декади, внаслідок вторгнення холодного арктичного повітря в тилу північного циклону, спостерігалась холодна погода, температура повітря знизилась на 6-8°. За даними спостережень відділу гідрометеорологічних спостережень Запорізького ЦГМ у період 14-16 жовтня спостерігались заморозки на висоті 2 см та поверхні ґрунту 0-1° морозу. Заморозки такої інтенсивності в період вегетації сільськогосподарських культур класифікуються як НМЯ.

Протягом третьої декади спостерігалась тепла дощова погода, як була обумовлена впливом північно-західного циклону та адвекцією теплого атлантичного повітря. 27 жовтня при проходженні активного атмосферного фронту вночі спостерігалась гроза, а вдень пройшов значний дощ. Кількість опадів за добу 27 жовтня склала 28,6 мм, що становить майже дві декадних норми. Такі нестійкі погодні умови з випадінням дощів різної інтенсивності зберігалися до кінця місяця.

Листопад відзначився дуже теплою погодою та став другим за рейтингом після 2010 року найтеплішим за увесь період спостережень. Середня місячна температура повітря у місті Запоріжжя була на 4,9° вище за норму та дорівнювала 8,7° тепла. Середні добові температури повітря спостерігались в діапазоні від 5° до 14° тепла. В найтепліші дні середня добова температура перевищувала багаторічні значення на 8-11°, вдень повітря прогрівалось до 14-17° тепла. В найхолодніші ночі мінімальна температура повітря знижувалась до 1-3° тепла, а середня добова температура була в межах норми. 18 та 23 листопада були перевищені добові абсолютні значення максимальної температури повітря у ці дні.

Загальна кількість опадів за місяць становила 30,8 мм (73 % від місячної норми), з яких 16,0 мм випало за добу 19 листопада. Максимальна швидкість вітру у листопаді не перевищувала 11 м/с.

Погодні умови листопада формувалися під впливом атлантичних та середземноморських циклонів, завдяки яким на територію України надходили теплі вологі повітряні маси. Потужна адвекція тепла в теплих секторах цих циклонів стала причиною виникнення туманів з погіршенням видимості в до 50-800 м. 10-11, 15, 20-21, 28-29 листопада тумани досягали критеріїв НМЯ. При проходженні атмосферних фронтів, пов'язаних з циклонами, у місті спостерігались невеликі та помірні дощі. 19 листопада за добу випала декадна норма опадів -16,0 мм.

У **грудні** спостерігалась тепла погода, лише останній тиждень місяця був холодний. Середня місячна температура повітря у місті Запоріжжя була на 2,2° вище за норму та дорівнювала 1,5° тепла. Середні добові температури повітря спостерігались в діапазоні від 7° тепла до 8° морозу. В найтепліші дні середня добова температура перевищувала багаторічні значення на 6-8°, вдень повітря прогрівалось до 7-9° тепла. В найхолодніші ночі мінімальна температура повітря знижувалась до 8-10° морозу, а середня добова температура була на 4-6° нижче за норму.

Загальна кількість опадів за місяць становила 30,0 мм, що складає 67 % від місячної норми. Сніговий покрив утворився 26 грудня, максимальна висота його склала 12 см. Максимальна швидкість вітру не перевищувала 14 м/с.

Протягом більшої частини грудня погодні умови формувалися у полі підвищеного тиску. Високий температурний режим був обумовлений адвекцією теплих повітряних мас на південно-західній та західній периферіях антициклону. Така синоптична ситуація сприяла утворенню низької хмарності, випадінням мряки та виникненню туманів. В окремі дні, при проходженні атмосферних фронтів, пов'язаних з північними циклонами, спостерігались

невеликі та помірні опади у вигляді дощу, мокрого снігу та снігу. З 25 грудня у зв'язку з вторгненням холодного арктичного повітря відбулось різке зниження температури повітря на 8-10°. У період 26-29 грудня внаслідок впливу активного циклону з північного заходу спостерігались опади у вигляді снігу та утворився сніговий покрив. 28 грудня випав значний сніг, кількість опадів за 8 годин склала 7,6 мм. До кінця місяця спостерігалась холодна погода з середніми добовими температурами нижче за норму.

Стихійні метеорологічні явища II рівня небезпечності у 2025 році – сильні заморозки: температура повітря знизилась 09 квітня до 0,5° морозу, 10 квітня до 3,6° морозу.

2. Соціальний та економічний розвиток регіону

Військова агресія росії проти України продовжує завдавати масштабних економічних, соціальних, екологічних втрат, як державі в цілому, так і Запорізькій області.

Структура економіки регіону, як і України в цілому, продовжує зазнавати помітних змін: слабшає роль сировинних та експортно орієнтованих секторів – насамперед сільського господарства і добувної промисловості – на фоні їх скорочення. Натомість зростає значення внутрішньо орієнтованих видів діяльності, передусім переробної промисловості, роздрібної торгівлі та будівництва. Це свідчить про поступове зміщення економічної моделі від експортно-сировинної до внутрішньо-споживчої та відновлювальної. Проте така трансформація має вимушений і незбалансований характер, що обмежує її стійкість у довгостроковій перспективі.

Загалом 2025 рік став для регіону ще одним роком неймовірної стійкості. Попри усі складнощі, пов'язані із проведенням війни за свободу та незалежність України, непросту економічну ситуацію та знищення/пошкодження об'єктів критичної інфраструктури (наближеність лінії фронту кратно підвищує системні ризики, обсяги руйнувань та збитків) Запорізька область вкотре підтвердила свій статус надійного південного рубежу оборони країни, одного з основних економічних центрів держави та домівки для тисяч тимчасово переміщених осіб.

Незважаючи на незворотні втрати виробничих потужностей, Запорізька область у 2025 році залишалася «традиційно індустріальною». Можна зазначити, що **промисловий комплекс** області, у якому зайнято понад 60 тис. працівників (майже 43 % працюючих у регіоні), трансформувалася та адаптувалася до нових викликів.

Зокрема, попри складні макроекономічні умови протягом двох років поспіль промисловість області демонструє позитивну динаміку виробництва. Так, за підсумками 2025 року:

індекс виробництва промислової продукції склав 102,7 % (по Україні – 98,3 %), у 2024 році – 105 %;

обсяг реалізованої промислової продукції – 204,4 млрд грн (це 5,0 % від загальнодержавного обсягу), що на 4,9 % більше, ніж у 2024 році;

середня заробітна плата – 27 629 грн (на 12,3 % більше середньої по області – 24 599 грн).

Значні оборонні потреби підтримають нарощування виробництва озброєнь та металургійної продукції, а також сприяють інвестиційній активності насамперед в окремих секторах машинобудування, зокрема енергообладнання.

Варто зазначити, що промисловий комплекс перебуває у стані «крихкої рівноваги», бо залишається вразливим до безпекових ризиків, та є найбільш енергоємним виробництвом (зокрема, через дефіцит, спричинений обстрілами енергетичної інфраструктури, середньомісячні гуртові ціни на електроенергію в IV кварталі 2025 року зросли до історичних максимумів).

Загалом, за результатами аналізу діяльності 30 стратегічних підприємств регіону (які звітували перед облдержадміністрацією) встановлено, що у 2025 році на більшості підприємств зросли обсяги виробництва та розміри сплачених податків до державного та місцевого бюджетів; майже на всіх підприємствах зросла середня заробітна плата працівникам. При цьому на 20 підприємствах відбулося зменшення середньооблікової чисельності працюючих (на загальну кількість 2 715 осіб).

Водночас, основними перешкодами для здійснення господарської діяльності залишаються, насамперед: дефіцит робочої сили, «енергетичні виклики», зростання цін на сировину та матеріали, зменшення попиту на продукцію або послуги підприємств, логістичні проблеми, брак обігових коштів, пошкодження майна або товару внаслідок бойових дій тощо.

До повномасштабного вторгнення **енергетичний комплекс** регіону був одним із найпотужніших в Україні. Запорізька область була єдина в Україні, на території якої вироблялися всі види електроенергії (загалом – кожен четвертий кіловат в країні). Проте за роки повномасштабної війни ворог захопив або знищив 85 % енергетичної інфраструктури.

Натепер на підконтрольній території області знаходяться:

23 промислові сонячні електростанції (далі – СЕС) із загальною встановленою потужністю 122,186 МВт;

11 комунальних СЕС (загальна потужність 0,885 МВт);

502 СЕС приватних домогосподарств (загальна потужність 11,408 МВт);

мала ГЕС на скидних спорудах (загальна потужність 0,520 МВт);

сміттєспалювальний біогазовий енергетичний комплекс (загальна потужність 1,067 МВт);

2 газотурбінні установки на природному газі (загальна потужність 2,134 МВт);

електростанції на вторинних енергетичних ресурсах (загальна потужність

79,98 МВт);

15 когенераційних установок (далі – КГУ) із загальною електричною потужністю 14,564 МВт (із них 9 КГУ (9,85 МВт) – на об'єктах теплопостачання; 3 КГУ (0,457 МВт) – на закладах освіти; 3 КГУ (4,357 МВт) – на об'єктах промисловості);

2 газопоршнєві установки (загальна потужність 3 МВт).

В області здійснюються заходи щодо скорочення обсягів споживання електроенергії, підвищення енергоефективності закладів, насамперед бюджетної сфери. Так, протягом 2025 бюджетними установами області спожито:

104 935,47 Гкал теплової енергії (на 2,2 % менше, ніж у 2024 році);

26 619,56 тис. кВт год електричної енергії (на 14 % менше);

2 212,05 тис. м³ природного газу (на 3,5 % менше).

З метою підвищення енергоефективності бюджетними підприємствами (установами та організаціями) області отримано сертифікати енергетичної ефективності класу В – на 1 будівлю, класу С – на 8 будівель, класу D – на 1 будівлю, класу Е – на 3 будівлі, класу G – на 6 будівель.

За даними НЕК «Укренерго» на 14,1 % збільшилася потужність використання розподіленої генерації та альтернативних джерел енергії (з 110,3 МВт станом на кінець 2024 року до 144,5 МВт – на кінець 2025 року), зокрема:

промислових СЕС – збільшилася на 7,8 % (з 92,0 МВт до 122,2 МВт);

СЕС домогосподарств – збільшилася на 7,6 % (з 10,6 МВт до 11,4 МВт);

когенераційних установок (КГУ) – збільшилася з 0 МВт до 9,85 МВт;

біогазових установок – зменшилася на 66,6 % (з 3,2 МВт до 1,1 МВт, припинено діяльність у зв'язку з нерентабельністю).

Однією із базових галузей економіки області є **сільське господарство**.

Функціонування цієї галузі є стратегічно важливим для утримання економіки області, особливо в період збройної агресії російської федерації. До того ж цей сектор забезпечує основу продовольчої і значною мірою економічної та екологічної безпеки, а також формує соціально-економічні основи розвитку сільських територій.

Майже 80 % ріллі Запорізької області знаходиться на тимчасово окупованій території або на території, де ведуться активні бойові дії (до початку повномасштабної війни оброблялось 1,88 млн га ріллі). Такі втрати місцевих аграріїв вплинули на значне послаблення сільськогосподарської спеціалізації області: за останніми статистичними даними – це лише 2,7 % у доданій вартості, проти 13 % – у 2021 році.

Окрім втрат через війну у 2025 році сільськогосподарська галузь зіткнулася з аномальними погодними умовами – весняними заморозками, які сталися в першій декаді квітня, літньою спекою та посухою, а також поширенням особливо небезпечних шкідників (сарани) влітку.

За попередніми статистичними даними у господарствах усіх категорій зібрано та намолочено:

зернових і зернобобових культур – 313,8 тис. тонн при урожайності 24,1 ц/га (79,1 % до рівня 2024 року при середній урожайності 30 ц/га), з площі 130,0 тис. га, у тому числі пшениці – 269,3 тис. тонн при врожайності 25,3 ц/га (86 % при середній урожайності 31 ц/га), з площі 106,6 тис. га;

соняшнику – 114,9 тис. тонн при врожайності 9,7 ц/га (60 % до рівня 2024 року при врожайності 17 ц/га), з площі 118,4 тис. га;

ріпаку – 66,4 тис. тонн при врожайності 23,9 ц/га (138,9 % до рівня 2024 року при врожайності 15 ц/га), з площі 27,8 тис. га.

Крім того, у 2025 році в області вироблено 9,3 тис. тонн плодів та ягід, 23,5 тис. тонн овочевої продукції відкритого ґрунту, 16,6 тис. тонн картоплі.

Річна потреба області, з урахуванням тимчасово переміщених осіб, в продовольчому зерні становить 100 тис. тонн. Отже, потреба населення на підконтрольній Україні території Запорізької області у продовольчому зерні для виробництва хліба, борошна та круп, а також олії забезпечена за рахунок власного ресурсу.

Для сівби озимих культур під урожай 2026 року забезпеченість насінням озимих зернових складала 100 %. Під урожай 2026 року посіяно 122,9 тис. га озимих культур (100 % до запланованого), у тому числі на зерно 96,4 тис. га. У всіх господарствах області на підконтрольній території проведено сівбу сільськогосподарських культур кондиційним насінням.

Основними проблемними питаннями у галузі рослинництва залишаються: постійна загроза обстрілів, мінна небезпека та обмежений доступ до полів, пошкодження техніки, складів та інфраструктури, дефіцит обігових коштів та здорожчання пального, добрив і засобів захисту рослин.

На підконтрольній Україні території області галузю тваринництва займаються 26 суб'єктів господарювання (у довоєнний період – 92 суб'єкти) у тому числі по виробництву молока – 4 господарства, м'яса – 18 господарств, м'яса та молока – 3 господарства, яєць курячих – 1 підприємство.

Станом на 01.01.2026, за статистичними даними, в усіх категоріях господарств утримувалося: 3,8 тис. голів великої рогатої худоби (64,4 % до рівня 2024 року), в тому числі 2,4 тис. голів корів (70,5 %); 29,0 тис. голів свиней (89,5 %), 4,0 тис. голів овець та кіз (81,6 %) та 840 тис. голів птиці (139,7 %).

Виробництво основних видів продукції тваринництва у 2025 році склало: м'яса у живій вазі – 5,5 тис. тонн (117,0 % до рівня 2024 року), молока – 15,9 тис. тонн (91,4 %), яєць – 86,3 млн штук (90,4 %).

Основними проблемними питаннями у галузі тваринництва залишаються: руйнування та пошкодження тваринницьких об'єктів; загибель сільськогосподарських тварин; відсутність фінансових та інших ресурсів у суб'єктів господарювання на відновлення діяльності.

Враховуючи вищевикладене, можна підсумувати наступне: у 2025 році сільське господарство продовжило втрачати позиції: індекс сільськогосподарської продукції склав 83,5 % (у 2024 році – 86,6 %); сектор з об'єктивних причин не лише не відновлюється, а й залишається під тиском негативних факторів (обмежений доступ до полів через небезпеку).

Основний удар припав на рослинництво, де загальне скорочення склало 18,8 % (за рахунок зниження виробництва окремих стратегічних культур: соняшнику – на 40 %, зернових та зернобобових – на 20,1 %, адже саме ці культури формують значну частину аграрного сектору регіону, тому їх скорочення має ширший ефект – від зменшення валютних надходжень до впливу на переробну промисловість).

Тваринництво продемонструвало кращі результати, де обсяг виробництва продукції тваринництва склав 100,6 % до 2024 року.

Зовнішньоторговельний оборот товарів підприємств Запорізької області з країнами світу за підсумками 9 місяців 2025 року становив 1 931,8 млн дол. США¹ та збільшився на 2,1 % у порівнянні з відповідним періодом 2024 року.

У зовнішній торгівлі регіон традиційно утримує позитивне сальдо щодо переваги обсягів експорту продукції над її імпортом, яке за 9 місяців 2025 року склало 417,8 млн дол. США (за 9 місяців 2024 року – 675,1 млн дол. США). Коефіцієнт покриття експортом імпорту становить 1,55 (за 9 місяців 2024 року – 2,09).

Зовнішньоторговельні операції проводились з партнерами зі 109 країн світу (110 країн світу – у 2024 році).

Обсяг експорту товарів становив 1 174,8 млн. дол. США (на 9,1 % менше показника 9 місяців 2024 року). За цим показником Запорізька область займає 7 місце серед регіонів України, на експорт припадає майже 4,0 % у загальноукраїнському обсязі експорту товарів до країн світу.

Країни ЄС є одним з найбільших торговельних партнерів регіону. Зокрема, обсяг експорту продукції на ринок ЄС – 758,8 млн дол. США або майже 64,6 % від загальнообласного обсягу експорту.

Товарна структура регіонального експорту: недорогоцінні метали та вироби з них – 73,4 % (862,6 млн дол. США, порівняно з аналогічним періодом 2024 року зменшився на 12,3 %); машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання – 12,8 % (150,2 млн дол. США, збільшився на 69,1 %), продукти рослинного походження – 4,8 % (56,5 млн дол. США, зменшився на 50,6 %).

Серед країн-партнерів найбільше експортувалися товари до Польщі – 27,7 %, США – 12,2 % та Болгарії – 11,6 %.

Обсяг імпорту продукції в області за 9 місяців 2025 року становив 757,0 млн дол. США (на 22,8 % більше показника 9 місяців 2024 року). За цим показником Запорізька область займає 11 місце серед регіонів України, на імпорт припадає 1,3 % у загальноукраїнському обсязі експорту товарів до країн світу.

У структурі імпорту найбільші обсяги припадали на: мінеральні продукти – 42,5 % (321,4 млн дол. США, порівняно з аналогічним періодом 2024 року збільшився на 14,7 %); машини, обладнання та механізми, електротехнічне

¹ - через затримку передачі Держмитслужбою інформації щодо електронних копій митних декларацій інформація за підсумками 2025 року тимчасово відсутня.

обладнання – 20,0 % (151,2 млн дол. США, збільшився на 62,7 %); недорогоцінні метали та вироби з них – 13,4 % (101,2 млн дол. США, збільшився на 19,3 %).

Найбільші країни-імпортери товарів до Запорізької області: Польща – 23,4 %, Китай – 23,2 %, США – 10,9 %.

Із урахуванням негативних факторів триваючої повномасштабної війни нині експорт стримується логістичними перешкодами, втратами виробничих потужностей та зростанням собівартості виробництва. Для відновлення зростання обсягів експортної торгівлі необхідна подальша диверсифікація логістичних шляхів експорту товарів, стабільні маршрути експорту та робота портової галузі щодо вивезення товарів на зовнішні ринки, відновлення та збільшення обсягів виробництва експортної продукції.

Інвестиційна діяльність. Протягом 2025 року підприємствами та організаціями області за рахунок усіх джерел фінансування було освоєно 8,9 млрд грн *капітальних інвестицій* (1,3 % від загального обсягу по Україні), на 22,1 % більше, ніж у 2024 році (10 місце серед регіонів, по Україні – на 25,2 % більше).

Найбільшу питому вагу в обсязі капітальних інвестицій мали інвестиції в матеріальні активи – 8,7 млрд грн (97,1 %), з яких у машини, обладнання та інвентар – 42,2 %, у інженерні споруди – 25,6 %.

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій залишаються власні кошти підприємств та організацій – 6,7 млрд грн (75,1 % загального обсягу), кошти державного бюджету – 1,4 млрд грн (16,2 %) та кошти місцевих бюджетів – 505,9 млн грн (5,7 %).

Найбільше капітальних інвестицій освоєно в промисловій галузі регіону – 6,2 млрд грн (69,1 % від загального обсягу), що на 29,8 % більше, ніж у 2024 році. Ключовими сегментами у 2025 році залишаються переробна галузь (4,0 млрд грн) та постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (2,0 млрд грн).

Завдяки проведеній масштабній роботі із напрацювання нових міжнародних контактів, розширення співробітництва у рамках вже діючого партнерства та залучення міжнародної технічної допомоги у 2025 році продовжилося відновлення втрачених позицій у залученні *прямих іноземних інвестицій* в економіку Запорізької області.

Так, станом на 31.12.2025 прямі інвестиції (інструменти участі в капіталі; залишки) в економіці області, порівнюючи із відповідною датою 2024 року, збільшилися на 14,6 % (на 196,2 млн дол. США) та становили 1 542,4 млн дол. США (3,7 % від загального обсягу по Україні – 5 місце серед областей України).

Найбільший обсяг прямих іноземних інвестицій накопичено у статутних капіталах підприємств промислового сектору регіону – 89,6 % (1 382,5 млн дол. США) від загального обсягу, переважно у підприємствах переробної промисловості – 76,9 % (1 186,5 млн дол. США).

Крім того, позитивні зрушення відбулись в операціях за інструментами прямих інвестицій. Зокрема, вилучення у 2023-2024 роках реінвестованих

доходів, які в структурі інструментів участі в капіталі завжди займали значну частину, вдалося призупинити та залучити протягом 2025 року 56,1 млн дол. США (у 2023 році було вилучено 191,6 млн дол. США; у 2024 році – 7,9 млн дол. США).

Зазначена тенденція є відображенням, зокрема відновлення виробництва у промисловому секторі, яке спостерігалось у 2025 році. Реінвестовані доходи, як ключовий компонент прямих інвестицій, є найефективнішим інструментом для стабілізації та розвитку бізнесу. Отже, попри високі ризики, бізнес продовжує інвестувати кошти у свій розвиток.

Проте окупація значної частини території області та наближеність до лінії фронту створює високий рівень невизначеності для інвесторів, оскільки існує ризик подальшої ескалації конфлікту, втрати інвестицій та пошкодження майна, що робить інвестиційний клімат Запорізької області нестабільним.

Попри високий рівень небезпеки, пов'язаний з регулярними обстрілами та наближеністю до фронту, *малий та середній бізнес* регіону продовжує тримати економічний фронт та підтримувати обороноздатність держави, про що, зокрема, свідчать такі показники:

у 2025 році суб'єктами малого та середнього підприємництва (далі – МСП) до бюджетів всіх рівнів сплачено понад 11,6 млрд грн, що на 18,4 % більше показника 2024 року (9,8 млрд грн);

зменшився темп релокації підприємств із Запорізької області на 14,4 % (за 2025 рік релоковано 1 166 суб'єктів МСП проти 1 363 суб'єктів – відповідного показника 2024 року);

разом з тим збільшилося число релокованих до Запорізької області підприємств на 37,4 % (наразі релоковано до області 934 підприємства проти 680 підприємств – відповідного показника 2024 року).

Водночас у 2025 році кількість підприємств, що сплачують податки, становила 52,8 тис. од. суб'єктів МСП, що на 4,2 % менше відповідного показника 2024 року (55,1 тис. од.).

Нестабільна діяльність багатьох підприємств області через воєнні дії, суттєві втрати людського капіталу внаслідок відтоку працездатного населення з ринку праці через міграційні процеси негативно впливають на *ринок праці* області.

Проте варто зазначити, що у 2025 році фіксуються окремі ознаки щодо зменшення дисбалансів на ринку праці, через стабілізацію міграційних процесів, а також активне залучення до праці різних категорій працівників.

За даними Пенсійного фонду України чисельність найманих працівників, застрахованих у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування області, у 2025 році (по суб'єктах господарювання, які надали звітність) продовжувала зменшуватися і станом на 01.01.2026 склала 212,4 тис. осіб, що на 5,6 тис. осіб менше, ніж у попередньому році (варто зазначити, що скорочення уповільнилося майже в 3 рази: у 2024 році – на 16,3 тис. осіб).

Протягом 2025 року послуги служби зайнятості отримали 17,5 тис. громадян, з них 8,2 тис. – зареєстровані безробітні, що на 17 % менше, ніж у 2024 році.

Зменшення звернень громадян до обласної служби зайнятості насамперед обумовлено міграцією молоді та кваліфікованих фахівців середньої ланки до безпечніших регіонів або за кордон, що призводить до суттєвого «старіння» робочої сили.

У таких умовах компанії змушені кардинально переглядати свої стратегії щодо адаптації робочих місць для ветеранів, залучення жінок до традиційно «чоловічих» професій та активне перенавчання працівників пенсійного та передпенсійного віку, що стало нагальною ринковою необхідністю та єдиним шансом на операційне виживання підприємств.

Станом на 01.01.2026 на обліку в службі зайнятості продовжувало перебувати 5 тис. осіб, в тому числі 2,2 тис. зареєстрованих безробітних. Кількість вакансій у базі даних служби зайнятості Запорізької області становила 1 230 одиниці (на 1 вакансію в середньому претендувало 4 особи; на 01.01.2025 – 8 осіб).

За даними моніторингу створення нових робочих місць, що здійснюється відповідно до наказу Міністерства соціальної політики України від 23.09.2013 № 611, протягом 2025 року в області на нові робочі місця прийнято 9 601 особу, з них 1 583 особи – на нові робочі місця для найманих працівників у юридичних осіб та 8 018 осіб – у фізичних осіб.

Аналіз співвідношення робочих місць за 2025 рік підтверджує суттєве скорочення ринку праці, оскільки кількість ліквідованих місць майже у 2,7 рази перевищила кількість новостворених.

Варто зазначити, що бізнес активніше шукає нових працівників. Однак підприємствам часто не вдається знайти фахівців з необхідними навичками через структурні перекося на ринку праці. Ще до повномасштабної війни підприємства стикалися з проблемою пошуку кваліфікованих кадрів, а повномасштабна війна ще більше ускладнила цей процес. У результаті безробіття скорочується, але дуже повільно.

Водночас, зростання конкуренції за кваліфікованих працівників підштовхувало підприємства до поступового підвищення заробітних плат.

Середньомісячна заробітна плата по області за 2025 рік становила 24 599 грн (5 місце серед регіонів, по Україні – 25 946 грн) та зросла з початку року на 2 311 грн (на 10,4 %, у січні 2025 року – 22 288 грн).

За видами економічної діяльності найвища заробітна плата спостерігалась у сферах: інформації та телекомунікації (45 014 грн), державного управління та оборони (34 290 грн), промисловості (27 629 грн), професійної та наукової діяльності (27 503 грн). Найнижчий рівень середньомісячної заробітної плати – у сфері тимчасового розміщування й організації харчування (8 706 грн).

У складних умовах війни обласною владою забезпечено своєчасне надання населенню державних *соціальних гарантій*.

Станом на 01.01.2026 державні соціальні допомоги перераховано 163 тис. осіб.

Забезпечено призначення 10,7 тис. житлових субсидій, 6,5 тис. пільг на оплату житлово-комунальних послуг, 238 страхових виплат потерпілим внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання. Проведено перерахунки 1,4 тис. житлових субсидій, 1,4 тис. пільг, 7,3 тис. страхових виплат. Станом на 01 січня 2026 року середній розмір житлової субсидії становить 1 235,03 грн, пільги – 1 675,20 грн, страхової виплати – 7 626,04 грн.

У межах реалізації державної програми «Пакунок малюка» у 2025 році забезпечено надання одноразової державної підтримки сім'ям з новонародженими дітьми у вигляді натуральної допомоги та грошової компенсації її вартості. В області видано 629 «пакунків малюка» у натуральній формі, 324 сім'ям виплачено грошову компенсацію на загальну суму понад 2,5 млн грн.

З метою підвищення рівня соціального захисту родин з дітьми в області реалізовувалася державна програма з відшкодування вартості послуги з догляду за дитиною до трьох років «Муніципальна няня». У 2025 році компенсацію вартості послуги отримали 232 сім'ї.

Також виплату на придбання пільгових лікарських засобів за рецептами та зубопротезування отримали 419 осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, на загальну суму 746,0 тис грн.

Упродовж 2025 року основними надавачами соціальних послуг населенню були: один територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг), 15 центрів надання соціальних послуг сільських, селищних, міських рад (далі – надавачі соціальних послуг).

Соціальні послуги від зазначених надавачів у 2025 році отримали понад 7,0 тис. сімей, які перебували у складних життєвих обставинах (з них майже 10,0 тис. осіб старше 18 років та 4,48 тис. дітей).

Упродовж звітного періоду соціальними послугами охоплені всі сім'ї/особи, які їх потребували. Найбільш запитуваною була соціальна послуга догляду вдома, якою було охоплено 3 706 осіб, з яких 2 751 особа похилого віку та 955 осіб з інвалідністю.

З 15.01.2025 у Запорізькому міському територіальному центрі соціального обслуговування (надання соціальних послуг) за рахунок коштів місцевого бюджету впроваджувалась соціальна транспортна послуга «Соціальне таксі» для осіб з інвалідністю I та II груп (у тому числі внаслідок війни), а також для осіб з інвалідністю внаслідок порушення зору; послугу отримали 129 осіб.

Крім того, Запорізький міський територіальний центр соціального обслуговування долучився до реалізації експериментального проекту із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості. Так у його структурі з червня 2025 року відкрито центр життєстійкості; послугу отримали 194 особи на суму 892,5 тис. грн.

У рамках виконання заходів Цільової програми соціальної підтримки населення Запорізької області у 2025 році з обласного бюджету спрямовано 67 119,7 тис. грн, на соціальну підтримку 8159 цивільних осіб та військовослужбовців.

Згідно з даними Єдиної інформаційної бази даних про *внутрішньо переміщених осіб* (ВПО), в Запорізькій області станом на 01.01.2026 на обліку перебуває 224,5 тис. осіб, що на 1,6 тис. осіб більше ніж на відповідну дату попереднього року, у тому числі: 107,0 тис. – працездатні особи, 39,6 тис. – діти до 18 років, 12,6 тис. – особи з інвалідністю, 56,2 тис. – особи пенсійного віку.

Допомогу на проживання відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 332 «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам» станом на 01.01.2026 отримують 43,8 тис. сімей з числа ВПО. Також, продуктові набори та інші види гуманітарної допомоги від міжнародних партнерів у звітному році отримали близько 83 тис. ВПО.

З метою забезпечення житлом для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб розпорядженням голови обласної державної адміністрації, начальника обласної військової адміністрації від 06.11.2023 № 646, зі змінами, затверджено перелік місць тимчасового проживання (далі – МТП) внутрішньо переміщених осіб в області. До Переліку включено 50 закладів різної форми власності; загальна кількість місць на кінець 2025 року складала 4 212 одиниць (99 – для маломобільних осіб), з них станом на 01.01.2026 вільні – 340 місць.

У 2025 році задля покращення умов тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб:

побудовано модульне містечко з 25 будинків (розраховані на 110 осіб) у м. Запоріжжя відповідно до угоди з Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців;

проведено ремонтні роботи у 25 МТП за підтримки недержавних організацій; відремонтовано 31 квартиру комунальної власності Запорізької міської територіальної громади та реконструйовано нежитлові приміщення під 14 кімнат житлових кімнат гуртожитку за рахунок субвенції з державного бюджету

відкрито Транзитний центр у м. Запоріжжя для евакуйованих мешканців прифронтових громад, у якому понад 7,6 тис. людей вже отримали тимчасовий прихисток, допомогу та консультації.

У рамках Комплексної програми підтримки внутрішньо переміщених осіб у Запорізькій області на період 2025-2026 років (розпорядження голови обласної державної адміністрації, начальника обласної військової адміністрації від 20.11.2024 № 1003, зі змінами) з обласного бюджету надано допомогу 576 особам на загальну суму 6,2 млн грн, з них 5,3 млн грн – одноразову грошову допомогу 528 особам, житло яких пошкоджено внаслідок обстрілів.

Пенсійне забезпечення. У 2025 році призначено 11,4 тис. нових пенсій цивільним пенсіонерам та 2,4 тис. – військовослужбовцям, встановлено 445 пенсій за особливі заслуги перед Україною. Середній розмір пенсії в області станом на 1 січня 2026 року складає 6 785,93 грн, що на 705,53 грн (на 11,6 %) більше аналогічного показника 2024 року.

У 2025 році реалізовано комплекс заходів з *підтримки ветеранів війни*, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни. Загальна кількість ветеранів війни Запорізької області, які обліковуються в Єдиному

державному реєстрі ветеранів війни, становить 71 711 осіб, у тому числі: учасники бойових дій – 53 537; учасники війни – 7 313; особи з інвалідністю внаслідок війни – 2 975. Кількість демобілізованих військовослужбовців з початку 2022 року досягнула майже 8,0 тис. осіб.

У рамках Комплексної програми розвитку малого і середнього підприємництва в Запорізькій області на 2025-2027 роки 5 ветеранів та члени їх сімей отримали гранти на суму 2,7 млн грн.

За державною програмою надання грантів для ветеранів та членів їх сімей у 2025 році ухвалено 29 рішень на надання гранту на загальну суму 13,7 млн грн.

У рамках виконання заходів Цільової програми соціальної підтримки населення Запорізької області на 2025-2029 роки у 2025 році забезпечено виплату з обласного бюджету 319 військовослужбовцям, звільнених з полону, разової грошової допомоги на загальну суму 15,95 млн грн.

В області забезпечено реалізацію державної програми щодо компенсації за найм (оренду) житлових приміщень для ветеранів війни. Відповідно до розподілу у 2025 році забезпечено виплату компенсації 4 особам на загальну суму 74,9 тис. грн.

У 2025 році з державного бюджету 64 особи отримали кошти на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для деяких категорій осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, на загальну суму 150,01 млн грн.

2. АТМОСФЕРНЕ ПОВІТРЯ

1. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря

Незважаючи на постійні обстріли та руйнацію, Запорізька область залишається регіоном, де зосереджена значна кількість підприємств важкої промисловості. Велика кількість промислових підприємств та їх концентрація призводять до значного забруднення повітряного басейну, що спричиняє техногенне навантаження на

довкілля області, а постійні обстріли тільки погіршують ситуацію, що склалась.

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами по Запорізькій області у 2025 році склали 55,138 тис. т (у 2024 році – 54,075 тис. т). В структурі викидів значну частину складають оксид вуглецю діоксид та інші сполуки сірки, оксиди азоту, та речовини у вигляді суспендованих твердих частинок, недиференційованих за складом.

Викиди основних забруднюючих речовин, діоксиду вуглецю в атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів у 2025* році

Таблиця 2.1.1

	Обсяги викидів	у % до 2024 р.
Усього, т	55138,335	101,966
у тому числі		
метали та їх сполуки	167,682	134,901
метан	136,181	63,222
неметанові леткі органічні сполуки	347,41	99,773
оксид вуглецю	43060,219	101,882
діоксид та інші сполуки сірки	4253,212	101,315
сполуки азоту	3857,03	107,253
речовини у вигляді твердих суспендованих частинок	3195,238	100,089
стійкі органічні забруднювачі	44,345	83,199
Крім того, діоксид вуглецю, млн.т	7,9	111,268

* - дані наведено без урахування тимчасово окупованих російською федерацією територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії. Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів. Дані можуть бути уточнені.

Незначне збільшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря у 2025 році у порівнянні з 2024 роком обумовлене, головним чином, стабілізацією господарської діяльності підприємств, розташованих у м. Запоріжжі, порівняно з початком воєнного стану.

Аналіз динаміки викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря свідчить про збільшення на 2 % обсягів викидів в атмосферне повітря від

стаціонарних джерел у 2025 році у порівнянні з 2024 роком. Збільшення відбулось за рахунок часткового поновлення роботи виробництв.

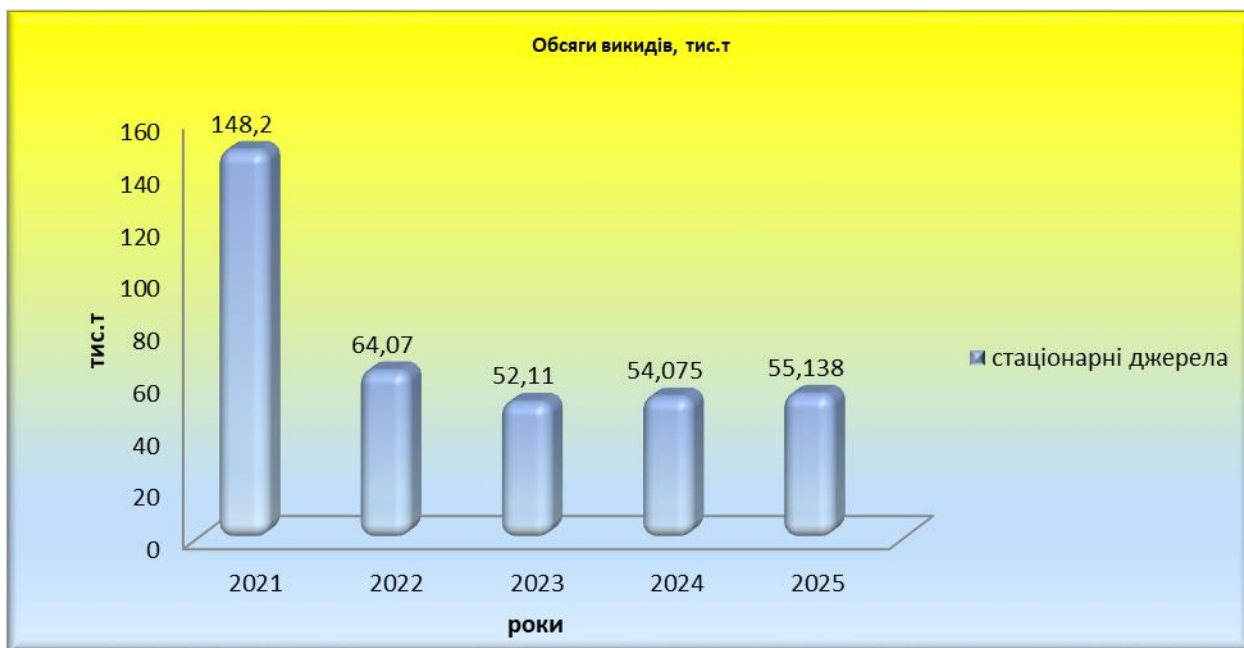

Рис. 2.1.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря по Запорізькій області

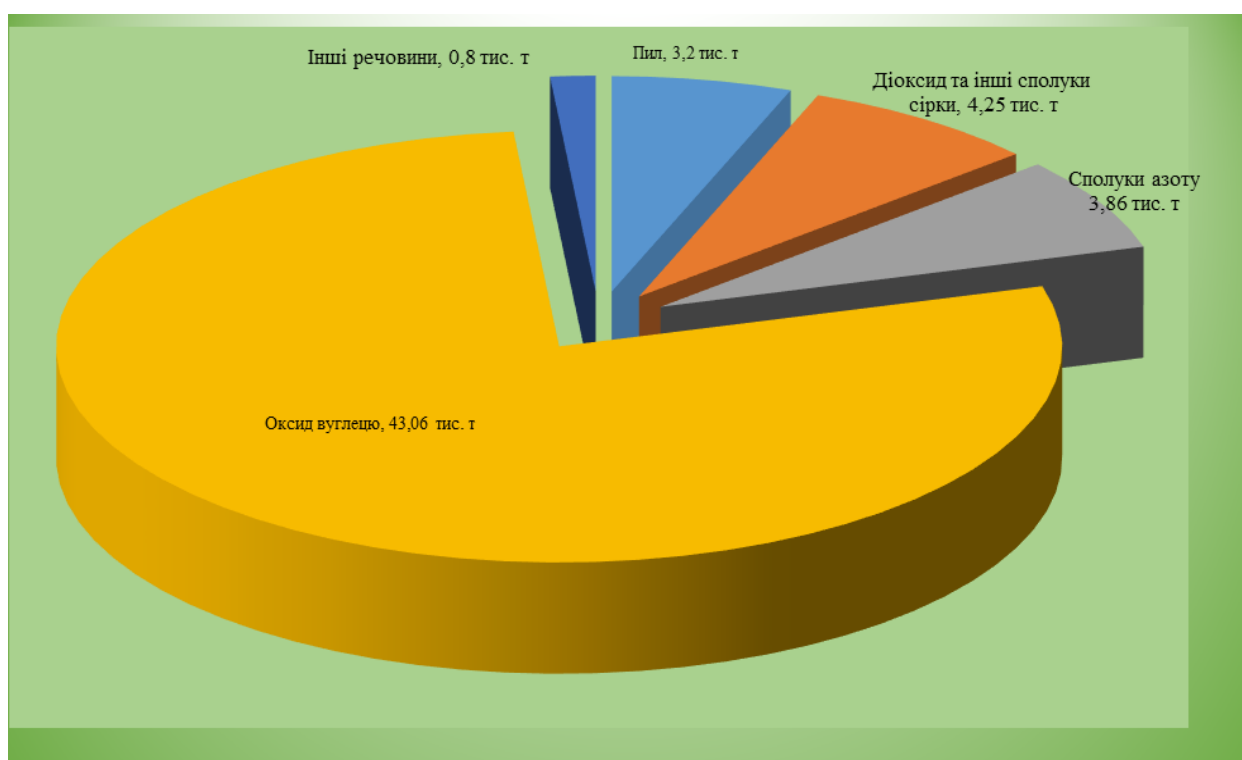

Рис. 2.1.2. Структура викидів основних забруднюючих речовин в атмосферне повітря Запорізької області у 2025 році

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря

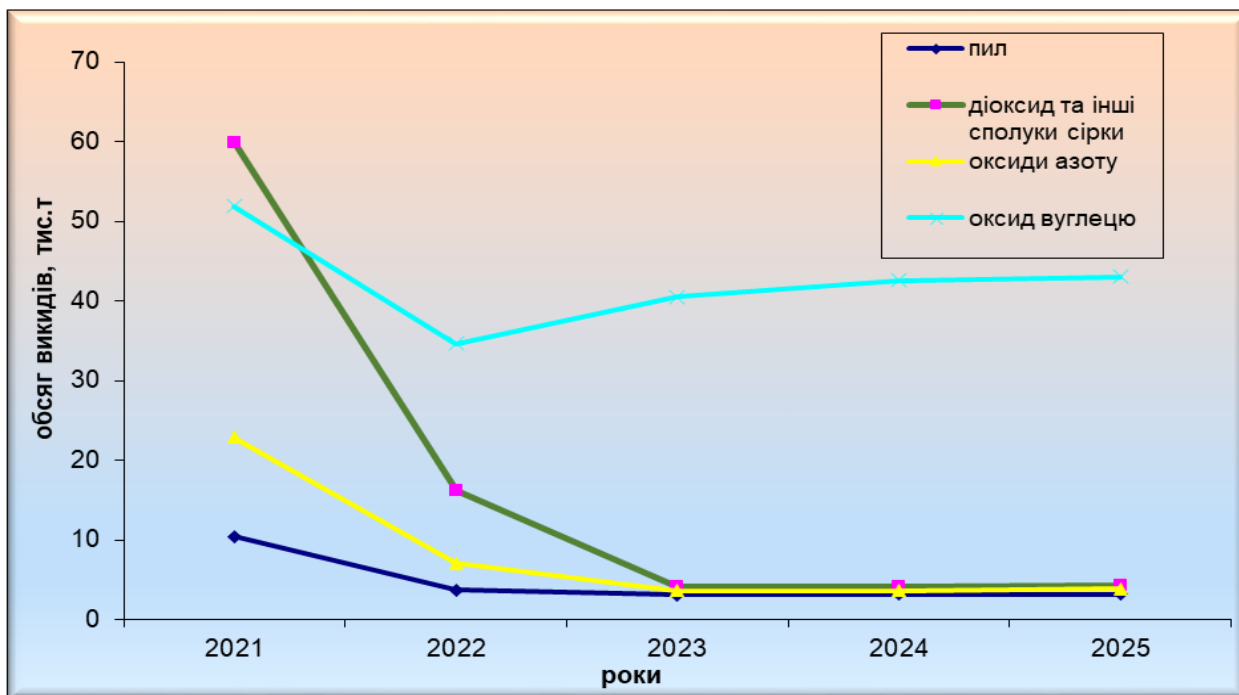

Рис. 2.1.3. Динаміка викидів основних забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами Запорізької області

Найбільшими забруднювачами атмосферного повітря в регіоні залишаються підприємства чорної та кольорової металургії, хімії, машинобудування, харчової промисловості, на які припадає приблизно 90,0 % викидів всіх забруднюючих речовин.

Це такі підприємства як: ПАТ «Запоріжсталь», ПрАТ «Дніпроспецсталь», АТ «Запорізький завод феросплавів», ПрАТ «Український графіт», ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат», ПрАТ «Запоріжжкокс», ПрАТ «Запоріжвогнетрив», ПрАТ «Запорізький завод зварювальних флюсів та скловиробів», АТ «Мотор Січ» та інші, обсяги викидів яких за рік склали:

ПАТ «Запоріжсталь» – 48,999 тис. т (проти 47,559 тис. т у 2024 р.);

АТ «Запорізький завод феросплавів» – 1,151 тис. т (проти 1,118 тис. т у 2024 р.);

ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» – 0,836 тис. т (проти 0,895 тис. т у 2024 р.);

ПрАТ «Запоріжжкокс» – 1,649 тис. т (проти 1,658 тис. т у 2024 р.);

ПрАТ «Український графіт» – 0,382 тис. т (проти – 0,475 тис. т у 2024 р.);

АТ «Мотор Січ» – 0,228 тис. т (проти 0,244 тис. т у 2024 р.);

ПрАТ «Дніпроспецсталь» – 0,202 тис. т (проти 0,24 тис. т у 2024 р.);

ПрАТ «Запоріжвогнетрив» – 0,51 тис. т (проти 0,489 тис. т у 2024 р.).

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря
за видами економічної діяльності за 2025* рік

Таблиця 2.1.2

	Код за КВЕД-2010	Кількість підприємств, од	Обсяги викидів, т
1	2	3	4
Усі види економічної діяльності		111	55 138,335
Сільське, лісове та рибне господарство	A	3	58,888
у тому числі			
рибне господарство	03	—	—
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	B	4	116,308
Переробна промисловість	C	57	54 702,524
у тому числі			
виробництво харчових продуктів	10	9	253,058
виробництво напоїв	11	2	22,705
виробництво тютюнових виробів	12	—	—
виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	19	2	1 658,821
виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	20	4	12,941
виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	23	8	1 371,930
металургійне виробництво	24	8	50 514,609
виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	25	2	0,338
виробництво машин та устаткування, н.в.і.у.	28	3	102,275
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	D	5	109,523
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	E	4	29,233
Будівництво	F	1	1,792
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	G	6	23,695
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	H	10	24,382
у тому числі			
наземний транспорт і трубопровідний транспорт	49	8	23,449
Тимчасове розміщування й організація харчування	I	—	—
Інформація та телекомунікації	J	—	—
Фінансова та страхова діяльність	K	1	0,609
Операції з нерухомим майном	L	1	0,300
Професійна, наукова та технічна діяльність	M	4	12,609
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	N	—	—
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	O	4	4,985
Освіта	P	5	46,757
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Q	6	6,730
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	R	—	—
Надання інших видів послуг	S	—	—

* Дані наведено без урахування тимчасово окупованих російською федерацією територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії. Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів.

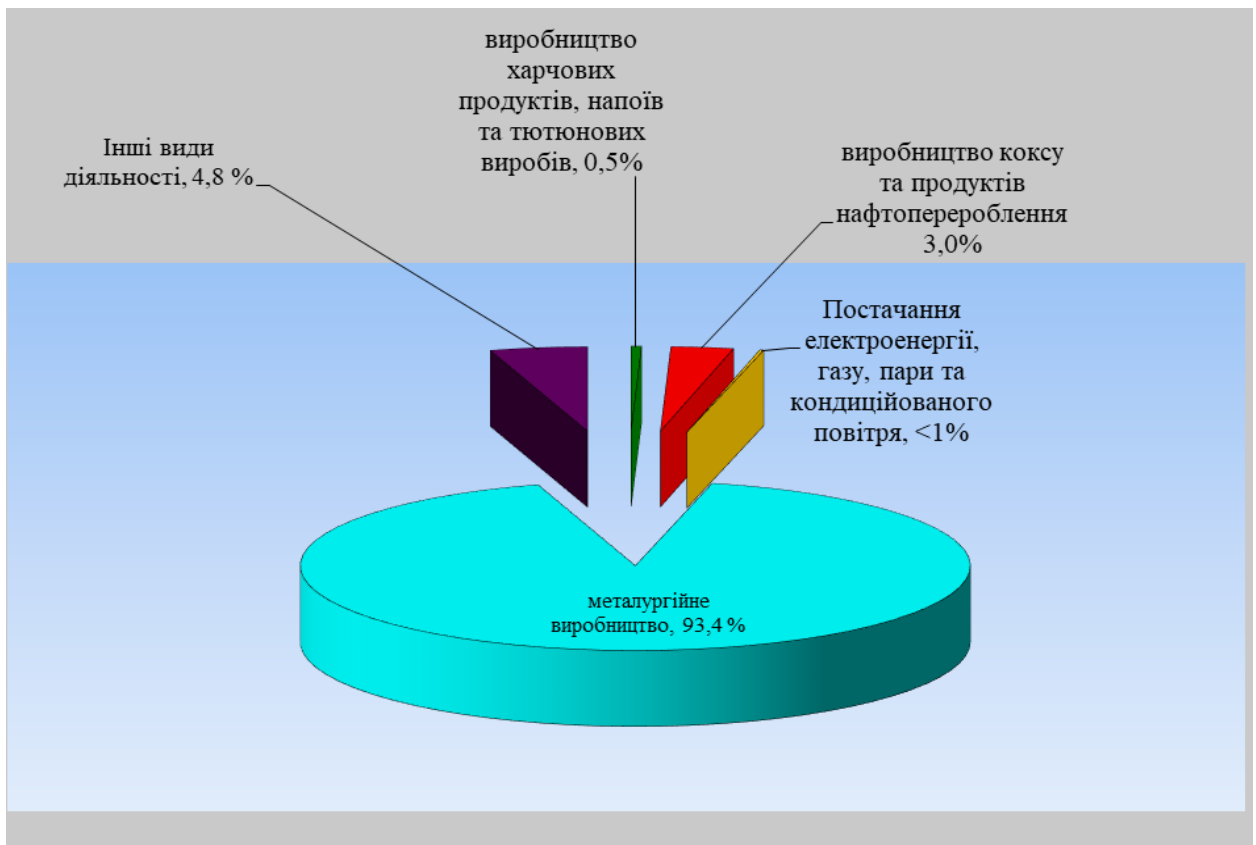

Рис. 2.1.4. Структура викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря по основним видам економічної діяльності Запорізької області у 2025 році

2. Транскордонне забруднення атмосферного повітря

На території Запорізької області спостереження за транскордонним забрудненням атмосферного повітря не проводиться.

3. Якість атмосферного повітря в населених пунктах

Моніторинг за станом атмосферного повітря проводиться Державною установою «Запорізький обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» (далі - Центр) та Запорізьким обласним центром з гідрометеорології.

Упродовж 2025 року моніторинг вмісту забруднюючих речовин у атмосферному повітрі здійснювався Центром у 166 моніторингових точках, з яких 11 знаходяться у Запорізькому районі, 35 - на автомагістралях в межах населених пунктів та 120 - у житловій забудові м. Запоріжжя.

За вказаний період лабораторіями Центру проведено 6249 досліджень (відібрано 4485 проб) атмосферного повітря, з них у 355 дослідженнях (353 проби) виявлені перевищення максимально-разових концентрацій забруднюючих речовин, відсоток відхилень від нормативних показників склав 5,68 % (7,87 % нестандартних проб).

Найбільші перевищення гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин визначалось у Заводському, Шевченківському,

Вознесенівському, Олександрівському та Дніпровському районах м. Запоріжжя.

З серпня 2025 року у Центрі інстальовані та введені в роботу, отримані від Державного підприємства «Медичні закупівлі України», засоби вимірювальної техніки, а саме: аналізатор забруднення атмосферного повітря APDA-372 (аналізатор для одночасного вимірювання PM_{2,5} і PM₁₀ з метеостанцією), газоаналізатор APOA-370 (вимірювання озону в повітрі), газоаналізатор APMA-370 (вимірювання вуглецю оксиду в повітрі), газоаналізатор APNA-370 (вимірювання азоту оксиду та азоту діоксиду в повітрі), газоаналізатор APSA-370 (вимірювання двоокису сірки в повітрі). Зазначене обладнання дозволяє визначати максимально разові та середньодобові концентрації вказаних хімічних речовин.

Даними засобами вимірювальної техніки з вересня по грудень 2025 року було здійснено 728 досліджень середньодобових концентрацій таких речовин, як озон, азоту діоксид, ангідрид сірчистий, вуглецю оксид, пил недиференційований за складом, тверді частки ТЧ_{2,5} (PM 2,5), тверді частки ТЧ₁₀ (PM 10). Зафіксовано 62 перевищення нормативів середньодобових гранично-допустимих концентрацій, встановлених «Державними медико-санітарними нормативами допустимого вмісту хімічних і біологічних речовин в атмосферному повітрі населених місць», затверджених наказом МОЗ України від 10.05.20254р. № 813 та рекомендацій Всесвітньої організації охорони здоров'я (Publications WHO Regional Ofce for EuropeUN City, Marmorvej 51; DK-2100 Copenhagen Ø, Denmark; ISBN: 978 92 890 0006 2 – для PM 2,5; PM 10.

Найбільший відсоток відхилень від гігієнічних нормативів спостерігався за озоном – 75,8 % перевищень ГДК. Відсоток перевищень рекомендованих безпечних рівнів вмісту твердих часток ТЧ_{2,5} (PM 2,5) в атмосферному повітрі склав 22,6 %.

Запоріжжя - єдине місто в області, де проводяться дослідження стану атмосферного повітря по постах спостереження забруднення (ПСЗ). Систематичні спостереження за вмістом забруднюючих речовин в атмосферному повітрі м. Запоріжжя проводяться Запорізьким обласним центром з гідрометеорології на 5 стаціонарних постах.

Оцінювання якості атмосферного повітря в області у 2025 році здійснено шляхом аналізу даних дистанційного зондування Землі (супутник Sentinel-5P) у співпраці з науковцями, оскільки тимчасова окупація понад 70% території та відсутність функціонуючої мережі наземних постів унеможливають нормативне визначення режимів оцінювання в одиницях мг/м³ відповідно до Постанови КМУ № 827 від 14.08.2019.

Так, аналіз проводився на основі даних супутникового моніторингу про якість атмосферного повітря в Запорізькій області Українського гідрометеорологічного інституту ДСНС України за період 2020-2024, а також результатів досліджень якості атмосферного повітря на території Запорізького регіону, виконаних ГО «Довкола».

Результати цих досліджень увійшли до проекту Програми державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря зони «Запорізька» на 2026

– 2030 роки. Ознайомитися з ними можна на офіційному сайті облдержадміністрації, перейшовши за посиланням <https://www.zoda.gov.ua/article/2800/programa-derzhavnogo-monitoringu-u-galuzi-ohoroni-atmosfernogo-povitrya-zoni-zaporizka-na-2026-2030-roki.html>.

Оцінка стану якості атмосферного повітря за 2025 рік здійснювалась за середньомісячними концентраціями у кратності перевищень середньодобових гранично - допустимих концентрацій (ГДК) по пріоритетним забруднюючим речовинам. Пріоритетними забруднюючими речовинами вважались ті речовини, які вносять найбільший вклад в забруднення атмосферного повітря міста і контролювались на стаціонарних постах спостережень за забрудненням атмосферного повітря.

Перелік основних забруднюючих речовин у атмосферному повітрі міста Запоріжжя та динаміка їх концентрації (в кратності ГДК) за кілька років наведено у таблиці 2.3.2.

Динаміка перевищень ГДК забруднюючих речовин
в житловій забудові міста Запоріжжя, %

Таблиця 2.3.1.

Рік	% перевищень ГДК
2021	4,80
2022	1,30
2023	2,00
2024	3,90
2025	4,60

Динаміка середньорічних концентрацій забруднюючих речовин в
атмосферному повітрі м. Запоріжжя, (у кратності ГДК), мг/м³

Таблиця 2.3.2.

Забруднюючі речовини	Рік				
	2021	2022	2023	2024	2025
Двоокис азоту	1,8	1,2	1,5	1,7	1,8
Двоокис сірки	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Окис азоту	0,8	0,7	0,7	0,8	0,8
Окис вуглецю	0,4	0,4	0,4	0,2	0,2
Пил	0,9	0,7	0,7	0,8	0,8
Фенол	2,0	1,7	1,7	2,0	2,0
Фтористий водень	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Хлористий водень	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Формальдегід	1,7	1,7	2,0	2,0	2,3
Сульфати розчинені	-	-	-	-	-
Сірководень	-	-	-	-	-

У порівнянні з попереднім роком не змінився вміст у повітрі діоксиду сірки, окису азоту, окису вуглецю, пилу, фенолу, фтористого водню та хлористого водню. Разом з цим, збільшився вміст діоксиду азоту та формальдегіду. Високі та екстремально високі рівні забруднення повітря в м. Запоріжжя протягом 2021-2025 років не зареєстровані.

Над Запоріжжям часто спостерігається жовто-сиза димка смогу, що формується викидами промислових підприємств, сконцентрованих на відносно невеликій території. Цьому також сприяє рельєф місцевості, який являє собою хвилясту рівнину з ярусно-балочною мережею, яка погіршує провітрювання території та умови розсіювання пилогазових викидів.

Основні підприємства міста Запоріжжя розташовані на промисловому майданчику, який знаходиться в північно-східній частині міста. Таким чином, забруднення атмосферного повітря над основними районами міста відбувається при напрямках вітру від північно-західного через північ – до східного. При південному напрямку вітру забруднюється Заводський район, у якому, крім промислових підприємств, також багато житлових будинків та інфраструктурних споруд. Південно-західний та західний вітер сприяє виносу забрудненого повітря за місто. Вітер, швидкість якого 0-4 м/с, забруднює місто незалежно від напрямку.

Найбільші середні і максимальні концентрації забруднюючих речовин
(в кратності ГДК) в атмосферному повітрі міста Запоріжжя за 2021-2025рр.

Таблиця 2.3.3

	ГДК, мг/м ³		Середня концентрація*					Максимальна з разових концентрацій				
	Максим а-льна з разових	Середньо- добова										
			2021	2022	2023	2024	2025	2021	2022	2023	2024	2025
Пил (завислі речовини)	0,5	0,15	1,2	0,8	0,9	1,0	1,0	1,4	1,2	0,8	1,6	0,7
Двооксид сірки	0,50	0,05	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,05	0,04	0,04	0,03	0,03
Двооксид азоту	0,20	0,04	2,2	1,8	1,5	2,0	1,8	1,3	1,0	1,0	0,9	0,9
Оксид азоту	0,40	0,06	1,0	0,8	0,8	0,8	0,8	0,3	0,2	0,3	0,5	0,2
Оксид вуглецю	5	3	0,5	0,4	0,5	0,2	0,2	1,2	0,8	0,8	1,0	0,9
Формальдегід	0,035	0,003	2,3	2,3	2,3	2,7	2,7	0,4	0,4	0,4	0,5	0,3
Фенол	0,01	0,003	2,7	2,0	2,0	2,3	2,3	1,5	1,7	1,9	1,3	1,3
Фтористий водень	0,02	0,005	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
Хлористий водень	0,20	0,20	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,6	0,4	0,4	0,5	0,5
Розчинені сульфати	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Сірководень	0,008	-	-	-	-	-	-	1,1	1,1	1,1	0,9	1,2

* - визначається як найбільша середньодобова концентрація забруднюючої речовини (в кратності ГДК) протягом року

4. Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря

Однією з характеристик забруднення атмосферного повітря є рівень радіації.

Запорізький обласний центр з гідрометеорології ЦГМ у 2025 році проводив спостереження за потужністю експозиційної дози гамма-випромінювання на місцевості в районі метеомайданчика на метеорологічній станції, яка розташована на території м. Запоріжжя.

Динаміка потужності експозиційної дози гамма-випромінювання за даними спостережень метеорологічних станцій, які розташовані на території Запорізької області

Таблиця 2.4.1.

Назва Метеостанції	Гамма - фон, мкР/год		
	Рівень природного фону (до аварії на ЧАЕС)	Максимальні та мінімальні результати щоденних вимірювань ПЕД за період 1991-2025 рр.	Середній за 2025рік
Метеостанція Запоріжжя (м. Запоріжжя)	12	5-25	12

5. Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини та біорізноманіття

Вплив конкретних забруднюючих речовин на здоров'я населення залежить, в першу чергу, від їх концентрації і за умови не перевищення гранично-допустимих концентрацій несе мінімальні загрози здоров'ю людини.

Разом з цим, забруднення атмосферного повітря може спричиняти гостру і хронічну, специфічну і неспецифічну дію на організм людини. Може збільшуватись кількість хворих з гіпертонічною хворобою, злоякісними новоутвореннями, патологією органів дихання. Частіше реєструється ексудативний діатез, алергічний дерматит, гострі респіраторні захворювання з астматичним компонентом, набряк Квінке, бронхіальна астма.

Присутність в атмосферному повітрі комбінацій хімічних речовин може викликати синергічну дію шкідливих інгредієнтів. Збільшення у населення промислових міст частоти неспецифічної легеневої патології, особливо хронічного бронхіту, який онкологи розглядають як передраковий стан, дає підставу вважати, що забруднення атмосферного повітря, провокуючи хронічні запальні захворювання легень, можуть бути однією з причин підвищення ризику захворювання на рак легенів.

Зокрема, забруднення повітря може ускладнювати перебіг захворювань. Відомо, що автотранспорт є одним з вагомих забруднювачів атмосферного повітря в багатьох країнах світу, у тому числі і в Україні. Викиди автотранспортних засобів особливо небезпечні тому, що здійснюються в безпосередній близькості від тротуарів у зоні активного пішохідного руху (для міст та сіл) та вздовж трас (зелені зони доріг). Найбільша кількість

забруднюючих речовин виділяється за перемінних режимів роботи двигуна, зокрема під час пуску й зупинки, а також під час роботи в холостому режимі.

На теперішній час, концентрації шкідливих речовин не досягають екстремальних значень (у п'ять разів вище гранично-припустимої й більше), що реєструвалися в області до 1990 року. Однак, існуючий по області рівень забруднення атмосферного повітря є критичним, і може призвести до росту числа хронічних захворювань і негативних тенденцій демографічних показників населення.

6. Державна політика та заходи у сфері поліпшення та відновлення стану атмосферного повітря

Протягом 2025 року проводилась активна робота з провадження Закону України «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення». Зазначений Закон імплементує глави 1, 2 та 7 Директиви 2010/75/ЄС і створює базис для отримання промисловими підприємствами інтегрованого дозволу на кожну свою установку з обов'язковим застосуванням висновків з НДТМ, що має на меті зменшення регуляторного тиску на суб'єктів господарювання та обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Умовами дозволів на викиди забруднюючих речовин, меморандумами, для підприємств, серед іншого, встановлені природоохоронні заходи щодо скорочення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та приведення викидів до граничнодопустимих нормативів.

У 2025 році основними забруднювачами атмосферного повітря виконані наступні природоохоронні заходи щодо скорочення обсягів викидів забруднюючих речовин.

ПАТ «Запоріжсталь»:

ТЕЦ. Виробництво теплової енергії пароводяними підігрівачами ТФК КЦ № 2 замість водогрійного котлу ПТВМ-50 при температурі зовнішнього повітря до -50С;

капітальний ремонт газоходів із заміною їх основних елементів та конусних діафрагм на агломашинах № 3-6. Здійснено заміну вітрил системи пневмообвалення електрофільтрів, заміну обшивки електрофільтрів, ремонт електрообладнання систем пилоприбирання;

доменна піч №3. Відремонтовано вузли безконусного засипного апарату, гідравлічного та електрообладнання ливарного двору, камери горіння та устаткування повітрянагрівачів, виконано ревізію та ремонт металоконструкцій та вузлів шихтоподачі, а також рельсового шляху бункерної естакади та скіпового підіймача;

перифутерування головного склепіння та робочого простору двохванного сталеплавильного агрегату. Виконано ревізію, ремонт та часткову заміну опорних металоконструкцій ДСА-1 та обслуговування основних вузлів газоочистки;

капітальний ремонт котлоагрегату ПК-8 № 5. Виконано заміну ділянок вогнетривкої кладки газоходу в районі пароперегрівача; стелі, бічних та задньої стін, переходу з конвективної частини у газохід; заміну ділянок вогнетривкої кладки газоходу в районі водяного економайзера: бокових та задньої стін; ущільнення всіх температурних швів примикання стін.

Загальні витрати склали понад 38,9 млн. грн.

ПрАТ «Укрграфіт»:

планово-попереджувальні роботи установок очистки газів. Капітальні інвестиції під час ремонтів становили 3,979 тис. грн.

ПрАТ «Запоріжжкокс»:

капітальний ремонт камер коксової батареї № 2 з перекладкою трьох простінків;

капітальний ремонт машини для завантажування вугілля № 2 коксової батареї № 2;

капітальний ремонт дверезйомної машини № 3 зі стаціонарною установкою безпилової видачі коксу коксової батареї № 5, 6;

поточний ремонт камер коксування коксових батарей № 2, 5, 6 методом керамічної наплавки;

поточний ремонт газового і дверного господарства КБ № 2, 5, 6 коксового цеху.

АТ «Мотор Січ»:

планово-попереджувальне обслуговування пилогазоочисного обладнання. Загальні витрати склали 1534,139 тис. грн.

3. ЗМІНА КЛІМАТУ

Клімат: багаторічний режим погоди, який базується на багаторічних метеорологічних спостереженнях, 25-50 річні цикли, одна з основних географічних характеристик тієї чи іншої місцевості. У 2020 році закінчився другий кліматичний період. Наразі триває третій кліматичний період.

1. Тенденції зміни клімату

Сьогодні вже частіше стають помітними наслідки зміни клімату – зменшується площа льодовиків, підвищується рівень моря, почастишали сильні шторми, торнадо та рясні повені. Ці зміни торкаються не тільки природи, але і значною мірою, впливають на життя, здоров'я та добробут людей. Згідно з прогнозами провідних міжнародних наукових центрів з дослідження клімату, протягом наступного століття температура підвищиться на 2-5 градусів за

Цельсієм. Такі темпи глобального потепління спричинять серйозні кліматичні зміни і різні екосистеми опиняться під загрозою зникнення. Найбільш помітним наслідком зміни клімату буде не поступове потепління, а «надзвичайні ситуації» такі як сильні засухи, повені, шторми, урагани.

Прогнози температур показують загальну тенденцію до потепління протягом наступного століття, з імовірністю значного підвищення температури в літні місяці, що призведе до більшої посухи та більшої спеки.

Крім того, згідно з прогнозами, у зимовий період буде менше днів зі снігом і морозом; так, деякі дослідження вказують на те, що буде 50 днів з меншою кількістю снігу та 60 днів з меншим морозом. Збільшиться інтенсивність опадів протягом теплового періоду року.

Попри збільшення кількості дощових днів, очікується, що поповнення ґрунтових вод зменшиться. Така динаміка може призвести до збільшення ерозії ґрунтів, що в поєднанні з можливістю раптових повеней може призвести до загальної деградації земель.

За висновками Українського гідрометеорологічного інституту у Запорізькій області, у тому числі і у м. Запоріжжя:

середня за рік температура у 2020-2050 роках буде продовжувати зростати; практично не викликає сумнівів збільшення тривалості літа та максимальної тривалості спекотного періоду;

до середини XXI ст. кількість опадів за рік збільшиться на 7 %. Дуже імовірно, що цей ріст буде зумовлений переважно збільшенням опадів взимку. Протягом інших сезонів кількість опадів також зросте, але ці зміни будуть несуттєвими;

суттєве збільшення кількості та інтенсивності опадів взимку, що супроводжуватиметься значним ростом мінімальної температури повітря може привести до збільшення числа днів з дощем і зменшення числа днів зі снігом, збільшення повторюваності зливового та мокрого снігу, налипання мокрого снігу, ожеледі;

збільшення максимальної температури повітря влітку зумовить зростання посушливості: практично не викликає сумнівів збільшення кількості днів з атмосферною посухою, коли максимальна температура повітря перевищує 25°C, а відносна вологість менше 50 %.

Запорізьким обласним центром з гідрометеорології, у зв'язку з воєнною агресією російської федерації проти України, регулярні метеорологічні спостереження у 2025 році проводились тільки у місті Запоріжжя.

2025 рік увійшов у п'ятірку найтепліших років за увесь період метеорологічних спостережень. Середня річна температура перевищила норму на 1,6°C та склала 12,0°C тепла.

Високий фон температури повітря у місті спостерігався в січні, березні та листопаді, коли середні місячні значення були на 4-6°C вище за норму. Січень став найтеплішим, а березень та листопад другими за рейтингом найтепліших за увесь період спостережень.

У період квітень-червень та серпень-жовтень середні місячні температури

повітря були близькими до норми. Найхолоднішим місяцем року став лютий (середня місячна температура повітря 3,9°C морозу), найтеплішим – липень (середня місячна температура повітря 26,0°C тепла). Найхолодніша ніч була 19 лютого – 13,1°C морозу, найспекотніший день – 30 липня, коли максимальна температура сягнула 37,3°C тепла.

Протягом року було зафіксовано 13 рекордів максимальної температури повітря за добу та 14 рекордів середньої добової температури. Найбільше випадків зафіксовано в січні, березні, липні та листопаді.

Кількість опадів у місті за рік становила 362,4 мм, що складає 69 % від норми. Найменша кількість опадів спостерігалась у січні – 11,2 мм (26 % від норми), найбільша – у травні та жовтні – 62,5 мм (142 % від норми) та 60,7 мм (164 % від норми) відповідно.

2. Політика та заходи у сфері скорочення антропогенних викидів парникових газів та адаптації до змін клімату

Розуміючи важливість питання адаптації до наслідків зміни клімату для теперішніх і майбутніх поколінь, Україна, як і весь цивілізований світ, стала на незворотній шлях розбудови як кліматичної політики в цілому, так і конкретних заходів з адаптації до наслідків зміни клімату.

Так, вже набув чинності Закон України «Про основні засади державної кліматичної політики».

Відповідно до частини першої ст. 14 цього Закону для забезпечення досягнення цілей державної кліматичної політики на регіональному рівні Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації у межах своїх повноважень розробляють, подають на затвердження відповідної ради та забезпечують виконання:

регіональних планів зменшення обсягів антропогенних викидів парникових газів та збільшення обсягів видалення парникових газів поглиначами (далі - План);

регіональних стратегій адаптації до зміни клімату (далі - Стратегія).

Згідно із ч. 3 та 4 ст. 14 Закону, для забезпечення досягнення цілей державної кліматичної політики на регіональному та місцевому рівнях Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, органи місцевого самоврядування у межах своїх повноважень забезпечують включення заходів щодо пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до неї (далі - Заходи) до регіональних стратегій розвитку, стратегій розвитку територіальних громад та планів заходів з їх реалізації, місцевих та регіональних програм охорони довкілля та інших документів планування місцевого рівня.

Заходи, що включаються до регіональних стратегій розвитку, стратегій розвитку територіальних громад та планів заходів з їх реалізації, місцевих та регіональних програм охорони довкілля та інших документів планування місцевого рівня, розробляються з урахуванням результатів наукових

досліджень та із залученням експертних організацій та громадськості відповідно до методичних рекомендацій, затверджених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Разом з цим, відповідно до ч. 3 ст. 14 Закону, у разі включення Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування Заходів до регіональних стратегій розвитку, стратегій розвитку територіальних громад та планів заходів з їх реалізації, місцевих та регіональних програм охорони довкілля та інших документів планування місцевого рівня, розроблення та затвердження місцевих та регіональних Планів та Стратегій, визначених частиною першою цієї статті, не є обов'язковим.

Крім того, абзацом другим пункту 2 Розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону встановлено, що регіональні та місцеві Плани та Стратегії розробляються та затверджуються протягом двох років з дня набрання чинності Законом.

Закон набрав чинності 30.10.2024. Таким чином, регіональні та місцеві плани зменшення обсягів антропогенних викидів парникових газів та збільшення обсягів видалення парникових газів поглиначами, регіональні та місцеві стратегії адаптації до зміни клімату мають бути розроблені та затверджені до 30.10.2026.

Протягом 2025 року в Запорізькій області проходила підготовка до реалізації вимог зазначеного Закону.

Разом з цим, відповідно до Операційного плану заходів з реалізації у 2024-2026 роках Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2024 року № 483-р «Про схвалення Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року і затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2026 роках», строк виконання заходу «Розроблення регіональних та місцевих стратегій адаптації до зміни клімату або включення питань адаптації до зміни клімату до регіональних стратегій розвитку, стратегій розвитку територіальних громад та планів заходів з їх реалізації», встановлюється з урахуванням статусу територій та/або населених пунктів згідно з переліком територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією, затвердженим Мінрозвитку, та може бути продовжений на 12 місяців після припинення або скасування воєнного стану.

Відповідно до Плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, затвердженого розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 № 878-р, розроблено План дій з адаптації до наслідків зміни клімату міста Запоріжжя, який затверджено рішенням Запорізької міської ради від 27.05.2020 № 38.

У процесі проведення оцінки вразливості було встановлено, що місто Запоріжжя є найбільш вразливим до теплового стресу. Також можна відзначити істотну вразливість міських зелених зон, вразливість міста до зростання кількості інфекційних захворювань і алергічних проявів, а також уразливість енергетичних систем міста.

За результатами оцінки вразливості міста до негативних наслідків кліматичної зміни запропоновані інформаційні, організаційні, інженерно-технічні та будівельно-архітектурні заходи з адаптації.

3. Політика та заходи у сфері захисту озонового шару

Україна однією з перших країн світу розробила Стратегію низьковуглецевого розвитку і взяла на себе відповідальність за перехід економіки країни на низьковуглецевий розвиток. Цей документ передбачає скорочення викидів і збільшення поглинання парникових газів, впровадження екологічно безпечного виробництва із застосуванням «зелених» технологій у всіх секторах економіки. Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року розроблена на виконання міжнародних зобов'язань України згідно з пунктом 19 Статті 4 Паризької угоди, пунктом 35 Рішення 1/СР.21 Конференції Сторін Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, а також на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року».

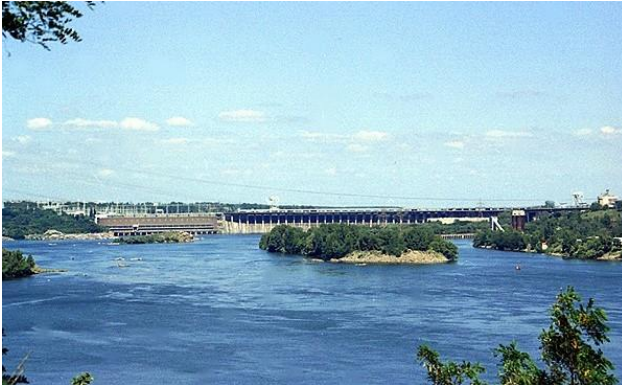
У 2023 році Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України розроблено Порядок ведення та подання звітності операторами контрольованих речовин, що переміщують через митний кордон України, розміщують на ринку, використовують та здійснюють поводження з контрольованими речовинами та товарами, затверджений наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України 01 грудня 2023 року № 875, який визначає єдині вимоги щодо ведення обліку та подання звітності про операції з контрольованими речовинами.

Оцінювання інформації, що включена у щорічний звіт про операції з контрольованими речовинами, здійснюється з метою отримання об'єктивних даних про обсяги використання контрольованих речовин в основних галузях застосування та досягнення цільових показників скорочення їх споживання згідно з вимогами Монреальського протоколу про речовини, що руйнують озоновий шар.

4. ВОДНІ РЕСУРСИ

1. Водні ресурси та їх використання

Відповідно до статті 1 Водного кодексу України водні ресурси - обсяги поверхневих, підземних і морських вод відповідної території. Водні ресурси формують національне багатство, необхідне для забезпечення населення питною водою, а також для потреб сільського господарства та промисловості.

Загальна характеристика

Водний фонд Запорізької області складають ріка Дніпро, розташовані на ній Дніпровське водосховище об'ємом води $3,3 \text{ км}^3$, 3 середніх, 62 малих річок (довжиною більше 10 км). Загальна довжина річок складає 2 877,6 км, в т.ч. в межах області 2648,7 км, із них середніх річок - 459 км, малих річок - 2189,7 км, крім того нараховується 3151,5 км притоків та яруг.

У червні 2023 року припинило своє існування Каховське водосховище. Внаслідок терористичних дій російської федерації зруйнована дамба Каховської ГЕС, що спричинило витік води з Каховського водосховища та осушення його дна.

На півдні Запорізька область омивається водами Азовського моря, берегова лінія якого у межах області складає більше 300 км. На території Запорізької області розташовані 4 лимани: Білозерський, Утлюкський, Тубальський та Молочний, загальна площа водного дзеркала яких становить $655,5 \text{ км}^2$ (станом на 01.01.2026 берегова лінія Азовського моря і всі лимани знаходяться на тимчасово окупованій території Запорізької області).

Річки, які протікають по території Запорізької області, як по густоті гідрографічної мережі, так і по водності, розподілені нерівномірно.

На північно-заході області протікає головна водна артерія – ріка Дніпро, загальна довжина якої в межах області складає 167,5 км. В межах двох надзаплавних терас Дніпра забезпеченість водою всіх галузей економіки достатня. Але вже у кілометрі від заплави Дніпра починається безводний степ і вся решта частина області – біля 90 % її території – дуже бідна водними ресурсами. Середня густота річної мережі тут близько $0,12 \text{ км/км}^2$.

Запорізька область розташована в межах двох річкових басейнів: басейну Дніпра (суббасейн Нижнього Дніпра) і басейну річок Приазов'я.

До суббасейну Нижнього Дніпра відносяться притоки річки Вовчої (р. Гайчур та р. Верхня Терса), річки Конка, Янчекрак, Карачекрак, Велика Білозерка та інші - всього 25 річок.

Таблица 4.1.1.

№ з/п	Назва річки (довжиною понад 10 км)	Місце впадіння	Довжина річки, км	Площа водозбору, км ²	Кількість притоків (крім приведених гр.2), од.	Загальна довжина притоків, км
1	2	3	4	5	6	7
I. Річки суббасейну Нижнього Дніпра						
Середні річки						
1	Гайчур	Вовча	132,2	2145,0	101	136,2
2	Конка	Дніпро	152,2	2616,0	56	242,3
Малі річки						
3	Кам'янка	Гайчур	21,2	91,4	8	28,0
4	Янчур	Гайчур	76,2	901,0	48	309,8
5	Солона	Янчур	28,6	302,6	8	88,2
6	Верхня Терса	Вовча	111,6	1677,0	59	146,8
7	Солона 1	Верхня Терса	14,6	67,8	7	26,4
8	Солона 2	Верхня Терса	20,1	112,0	11	40,9
9	Солона 3	Верхня Терса	45,5	365,0	29	146,5
10	Любашівка	Верхня Терса	23,7	152,0	16	68,6
11	Кобильня	Мокрі Яли	11,0	375,0	2	2,0
12	Плоска Осокорівка	Дніпро	28,0	426,0	5	12,0
13	Вільнянка	Дніпро	19,6	207,0	7	35,6
14	Суха Московка	Дніпро	15,0	86,9	5	9,0
15	Мокра	Дніпро	45,5	465,0	14	106,0
16	Середня Хортиця	Старий Дніпро	24,1	92,8	3	6,0
17	Нижня Хортиця	Старий Дніпро	17,9	81,6	1	1,0
18	Сухий Янчекрак (б.Суха)	Дніпро	17,0	129,0	-	-
19	Янчекрак	Дніпро	26,3	241,4	4	14,0
20	Карачекрак	Дніпро	27,0	357,6	4	7,0
21	Томаківка	Дніпро	51,0	1020,0	5	12,0
22	Велика Білозерка	Білозерський лиман	84,8	1401,0	10	113,1
23	Суха Конка	Конка	21,6	102,0	5	16,0
24	Мала Токмачка	Конка	44,6	216,0	4	9,0
25	Жеребець	Конка	65,8	511,0	19	69,1
Разом по басейну річок Придніпров'я:			1125,1	14142,1	431	1645,5
у т.ч. середні річки:			284,4	4761,0	157	378,5
малі річки:			840,7	9381,1	274	1267,0
II. Річки басейну Приазов'я						
Середні річки						
26	Молочна	Молочний лиман	197,0	3450,0	80	178,0
Малі річки						

№ з/п	Назва річки (довжиною понад 10 км)	Місце впадіння	Довжина річки, км	Площа водозбору, км²	Кількість притоків (крім приведених гр.2), од.	Загальна довжина притоків, км
1	2	3	4	5	6	7
27	Атманай	Утлюкський лиман	10,0	195,0	-	-
28	Великий Утлюк	Утлюкський лиман	93,0	880,0	14	29,8
29	Малий Утлюк	Утлюкський лиман	68,0	586,0	6	45,0
30	Ташенак	Молочний лиман	62,2	467,8	3	36,0
31	Сисикулак	Молочна	13,0	47,3	4	7,0
32	Кайінкулак	Молочна	21,0	182,0	5	16,0
33	Чингул	Молочна	29,0	399,0	21	73,0
34	Крульман	Молочна	64,0	600,0	14	26,0
35	Курушан	Крульман	37,0	198,0	7	18,0
36	Юшанли	Молочна	94,0	545,0	24	28,0
37	Чукрак	Юшанли	10,0	46,0	-	-
38	Арабка	Молочна	41,0	287,0	8	18,0
39	Без назви	Молочна	10,0	90,1	1	1,0
40	Сага	Молочна	14,0	-	4	6,0
41	Джекельня	Молочний лиман	34,8	228,0	-	-
42	Домузла	Азовське море	44,4	480,0	1	5,0
43	Мала Домузла	Домузла	25,5	115,1	-	-
44	Акчокрак	Домузла	36,5	159,4	-	-
45	Корсак	Азовське море	60,0	703,0	10	27,7
46	Метрозли	Корсак	24,2	343,0	4	67,1
47	Апанли	Метрозли	36,8	156,0	-	-
48	Лозоватка	Азовське море	72,0	566,0	11	65,3
49	Обіточна	Азовське море	96,1	1437,0	16	175,0
50	Салтичия	Обіточна	11,3	47,4	5	16,6
51	Сосикулак	Обіточна	11,5	31,3	1	5,9
52	Чокрак	Обіточна	24,4	135,0	8	36,4
53	Кільтичия	Обіточна	67,0	556,0	22	176,0
54	Буртичия	Кільтичия	25,2	168,0	5	68,0
55	Камишевата	Кільтичия	12,6	47,2	1	6,0
56	Солона	Азовське море	18,1	22,6	-	-
57	Куца Бердянка	Азовське море	28,8	146,9	2	18,5
58	Берда	Азовське море	120,0	1743,0	192	271,0
59	Грузьська	Берда	14,5	110,0	12	44,4
60	Грузенька	Берда	14,5	47,0	2	7,8
61	Каратюк	Берда	31,0	244,0	10	66,7
62	Каратиш	Берда	38,8	466,0	42	178,5
63	Берестова	Берда	22,3	146,0	20	48,0
64	Зелена	Азовське море	31,0	248,0	4	46,3
65	Кальчик	Кальміус	88,0	1260,0	35	63,0
Разом по басейнам річок Приазов'я:			1752,5	17579,1	594	1875,0
у т.ч. середні річки			197,0	3450,0	80	178,0
малі річки			1555,5	14129,1	514	1697,0

№ з/п	Назва річки (довжиною понад 10 км)	Місце впадіння	Довжина річки, км	Площа водозбору, км ²	Кількість притоків (крім приведених гр.2), од.	Загальна довжина притоків, км
1	2	3	4	5	6	7
Всього :			2877,6	31721,2	1025	3520,5
у т.ч. середні річки			481,4	8211,0	237	556,5
малі річки			2396,2	23510,2	788	2964,0

Примітка: інформація використана з офіційного сайту Басейнового управління водними ресурсами річок Приазов'я.

Внаслідок повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України в межах Запорізької області повністю окупована територія басейну річок Приазов'я та частково окупована територія суббасейну Нижнього Дніпра

Відповідно до вимог ст. 79 Водного кодексу України всі річки області класифіковані наступним чином:

1) середні річки – р. Гайчур (площа водозбору 2145 км², довжина – 132,2 км, в тому числі по території області – 109,8 км, тобто, має міжобласне значення) і дві внутрішньо обласні: р. Конка (площа водозбору 2616 км², довжина 152,2 км); р. Молочна (площа водозбору 3450 км², довжина 197 км).

Загальна довжина середніх річок 481,4 км, в т. ч. в межах області 459 км.

2) малі річки (мають площу водозбору менше 2000 км²) – 62 річки загальною довжиною 2396,2 км, в т. ч. в межах області 2189,7 км.

Живлення річок, в основному, сніго-дощове.

Середній багаторічний обсяг поверхневого стоку р. Дніпро, що транзитом проходить по території області, складає 53,0 км³/рік. Загальний обсяг поверхневого стоку, що формується в межах області, у середньому сягає 0,425 км³/рік, в маловодний рік 75 %-забезпеченості – 0,252 км³ в рік, в дуже маловодні роки 95 %-забезпеченості – 0,106 км³ в рік. Стік малих річок області за 2025 рік орієнтовно відповідає 75 % забезпеченості, тобто 0,252 км³/рік.

Експлуатаційні запаси підземних вод складають 316,273 тис. м³/добу.

Водокористування та водовідведення

Державний облік водокористування здійснюється шляхом узагальнення, звітів про використання води за формою № 2ТП-водгосп (річна), що подаються водокористувачами області у електронному вигляді на портал електронних послуг Державного агентства водних ресурсів України.

За 2025 рік звіти про використання води за формою № 2ТП-водгосп (річна) надали 347 водокористувачів Запорізької області. Скидання зворотних (стічних) вод у поверхневі водні об'єкти здійснювали 53 водокористувачі, з них 3 водокористувачі здійснювали скидання забруднених (без очистки) та недостатньо очищених зворотних вод.

За результатами узагальнення програмним комплексом звітів про використання води за формою № 2ТП-водгосп (річна), наданих водокористувачами, з природних водних об'єктів на підконтрольній Україні території області у 2025 році забрано 152,787 млн. м³ води, з них:

з поверхневих джерел – 152,454 млн. м³;

з підземних джерел – 0,333 млн. м³;

та використано – 123,732 млн. м³ води.

Обсяг скидання зворотних вод у поверхневі водні об'єкти у 2025 році склав 94,150 млн. м³, з них 0,193 млн. м³ забруднених та недостатньо очищених. Динаміка загальних обсягів забору, використання води та водовідведення наведена у таблиці 4.1.2.

Основні показники використання і відведення води, млн. м³

Таблиця 4.1.2

Показники	Роки		
	2023	2024	2025
Забрано води з природних водних об'єктів – всього	152,153	153,968	152,787
Спожито свіжої води, з неї на потреби:	123,403	123,007	123,732
- виробничі	87,868	90,843	92,522
- господарсько-питні	32,546	29,204	28,827
- зрошення	1,501	1,363	1,214
- рибогосподарські	3,206	2,118	2,725
Втрати води при транспортуванні	26,944	26,463	24,999
Загальне водовідведення, з нього:	99,010	99,093	94,860
у поверхневі водні об'єкти	98,371	98,375	94,150
у тому числі			
забруднених зворотних вод	1,285	0,206	0,193
з них без очищення	0,375	0,176	0,168
нормативно очищених	81,765	83,008	78,865
нормативно чистих без очистки	15,321	15,160	15,093
Обсяг оборотної та повторно послідовно використаної води	578,645	657,297	644,636

Використання свіжої води та відведення зворотних вод
за галузями економіки у 2025 році, млн. м³

Таблиця 4.1.3

Галузь економіки	Викори- стано- води	В тому числі		Відведено зворотних вод у поверхневі водні об'єкти		
		на побутово- питні потреби	На виробничі потреби	Всього	в т.ч. забруд- нених	з них без очищення
Електроенергетика	0,047	0,046	0,00	0,105	-	-
Вугільна промисловість	-	-	-	-	-	-
Металургійна промисловість	75,711	2,432	73,279	46,889	-	-
Хімічна та нафтохімічна промисловість	0,635	0,140	0,495	0,126	-	-
Машинобудування	1,860	0,402	1,458	1,207	-	-
Нафтогазова промисловість	-	-	-	-	-	-
Житлово-комунальне господарство	38,946	24,385	13,494	43,805		
Сільське господарство	1,358	0,011	0,183	0,011	-	-
Харчова промисловість	1,026	0,087	0,939	0,042	-	-
Транспорт	0,145	0,023	0,122	0,100	0,013	-
Промисловість будівельних матеріалів	0,098	0,010	0,042	0,268	-	-
Інші галузі	3,906	1,291	2,510	1,597	0,180	0,168
Всього	123,732	29,204	90,843	94,150	0,193	0,168

Найбільш водоемкими галузями економіки області є металургія, житлово-комунальний сектор, машинобудування та сільське господарство (з урахуванням потреби у зрошенні).

2. Забруднення поверхневих вод

Сучасний екологічний стан поверхневих водних об'єктів області формується під антропогенним впливом суб'єктів господарювання.

Найбільш суттєвими чинниками, що визначають екологічний стан водних об'єктів, є:

скидання забруднених та недостатньо очищених зворотних вод через неефективну роботу очисних споруд або взагалі їх відсутність;

змив забруднюючих речовин з урбанізованих територій внаслідок випадання атмосферних опадів безпосередньо у водні об'єкти або через мережу дощової каналізації;

прийом малими річками дренажних вод при захисті зрошуваних сільськогосподарських угідь, населених пунктів від підтоплення, з котрими до водних об'єктів вимиваються мінеральні солі, фосфати, органічні речовини, мінеральні добрива, пестициди і гербіциди;

відсутність водоохоронних зон та прибережних смуг водних об'єктів;

порушення режиму господарської діяльності в межах прибережних захисних смуг і водоохоронних зон;

надмірна зарегульованість річок ставками і водосховищами.

Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистка стічних вод

Упродовж 2025 року у поверхневі водні об'єкти області було відведено 94,150 млн. м³ зворотних вод, з них:

нормативно очищених – 78,865 млн. м³;

забруднених (без очищення) - 0,168 млн. м³;

недостатньо-очищених – 0,025 млн. м³;

нормативно чистих без очищення – 15,093 млн. м³.

Причиною неякісної очистки зворотних вод є застарілі технології очищення стічних вод, фізична та моральна зношеність обладнання, несвоєчасний ремонт і реконструкція очисних споруд як у житлово-комунальному господарстві так і у промисловості.

На підприємствах області використовують типові методи очистки стічних вод, що базуються на принципах механічної, біологічної або фізико-хімічної очистки.

Забезпечують очищення стічних вод до нормативних показників очисні споруди міст Запоріжжя, Вільнянськ та смт. Новомиколаївка.

Дані про обсяги скидання зворотних вод по типах очищення наведені у таблиці 4.2.1.

Типи очищення зворотних вод, млн. м³ на рік*

Таблиця 4.2.1

Рік	Скинуто разом	Нормативно очищених на очисних спорудах			
		Разом	Біол. очистка	Фіз.-хім. очистка	Мех. очистка
2023	98,371	81,765	35,825	0,061	45,879
2024	98,375	83,008	33,960	0,044	49,005
2025	94,150	78,865	31,691	0,109	47,065

Динаміка скиду забруднюючих речовин у водні об'єкти, т

Таблиця 4.2.2

Речовина	Обсяг забруднюючих речовин, т		
	2023 рік	2024 рік	2025
Азот амонійний	178,0	213,6	163,8
БСК 5	473,1	419,1	354,7
Завислі речовини	539,9	512,7	379,7
Нітрати	2381,9	2364,9	2159,9
Нітроти	92,6	131,7	118,2
Сульфати	4527,1	4315,6	2002,9
Сухий залишок	9858,9	10527,5	8053,7
Хлориди	6386,7	6649,2	6343,6
ХСК	2297,3	2551,4	2650,1
Алюміній	0,0843	0,1101	0,0747
Залізо	24,2677	31,8147	33,4611
Калій	0,1031	0,1849	0,169

Речовина	Обсяг забруднюючих речовин, т		
	2023 рік	2024 рік	2025
Кальцій	667,3078	618,243	259,8249
Магній	85,464	115,6996	22,2273
Марганець	0,2974	0,1315	0,2468
Мідь	0,2106	0,2461	0,3739
Натрій	101,6867	136,0903	95,9117
Нафтопродукти	9,7519	9,4254	8,5914
Нікель	0,0991	0,098	0,1217
Роданіди	0,7869	0,8314	0,8444
Свинець	0,03	0,039	0,0269
СПАР	15,5561	15,6118	13,6929
Феноли	0,0762	0,0824	0,0794
Фосфати	214,5829	210,099	190,3751
Фтор	18,727	20,3018	21,289
Хром загальний	0,0196	0,0212	0,0275
Хром 6+	0,0013	0,0016	0,0011
Цинк	0,016	0,019	0,0143
Ціаніди	0,0001	0,0002	0,0001

Основні забруднювачі водних об'єктів (за сферами діяльності)

У 2025 році на підконтрольній Україні території Запорізької області скидання зворотних вод у водні об'єкти здійснювали 53 водокористувачі, з них скидання забруднених і недостатньо очищених зворотних вод здійснювали 3 водокористувачі, а саме:

ДО «Комбінат «Зірка» (м. Запоріжжя) відведено у р Дніпро 0,013 млн. м³ недостатньо–очищених зворотних вод;

КУ «Веселівський психоневрологічний інтернат» ЗОР відведено у р. Томаківка 0,0119 млн. м³ недостатньо–очищених зворотних вод;

Виконавчий комітет Вільнянської міської ради Запорізької області відведено у р. Мокра - 0,1283 млн. м³ та у р. Вільнянка - 0,0392 млн. м³ забруднених (дренажних) зворотних вод.

Скидання очищених до нормативних показників зворотних вод у водні об'єкти здійснювали 31 водокористувач, з них найбільш вагомі за обсягами скиду очищених зворотних вод:

ПАТ «Запоріжсталь» відведено 44,636 млн. м³;

КП «Водоканал» відведено 31,354 млн. м³;

АТ «Мотор Січ» відведено 1,170 млн. м³;

ПрАТ «Запоріжтрансформатор» відведено 0,981 млн. м³;

Вільнянський експлуатаційний цех водопостачання та водовідведення КП «Облводоканал» ЗОР відведено 0,333 млн. м³;

Іншими водокористувачами відведено у водні об'єкти - 0,391 млн. м³ нормативно очищених на очисних спорудах зворотних вод.

Скидання нормативно чистих без очищення зворотних вод у водні об'єкти здійснювали 26 водокористувачів, з них за даною категорією зворотних вод

КП «Водоканал» відведено 12,115 млн. м³, ПАТ «Запоріжсталь» - 1,957 млн. м³, іншими водокористувачами відведено 1,021 млн. м³.

Транскордонне забруднення поверхневих вод

Кордони з іншими державами в Запорізькій області відсутні.

3. Стан поверхневих вод.

Екологічний стан та потенціал масивів поверхневих вод

Оцінка екологічного стану масивів поверхневих вод виконується відповідно до Методики віднесення масиву поверхневих вод до одного з класів екологічного та хімічного станів масиву поверхневих вод, а також віднесення штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод до одного з класів екологічного потенціалу штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод, затвердженій наказом Міністерства екології та природних ресурсів України 14 січня 2019 року № 5.

Визначення екологічного стану масиву поверхневих вод здійснюється за біологічними, гідроморфологічними, хімічними та фізико-хімічними показниками.

Для класифікації екологічного стану масиву поверхневих вод використовуються п'ять класів:

I клас екологічного стану, що відповідає екологічному стану «відмінний»;

II клас екологічного стану, що відповідає екологічному стану «добрий»;

III клас екологічного стану, що відповідає екологічному стану «задовільний»;

IV клас екологічного стану, що відповідає екологічному стану «поганий»;

V клас екологічного стану, що відповідає екологічному стану «дуже поганий».

Для класифікації екологічного потенціалу штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод використовуються чотири класи:

II клас екологічного потенціалу, що відповідає екологічному потенціалу «добрий»;

III клас екологічного потенціалу, що відповідає екологічному потенціалу «задовільний»;

IV клас екологічного потенціалу, що відповідає екологічному потенціалу «поганий»;

V клас екологічного потенціалу, що відповідає екологічному потенціалу «дуже поганий».

На підставі даних та інформації, отриманих в результаті здійснення державного моніторингу масивів поверхневих вод Держводагентство визначає екологічний стан масивів поверхневих вод та екологічний потенціал штучних або істотно змінених масивів поверхневих вод згідно з оцінкою біологічних, гідроморфологічних, хімічних та фізико-хімічних показників.

Оцінку біологічних та гідроморфологічних, хімічних та фізико-хімічних показників для визначення екологічного стану масивів поверхневих вод та екологічного потенціалу штучних або істотно змінених масивів поверхневих вод здійснює Державна служба України з надзвичайних ситуацій.

Оцінку хімічних та фізико-хімічних показників для масивів поверхневих вод, забір води з яких для задоволення питних і побутових потреб населення в середньому протягом року становить більш як 100 куб. метрів на добу, а також для транскордонних ділянок водотоків та оцінку хімічних специфічних показників для визначення екологічного стану масивів поверхневих вод та екологічного потенціалу штучних або істотно змінених масивів поверхневих вод здійснює Державне агентство водних ресурсів України.

У зв'язку з тим, що суб'єкти моніторингу ще працюють над оцінкою біологічних та гідроморфологічних, хімічних та фізико-хімічних показників, екологічний стан та потенціал масивів поверхневих вод за 2025 рік не визначено.

Хімічний стан масивів поверхневих вод

Державний моніторинг поверхневих вод є складовою частиною державної системи моніторингу довкілля і здійснюється відповідно до вимог постанов Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 758 «Про затвердження Порядку здійснення державного моніторингу вод» та від 30.03.1998 № 391 «Про затвердження Положення

про державну систему моніторингу довкілля».

На території Запорізької області державний моніторинг поверхневих вод здійснюється суб'єктами державного моніторингу: Запорізьким обласним центром з гідрометеорології та Басейновим управлінням водних ресурсів річок Приазов'я відповідно до Програми державного моніторингу вод (у частині діагностичного та операційного моніторингу поверхневих вод) на 2025 рік, затвердженої наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 08.01.2025 № 29.

У 2025 році відповідно до Програми державного моніторингу вод лабораторією Запорізького обласного центру з гідрометеорології проводилась оцінка хімічних та фізико-хімічних показників на р. Мокра (залізничний міст м. Запоріжжя, код масиву поверхневих вод UA_M5.1.3_0508_1). Оцінка проводилася з періодичністю 1 раз на місяць, за показниками: температура, водневий показник (рН), розчинений кисень, питома електропровідність, біологічне споживання кисню (БСК₅), хімічне споживання кисню (ХСК), мінералізація, нітроген (азот) загальний, нітроген (азот) амонійний, нітроген

(азот) нітратний, нітроген (азот) нітритний, фосфор загальний, фосфор ортофосфатів. Результати здійснення моніторингу за 2025 рік наведені у таблиці 4.3.1.

Середні концентрації забруднюючих речовин у контрольному створі
р. Мокра за 2025 рік, Запорізький обласний центр з гідрометеорологій

Таблиця 4.3.1

Місце спостереження за якістю води	Показники складу та властивостей											
	Значення рН	Розчинний кисень, мгО ₂ /дм ³	Питома електропровідність мкСм/см	БСК ₅ , мгО ₂ /дм ³	Нітроген загальний, мг/дм ³	Нітроген амонійний, мг/дм ³	Нітроген нітритний, мг/дм ³	Нітроген нітратний, мг/дм ³	Фосфор загальний, мг/дм ³	Фосфор ортофосфатів, мг/дм ³	Мінералізація, мг/дм ³	ХСК, мгО ₂ /дм ³
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
р. Мокра залізничний міст, м. Запоріжжя	8,26	9,76	2843,7	2,97	- *	1,48	0,053	0,70	0,109	0,052	2586,9	32,8

Примітка: * За інформацією Запорізького обласного центру з гідрометеорологій у 2025 році визначення вмісту нітрогену загального не проводилось через відсутність методики

Басейнове управління водних ресурсів річок Приазов'я здійснює діагностичний та операційний моніторинг поверхневих вод, згідно з Програмою державного моніторингу вод в частині проведення Держводагенством спостережень на масивах поверхневих вод, забір води з яких здійснюється для задоволення питних і господарсько-побутових потреб населення. У 2025 році моніторинг здійснювався на підконтрольній Україні території області у створах: 328 км р. Дніпро від гирла (верхній б'єф Дніпровської ГЕС питний водозабір м. Запоріжжя, код масиву поверхневих вод UA_M5.1.3_0001), р. Дніпро (питний водозабір КП «Біленьке» Біленківська ТГ, Запорізький р-н, код масиву поверхневих вод UA_M5.1.3_0002).

Результати здійснення моніторингу за 2025 рік наведені у таблиці 4.3.2.

Середньорічні результати гідрохімічних аналізів державного моніторингу вод в частині проведення Держводагентством спостережень на масивах поверхневих вод, забір води з яких здійснюється для задоволення питних і господарсько-побутових потреб населення у межах діяльності Басейнового управління водних ресурсів річок Приазов'я за 2025 рік

Таблиця 4.3.2

Назва пункту моніторингу	Іони амонію, мг/дм ³	БСК ₅ , мг О ₂ /дм ³	Завислі речовини, мг/дм ³	Залізо, мг/дм ³	Марганець, мг/дм ³	Мідь, мг/дм ³	Нітриги, мг/дм ³	Нітрати, мг/дм ³	Нафтопродукти, мг/дм ³	Розчинений кисень, мг О/дм ³	Сульфати, мг/дм ³	Сухий залишок, мг/дм ³	Фосфати, мг/дм ³	Хлориди, мг/дм ³	ХСК, мг О ₂ /дм ³
р. Дніпро, 328 км, верхній б'єф Дніпровської ГЕС, питний водозабір м Запоріжжя	0,242	2,8	7,2	0,096	0,048	0,017	0,034	1,25	0,015	8,8	58,29	294,2	0,327	45,0	23,0
р. Дніпро, питний водозабір КП «Біленьке» Біленківська ТГ Запорізький р-н	0,241	2,8	7,0	0,125	0,051	0,019	0,035	1,32	0,016	9,3	61,3	288,8	0,404	42,7	19,6

Протягом 2025 року Державна екологічна інспекція Південного округу (Запорізька та Херсонська області) здійснювала контроль за якістю води водних об'єктів у визначених створах спостереження. Результати ведення контролю наведені у таблиці 4.3.3.

Середньорічні концентрації забруднюючих речовин в створах спостереження водних об'єктів за 2025 рік, Державна екологічна інспекція Південного округу (Запорізька та Херсонська області)

Таблиця 4.3.3

Місце спостереження за якістю води	Показники складу та властивостей													
	Завислі речовини, мг/дм ³	рН	Розчинений кисень	Залізо загальне, мг/дм ³	Сульфати, мг/дм ³	Хлориди, мг/дм ³	Фосфати, мг/дм ³	Азот амонійний, мг/дм ³	Нітрати, мг/дм ³	Нітриги, мг/дм ³	Сухий залишок, мг/дм ³	ХСК, мгО ₂ /дм ³	БСК, мгО ₂ /дм ³	Нафтопродукти, мг/дм ³
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

р. Дніпро (Дніпровське водосховище), вище міста, 1 км вище питних водозаборів (ДВС-1, ДВС-2)	9,00	8,25	9,41	< 0,1	34,66	30,17	0,21	0,18	1,89	0,04	319,50	43,48	5,38	0,016
р. Дніпро (Дніпровське водосховище), в межах міста, 0,5 км нижче питних водозаборів (ДВС-1, ДВС-2)	10,00	8,33	9,33	< 0,1	36,67	31,69	0,24	0,20	2,75	0,05	329,83	45,31	5,57	0,017
р. Дніпро (Дніпровське водосховище), в межах міста, 0,5 км вище затоки Осокорової по тальвегу концентрованого випуску б. Панської	8,93	8,25	9,36	< 0,1	31,96	27,00	0,20	0,13	1,44	0,03	299,58	41,88	5,23	0,013
р. Дніпро (Дніпровське водосховище), в межах міста, 0,5 км нижче затоки Осокорової по тальвегу концентрованого випуску б. Панської	9,03	8,28	9,24	< 0,1	35,08	28,51	0,26	0,17	1,89	0,04	312,00	44,10	5,40	0,022
р. Дніпро (Дніпровське водосховище), в межах міста, 0,5 км вище концентрованого випуску б. Маркусової	9,28	8,17	9,43	0,101	41,55	30,51	0,27	0,17	2,76	0,05	332,83	45,27	5,64	0,033
р. Дніпро (Дніпровське водосховище), в межах міста, 0,5 км нижче концентрованого випуску б. Маркусової	8,99	8,18	9,18	0,10	33,32	30,03	0,31	0,18	1,84	0,04	311,83	45,90	5,64	0,030
р. Дніпро (Дніпровське водосховище), в межах міста, 0,5 км вище греблі Дніпровської ГЕС	8,89	8,15	9,03	0,102	33,76	28,84	0,28	0,22	1,66	0,04	313,33	44,81	5,46	0,037

р. Дніпро, в межах міста, 1,5 км нижче греблі Дніпровської ГЕС	8,70	8,19	8,95	< 0,1	34,85	28,97	0,28	0,21	1,59	0,06	334,67	40,94	4,67	0,024
р. Дніпро, в межах міста, 0,5 км вище концентрованого випуску б. Капустяної	8,90	8,27	9,03	< 0,1	36,67	28,84	0,31	0,18	1,97	0,06	331,75	40,58	4,73	0,037
р. Дніпро, в межах міста, 0,5 км нижче концентрованого випуску б. Капустяної	20,83	8,21	8,37	0,153	71,94	41,22	0,33	0,35	2,66	0,11	449,0	47,35	5,35	
р. Дніпро, в межах міста, 3,0 км нижче впадіння р. Мокра вул. Домаха, Космічний р-н	10,32	8,16	9,26	0,111	36,51	30,87	0,31	0,19	1,78	0,07	338,8	44,00	5,12	0,044
р. Дніпро, 0,5 км вище скиду о/с ЦОС-1 КП «Водоканал»	9,73	8,22	9,19	0,111	35,27	30,21	0,29	0,18	1,64	0,07	335	43,38	5,01	

Мікробіологічна оцінка якості вод з огляду на епідемічну ситуацію

Протягом 2025 року ДУ «Запорізький обласний лабораторний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» здійснювався моніторинг санітарного стану та якості води річки Дніпро у визначених точках спостереження. Було досліджено 209 проб води р. Дніпро за мікробіологічними показниками, з них у 42 пробах виявлено відхилення на вміст лактозопозитивних кишкових паличок.

За паразитологічними показниками досліджено 24 проби води, відхилень не виявлено. Дослідження води р. Дніпро на наявність патогенних мікроорганізмів, які є збудниками особливо небезпечних інфекцій, таких як черевний тиф, дизентерія здійснюються щорічно. За 2025 рік позитивних знахідок не реєструвалося.

За інформацією Головного управління Держпродспоживслужби в Запорізькій області у 2025 році досліджено 860 проб питної води за мікробіологічними та санітарно-хімічними показниками. Відхилення від гігієнічних нормативів зареєстровано у 29 пробах питної води за мікробіологічними показниками (3,4 %) та в 26 пробах води за санітарно - хімічними показниками (3,0 %). У 2025 році ускладнення епідемічної ситуації на підконтрольній Україні території Запорізької області та спалахів інфекційних захворювань, пов'язаних з водним фактором передачі не зареєстровано.

Радіаційний стан поверхневих вод

ВП «Запорізька АЕС» ДП НАЕК «Енергоатом» знаходиться у місті Енергодар на лівому березі річки Дніпро (тимчасово окупована територія).

На протязі багатьох років відомчою лабораторією Запорізької АЕС проводився комплексний моніторинг за гідрохімічними та радіологічними показниками прилеглої акваторії Каховського водосховища, водойми-охолоджувача та продувних вод.

У зв'язку із тимчасовою окупацією російськими військами у березні 2022 року м. Енергодар та захопленням Запорізької АЕС інформація щодо радіаційного стану водойми-охолоджувача, прилеглої акваторії р. Дніпро відсутня.

У 2025 року ДУ «Запорізький обласний лабораторний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» досліджено 7 проб з р. Дніпро за радіаційними показниками, перевищень не виявлено.

4. Екологічний стан Азовського моря

Азовське море є унікальним водним об'єктом і являє собою мілководне водоймище з максимальною глибиною до 13,5 м. Для Азовського моря характерний специфічний гідрологічний режим, що обумовлений його ізольованістю, мілководністю, великим припливом річкових вод, обміном води з Чорним морем, солоність води якого значно більше солоності води Азовського. Для морської води характерне відносно швидке нагрівання і охолодження по всій глибині, а також її перемішування, що зумовлює вирівнювання температури і солоності.

У зв'язку з тимчасовою окупацією російськими військами частини Запорізької області інформація про стан Азовського моря відсутня.

5. Державна політика та заходи щодо поліпшення стану водних об'єктів

1 листопада 2024 Розпорядженнями Кабінету Міністрів України № 1077-р та № 1079-р затверджено План управління річковим басейном Дніпра на 2025-2030 роки (далі – ПУРБ Дніпра) та План управління річковим басейном річок Приазов'я (далі – ПУРБ річок Приазов'я) відповідно.

Невід'ємною частиною Планів управління річковими басейнами є Програма заходів, спрямована на вирішення головних водно-екологічних проблем річкового басейну на період 2025-2030 роки.

До головних водно-екологічних проблем віднесені:

- забруднення органічними речовинами;
- забруднення біогенними елементами (азотом і фосфором);

- забруднення небезпечними речовинами;
- гідроморфологічні зміни спрямлення та зарегулювання русел річок) та інші водно-екологічні проблеми: зміни клімату, забруднення твердими побутовими відходами, поширення інвазійних видів, військові дії (неконтрольоване водокористування, аварійне забруднення).

Стратегічними екологічними цілями для районів річкових басейнів Дніпра (суббасейн Нижнього Дніпра) та річок Приазов'я є досягнення/підтримання «доброго» стану вод.

З метою досягнення «доброго» екологічного стану вод до ПУРБ Дніпра (суббасейн Нижнього Дніпра) та річок Приазов'я включено водоохоронні заходи, в том числі реалізація яких передбачена в межах Запорізької області.

ПУРБ Дніпра (суббасейн Нижнього Дніпра) передбачено виконання 11 основних заходів, в тому числі: 9 заходів з реконструкції, модифікації каналізаційних очисних споруд та мереж водовідведення у населених пунктах:

м. Кам'янка-Дніпровська, м. Василівка, м. Дніпрорудне Василівського району;

м. Пологи, м. Гуляйполе, м. Оріхів Пологівського району;

смт Новомиколаївка, м. Вільнянськ Запорізького району;

м. Запоріжжя.

Також, передбачено виконання 18 додаткових заходів в межах суббасейну Нижнього Дніпра.

ПУРБ річок Приазов'я передбачено виконання 24 основних заходів, в тому числі: 21 захід з будівництва, реконструкції, модифікації каналізаційних очисних споруд та мереж водовідведення в населених пунктах. Також, заплановано 17 додаткових заходів загального спрямування.

У зв'язку з повномасштабним вторгненням російської федерації на територію України, бойовими діями та окупацією значної частини Запорізької області реалізація заходів на даний час неможлива.

5. ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОЛОГІЧНОГО ТА ЛАНДШАФТНОГО РІЗНОМАНІТТЯ, РОЗВИТОК ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ТА ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ

1. Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, формування регіональної екологічної мережі

У 2025 році реалізація державної політики у сфері збереження біорізноманіття та розбудови екологічної мережі в Запорізькій області здійснювалася в умовах тривалого повномасштабного вторгнення рф, що зумовило глибокі трансформації природних ландшафтів. Головний акцент інституційної діяльності регіональних органів влади та наукових установ змістився на адаптаційний менеджмент екосистем та фіксацію довгострокових наслідків антропогенно-воєнного навантаження.

Впродовж року тривала робота Комісії з визначення шкоди та збитків, завданих природно-заповідному та лісовому фондам області внаслідок збройної агресії рф, що фіксувала наслідки пожеж та механічних руйнувань ґрунтового покриву від обстрілів.

У цих кризових умовах ключовим інструментом порятунку флори й фауни залишається розбудова регіональної екомережі. Об'єднання заповідних зон та екологічних коридорів допомагає вирішити кілька критичних завдань:

- зберегти природні міграційні шляхи тварин;
- зупинити фрагментацію дикої природи;
- забезпечити раціональне землекористування з пріоритетом екобезпеки.

Паралельно тривав цифровий моніторинг довкілля: дані про біорізноманіття регіону інтегрували через державну платформу «ЕкоСистема». Будь-яке планування просторового розвитку громад (у межах розроблення комплексних планів просторового розвитку територій територіальних громад) проходило обов'язкову процедуру Стратегічної екологічної оцінки (СЕО). Це дозволило мінімізувати ризики для елементів регіональної екомережі на етапі планування повоєнного відновлення.

Загальна характеристика

Екологічна ситуація в Запорізькій області характеризується поєднанням високого антропогенного навантаження промислово-аграрного регіону та накопичувального ефекту в умовах тривалого воєнного стану. Баланс функціонування природних ландшафтів зазнав значних змін: традиційні

чинники деградації (інтенсивне землеробство та промислові викиди) були суттєво підсилені прямим воєнно-техногенним впливом та руйнацією гідрологічного режиму великих і малих річок краю.

Частка природно-заповідного фонду (далі - ПЗФ) в загальній площі області залишається незмінною, проте репрезентативність та функціональність екосистем зазнали глибокої територіальної диспропорції. Понад 70 % об'єктів ПЗФ та основних природних ядер екомережі області (включаючи узбережжя Азовського моря та заплави Нижнього Дніпра) перебувають на тимчасово окупованих територіях або в зоні безпосереднього ведення бойових дій. Це унеможливило виконання класичних природоохоронних заходів на цих територіях.

Проблема надмірної розораності земель, яка десятиліттями виснажувала степи Запоріжжя, трансформувалася у вимушене виведення сотень тисяч гектарів угідь з господарського обігу через захащення відходами руйнації та хімічне забруднення ґрунтів. Протягом 2025 року на територіях, що звільнилися внаслідок обміління Каховського водосховища, відзначалася стабілізація розвитку нових масштабних самосівних лісових комплексів. За цих обставин традиційна пасивна охорона природи має поступитися місцем кризовому екологічному менеджменту. Головним завданням стає просторове об'єднання змінених територій у єдину регіональну екологічну мережу.

Пріоритетними заходами визначено фіксацію та розрахунок збитків, завданих ПЗФ внаслідок збройної агресії, збереження функціональності екологічних коридорів на підконтрольних територіях в умовах підвищеного оборонного та логістичного навантаження.

Загрози та вплив антропогенних чинників на структурні елементи екомережі, біологічне та ландшафтне різноманіття

Детальний аналіз чинників деструкції біотичного та ландшафтного потенціалу регіону вимагає комплексного підходу до оцінки екологічних загроз. Сучасна специфіка впливу на екосистеми Запорізької області полягає не в автономній дії окремих забруднювачів, а в синергетичному ефекті, де класичне промислово-аграрне навантаження підсилює воєнно-техногенні порушення.

Вимушене припинення обробітку значних площ сільгоспугідь через безпекові ризики запускає процеси неконтрольованої бур'янової сукцесії, де природне відновлення степових видів пригнічується пануванням шкідливої сегетальної флори.

Продукти детонації боєприпасів потрапляють у повітря та вимиваються опадами у поверхневі води. Це викликає локальну зміну кислотності (рН) водойм та вторинне масове «цвітіння води» через надходження мінеральних сполук.

Знищення деревної та чагарникової рослинності вздовж долин річок змінює температурний режим приземного шару повітря, прискорюючи

випаровування вологи.

Локальні пожежі від обстрілів випалюють підстилку та знищують насіннєвий фонд рідкісних рослин у верхніх горизонтах ґрунту, що веде до деградації степових ценозів.

Будь-яке механічне пошкодження ґрунту стає вогнищем поширення агресивних чужорідних видів (амброзії полинолистої, злинки канадської), які швидше за місцеві види захоплюють пошкоджені ділянки.

Заходи щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття

Реалізація практичних заходів щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття в Запорізькій області виконується з урахуванням безпекових обмежень.

Національним заповідником «Хортиця» регулярно здійснюється моніторинг та розпочато чергову

інвентаризацію біорізноманіття та оселищ на території загальногеологічного заказника загальнодержавного значення «Дніпровські пороги».

Враховуючи, що більша частина області знаходиться під тимчасовою окупацією РФ, у тому числі території національних природних парків «Великий Луг» та «Приазовський», заходи щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття проводились у специфічних умовах.

З огляду на зазначений стан, повноцінну роботу з вивчення території та об'єктів ПЗФ в межах Національного природного парку «Великий Луг» виконати немає можливості. Науковці установи провели 92 польових виходи по збору даних про зміни природного середовища, для вивчення кліматичних та гідрологічних показників, вивчення флори і фауни (спостереження проведені на прилеглих територіях Національного природного парку «Великий Луг», в екосистемах, що мають схожі особливості з територією парку – в межах населених пунктів: м. Запоріжжя, смт. Кушугум, смт. Малокатеринівка). Проведено 2 комплексні експедиції на прибережних ділянках р. Дніпро в межах зони колишнього Каховського водосховища (окол. с. Лисогірка, Запорізька область, червень, 2025 р.). Здійснено первинну оцінку стану біорізноманіття та трансформованих природних умов після підриву Каховської ГЕС.

На заповідних територіях Приазовського НПП наразі неможливо забезпечити повноцінну роботу служби державної охорони природно-заповідного фонду (далі – Служба держохорони), оскільки постійно існує пряма загроза життю і здоров'ю працівників. Дотримуючись правил безпеки, силами особового складу служби державної охорони природно-заповідного фонду

здійснювався постійний моніторинг стану територій заповідання та виявлення правопорушень направлених проти довкілля, особливо тих, що мають ознаки кримінальних. Дані дії підкріплені співпрацею адміністрації Парку із правоохоронними органами відповідно до «Порядку взаємодії між органами прокуратури, Національної поліції України, Служби безпеки України, уповноваженими органами державного нагляду (контролю), державними спеціалізованими установами під час виявлення та здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень проти довкілля».

Формування регіональної екологічної мережі

Екологічна мережа (екомережа) - це єдина територіальна система, що охоплює природні ландшафти, території та об'єкти природно-заповідного фонду, рекреаційні, водозахисні, курортні, полезахисні ділянки, які становлять елементи екомережі: природні регіони, екологічні коридори, буферні зони. Її формування забезпечує збереження біорізноманіття, екологічну стабільність, раціональне землекористування та відновлення деградованих земель.

Багатофункціональна за своєю природою регіональна екомережа забезпечує виконання комплексу ключових екологічних та господарських завдань. Її функціонування спрямоване на підтримання стабільного екологічного балансу, покращення стану довкілля, підвищення продуктивності ландшафтів, а також на розвиток рекреаційної сфери та створення сприятливих умов для життєдіяльності населення.

На території області розміщено два національні природні парки - «Великий Луг» (ключове ядро Придніпровського коридору) та «Приазовський» (ядро Азово-Чорноморського коридору). До структур екомережі входять також заказники загальнодержавного значення: «Сивашик», «Молочний лиман», «Коса Обіточна», «Заплава річки Берда», які виконують функцію екологічних коридорів та з'єднують природні комплекси між адміністративними регіонами. Однак обидва НПП наразі перебувають під тимчасовою окупацією рф.

Подальший розвиток регіональної екомережі потребує розширення заповідного фонду в недостатньо репрезентованих ландшафтних районах, що сприятиме екологічному збалансуванню території та сталому просторовому розвитку регіону.

У межах Запорізької області визначено 13 екологічних коридорів: 1 – міжнародний; 2 – національних; 5 – регіональних; 5 – локальних (місцевих).

Площа міжнародних та національних екокоридорів складає 813 800 га, регіональних – 117 000 га, локальних – 42 200 га. Загальна площа екологічних коридорів – 973 000 га. У межах екокоридорів визначено 37 ключових елементів (ядра) з площею 222 600 га.

Екологічні коридори:

- Азово-Чорноморський прибережно-морський екологічний коридор;
- Дніпровський екологічний коридор;
- Південноукраїнський екологічний коридор;

Бердянський регіональний екологічний коридор;
Молочанський регіональний екологічний коридор;
Конківський регіональний екологічний коридор;
Терсянський регіональний екологічний коридор,
Гайчурський регіональний екологічний коридор;
Корсацький локальний екологічний коридор;
Лозуватський локальний екологічний коридор;
Обитіченсько-Кільтичівський локальний екологічний коридор;
Янчурський локальний екологічний коридор;
Велико-Білозерський локальний екологічний коридор.

Майже всі екокоридори на сьогодні знаходяться в тимчасовій окупації рф.

До складу екомережі регіону увійшли дві сполучні території з загальною площею 132 600 га.

Екологічна мережа включає:

26 територій найбільш важливого значення, на яких зростають природні рослинні угруповання Зеленої книги України з площею у 19 160 га;

24 території, які є найбільш важливими місцями перебування чи зростання видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України з площею до 25 000 га.

Площа структурних елементів екомережі Запорізької області становить: екологічні коридори – 973 000 га;

сполучні території – 132 600 га;

території високого біорізноманіття (Зелена та Червона книги України) – 34 636,6 га.

За даними регіональної схеми формування екологічної мережі Запорізької області загальна площа структурних елементів екомережі становить 1140237 га.

Площа території екомережі Запорізької області у розрізі окремих складових: сіножаті - 82,93 тис. га (3,0 %), пасовища - 215,62 тис. га (7,9 %), ліси та інші лісовкриті площі – 117,169 тис. га (4,3 %), відкриті заболочені землі – 7,229 тис. га (0,3 %), відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом – 23,214 тис. га (0,9 %), води – 174,937 тис. га (6,4 %).

В області існує регіональна схема формування екологічної мережі Запорізької області та 20 місцевих схем формування екологічної мережі.

На території області розташовано 5 водно-болотних угідь міжнародного значення – «Молочний лиман», «Коса Обітична та затока Обітична», «Гирло р. Берди, коса Бердянська та затока Бердянська», «Архіпелаг Великі і Малі Кучугури» та «Заплава Сім Маяків».

Загальна площа водно-болотних угідь області складає 36,08 тис. га.

Всі водно-болотні угіддя знаходяться під тимчасовою окупацією рф.

Біобезпека та поводження з генетично модифікованими організмами

Біобезпека у сфері поводження з генетично модифікованими організмами (ГМО) в Запорізькій області залишається важливою складовою екологічної

безпеки регіону. Напрямок охоплює комплекс організаційних та контрольних заходів, спрямованих на запобігання неконтрольованому використанню ГМО та недопущення їхнього потенційного негативного впливу на природне біорізноманіття.

Поводження з ГМО нормується такими Законами:

Законом України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» який визначає правові основи поведінки з ГМО, розподіл повноважень між державними органами, процедури реєстрації та державної експертизи ГМО;

Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища», який визначає загальні засади екологічної безпеки, включаючи захист від потенційної шкоди ГМО для довкілля.

Водночас протягом 2025 року здійснювалися підготовчі заходи щодо адаптації регіональної системи біобезпеки до вимог нового євроінтеграційного Закону України «Про державне регулювання генетично-інженерної діяльності та державний контроль за розміщенням на ринку генетично модифікованих організмів і продукції», який почне діяти у вересні 2026 року.

2. Охорона, використання та відтворення рослинного світу

Загальна характеристика рослинного світу

Для Запорізької області, яка знаходиться у степовій зоні, характерне безлісся. Природні ліси майже не збереглися, їх зовсім мало – це, переважно, незначні масиви байрачних лісів, ліси в долинах річок, а також штучні лісові насадження. Ліси області виконують, насамперед, природоохоронну функцію.

Північно-східна частина області розташована в різнотравно-типчаково-ковиловій підзоні. Для рослинного покриву характерні зімкнутість травостою, видове різноманіття бобових і різнотрав'я, наявність дернинних і кореневищних злаків у травостої перелогів і майже цілковитій відсутності ефемер. В місцях, де зберіглася первинна рослинність, можна знайти такі злаки як ковила пірчаста та волосиста, типчак, тонконіг, костер безостий, пирій повзучий і сизий та інші.

Північно-західна частина області знаходиться в підзоні типчаково-ковилових степів. Тут травостій більш розріджений, спостерігається значна кількість ефемерів. Незначне видове різноманіття – степ майже вигоряє.

Зону справжніх степів поділяють на дві підзони: різнотравно-типчаково-ковилових і типчаково-ковилових степів. На території області межа між цими підзонами проходить від м. Запоріжжя до м. Оріхів і далі через верхів'я р. Молочної, огинаючи з заходу півдня Приазовську височину, до узбережжя Азовського моря.

Крайній південний захід області – це Молочно-Утлюцький півострів, має рослинність, притаманну полино-типчаково-ковиловому і полино-типчаковому степу зони спустинених степів (дернині злаки – типчак, ковила, пирій

гребеневидный; мохи лишайники).

Охорона, використання та відтворення лісів та інших рослинних ресурсів

Запорізька область є найменш лісистою в Україні. При загальній площі області 2718 тис. га, лісистість, з урахуванням полезахисних лісових смуг, становить близько 4 %. Майже всі ліси Запорізької області мають штучне походження і утворюють невеликі ділянки різноманітної конфігурації. Вони розташовані переважно по ярах і балках, берегах річок і ставків, а також представлені залишками природних плавневих лісів на островах та узбережжі річки Дніпро.

Основними лісоутворюючими породами є сосна кримська, дуб звичайний, робінія звичайна, ясен звичайний, гледичія трьохколючкова.

Для забезпечення стійкості та продуктивності раніше створених лісових культур, там де дозволяла безпекова ситуація, проведено роботи з їх доповнення на площі 7,1 га, зокрема, лісові культури, створені шляхом лісорозведення, охоплюють 2,1 га.

У 2025 році у вкриту лісовою рослинністю площу переведено 0,7 га, з яких усі 100 % припадають на лісові культури, закладені шляхом лісорозведення.

Заготівля лісових ресурсів побічного користування не проводилась.

Для попередження виникнення лісових пожеж створено 200 км мінералізованих смуг та на 763,5 км проведений догляд за мінералізованими смугами, перекрито 10 позапланових доріг, виставлено 15 аншлагів наглядної агітації, проводились виступи в засобах масової інформації. Важливою частиною профілактики стали 278 лекцій з протипожежної безпеки.

Протягом 2025 року організовано 92 рейди щодо запобігання виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних з лісовими пожежами та інших порушень у сфері лісового та мисливського господарства, під час яких було виявлено 24 факти порушення, в результаті незаконної рубки, де сума збитків складає 971,68 тис. грн.

Лісовий фонд регіону в розрізі земель цільового призначення та категорій земель (станом на 01.01.2026)

Таблиця 5.2.1

[illegible]

1	ДП «Бердянське ЛГ» (територія тимчасово окупована)	21988	11,208	10,0997	0,7823	0,0626	2,7383	0,0766	0,148	15,0158
2	ДП «Мелітопольське ЛГ» (територія тимчасово окупована)	19633,1	11,6216	9,8824	0,5486	0,1574	3,33444	0,2152	0,1069	15,9841
3	Філія «Східний лісовий офіс» ДП «Ліси України»	27603	17,132	14,0246	0,427	0,0176	2,507	0,9005	-	21,1641
4	Національний заповідник «Хортиця»	765	546,2	332,7	-	-	-	64	11,2	621,4
II. Землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення										
1	Національний заповідник «Хортиця»	765	546,2	332,7	-	-	-	64	11,2	621,4
III. Землі іншого призначення										
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

**Нелісові землі, землі лісгосподарського призначення
(станом на 01.01.2026)***

Таблиця 5.2.2.

№ з/п	Постійні лісокористувачі, власники лісів	Рілля	Сінокоси	Пасовища	Піски	Болота	Води	Яри, схили, кар'єри	Інші нелісові землі	Загальна площа нелісових земель, га
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	ДП «Бердянське ЛГ» (територія тимчасово окупована)	112,9	-	6,1	113,5	1971,8	730,8	1178,9	2858,2	6972,2
2	ДП «Мелітопольське ЛГ» (територія тимчасово окупована)	789,4	-	-	195,2	243,8	75,6	-	2345	3649
3	Філія «Східний лісовий офіс» ДП «Ліси України»	351,8	25,3	-	27,1	1477,4	509,1	-	4048,2	6438,9
4	Національний заповідник «Хортиця»					15,5*	53,7*		74,4	143,6

* згідно матеріалів діючого лісовпорядкування

Охорона та відтворення видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів

Враховуючи, що більша частина області знаходиться під тимчасовою окупацією РФ, у тому числі території національних природних парків: «Великий Луг» та «Приазовський», заходи щодо охорони та відтворення видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів, не здійснювалися.

Національним заповідником «Хортиця» здійснювався моніторинг охоронюваних видів рослин, проведено інформаційно-профілактичну компанію Первоцвіт 2025. Разом із цим здійснювалися заходи з екологічної освіти про необхідність збереження та охорони рідкісних видів рослин. Реалізовано моніторинг стану популяції Волошки великопридаткової (*Centaurea appendicata*) на єдиному збереженому місці зростання — на території Біленьківської територіальної громади.

Охорона природних рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України

Враховуючи, що більша частина області знаходиться під тимчасовою окупацією російською федерацією, у тому числі території національних природних парків: «Великий Луг» та «Приазовський», заходи щодо охорони природних рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України не здійснювалися.

Національним заповідником «Хортиця» на території загальногеологічного заказника загальнодержавного значення «Дніпровські пороги» проводився моніторинг та картування рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України. Встановлено, що внаслідок осушення озерного комплексу в південній частині острова Хортиця через руйнування греблі Каховської ГЕС на території Національного заповідника «Хортиця» більше не фіксується наявність наступних угруповань:

- формації латаття білого (*Nymphaeeta albae*),
- формації глечиків жовтих (*Nuphareta luteae*),
- формації сальвінії плаваючої (*Salvinieta natantis*),
- формації водяного горіху плаваючого (*Trapeta natantis*).

Охорона, використання та відтворення зелених насаджень

Заготівля другорядних лісових матеріалів, побічні лісові користування і використання корисних властивостей лісів для культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних, освітньо-виховних цілей та проведення науково-дослідних робіт не проводилась (табл. 5.2.3).

Заготівля лісових ресурсів побічного користування та другорядних лісових матеріалів
за лісокористувачами в розрізі місцевих рад

Таблиця 5.2.3

№ з/п	Постійні лісокористувачі, власники лісів, органи місцевого самоврядування	Лісові ресурси побічного користування, встановлений ліміт/фактично заготовлено										Другорядні лісові матеріали, встановлений ліміт/фактично заготовлено						
		гриби	ягоди	лікарські рослини	плоди	горіхи	випас худоби	сінокосіння	підстилка	очерет	тощо	живиця	пні	луб	деревні соки	деревна зелень	новорічні ялинки	тощо
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	ДП «Бердянське ЛГ»*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	ДП «Мелітопольське ЛМГ»*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	Філія «Східний лісовий офіс» ДП «Ліси України»	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	Національний заповідник «Хортиця»	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

* - територія тимчасово окупована

Інвазійні чужорідні види рослин у флорі в межах адміністративно-територіальної одиниці

Типовим представником інвазійних чужорідних видів рослин є *Ambrosia artemisifolia* – масовий вид, який у останні 20 років призвів до чисельних захворювань населення м. Запоріжжя. Ростає вздовж доріг, на насипах, перелогах і ріллі, навіть на засолених ґрунтах. Вид з катастрофічно високою інвазійною спроможністю.

Cenchrus longispinus – раніше наводився лише для околиць м. Бердянська. У 2003 р. цей вид знайдено на пісках біля промoїни, яка з'єднує Молочний лиман з Азовським морем.

Cynodon dactylon – типовий представник залізничних насипів, луків, у т.ч. і літоральних (формує асоціації у заплавах річок, на пасовищах, залізничних насипах і на косах).

Grindelia squarrosa – експансія зазначеного виду в Південному Приазов'ї викликає обґрунтовану занепокоєність. Ця біота є типовою як для трансформованих, так і для малопорушених степових та петрофітностепових фітоценозів східної частини Запорізької області. Моніторинг, проведений у балці Воловій (Пологівський район), свідчить про глибоку трансформацію степових ценозів: участь інвазійного виду в угрупованнях часто досягає рівня співдомінанта, що призводить до витіснення корінних едифікаторів степу – *Fesuca valesiaca*, *Stipa capillata*, *Koeleria cristata*, *Bothriochloa ischaetum*, тощо. На залізничних насипах між м. Бердянськом і ст. Верхній Токмак досить часто трапляються моnodомінантні угруповання цього карантинного виду.

Zygophyllum fabago – раніше наводився лише для околиць смт Новоолексіївка (Генічеський р-н, Херсонська обл.). Знайдено 2 нових локалітети на Степанівській (б/в «Северянін») і Федотовій (б/в «Золотий берег») косах Якимівського району.

Xanthium albinum – масовий вид, що характерний для луків, солончаків, літоральних пісків, а також селітебних територій і залізничних насипів, відзначаючись високим інвазійним потенціалом. Сучасний таксономічний склад флори області чітко відображає тенденцію до посилення антропогенного тиску на природні та квазіприродні рослинні угруповання регіону (розорювання, іригація, випас, сінокосіння, будівництво). Відбуваються швидкі і незворотні процеси адвентизації флори регіону (за останні 20 років з'явилося до 10 нових видів).

На степах (в тому числі на збоях і перелогах) активно поширюються *Acroptilon repens*, *Amaranthus retroflexus*, *Atriplex tatarica*, *Ballota nigra*, *Cardaria draba*, *Conium maculatum*, *Diplotaxis tenuifolia*, *Galium aparine*, *Grindelia squarrosa*, *Hyoscyamus niger*, *Lactuca serriola*, *Tribulus terrestris*; на луках – *Amaranthus blitoides*, *A. retroflexus*, *Ambrosia artemisifolia*, *Centaurea diffusa*, *Cynodon dactylon*, *Daucus carota*, *Xanthium albinum*; на літоральних пісках – *Ambrosia artemisifolia*, *Anisantha tectorum*, *Conyza canadensis*, *Cynodon dactylon*, *Diplotaxis tenuifolia*, *Echium vulgare*, *Heliotropium stevenianum*, *Iva xanthiifolia*,

Setaria glauca, *Xanthium albinum*; на залізничних насипах – *Ailanthus altissima*, *Ambrosia artemisifolia*, *Iva xanthiifolia*, *Cannabis ruderalis*, *Lepidium ruderae*, *Lycium barbarum*, *Oxybaphus nyctagineus*, *Tripleurospermum inodorum*, види родів *Galium*, *Sisymbrium*, тощо

Інвазійні (чужорідні) види рослин на території Запорізької області

Таблиця 5.2.4

Назва виду (українська, латинська)	Занесення виду до карантинного списку	Заходи із запобігання розповсюдженню виду
Айлант найвищий (<i>Ailanthus altissima</i> M.)	Регульований некарантинний шкідливий організм	Виявлення та знешкодження порості
Амброзія полинолиста (<i>Ambrosia artemisifolia</i> L.)	Карантинний організм, обмежено поширений в Україні	Механічне, хімічне, біологічне знищення
Аморфа кушова <i>Amorfa fruticosa</i> L.	-	Виявлення та знешкодження порості
Анізанта покрівельна <i>Anisantha tektorum</i> L.	-	Механічне, хімічне знищення
Волошка розлога <i>Centaurea diffusa</i> L.	-	Прокошування ділянок
В'яз низький (в'яз карликовий) <i>Ulmus pumila</i> L.	-	Виявлення та знешкодження порості
Гірчак повзучий (<i>Acroptilon repens</i> (L.) DS.	Карантинний організм, обмежено поширений в Україні	Механічне, хімічне, біологічне знищення
Гринделія розчепірина <i>Grindelia sguarrosa</i> P.	-	Прокошування ділянок
Дикий виноград п'ятилисточковий (<i>Parthenocissus quinquefolia</i> L.)	-	Виявлення та знешкодження порості
Злинка канадська <i>Conyza Canadensis</i> L.	-	Прокошування ділянок
Елодея канадська (<i>Elodea Canadensis</i> Mich.)	-	Прокошування ділянок
Клен ясенелистий <i>Acer negundo</i> L.	-	Виявлення та знешкодження порості
Кудрявець Софії <i>Descurania Sophia</i> L.	-	Механічне, хімічне знищення
Нетреба ельбінська (<i>Xanthium albinum</i> H.	-	Механічне, хімічне знищення
Маслинка вузьколиста <i>Eleagnus angustifolia</i> L.	-	Виявлення та знешкодження порості
Повитиця польова (<i>Cuscuta campestris</i> Y.	Карантинний організм, обмежено поширений в Україні	Механічне, хімічне знищення, боротьба з бур'янами, на яких паразитує організм
Оксибахус нічноцвітний <i>Oxybaphus nyctagineus</i> M.	-	Механічне, хімічне знищення
Робінія звичайна, акація біла <i>Robinia pseudoacacia</i> L.	-	Виявлення та знешкодження порості
Сухоребрик Льозеліїв	-	Механічне, хімічне знищення

Назва виду (українська, латинська)	Занесення виду до карантинного списку	Заходи із запобігання розповсюдженню виду
<i>Sisymbrium loeselii</i> L.		
Ценхрус малоквітковий (<i>Cenchrus pauciflorus</i> Benth.)	Карантинний організм, обмежено поширений в Україні	Механічне, хімічне знищення
Чорноцир нетроболистий (<i>Cyclachaena xanthiifolia</i> (Nutt.) Fresen.)	-	Механічне, хімічне знищення
Шовковиця чорна (<i>Morus nigra</i> L.)	-	Виявлення та знешкодження порості
Щириця звичайна <i>Amaranthus retroflexus</i> L.	-	Механічне, хімічне знищення
Якірці сланкі <i>Tribulus terrestris</i> L.	-	Механічне, хімічне знищення
Ясен пенсільванський (<i>Fraxinus pensylvanica</i> L.)	-	Виявлення та знешкодження порості

3. Охорона, використання та відтворення тваринного світу

Загальна характеристика тваринного світу

Історично сформована структура фауністичних комплексів регіону зазнала додаткового інтенсивного тиску через безпекові фактори воєнного стану та глибокі гідрологічні зміни в басейні річки Дніпро.

Попри деструктивні чинники, базовий видовий склад фауни області зберігає свої зональні особливості

Типовими видами для степової зони із ссавців є лисиця, ховрах сірий, полівки сіра та степова, хом'ячок сірий, сліпак, тхір степовий, їжак вухатий, степова мишівка, куниця кам'яна, дикий кролик, зустрічається бабак, тхір-перев'язка.

З птахів характерні чайка, мартин сріблястий, норець, качка, чапля, бугай. У дельті Дніпра гніздяться гуска сіра, лебідь-шипун.

Для Азовського моря характерні оселедець керченський, пузанок, хамса, велика камбала, тюлька, бичок.

Стан і ведення мисливського господарств

У 2025 році, у зв'язку зі збройною агресією російської федерації та тимчасовою окупацією більшої частини області полювання не здійснювалося.

Станом на 01 січня 2026 року на території Запорізької області зареєстровано 35 користувачів мисливських угідь, 2 - з яких в стані припинення. Загальна

площа мисливських угідь, які надані в користування, складає 1825477 га (у т.ч. включаючи тимчасово окуповані території області). Згідно з розпорядженням голови Запорізької обласної державної адміністрації № 312 від 13.07.2022 «Про заборону проведення полювання, таксації, біотехнічних заходів в межах Запорізької області на час дії воєнного стану» забороняється на час дії воєнного стану проведення полювання, таксації, біотехнічних заходів в межах мисливських угідь, наданих в користування для ведення мисливського господарства на території Запорізької області.

Стан і ведення рибного господарства

Іхтіофауна Каховського водосховища нараховує близько 42 видів риб, з яких промислове значення мають біля 20 видів. Основними промисловими видами є лящ, плітка, судак, сріблястий карась, тюлька, білий і строкатий товстолобики.

У червні 2023 року Каховське водосховище припинило своє існування. Внаслідок терористичних дій російської федерації зруйнована дамба Каховської ГЕС, що спричинило витік води з Каховського водосховища та осушення його дна.

Станом на 2025 рік колишня акваторія водосховища в межах Запорізької області зазнала масштабної та унікальної екологічної трансформації, увійшовши у фазу відносної біотопічної стабілізації.

Динаміка вилову водних біоресурсів

Таблиця 5.3.1

Рік	Назва водного об'єкта	Затверджений ліміт вилову, т/рік	Фактичний вилов, т/рік
2023	Каховське водосховище****	1338,7**	0
	Дніпровське водосховище	844,7**	729,084***
2024	Каховське водосховище****	0	0
	Дніпровське водосховище	2871,598 (2861 промисловий вилов; 10,598 дослідний вилов)	686,0971***
2025	Каховське водосховище****	0	0
	Дніпровське водосховище	2870,41 (2861,292 промисловий вилов; 9,118 дослідний вилов)	1045,681***

* - за інформацією Управління державного агентства з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм у Запорізькій області;

** - лімітуються усі види риб окрім карася сріблястого, верховодки, тюльки, рослиноїдних видів риб;

*** - вилов узагальнюється в межах водосховища;

**** - через руйнування Каховського гідровузла 06.06.2023 Каховське водосховище припинило своє існування.

Охорона та відтворення видів тварин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів

За даними науковців, на території Запорізької області мешкає приблизно 145 видів (або 26,75 %) фауни держави.

Серед 297 видів безхребетних України 61 вид (20,54 %) – представники Запорізької області: 2 види гідроїдних поліпів, 1 вид кільчастих черв'яків, 5 видів ракоподібних, 53 види комах. Такі представники класів червонокнижних

безхребетних тварин, як круглі черви, павукоподібні, багатоніжки, ногохвістки та молюски відсутні на території області.

Хребетних тварин Запорізької області майже на 15 % (34,29 %) більше, ніж безхребетних. З 299-ти видів 84 мешкає на території області. Представники червонокнижних земноводних відсутні в області. Найбільш чисельний клас червонокнижних птахів, що мешкають на території області, – 40 видів. Наступними за чисельністю є риби – 16 видів, 22 види червонокнижних ссавців та майже половина – 5 видів плазунів, 1 вид відноситься до класу «круглороті».

У межах області мешкає 113 видів тварин, занесених до Червоної книги України.

На території загальногеологічного заказника загальнодержавного значення «Дніпровські пороги» Національним заповідником «Хортиця» в гніздовий період розміщено 60 штучних гніздівель для птахів (шпаківень), 22 штучних укриття для кажанів, 5 годівниць для великих ратичних тварин, здійснювалися заходи з підгодовлі диких трав'яїдних (ратичних) тварин під час несприятливих погодно-кліматичних умов, розкладено 10 брекєтів мінералізованої ветеринарної солі (лизунці). Також здійснювався моніторинг охоронюваних видів тварин та проведено заходи з екологічної освіти про необхідність збереження та охорони рідкісних видів тварин.

Реалізовано моніторинг успішності гніздування двох пар Орлана білохвостого (*Haliaeetus albicilla*) на території загальногеологічного заказника загальнодержавного значення «Дніпровські пороги».

Види тваринного світу, що охороняються

Таблиця 5.3.2

Види тваринного світу	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Загальна кількість видів тварин, занесених до Червоної книги України, од.	113	113	113
Загальна кількість видів тваринного світу на території області, що охороняються, од.	322	322	322
Кількість видів тварин, занесених до додатків до Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою	46	46	46

Види тваринного світу	2023 рік	2024 рік	2025 рік
зникнення (CITES), од.			
Кількість видів тварин, занесених до додатків до Конвенції про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція), од.	350	350	350
Кількість видів тварин, занесених до додатків до Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннська конвенція, CMS), од.	159	159	159
Кількість видів тварин, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	89	89	89
Кількість видів тварин, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	11	11	11

Інвазійні чужорідні види тварин у фауні в межах адміністративно-територіальної одиниці

Стрімке розповсюдження чужорідної біоти розглядається як чинник біологічного забруднення екосистем, попри відсутність дефініції «інвазійний вид» у законодавстві. З метою системного опису зазначеного явища екологічна наука чітко розділяє цей процес на дві складові: «інвазію» та «інтродукцію».

Процес «інтродукції» виник у зв'язку з активним розвитком рибиництва. Законом України «Про аквакультуру» надано таке визначення цього процесу: «інтродукція – діяльність із вселення гідробіонтів (інтродуцентів) у водні об'єкти (їх частини), що розташовані за межами їх природного ареалу, з метою забезпечення збільшення обсягів рибної продукції та здійснення рибогосподарської меліорації за відсутності природного відтворення вселених організмів у нових місцях перебування».

Класичним прикладом інтродукції гідробіонтів є вселення далекосхідних рослиноїдних видів риб (товстолоба та амура) в р. Дніпро з метою вирішення ситуації, що виникла у зв'язку із змінами екосистеми річки, спричиненими будівництвом ГЕС та утворенням великих мілководь на яких розвивається значна маса фітопланктону і водних рослин.

Експансія чужорідних видів водних біоресурсів може мати як стрімкий, так і поступовий характер, триваючи протягом кількох популяційних циклів, що є закономірною адаптивною реакцією гідробіонтів на трансформацію екосистем.

Іхтіофауна Каховського та Дніпровського водосховищ включає такі неаборигенні види, як білий і строкатий товстолобики та білий амур. Ці цінні промислові представники далекосхідного комплексу були штучно вселені в акваторії з метою оптимізації їхньої рибопродуктивності.

Інформація про чужорідні види тварин у регіоні

Таблиця 5.3.3

Назва виду (українська і латинська (наукова))	Результати досліджень, заходи контролю чисельності
Єнотоподібний собака <i>Nyctereutes procyonoides</i> Grey	Моніторинг чисельності можливий за умови деокупації території
Сонячний окунь <i>Lepomis auritus</i> L.	Моніторинг чисельності можливий за умови деокупації території
Білий товстолоб (<i>Hypophthalmichthys molitrix</i>)	Ризик неконтрольованого розповсюдження рослинорібних видів риби у водних об'єктах України невисокий. Допускається вирощування/розведення в закритих умовах аквакультури. Заходи контролю (планові та позапланові перевірки) не проводилися. Обсяг вирощування/розведення в закритих умовах аквакультури по рослинорібним видам риби – 13500 екз. Ліміти та прогнози допустимого вилову спеціального використання рослинорібних видів риби (окрім чорного амура - <i>Mylopharyngodon piceus</i>) у Дніпровському водосховищі за 2025 рік (за результатами попередніх років) – 128 тон
Строканий товстолоб (<i>Hypophthalmichthys nobilis</i>)	
Гібрид товстолоб (<i>Hypophthalmichthys</i> sp.)	
Білий амур (<i>Stenopharyngodon idella</i>)	
Чорний амур (<i>Mylopharyngodon piceus</i>)	
Райдужна форель (<i>Oncorhynchus mykiss</i>)	Ризик неконтрольованого розповсюдження у водних об'єктах України невисокий. Допускається вирощування/розведення в закритих умовах аквакультури. Заходи контролю (планові та позапланові перевірки) не проводилися. Обсяг вирощування/розведення в закритих умовах аквакультури у 2025 році – 0 екз.
Атеріна чорноморська (<i>Atherina boyeri pontica</i>)	Промислового значення не мають. В Управлінні Державного агентства з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм у Запорізькій області відсутні відомості про обсяг запасів
Перкарина (<i>Percarina demidoffii</i>)	
Бички мартовик (<i>Mesogobius batrachosephalus</i>), кругляк (<i>Neogobius melanostomus</i>), цуцик (<i>Proterorhinus marmoratus</i>), пісочник (<i>Neogobius fluviatilis</i>), Ротань-головешка або головешка амурська (<i>Percottus glenii</i>)	
Сонячний окунь звичайний або царьок (<i>Lepomis gibbosus</i>)	
Морська голка (іглиця) товсторила (<i>Syngnathus variegatus</i>)	
Оселедець азово-чорноморський (<i>Alosa immaculata</i>)	
Чебачок амурський (<i>Pseudorasbora parva</i>)	

4. Природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні

Ділянки суші та водного простору, природні комплекси й об'єкти, які мають особливу екологічну, наукову, естетичну і економічну цінність і призначені для збереження природної різноманітності, генофонду видів тварин і рослин, підтримання загального екологічного балансу та фонових моніторингу навколишнього природного середовища, вилучаються з господарського

використання повністю або частково і оголошуються територією чи об'єктом природно-заповідного фонду України.

Стан і перспективи розвитку природно-заповідного фонду

На території Запорізької області станом на 01.01.2026 розташовано 348 територій та об'єктів природно-заповідного фонду (далі – ПЗФ) загальною площею 138183,4433 га, з них 24 – території загально-державного значення та 324 – місцевого значення. Відсоток заповідності області становить 5,07 %.

Станом на 01.01.2026 визначено межі 160 об'єктів ПЗФ місцевого значення

на площі 12 128,685 га, що становить 64,36 % від їх загальної площі, та 18 територій ПЗФ загальнодержавного значення площею 44 638,2 га, що становить 30,26 % від їх загальної площі.

Встановлення в натурі (на місцевості) меж територій та об'єктів ПЗФ, які передані під охорону державним лісгосподарським підприємствам, здійснюється відповідно до матеріалів лісовпорядкування. Роботи по встановленню меж інших територій та об'єктів ПЗФ проводяться відповідно до вимог статті 47 Закону України «Про землеустрій».

Структура та динаміка природоохоронних об'єктів за роками
(загальнодержавного та місцевого значення)

Таблиця 5.4.1

Категорії територій та об'єктів ПЗФ	На 01.01.2023 року		На 01.01.2024 року		На 01.01.2025 року		На 01.01.2026 року	
	кількість, од.	площа, га	кількість, од.	площа, га	кількість, од.	площа, га	кількість, од.	площа, га
Природні заповідники	1	100	1	100	1	100	1	100
Біосферні заповідники	-	-	-	-	-	-	-	-
Національні природні парки	2	94882,92	2	94882,92	2	94882,92	2	94882,92
Регіональні ландшафтні парки	1	1025	1	1025	1	1025	1	1025
Заказники загальнодержавного значення	13	52113,1	13	52113,1	13	52113,1	13	52113,1
Заказники місцевого значення	226	16658,7824	226	16658,7824	226	16658,7824	226	16658,7824
Пам'ятки природи загальнодержавного значення	7	412	7	412	7	412	7	412
Пам'ятки природи місцевого значення	77	580,415	77	580,415	77	580,415	77	580,415
Заповідні урочища	2	95	2	95	2	95	2	95
Ботанічні сади загальнодержавного значення	-	-	-	-	-	-	-	-
Ботанічні сади місцевого значення	-	-	-	-	-	-	-	-
Дендрологічні парки загальнодержавного значення	-	-	-	-	-	-	-	-
Дендрологічні парки місцевого значення	1	7,5	1	7,5	1	7,5	1	7,5
Зоологічні парки місцевого значення	1	290	1	290	1	290	1	290
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення	1	31	1	31	1	31	1	31
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення	16	167,7259	16	167,7259	16	167,7259	16	167,7259
РАЗОМ	348	166363,443	348	166363,443	348	166363,443	348	166363,443
Фактична площа ПЗФ*	-	138183,443	-	138183,443	-	138183,443	-	138183,443
% фактичної площі ПЗФ від площі адміністративно-територіальних одиниць	-	5,07	-	5,07	-	5,07	-	5,07

Структура природно-заповідного фонду області станом на 01.01.2026

Таблиця 5.4.2

Категорії об'єктів ПЗФ	Об'єкти ПЗФ									% площі окремих категорій до загальної площі ПЗФ
	загальнодержавного значення			місцевого значення			разом			
	кіль- кість, од.	площа, га		кіль- кість, од.	площа, га		кіль- кість, од.	площа, га		
		усього	у тому числі надана в постійне користуванн я		усього	у тому числі надана в постійне користуванн я		усього	у тому числі надана в постійне користуванн я	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Природні заповідники	1	100	-	-	-	-	1	100	-	0,06
Біосферні заповідники	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Національні природні парки	2	94882,92	9274	-	-	-	2	94882,92	9274	57,033
Регіональні ландшафтні парки	-	-	-	1	1025	-	1	1025	-	0,616
Заказники, усього	13	52113,1	X	226	16658,7824	X	239	68771,8824	X	41,338
у тому числі: ландшафтні	7	16895,1	X	74	11479,4824	X	81	28374,5824	X	17,056
лісові	1	370	X	3	245	X	4	615	X	0,37
ботанічні	-	-	X	100	3357,8	X	100	3357,8	X	2,018
загальнозоологічні	1	950	X	4	211,6	X	5	1161,6	X	0,698
орнітологічні	1	400	X	2	417	X	3	817	X	0,491
ентомологічні	-	-	X	43	947,9	X	43	947,9	X	0,57
іхтіологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-
гідрологічні	2	32115	X	-	-	X	2	32115	X	19,304
загальногеологічні	1	1383	X	-	-	X	1	1383	X	0,831
палеонтологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-
карстово-спелеологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-
Пам'ятки природи, усього	7	412	X	77	580,415	X	84	992,415	X	0,597
у тому числі: комплексні	2	310	X	20	324	X	22	634	X	0,381
ботанічні	3	72	X	46	184,295	X	49	256,295	X	0,154
палеонтологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-
гідрологічні	-	-	X	1	13,82	X	1	13,82	X	0,009

Категорії об'єктів ПЗФ	Об'єкти ПЗФ									% площі окремих категорій до загальної площі ПЗФ
	загальнодержавного значення			місцевого значення			разом			
	кіль- кість, од.	площа, га		кіль- кість, од.	площа, га		кіль- кість, од.	площа, га		
		усього	у тому числі надана в постійне користуванн я		усього	у тому числі надана в постійне користуванн я		усього	у тому числі надана в постійне користуванн я	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
геологічні	2	30	X	10	58,3	X	12	88,3	X	0,053
Заповідні урочища	-	-	X	2	95	X	2	95	X	0,057
Ботанічні сади	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Дендрологічні парки	-	-	-	1	7,5	-	1	7,5	-	0,005
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	1	31	31	16	167,7259	-	17	198,7259	31	0,119
Зоологічні парки	-	-	-	1	290	238	1	290	238	0,175
РАЗОМ	24	147539,02	9305	324	18824,4233	238	348	166363,4433	9543	100

Водно-болотні угіддя міжнародного значення

На території області розташовано 5 водно-болотних угідь міжнародного значення – «Молочний лиман», «Коса Обітична та затока Обітична», «Гирло р. Берди, коса Бердянська та затока Бердянська», «Архіпелаг Великі і Малі Кучугури» та «Заплава Сім Маяків». Всі водно-болотні угіддя перебувають в тимчасовій окупації рф.

Загальна площа водно-болотних угідь області складає 36,08 тис. га.

В межах територій водно-болотних угідь розташовані об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, а саме: заказники «Коса Обітична», «Молочний лиман», «Заплава р. Берда», «Великі та Малі Кучугури», Приазовський НПП та НПП «Великий луг».

Розроблено та затверджено Паспорти на всі водно-болотні угіддя міжнародного значення.

В межах Приазовського НПП значного негативного впливу зазнали всі водно-болотні угіддя міжнародного значення - «Молочний лиман», «Гирло р. Берди, коса Бердянська та затока Бердянська», «Коса Обітична та затока Обітична».

На території національного природного парку «Великий Луг» два водно-болотних угіддя міжнародного значення: «Архіпелаг Великі і Малі Кучугури» площею 7674,25 га та «Заплава Сім Маяків» площею 2140 га.

Внаслідок підриву Каховської ГЕС територія водно-болотного угіддя «Архіпелаг Великі і Малі Кучугури» зазнала катастрофічних збитків, де зафіксовано такі наслідки:

- повне осушення Архіпелагу «Великі та Малі Кучугури»;
- втрата середовища існування для багатьох видів рослин і тварин;
- зникнення 54 видів риб та інших гідробіонтів, які були кормовою базою для водоплавних птахів;
- знищення нерестовища рідкісних та Червонокнижних видів риб та земноводних;
- порушення природних коридорів та міграційних шляхів птахів.

На основі проведених досліджень прилеглих до НПП «Великий Луг» територій, в межах колишньої, натеper осушеної акваторії Каховського водосховища, спостерігаються інтенсивні процеси відновлення. Відбувається швидке заліснення. Почався активний ріст вербово-тополевого лісу, раніше домінуючого типу біотопу в заплавах Великого Лугу. Також почалося формування ґрунтів – процеси гумусоутворення стали можливими завдяки опалому листю та накопиченню органіки. Відмічається міграція копитних (кабани, козулі, олені). Активно освоюють нові заболочені ділянки водоплавні птахи. Формуються заплавні озерця, які потенційно можуть стати осередками відновлення рідкісних земноводних.

До затоплення на території Великого Лугу було близько 30-ти видів біотопів відповідно до Національного каталогу біотопів, з яких значна частина

вже відновлена. Надзвичайно важливим є початок відновлення луків, про що говорить заселення лучної рослинності на другий рік після затоплення.

Біосферні резервати та Всесвітня природна спадщина

Відповідно до положень Севільської стратегії, біосферні резервати є особливими охоронюваними природними територіями з еталонними ділянками головних біомів Землі, що створюються задля збереження природних екосистем та генофонду рослинного і тваринного світу. Метою створення біосферних резерватів є забезпечення та розвиток збалансованих взаємовідносин між корінним населенням та навколишнім середовищем. Можливо виділення Молочного лиману та суміжних з ним територій як ядра ПНПП та водно-болотні угіддя міжнародного значення в окремий біосферний резерват «Молочний лиман» в межах Приазовського національного природного парку.

Потенційним об'єктом для створення біосферного резервату може бути Обіточна коса, як еталонна територія приморських ландшафтів Азовського узбережжя, яка є частиною, як і Молочний лиман, головного Європейського міграційного коридору птахів, що потребує приєднання цієї коси до складу Приазовського національного природного парку.

З числа об'єктів Всесвітньої спадщини на території Запорізької області можна виділити Національний заповідник «Хортиця», історико- археологічний заповідник «Кам'яні Могили».

Національний заповідник «Хортиця» занесений до Державного реєстру

нерухомих пам'яток України. Острів Хортиця знаходиться в центрі міста Запоріжжя та є найбільшим островом на р. Дніпро. Загальна площа острова з прилеглими до нього невеликими острівцями складає 2 386,86 га. Цей винятковий природний та історичний комплекс є одним з семи чудес України. На даній території завширшки 2,5 і завдовжки

12,5 кілометрів, розміщено 70 унікальних пам'яток історії та археології, що охоплюють період від мезоліту до наших днів, з них 36 пам'яток пов'язані з історією Запорізького козацтва.

Хортиця – єдине місце в Україні, де на гранично обмеженій площі зосереджені зразки усіх ландшафтних зон Європи – степ, лісостеп, ліс, гори, навіть напівпустеля. Тут виявлено понад 1000 видів рослин, 657 видів представників місцевої дикої флори, 41 представник хортицької флори – ендеміки (ніде більше окрім Хортиці, не зустрічаються), стільки ж видів під загрозою зникнення, 21 вид занесено до Червоної книги. У плавнях росте найменша у світі папороть – сальвінія плаваюча. На острові обліковується близько 130 видів птахів (всього в Україні їх трохи більше 300 видів), близько 30 видів звірів, серед яких найбільші – вепр, козуля, лисиця.

У північній частині острова розташований ряд невеликих скелястих островків – Середній, Три Стоги, Два брати. Нижче за течією Дніпра розташовані ще два острови – Байда (правий рукав) та Розсьобін (лівий рукав).

Долина Дніпра в районі Хортиці є однією із збереженої ділянки порожистої частини річки. Район острова Хортиці можна розглядати як релікт або своєрідний геологічний пам'ятник Порожистого Придніпров'я, який дивом зберігся після будівництва каскаду водоймищ на Дніпрі.

Державний історико-археологічний заповідник «Кам'яна Могила»

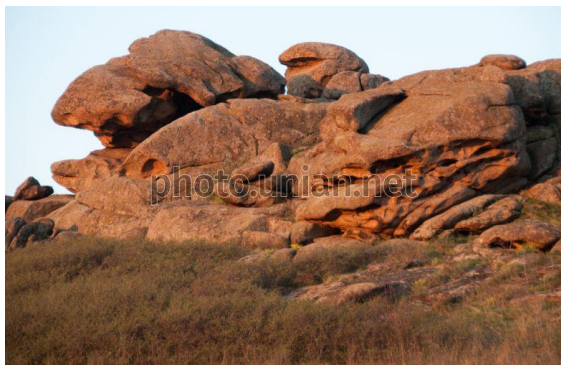

(Мелітопольський район) площею 15 га, це єдине місце в світі, де зосереджені малюнки, датовані настільки широким історичним діапазоном: від епохи пізнього палеоліту до середньовіччя, а саме від 24-22 тисячоліття до нашої ери до 11-13 століття нашої ери.

«Кам'яна могила» являє собою останець піщаника Сарматського моря, яке 14-12 мільйонів років тому займало територію Чорного, Азовського та Каспійського морів. Пізніше, коли виникло Понтійське море, тут утворилися вапнякові відкладення. Море пішло, запанувала пустеля з червоно-бурими глинами, які містили залізо та марганець. Згодом утворилася впадина річки, води якої просочувались углиб, а оксиди заліза та марганцю виходили на поверхню, утворюючи кам'янисту породу. Так виник пісковиковий моноліт.

У наш час висота пагорба сягає 12 метрів. Площа – приблизно 3 гектари. Кількість плит – понад 3 тисячі. Кількість місць, де виявлено зображення, – більш як 68. Середній розмір гrotів – 5 – 8 метрів у довжину, до 1,5 метра у висоту. Територія заповідника повністю тимчасово окупована РФ.

Заповідник «Кам'яні Могили» (Пологівський район) засновано 05.04.1927

як особливу природоохоронну територію місцевого значення. Його площа складає близько 400 га, з них 300 га у складі Донецької області і 100 га - в Запорізькій. Зараз він є одним з чотирьох відділів Українського державного степового природного заповідника, який підпорядкований Президії НАН України.

Географічно заповідник розташований на Приазовській височині, у верхів'ях річки Каратиш, притоки річки Берда. Знаходиться на виходах порід Азово-Подільського кристалічного масиву, що є частиною Українського кристалічного щита. Кам'яні могили являють собою потужні скельні виходи, що височіють на 50-70 метрів над навколишнім степом. Загалом, з загальної площі заповідника близько 200 гектарів приходить на виходи гранітів. Граніти, з яких складені гряди, унікальні за

хімічним складом та фізичною структурою, не мають аналогів у світі. Їх вік близько 2 мільярдів років.

Природа Кам'яних Могил унікальна. Рослинний світ нараховує близько 485 видів судинних рослин, серед яких зустрічаються представники пустельно-степових, кам'янисто-степових, степових, лугових, лісових, болотяних та інших видів. Тут зростає вісім видів папоротників, ковила, а також рідкісні види флори, ендеміки деревій голий і волошка ложно білочешуйчаста. Зустрічаються тут і нетипові для степових районів рослини, як то ряст Пачоського, конюшина кавказька, а також тюльпан гранітний, щавель пучколопасний тощо.

Вчені пояснюють таку багату різноманітність нетипових для степового регіону рослин тим, що наприкінці палеогену (близько 30 млн. років тому), коли південна частина території України була затоплена водами Світового океану, гірська ділянка Кам'яних Могил залишалася незатопленою, представляючи собою півострів, пов'язаний з материком вузьким перешийком. Таким чином, розвиток приазовської флори був безперервним протягом мільйонів років.

Тваринний світ Кам'яних Могил не такий різноманітний, як рослинний. Найбільш часто тут зустрічаються лисиці, їжаки звичайні, полівки, миші, ховрахи, хом'яки, дещо рідше - степовий тхір, заєць-русак. Добре прижився невластивий для цієї місцевості єнотовидний собака. Навесні на Кам'яні Могили прилітають жайворонки. Гніздиться тут вівсянка, сіра куріпка, перепел, кам'янка, зозуля, іволга, чайка, дика качка тощо.

Територія заповідника тимчасово окупована рф.

Формування Смарагдової мережі

Смарагдова мережа (*Emerald Network*) є загальноєвропейською системою природоохоронних територій, сформованою з метою забезпечення довгострокового збереження рідкісних видів флори, фауни та природних оселищ, які потребують особливого захисту на міжнародному рівні. Смарагдова мережа формується у країнах, які не є членами ЄС, і є аналогічною до мережі Natura 2000, яка функціонує у країнах ЄС. Розробка Смарагдової мережі України розпочалася у 2009 році і триває досі. Наразі Смарагдова мережа в Україні включає близько 12 % території країни, у тому числі чимало українських лісів. Смарагдова мережа впроваджується у країнах-не членах ЄС, які ратифікували Бернську конвенцію.

На території Приазовського національного природного парку є значна кількість видів тварин і рослин, занесених до списків Бернської конвенції: рослини вищі судинні – 6, тварини - 316 (птахи – 262, ссавці – 24, риби – 14, рептилії – 8, безхребетні – 5, амфібії – 3), усього – 322 види. На території парку виділено 13 типів оселищ, подібних до Європейської класифікації оселищ, які потребують спеціальних заходів до їх збереження.

Приазовський НПП охоплює унікальні комплекси, що поєднують фрагменти високоцінних зональних типчаково-ковилових степів уздовж узбережжя Молочного лиману, а також специфічну рослинність Азовського побережжя, зокрема його піщаних кіс: Федотової та Бердянської. На приазовських косах у процесі свого формування повставав первинний вал відкладів моря, що поступово відсувався від моря молодшим валом. Внаслідок цього наразі коса складається з низки таких валів, наймолодший з яких, той що наразі контактує з морем. Окрім того, відклад матеріалу поступово призводив до закриття протилежної навітряній сторони морського басейну, внаслідок чого тутешня територія відділялася спочатку в озеро-лиман, а потім поступово замулювалася та перетворювалася на зону поширення прибережно-водної та галофільної рослинності. Зважаючи на це, на сучасних косах Приазовського НПП поширені як рослини приморського валу: зарості з колосняку чорноморського та миколайчиків прибережних, так і псамофітна рослинність віддалених від моря реліктових валів. Низинні заболочені території - це так звані «бакаї», де поширені зарості очерету, рослинність солонцюватих лук, а також комплекси галофітної рослинності. Наявність фрагментів степів зумовлює наявність багатьох рідкісних видів комах.

Фауна парку характеризується значною самобутністю, оскільки цей регіон відіграє ключову роль у забезпеченні сезонних міграцій та зимівлі водно-болотних птахів. Зокрема, тут зосереджена на зимівлю значна частина світової популяції казарки червоноволої — раритетного виду глобального значення, занесеного до Червоної книги України.

Територія національного природного парку «Великий Луг» з 2009 року входить до складу Смарагдової мережі. Охороняються рідкісні види рослин, тварин та оселищ, які знаходяться на території Парку. Плавні «Великого Лугу» були створені ріками Конки та Дніпра, алювіальні відкладення та наноси сприяли появленню такого феномена як архіпелаг «Великі та Малі Кучугури».

Парк має багате ландшафтне різноманіття, поряд з степовими ділянками (різнотравно-типчаково-ковилові і їх петрофітні і псамофітні різновиди, лучні і чагарникові) тут зустрічаються лісові (байрачні ліси вздовж берегової лінії Каховського водосховища, штучні ліси долини річки Білозірка, залишки заплавних лісів в Маячанській балці, ділянки лісових культур в степу), лучні, водно-болотні угіддя міжнародного значення островів Великі та Малі Кучугури та Заплави Сім Маяків. У більшості випадків ділянки природної рослинності займають невіддя - балки і байраки з крутими схилами, що неширокою смужкою потягнулися уздовж берегової лінії Каховського водосховища, та збереглися на островах. Унікальними є біотопи островів, які залишились після затоплення плавнів; піщані бархани, луки, лісові ділянки берези дніпровської, верби та тополі. Наявне ландшафтно-біотопічне різноманіття зумовлює значне видове багатство тваринного світу.

До вторгнення РФ та підриву Каховської ГЕС флора Національного природного парку «Великий Луг» налічувала близько 1447 видів, з яких 114 видів занесені до Червоної Книги України, до Бернської конвенції – 258 видів,

до Боннської конвенції – 122, до Європейського червоного списку – 32, до списку CITES – 30, до МСОП – 30. Серед фауни парку найчисельнішими є комахи -1120 видів, птахи – 218, риби – 52, ссавці – 41, плазуни – 6, земноводні – 10.

Ентомофауна парку досить чисельна та різноманітна, 44 види комах занесені до ЧКУ.

Орнітофауна характеризується наявністю елементів всіх екологічних комплексів, близько 218 видів (гніздові, зимуючі, літуючі, пролітні та залітні птахи). Найчисельнішими є водно-болотні та степові види. До ЧКУ занесені 35 видів. На території парку працює міжнародний орнітологічний стаціонар.

Ссавці представлені 41 видом, з яких -16 занесені до ЧК.

На сьогоднішній день стан флори і фауни не відомий.

Обидва парки тимчасово окуповані рф.

5. Еколого-освітня та рекреаційна діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду

У зв'язку зі збройною агресією російської федерації та тимчасовою окупацією значної частини області рекреаційна діяльність на територіях природно-заповідного фонду у 2025 році не здійснювалась.

Науковцями Приазовського НПП у співпраці з колегами з наукових, освітньо-наукових і природоохоронних установ України опубліковано 7 наукових праць, присвячених біологічному різноманіттю Запорізького та інших регіонів України. Також співробітники Приазовського НПП взяли участь у 16 конференціях, семінарах, брифінгах, засіданнях щодо питань досліджень і збереження біологічного і ландшафтного різноманіття Запорізького й інших регіонів України, розвитку освіти в умовах воєнного стану.

Протягом 2025 року НПП «Великий Луг» вийшло друком 17 од. наукових публікацій. Крім цього, проведено 11 акцій екологічної дії: «Увага першоцвіти», «Допоможемо пернатим друзям!», «Чиста країна - чиста душа», «Вітаємо вісників весни», «Очистимо планету від сміття», «Прибери планету», «Хай небо буде мирним, а Україна чистою!», «Очистимо планету від сміття», «Екологічна варта», «Збережи ялинку», «Допоможемо пернатим друзям».

Організовано 4 творчих конкурси: онлайн конкурс малюнків «Моя Незалежна Україна», онлайн Літературний конкурс «Збережемо природу», онлайн конкурс малюнків «Намалюй птаха», творчий конкурс «Дари Осені».

Інформацію про 34 важливі дати було висвітлено на веб-сайті НПП «Великий Луг» та сторінках в соцмережах.

6. Державна політика та заходи збереження біорізноманіття

Збереження біологічного різноманіття залишається одним із ключових пріоритетів державної екологічної політики в Запорізькій області, реалізація якої відбувалася в специфічних умовах тривалого воєнного стану та прифронтового статусу регіону. Відповідно до Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030

року», інституційна діяльність в області спрямована на адаптаційне управління екосистемами, мінімізацію наслідків збройної агресії та підготовку бази для майбутнього «зеленого» відновлення.

Основні нормативно-правові акти:

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» - визначає правові засади охорони природи, раціонального використання природних ресурсів і гарантії екологічної безпеки.

Закон України «Про природно-заповідний фонд України» - регулює створення, охорону та функціонування заповідних територій.

Закон України «Про Червону книгу України» - встановлює правовий режим охорони рідкісних і зникаючих видів флори та фауни.

Закон України «Про екологічну мережу України» - визначає основи формування національної екологічної мережі як інструменту просторової екологічної стабільності.

Україна є стороною низки міжнародних природоохоронних угод:

Конвенція про біологічне різноманіття (CBD, 1992) - головний міжнародний договір у сфері збереження видів, екосистем та справедливого використання ресурсів;

Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція, 1979) - спрямована на збереження європейської дикої природи та природних оселищ. Україна приєдналася до Конвенції у 1996 році;

Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннська конвенція, 1979) - зосереджена на охороні мігруючих видів диких тварин. Україна приєдналася до Конвенції у 1999 році;

Орхуська конвенція (1998) - гарантує право громадськості на доступ до екологічної інформації, участь у прийнятті рішень та доступ до правосуддя з екологічних питань.

У межах виконання зобов'язань за Угодою про асоціацію з ЄС пріоритетним напрямом залишається розбудова Смарагдової мережі (*Emerald Network*) в регіоні. Попри поточні безпекові виклики, стратегічні плани області

інтегровані з цілями Національної стратегії збереження біорізноманіття до 2030 року і передбачають розширення площ ПЗФ, підтримку локального генофонду флори й фауни, а також розробку проєктів із рекультивації деградованих та пошкоджених військовими діями екосистем.

6. ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ҐРУНТИ

1. Структура та стан земель

Структура та динаміка основних видів земельних угідь

Запорізька область розташована в південно-східній частині України. Площа області складає 2 718,29 га, що становить 4,5 % від території України.

Територія Запорізької області розташована в межах типового та сухого степу.

Ґрунтовий покрив представлений чорноземом, темно-каштановими ґрунтами, які характеризуються деякою солонуватістю, особливо в приморській частині.

Природно-кліматичні умови, нераціональне використання сільськогосподарських земель збільшує площу деградованих ґрунтів. Ерозія, засолення, осолонцювання, ущільнення, підтоплення, порушення, зсуви – всі ці види деградації земель характерні для області.

Екстенсивне використання земель викликало зниження їх продуктивності, посилило залежність сільського господарства від погодних умов. На даний час серед основних проблем родючості ґрунтів області є: високий ступінь розораності земель, розвиток ерозійних процесів, агрохімічна деградація ґрунтів, збільшення площ солонцюватих та засолених ґрунтів, вплив активних бойових дій, особливо на лінії зіткнення.

Наказом Державної служби статистики України від 19.08.2015 № 190, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 08.09.2015 за № 1084/27529, наказ Державного комітету статистики України від 05.11.1998 № 377 «Про затвердження форм державної статистичної звітності з земельних ресурсів та Інструкції з заповнення державної статистичної звітності з кількісного обліку земель (форми №№ 6-зем, ба-зем, бб-зем, 2-зем)» визнано таким, що з 01.01.2016 втратив чинність.

Отже, на сьогодні зведення відомостей про земельні ділянки та їх площі по області на регіональному рівні в Державному земельному кадастрі за формою 6-зем не здійснюються. У зв'язку з тим, що до кадастру не внесено ще вагомий відсоток земель категорій, зокрема, земель природно-заповідного фонду, історико-культурного, оздоровчого призначення та земель водного фонду, а також державної реєстрації обмежень у використанні земель, тому неможливо звести відомості про землі на регіональному рівні.

За останніми даними Головного управління Держгеокадастру у Запорізькій області (станом на 01.01.2016) земельний фонд області становив 2 718,3 тис. га. Переважну більшість з них – 2 241,7 тис. га складають сільськогосподарські угіддя (82,5 %), з яких рілля – 1 903,6 тис. га (70 %). Площа лісів та інших лісових земель в області становить 119,3 тис. га (4,4 %), забудовані землі – 95,7 тис. га (3,5 %), інші землі – 261,6 тис. га (9,6 %).

Стан ґрунтів

Територія Запорізької області розташована в межах типового та сухого степу. Ґрунтовий покрив представлений чорноземом та темно-каштановими ґрунтами, які характеризуються деякою солонуватістю, особливо в приморській частині. Для цього району характерна значна строкатість ґрунтових умов.

Екстенсивне використання земель спричинило зниження їх продуктивності. Як наслідок, регіональний аграрний сектор став критично залежним від змін погодних умов. Нині ключовими викликами для родючості місцевих угідь є високий ступінь розораності земель, розвиток ерозійних процесів, агрохімічна деградація ґрунтів, прогресуюче розширення площ солонцюватих та засолених ґрунтів, вплив активних бойових дій, особливо в районах, прилеглих до лінії бойового зіткнення.

У 2025 році Запорізьким регіональним центром ДУ «Держґрунтохорона» при плані 5,0 тис. га проведено агрохімічне обстеження на площі 5,080 тис. га, що складає 101,6 %. Згідно плану обстежено 2 господарства в Запорізькому районі.

Усього відібрано 0,254 тис. змішаних ґрунтових зразків, проведено 1,110 тис. аналізів для визначення показників родючості, забруднення важкими металами, радіонуклідами і залишковими кількостями пестицидів.

Вміст гумусу. За результатами агрохімічної паспортизації вміст гумусу в ґрунтах обстеженого району коливається в межах від 3,38 % до 3,75 %. На площі 100,0 % – підвищений ступінь забезпеченості гумусом.

Середньозважений вміст гумусу, складає 3,60 % .

Вміст азоту. За результатами агрохімічного обстеження у 2025 році вміст азоту в ґрунтах обстеженого району коливається в межах 82,1 – 96,7 мг/кг ґрунту. Дуже низький вміст азоту – 100,0 %.

Середньозважений вміст азоту, що легко гідролізується, складає 91,0 мг/кг ґрунту.

Вміст фосфору. Середньозважений вміст рухомого фосфору в ґрунтах дослідженого району області за 2025 рік складає 92,5 мг/кг ґрунту, а по господарствах цей показник коливається від 90,1 до 94,0 мг/кг ґрунту. Площа ґрунтів з середнім вмістом – 100,0 %.

Вміст калію. За результатами 2025 року обстежені ґрунти містять середньозважений вміст рухомих сполук калію 141,6 мг/кг ґрунту, а по господарствах цей показник коливається від 136,0 до 150,2 мг/кг ґрунту.

Площі ґрунтів з високим вмістом – 100,0 %.

Деградація земель

До деградованих земель відносяться земельні ділянки, поверхня яких порушена внаслідок землетрусу, зсувів, карстоутворення, повеней, добування корисних копалин та земельні ділянки з еродованими, перезволоженими, з підвищеною кислотністю або засоленістю, забрудненими хімічними речовинами ґрунтами.

У 2025 році провідним чинником деградації земельного фонду Запорізької області залишається тривале воєнно-техногенне навантаження, спричинене збройною агресією РФ. Багаторічний системний вплив бойових дій призводить до глибокого та комплексного руйнування ґрунтового покриву регіону, яке має виражений кумулятивний характер.

Механізм цієї деградації зумовлений дією вибухових речовин і поділяється на два етапи. Фізична деформація від проходження ударної хвилі в усіх напрямках викликає ущільнення, порушення структури та перемішування шарів ґрунту. Результатом цього є руйнування природної архітекτονіки. Хімічне забруднення ґрунту настає внаслідок детонації та горіння боєприпасів, у навколишнє середовище вивільняються токсичні продукти горіння. Дрібнодисперсні часточки та іони важких металів потрапляють на поверхню ґрунту і разом із атмосферними опадами мігрують углиб, акумулюючись у ґрунтовому профілі.

Наслідком зазначених процесів є стійка втрата родючості, пригнічення мікробіологічної активності ґрунтів та виведення значних площ сільськогосподарських угідь області з фактичного господарського обігу.

Оскільки в умовах воєнного стану та обмеженого доступу до частини територій області проведення суцільного інструментального моніторингу ускладнено, оцінка деградаційних процесів на теперішній час базується на фіксації факторів шкоди. Перспективи відновлення таких пошкоджених земель у майбутньому потребуватимуть комплексного підходу та застосування диференційованого арсеналу методів, зокрема: фіторе mediaції (використання рослин для очищення ґрунтів від забруднювачів), внесення органічних і мінеральних меліорантів, рекультивації, глибокого розпушування, а також запровадження сівозмін із ґрунтозахисними культурами.

2. Основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси та ґрунти

У 2025 році структура та інтенсивність антропогенного навантаження на земельні ресурси Запорізької області зазнали значних змін, зумовлених тривалою збройною агресією РФ.

Традиційними чинниками впливу залишаються сільське господарство, промисловість, енергетика, транспорт і гірничодобувна промисловість. На теперішній час вищеперераховані галузі функціонують в умовах підвищених воєнно-техногенних ризиків або були частково чи повністю зруйновані внаслідок ведення бойових дій.

Для земельного фонду Запорізької області залишаються характерними такі прояви деградації, як водна та вітрова ерозія, засолення, осолонцювання, техногенне переущільнення та локальні зсувні процеси. Ці деструктивні явища суттєво прискорюються та поглиблюються під впливом чинників мілітарного походження.

Хронічною проблемою залишається нераціональне землекористування на підконтрольних територіях, де через порушення класичних сівозмін та агротехнічних вимог в умовах воєнного стану продовжується виснаження родючості ґрунтів. Надвисоке сумарне антропогенне та воєнне навантаження на екосистеми регіону у 2025 році вимагає переходу від поточного моніторингу факторів шкоди до формування довгострокових стратегій повоєнного відновлення та консервації деградованих площ.

3. Державна політика та заходи у сфері охорони земель

Охорона земель – система правових, організаційних, економічних, технологічних та інших заходів, спрямованих на раціональне використання земель, запобігання необґрунтованому вилученню земель сільськогосподарського призначення для несільськогосподарських потреб, захист від шкідливого антропогенного впливу, відтворення і підвищення родючості ґрунтів, підвищення продуктивності земель лісового фонду, забезпечення особливого режиму використання земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення.

Охорона земель включає:

обґрунтування і забезпечення досягнення раціонального землекористування;

захист сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників від необґрунтованого їх вилучення для інших потреб;

захист земель від ерозії, селів, підтоплення, заболочування, вторинного засолення, переосушення, ущільнення, забруднення відходами виробництва, хімічними та радіоактивними речовинами та від інших несприятливих природних і техногенних процесів;

збереження природних водно-болотних угідь; попередження погіршення естетичного стану та екологічної ролі антропогенних ландшафтів;

консервацію деградованих і малопродуктивних сільськогосподарських угідь.

Практичні заходи

У зв'язку з веденням бойових дій на території області та тимчасовою окупацією більше 70 % території області практичні заходи щодо охорони земель у 2025 році не застосовувалися.

Нормативно-правове, фінансове та інституційне забезпечення, міжнародне співробітництво

У 2025 році фінансування заходів за напрямом «Охорона і раціональне використання земель» з обласного і місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища не здійснювалось.

Зважаючи на дефіцит внутрішнього бюджетного фінансування, акцент повністю змістився на залучення міжнародної допомоги та координацію дій на світових майданчиках.

Представники Запорізького регіону (зокрема, керівництво Запорізької міської ради та Запорізької торгово-промислової палати) взяли участь у Міжнародній конференції з питань відновлення України (Ukraine Recovery Conference — URC 2025, м. Рим, програма «Green Recovery»). У межах панелей, присвячених регіональному виміру відбудови, акцентувалася увага на впровадженні екологічно безпечних, енергоефективних технологій та залученні європейських грантових інвестицій для майбутнього аудиту і рекультивації пошкоджених територій.

7. НАДРА

1. Мінерально-сировинна база

Мінерально-сировинна база області складається із сировини для виробництва будівельних матеріалів, питних, технічних та мінеральних підземних вод, руд чорних та рідкоземельних металів, газу природного, гірничорудних, гірничо-хімічних корисних копалин та нерудних корисних копалин для металургії.

Область забезпечувала підприємства держави рудами марганцю, багатими рудами заліза, гірничо-хімічними корисними копалинами, нерудними корисними копалинами.

Із Запорізької області в інші регіони України поставлялися польовий шпат, залізна руда, каолін, вогнетривка глина, камінь облицювальний та будівельний.

Підземні води широко використовувалися в економіці Запорізької області і є важливим резервом для забезпечення економічного та соціального розвитку.

В умовах незначних ресурсів, придатних для питного водопостачання поверхневих вод, вивчення підземної гідросфери на території Запорізької області має важливе загальнодержавне значення.

Однак, у поточному періоді для Запорізького регіону став катастрофічним вплив повномасштабних бойових дій та тимчасової окупації значної частини території області. З початку війни 86 % території Запорізької області опинилося у тимчасовій окупації або в районі проведення активних бойових дій – 53 громади із 67 територіальних громад. Тому основна кількість родовищ на даний час окупована.

Рис.7.1. Корисні копалини регіону відносно загальних запасів держави

Стан та використання мінерально-сировинної бази

Згідно державного балансу запасів, в області налічується 20 видів корисних копалин. Матеріально-сировинна база Запорізької області налічує 166 об'єктів обліку, у тому числі:

66 % об'єктів складає сировина для будівництва (камінь будівельний, облицювальний, пиляльний, пісок будівельний, сировина скляна, цегельно-черепична, керамзитова, карбонатна). Розвідано 110 родовищ, з яких 28 розробляються;

18 % об'єктів складають підземні питні, технічні, мінеральні води. Розвідано 30 родовищ (50 ділянок), з яких 28 ділянок розробляються;

6 % об'єктів складають металічні корисні копалини (руди заліза, руди марганцю, стронцію, рідкісноземельні). Розвідано 9 родовищ, з яких 3 розробляється;

4 % об'єктів складає гірничодобувна сировина (руди графітові, каолін, бентонітові глини, сировина скляна, польовошпатові). Розвідано 6 родовищ, з яких 5 розробляється;

6 % об'єктів складає інша сировина (апатитові руди, природний газ, пісок формувальний, фтор, вогнетривкі глини).

Основними причинами відсутності розробки надр є:

незначні запаси;

незручна логістика;

профіцит товару на ринку;

розташування в зонах водного, лісового чи природно-заповідного фонду;

складність із землевідведенням та отриманням погоджень.

Частка регіону в сумарних запасах мінеральної сировини в Україні складає: пегматити – 88 %, апатити - понад 63 %, марганцеві руди – 69 %, каоліни - 22,9 %, залізняк – 10 %, вогнетривкі глини - 8,6 %. Регіон має перспективні газові родовища, основним з яких є Приазовське газове родовище.

В області знаходяться значні запаси марганцевих руд, залізняку і гранітів. На території області знаходиться одне з найбільших в світі Великотокмацьке родовище марганцевих руд. За геологічними даними промислові запаси руди складають 1,57 млрд. тонн або 70 % від запасів України.

Мінерально-сировинна база області на 62,21 % складається із сировини для виробництва будівельних матеріалів (промислові запаси сировини скляної – 24 млн. тонн, каменю будівельного – 970 млн. м³, каменю облицювального – 12 млн. м³, піску будівельного – 157 млн. м³, цегельно-черепичної сировини – 116 млн. м³), 25,58 % перепадає на питні, технічні та мінеральні підземні води (промислові запаси питних та технічних підземних вод складають 316 тис. м³, мінеральних підземних вод – 5,6 тис. м³), решта – це руди чорних, рідкісних та рідкоземельних металів (6,39 %), газу природного (0,58 %), гірничорудні (2,33 %), гірничо-хімічні корисні копалини (1,16 %) та нерудні корисні копалини для металургії (1,74 %).

2. Система моніторингу геологічного середовища

Моніторинг геологічного середовища - система спостережень, збирання, оброблення, передавання, зберігання та аналізу інформації про стан геологічного середовища, прогнозування його змін, розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття відповідних рішень.

Моніторинг стану геологічного середовища проводиться Державною службою геології та надр України та державними геологічними підприємствами, що належать до сфери управління Державної служби геології та надр України щодо: екзогенних та ендегенних геодинамічних процесів (у тому числі визначення їх просторових і видових характеристик, активності проявів); геохімічних показників (у тому числі визначення вмісту та поширення природних і техногенних хімічних елементів та сполук); геофізичних полів (у тому числі фонових та аномальних); підземних вод (у тому числі оцінки ресурсів, їх гідрогеологічних та гідрохімічних показників і властивостей).

Підземні води: ресурси, використання, якість

Підземні води широко використовуються в господарстві Запорізької області і є важливим резервом для забезпечення економічного та соціального розвитку. В умовах незначних ресурсів поверхневих вод, придатних для питного водопостачання на більшості території області, вивчення підземної гідросфери має важливе загальнодержавне значення.

В геоморфологічному відношенні територія Запорізької області розташована в межах північно-східної частини Причорноморської низовини та Азовсько-Придніпровської височини, що розрізняються за умовами формування підземного і поверхневого стоку.

Відповідно до геолого-тектонічної будови, що визначає регіональні умови формування підземних вод, на території області виділяються наступні гідрогеологічні басейни першого порядку - Причорноморський артезіанський басейн і Український басейн тріщинних вод.

Гідрогеологічні умови формування ресурсів підземних вод в різних частин області неоднакові. Територія Причорноморського басейну характеризується більш сприятливими умовами і тут кількість попередньо розвіданих підземних вод (ПРПВ) у межах адміністративного району, як правило, наближається або перевищує 100,0 тис. м³/добу. На площі Українського басейну тріщинних вод гідрогеологічні умови значно гірші.

В межах Українського басейну тріщинних вод на території Запорізької області виділяються гідрогеологічні басейни другого порядку - Придніпровський басейн тріщинних вод, Приазовський басейн тріщинних вод і Кінсько-Ялинський дрібний артезіанський басейн.

Загальною закономірністю Українського басейну тріщинних вод і Причорноморського артезіанського басейну є приуроченість ґрунтових і

міжпластових підземних вод не тільки до окремих стратиграфічних відкладів, а нерідко, і до їхніх комплексів.

На Українському кристалічному щиті найбільш важливе значення для господарсько-питного і технічного водопостачання мають підземні води, приурочені до тріщинуватої зони кристалічних порід докембрію та продуктів їх вивітрювання, осадових крейдових, палеогенових, неогенових відкладів, що поширені в знижених ділянках кристалічного масиву (Кінсько-Ялинський дрібний артезіанський басейн).

Основні водоносні горизонти Причорноморського артезіанського басейну, підземні води якого використовуються для господарсько-питного і технічного водопостачання в межах області, приурочені до осадових крейдових, палеогенових, неогенових і четвертинних відкладів.

Одним з основних джерел постачання населення якісною питною водою на території області є водоносні горизонти неогенових і палеогенових відкладів. Підземні води неогенових відкладів на території області поширені практично повсюдно, за винятком Приазовського та Придніпровського масивів. Водоносний комплекс палеогенових відкладів порівняно з іншими водоносними горизонтами має найбільше практичне значення по якості, водозбагаченості і кількості експлуатаційних запасів підземних вод.

Основні водоносні горизонти

Таблиця 7.2.1

Геологічний індекс водовмісних порід	Кількість прогнозних ресурсів, тис. м ³ /добу	Кількість експлуатаційних запасів, тис. м ³ /добу
ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСТЬ	1550,700	316,273
Q	141,300	70,500
N	698,000	36,708
PG	576,100	137,324
K	114,700	59,611
AR-PR	20,600	12,130

В Запорізькій області спостерігається значна територіальна нерівномірність запасів і забезпеченості окремих районів підземними водами.

До вторгнення російських військ на територію Запорізької області водопостачання населених пунктів більшості території області, включаючи міста Мелітополь, Енергодар, Токмак, Пологи, Гуляйполе, Оріхів, Кам'янка-Дніпровська здійснювалося за рахунок підземних вод.

Гострою є проблема водопостачання населених пунктів якісною питною водою в центральній, північній частинах області та на крайньому півдні, де майже відсутні запаси підземних вод, тому єдиним надійним джерелом питного водопостачання населення значної частини області є р. Дніпро.

У 2025 році з підземних водоносних горизонтів забрано 0,333 млн. м³ води та використано 0,262 млн. м³, з них

на господарсько-питні потреби – 0,068 млн. м³;

на виробничі потреби – 0,163 млн. м³;

на інші потреби – 0,030 млн. м³.

На даний час у зв'язку із окупацією значної частини Запорізької області відсутня інформація щодо якості та стану використання підземних вод.

Екзогенні геологічні процеси

Екзогенні геологічні процеси (далі – ЕГП) або зовнішня динаміка Землі – це процеси, зумовлені зовнішніми силами, які діють на поверхні Землі. До екзогенних процесів відноситься переміщення водних і повітряних мас, рух води в атмосфері, на поверхні та в надрах Землі, зміна складу гірських порід, перенесення і розпад продуктів вивітрювання, утворення осадових порід.

Особливості геолого-гідрогеологічних умов території області обумовлюють розвиток таких ЕГП як зсуви, абразія та акумуляція, переробка берегів водосховищ, підтоплення, осідання земної поверхні над гірничими виробками, просідання лесових ґрунтів.

Моніторинг ЕГП – це система спостережень, збирання, передавання, зберігання та аналізу інформації щодо стану ЕГП, прогнозування їх змін. Пріоритетними завданнями цієї системи є відведення кризових змін екологічного стану довкілля, передбачення надзвичайних екологічних ситуацій та розробки науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень щодо подолання негативних впливів розвитку ЕГП.

Основою моніторингу ЕГП є спостережна мережа по вивченню режиму екзогенних геологічних процесів та чинників, що їх обумовлюють (природні та техногенні). Об'єктами моніторингу ЕГП є окремі їх прояви або групи проявів та ділянки розвитку, які характеризуються однорідними геологічними умовами та режимом швидкоплинних чинників

В Запорізькій області, в основному, ЕГП розвинені на узбережжях Азовського моря, бувшого Каховського та Дніпровського водосховищ.

За інформацією Державної служби геології та надр України протягом 2022 – 2025 років моніторингові спостереження за розвитком екзогенних геологічних процесів в межах Запорізької області не проводились.

3. Дозвільна діяльність у сфері використання надр

Надра є виключною власністю Українського народу і надаються тільки у користування. Угоди або дії, які в прямій або прихованій формі порушують право власності Українського народу на надра, є недійсними. Український народ здійснює право власності на надра через Верховну Раду України, Верховну Раду Автономної Республіки Крим і місцеві ради.

Користувачами надр можуть бути підприємства, установи, організації, громадяни України, а також іноземці та особи без громадянства, іноземні юридичні особи. Надра надаються у користування за наявності у них спеціального дозволу на користування надрами.

Надання спеціальних дозволів на користування надрами здійснювалося Державною службою геології та надр України відповідно до Порядку проведення аукціону (електронних торгів) з продажу спеціального дозволу на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України 23.09.2020 № 993.

Спеціальний дозвіл на користування надрами – це документ, що засвідчує право юридичної чи фізичної особи на користування надрами з метою видобування корисних копалин.

Державною службою геології та надр України користувачам надр Запорізької області видано 66 спеціальних дозволів (ліцензій) на користування надрами станом на 01.01.2026 року, в тому числі.

спеціальних дозволів (ліцензій) на геологічне вивчення ділянок надр корисних копалин – 2;

спеціальних дозволів (ліцензій) на геологічне вивчення надр, в тому числі дослідно-промислова розробка родовищ корисних копалин загальнодержавного значення – 12;

спеціальних дозволів (ліцензій) на геологічне вивчення надр, в тому числі дослідно-промислова розробка корисних копалин з подальшим видобуванням корисних копалин (промислова розробка родовищ) – 1;

спеціальних дозволів (ліцензій) на видобування копалин – 51.

Таблиця 7.3.1

Спеціальні дозволи на користування надрами	За роками		
	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Кількість виданих	-	-	1
Кількість анульованих	1	2	0

4. Геологічний контроль за вивченням та використанням надр

Статтею 61 Кодексу України «Про надра» визначено органи, що здійснюють державний контроль і нагляд за веденням робіт з геологічного вивчення надр, їх використанням та охороною, відповідно:

державний контроль за геологічним вивченням надр (державний геологічний контроль) та раціональним і ефективним використанням надр України здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр;

державний нагляд за веденням робіт з геологічного вивчення надр, їх використанням та охороною, а також використанням і переробкою мінеральної сировини (державний гірничий нагляд) здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці;

державний контроль за використанням і охороною надр у межах своєї компетенції здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері

охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, здійснює в межах своєї компетенції розрахунок розміру збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами, відповідно до методики визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами, затвердженої наказом Міндовкілля від 15.09.2022 № 366.

Заходи державного нагляду (контролю) діяльності користувачів надр, які здійснюють користування надрами на території Запорізької області, протягом 2025 року Державною службою геології та надр України не проводились.

5. Державна політика та заходи щодо геологічного вивчення та раціонального використання надр

Проблема розвитку мінерально-сировинної бази України як матеріальної основи зростання національної економіки потребує зваженого системного підходу, оптимальним варіантом якого є збалансоване використання ресурсів держави і приватного бізнесу та запровадження інноваційно-інвестиційного механізму надрокористування. Це дасть змогу підвищити ефективність засобів впливу з боку держави на розвиток геологічної галузі, забезпечити впровадження сучасних ефективних форм господарювання, створити додаткові робочі місця на підприємствах мінерально-сировинного комплексу та збільшити його внесок у розвиток національної економіки, зменшити її залежність від імпорту окремих видів мінеральної сировини та зміцнити експортний потенціал.

Враховуючи наведене, центральний орган виконавчої влади у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр (Держгеонадра) надає надра у користування шляхом видачі спеціальних дозволів на користування надрами із встановленням умов користування надрами, визначених центральними органами виконавчої влади, відповідальними за формування та реалізацію державної політики у сферах охорони навколишнього природного середовища, водних ресурсів, та органами місцевого самоврядування.

Поряд з цим на Держгеонадра як на уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері надрокористування покладено завдання щодо здійснення державного геологічного контролю за геологічним вивченням та використанням надр, зокрема, в частині виконання надрокористувачами вимог законодавства про надрокористування та особливих умов спеціальних дозволів на користування надрами.

Таким чином, Держгеонадра реалізують державну політику щодо контролю за використанням суб'єктами господарювання стратегічного ресурсу, який належить народу України.

Політика Запорізької області з раціонального використання та охорони надр спрямована на практичну реалізацію шляхів екологічної реабілітації територій інтенсивного використання надр, встановлення правил і меж економічно раціонального та екологічно безпечного користування надрами.

По основним напрямкам діяльності раціонального використання та охорони надр у регіоні користувачі повинні дотримуватись наступних принципів:

- недопущення втрат корисних копалин при розробці родовищ;

- впровадження сучасних технологій з метою видобутку супутніх корисних копалин;

- рекультивація земель, порушених в процесі розробки родовищ;

- збільшення обсягу використання розкритих порід для рекультивації гірничих виробіток;

- впровадження сучасних технологій для зменшення впливу гірничих робіт на запаси підземних вод, які використовуються для централізованого водопостачання.

Політика Запорізької області з раціонального використання та охорони надр спрямована на практичну реалізацію шляхів екологічної реабілітації територій інтенсивного використання надр, встановлення правил і меж економічно раціонального та екологічно безпечного користування надрами.

По основним напрямкам діяльності раціонального використання та охорони надр у регіоні користувачі повинні дотримуватись наступних принципів:

- недопущення втрат корисних копалин при розробці родовищ;

- впровадження сучасних технологій з метою видобутку супутніх корисних копалин;

- рекультивація земель, порушених в процесі розробки родовищ;

- збільшення обсягу використання розкритих порід для рекультивації гірничих виробіток;

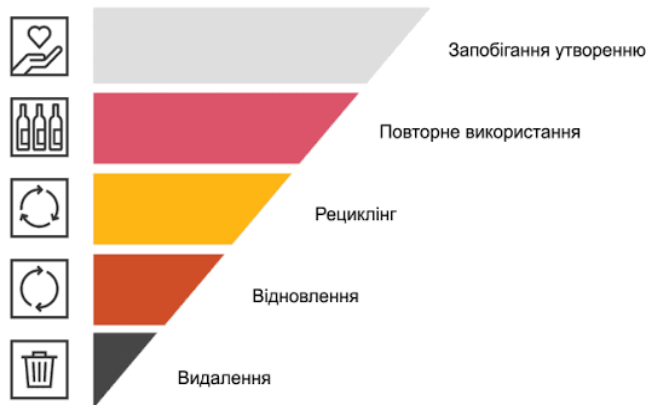
- впровадження сучасних технологій для зменшення впливу гірничих робіт на запаси підземних вод, які використовуються для централізованого водопостачання.

8. ВІДХОДИ

1. Структура утворення та накопичення відходів

Ієрархія відходів

Структура утворення та накопичення відходів в Україні у 2025 році зазнала суттєвих трансформацій, обумовлених повномасштабним вторгненням російської федерації, релокацією промисловості та стартом практичного впровадження нового Національного плану управління відходами до 2033 року.

Цей документ замінив попередні рамкові стратегії та став чітким планом до дій, він переводить облік усіх категорій сміття на європейські стандарти.

Загальна структура утворення та накопичення відходів в Україні визначається переважанням відходів промислового сектору (понад 98 % від загального обсягу) та стрімким накопиченням специфічних відходів руйнування, що зумовлено воєнними діями.

На території Запорізької області зосереджена значна кількість підприємств важкої промисловості та підприємств з виробництва та розподілення електроенергії, газу, тепла, води. Також, в області зосереджені хімічні, машинобудівні підприємства та підприємства гірничодобувного комплексу.

Утворення відходів I–IV класів небезпеки, тис. тонн

Таблиця 8.1.1

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік*
Утворено відходів усього	1 418,41	1 397,214	620,51
у тому числі:			
небезпечні відходи	2,48	2,496	5,57
відходи, що не є небезпечними	1 415,93	1 394,718	614,93

* - зазначена інформація розміщена у відкритих державних реєстрах Держстату у розділі Дашбордин Відходи (по Запорізькій області) за посиланням <https://stat.gov.ua/uk/publications/vidkhody>

Протягом 2025 року на основних підприємствах - забруднювачах у Запорізькій області утворено 534 779,117 тонн відходів, з яких:

передано для відновлення – 9 138,692 тонн;

передано для видалення – 6 353,00 тонн;

видалено – 138 978,232 тонн;

відновлено – 650 058,225 тонн;
спалено – 32,703 т.

**Утворення та управління відходами
на основних підприємствах - забруднювачах, тонн***

Таблиця 8.1.2

Назва підприємства	Кількість утворених відходів, тонн			Кількість відходів переданих іншим підприємствам для подальшого управління, тонн	
	Усього	У тому числі		Видалення (D1- D15)	Відновлення (R1- R13)
		відходи, що не є небезпечними	небезпечні відходи		
ПАТ «Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь»	489 765,649	489 404,235	361,414	651,756	534,18
ПрАТ «Запоріжжюкс»	3 802,631	3 788,951	13,68	179,377	918,29
АТ «Запорізький завод феросплавів»	56,301	56,182	0,119	44,14	0
ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат»	1 757,82	1 753,04	4,78	52,2	1 725,344
ПрАТ «Дніпроспецсталь»	28 303,309	28 284,984	18,325	253,535	11,98
ПрАТ «Укрграфіт»	729,157	728,485	0,672	389,3	338,927
ТОВ «Запорізький сталеливарний завод»	229,01	228,99	0,02	222,1	6,91
ТОВ ФІРМА «ОЛІС ЛТД»	195,812	194,042	1,77	194,404	0,448
ТОВ «Мокрянський кам'яний кар'єр № 3»	22,498	22,119	0,379	1,181	21,317
АТ «Мотор Січ»	8 232,247	4 043,763	4 188,484	3 854,411	4 345,173
ПАТ «Карлсберг Україна»	776,731	759,014	17,717	180,158	596,573
ПрАТ "Запорізьке кар'єроуправління"	21,9	21,9	0	21,9	0
АТ Янцівський гранітний кар'єр	0,3	0,3	0	0,3	0
ТОВ «СМАРТ ГРАНІТ»	1,874	0,991	0,883	11,624	1,78
АТ «Науково-виробничий комплекс «Іскра»	883,878	857,967	25,911	296,614	637,77

* - таблиця заповнена за даними узагальнення звітів суб'єктів господарювання про утворення та управління з відходами підприємств № 1 – відходи (річна).

2. Управління відходами (збирання, зберігання, відновлення та видалення)

Виробнича діяльність підприємств в Україні підпадає під дію Закону України «Про управління відходами». Цей документ повністю змінює правила управління з небезпечними

відходами та відходами, що не є небезпечними, запроваджуючи жорсткий цифровий контроль через загальнодержавну інформаційну систему ЕкоСистема.

Запорізька область посідає одинадцяте місце серед областей України за обсягом утворення відходів у 2025 році. Промислові гіганти та енергетичні об'єкти регіону генерують значну частку відходів.

Для вдосконалення підготовки відходів до повторного використання, забезпечення високоякісного рециклінгу та інших операцій з відновлення, згідно з чинним законодавством України, відходи підлягають роздільному збиранню та не повинні змішуватися з іншими відходами або матеріалами, що мають різні властивості.

Роздільний збір відходів мають забезпечити виконавчі органи місцевого самоврядування. Це передбачено Методикою роздільного збирання побутових відходів, затвердженою наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13.12.2023 № 1130.

Ця Методика визначає єдині підходи до організації роздільного збирання побутових відходів в межах території територіальних громад, що є складовою системи управління побутовими відходами, та застосовується під час розроблення правил благоустрою населених пунктів та місцевих планів управління відходами. Крім цього, впроваджені Правила компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках, які затверджені наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13.06.2023 № 489.

Роздільне збирання відходів у частині населених пунктів здійснюється для таких видів відходів, як папір і картон, пластик, скло, метал. При цьому створюються умови для забезпечення роздільного збирання біовідходів, текстилю, небезпечних відходів у складі побутових та інших видів відходів, що підлягають роздільному збиранню. На території області є ряд суб'єктів господарювання, які займаються в правовому полі збиранням відходів, як вторинної сировини.

Суб'єкти господарювання, що здійснюють збирання, заготівлю відходів як вторинної сировини*

Таблиця 8.2.1

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	2	3	4	5
1.	ФОП Абрамов Володимир Борисович	69005, м. Запоріжжя, вул. Яценка, буд. 12, кв. 66	+380500271320, kratis@ukr.net	38.32 - відновлення відсортованих відходів
2.	ФОП Абрамов Сергій Володимирович	69005, м. Запоріжжя, вул. Яценка, буд. 12, кв. 66	+380638479129, abramovserg@meta.ua	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
3.	ФОП Ай Олена Володимирівна	69002, м. Запоріжжя, вул. Гоголя, буд. 143, кв. 2	+380662023832, +380955236817, ay@tehnosintez.com	38.32 - відновлення відсортованих відходів
4.	ФОП Алексеєв Артем Володимирович	69006, м. Запоріжжя, вул. Портова, буд. 8, кв. 139	+380663787108, beartech555@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
5.	ФОП Алієв Сергій	69076, м. Запоріжжя, вул. Новгородська, буд. 10, кв. 121	+380950390276	38.32 - відновлення відсортованих відходів
6.	ФОП Андрєєв Сергій Олександрович	69014, м. Запоріжжя, пров. Мозаїчний, буд. 3	+380508296891, sergzp816@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
7.	ФОП Андрєєва Марина Віталіївна	69114, м. Запоріжжя, вул. Воронезька, буд. 30, кв. 47	+390504826568, +380982614718	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
8.	ФОП Афанасьєв Володимир Володимирович	69019, м. Запоріжжя, вул. Незалежної України, буд. 49, кв. 52	+380671716779	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
9.	ФОП Афанасьєв Олег Володимирович	69096, м. Запоріжжя, вул. Енергетична, буд. 18а	+380667708000, +380631818316, 1976yana@ukr.net	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
10.	ФОП Баланюк Денис Георгійович	69063, м. Запоріжжя, вул. Залізнична, буд. 22, гурт	+380667382299, dennis.balanyuk@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
11.	ФОП Басистюк Сергій Вікторович	69124, м. Запоріжжя, вул. Курузова, буд. 3, кв. 102	+380632301490, basystyk@ukr.net	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	2	3	4	5
12.	ФОП Белінський Антон Сергійович	69091, м. Запоріжжя, вул. Нижньодніпровська, буд. 6-а, кв. 70	+380671629828, carboex91@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
13.	ФОП Бендас Анатолій Вікторович	69097, м. Запоріжжя, пр. Преображенського інженера, буд. 7, кв. 71	+380936888886, tolyn09@ukr.net	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
14.	ФОП Біла Дар'я Володимирівна	69018, м. Запоріжжя, вул. Тбіліська, буд. 21, кв. 10	+380957987305, dariabila86@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
15.	ФОП Білий Антон Віталійович	69098, м. Запоріжжя, вул. Магістральна, буд. 92, кв. 157	+380504864569, firma.unior.zp@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
16.	ФОП Білий Сергій Іванович	69063, м. Запоріжжя, пр. Соборний/вул. Леппіка, буд. 68/24, кв. 11	+380509077300	38.32 - відновлення відсортованих відходів
17.	ФОП Білик Володимир Володимирович	69089, м. Запоріжжя, вул. Хворостяна, буд. 9	+380635985342, bv2022@ukr.netbv2022@ukr.net	38.32 - відновлення відсортованих відходів
18.	ФОП Білик Катерина Олегівна	69089, м. Запоріжжя, вул. Хворостяна, буд. 9	+380936383431, kv082022@ukr.net	38.32 - відновлення відсортованих відходів
19.	ФОП Білов Юрій Олександрович	69002, м. Запоріжжя, вул. Шкільна, буд. 25, кв. 309	+380959401013, yurabella1@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
20.	ФОП Білова Наталія Володимирівна	69002, м. Запоріжжя, пр. Соборний, буд. 96, кв. 52	+380990800499, belovanatali1705@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
21.	ФОП Бойко Максим Павлович	69060, м. Запоріжжя, вул. Радіонова В'ячеслава, буд. 49	+380676100315, mettorgzp@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
22.	ФОП Борисенко Володимир Володимирович	69027, м. Запоріжжя, вул. Космічна, буд. 5-а, кв. 22	+380675377373	38.32 - відновлення відсортованих відходів
23.	ФОП Борівський Валерій Іванович	69096, м. Запоріжжя, вул. Каховська, буд. 17	-	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	2	3	4	5
24.	ФОП Бочковська Олександра Вікторівна	69095, м. Запоріжжя, вул. Українська, буд. 2а, кв. 41	+380664138019, ps5belin@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
25.	ФОП Булат Ірина Вікторівна	69068, м. Запоріжжя, вул. Оборонна, буд. 97	+380990899931, +380677823645, vaskoviktor0302@gmail.com	38.32 - відновлення відсортованих відходів
26.	ФОП Булгаков Анатолій Андрійович	69071, м. Запоріжжя, вул. Шевченка, буд. 270	+380997757674, krohmalnatyla@ukr.net	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
27.	ФОП Бурляєв Дмитро Олегович	69002, м. Запоріжжя, вул. Шкільна/Фортечна, буд. 42/10, кв. 107	+380676174775, burluaev@gmail.com	38.32 - відновлення відсортованих відходів
28.	ФОП Бурма Костянтин Юрійович	69006, м. Запоріжжя, вул. Портова, буд. 11-а, кв. 5	+380992002443	38.32 - відновлення відсортованих відходів
29.	ФОП Бушуєв Анатолій Анатолійович	69067, м. Запоріжжя, вул. Крайова, буд. 6	-	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
30.	ФОП Васильєв Денис Валерійович	69067, м. Запоріжжя, вул. Лижна, буд. 35, кв. 2	+380674176514, kvarzcania2017@gmail.com	38.32 - відновлення відсортованих відходів
31.	ФОП Вдовиченко Олексій Валерійович	69037, м. Запоріжжя, вул. Миру, буд. 5, кв. 12	+380504540000, +380975613781, oleksijv36@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
32.	ФОП Вельможко Геннадій Федорович	69120, м. Запоріжжя, вул. Пархоменка, буд. 12, кв. 14	raapee11@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
33.	ФОП Вертегел Ганна Сергіївна	69050, м. Запоріжжя, вул. Говорухи Олександра, буд. 36а, кв. 4	+380689124558, pav1407love1978@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
34.	ФОП Вілесов Віталій Сергійович	69059, м. Запоріжжя, вул. Чумаченка, буд. 8, кв. 86	+380997847756, vilesov2994@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
35.	ФОП Войтенко Олександр Володимирович	69121, м. Запоріжжя, вул. Маршала Чуйкова, буд. 26, кв. 170	+380684521228	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	2	3	4	5
36.	ФОП Волотко Алла Ігорівна	69067, м. Запоріжжя, вул. Алмазна, буд. 45, кв. 3	+380990702940, allavolotko788@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
37.	ФОП Воробйов Андрій Олександрович	69097, м. Запоріжжя, пр. Преображенського інженера, буд. 3, кв. 1	+380992861359, andreyvorobey0011@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
38.	ФОП Герман Віталій Сергійович	69020, м. Запоріжжя, вул. Перемоги, буд. 105, кв. 19	+380952465234, germanvitaliy01@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
39.	ФОП Гулімов Віталій Павлович	69071, м. Запоріжжя, вул. Чарівна, буд. 121, кв. 93	+380612652565, 809950611050	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
40.	ФОП Гулімов Павло Володимирович	69068, м. Запоріжжя, вул. Брюллова, буд. 17-а	+380674881616	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
41.	ФОП Гуменюк Сергій Ярославович	69034, м. Запоріжжя, вул. Миколи Рибнікова, буд. 9, кв. 3	svmin@ukr.net	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
42.	ФОП Добродуб Денис Станіславович	69002, м. Запоріжжя, вул. Шкільна, буд. 56, кв. 66	+380612347751	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
43.	ФОП Добродуб Яна Миколаївна	69002, м. Запоріжжя, вул. Шкільна, буд. 56, кв. 66	-	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
44.	ДП "Український науково- дослідний інститут спеціальних сталей, сплавів та феросплавів"	69005, м. Запоріжжя, вул. Патріотична, буд. 74-а	+380617170160, +380617170161, office@ussi.zp.ua	24.10 - переплавлення відходів чорних металів
45.	ФОП Древецький Олександр Миколайович	69063, м. Запоріжжя, вул. Земського лікаря Лукашевича, буд. 2, кв. 10	+380989371508, +380990708122, dreveckijoleksandr@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
46.	ФОП Дячко Олексій Віталійович	69038, м. Запоріжжя, вул. Сеченова, буд. 66, кв. 72	+380983550395, +380992942956, buhgaltvertorma@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
47.	ФОП Єфименко Марія Олександрівна	69065, м. Запоріжжя, вул. Щаслива, буд. 7а, кв. 24	+380663893891, masha150707@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	2	3	4	5
48.	Запорізька Філія ТОВ «Авреліан»	69069, м. Запоріжжя, вул. Бориспільська, буд. 1	+380955672415	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
49.	Запорізька філія ТОВ «Фортмет»	69014, м. Запоріжжя, вул. Базова, буд. 1с	-	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
50.	ФОП Затешілов Ігор Валерійович	69001, м. Запоріжжя, вул. Перемоги, буд. 133, кв. 100	+380684461533, i.zateshilov@gmail.com	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
51.	ФОП Зіненко Віра Василівна	69005, м. Запоріжжя, вул. Перемоги, буд. 87а, кв. 44	+380956621468, vtoraktiiv2227890@gmail.com	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
52.	ФОП Зінченко Віталій Анатолійович	69106, м. Запоріжжя, вул. Фінальна, буд. 47	+380612187465, +380994574259	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
53.	ФОП Карпенко Олександр Олександрович	69013, м. Запоріжжя, вул. Нестерова, буд. 1	+380662369425, olexander.aflex@gmail.com	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
54.	ФОП Козлов Андрій Геннадійович	69089, м. Запоріжжя, вул. Шушенська, буд. 97	+380677784268	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
55.	ФОП Компанієць Геннадій Вікторович	69014, м. Запоріжжя, вул. Мечнікова, буд. 36, кв. 77	+380500718197	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
56.	ФОП Кривенко Максим Петрович	69096, м. Запоріжжя, вул. Лахтінська, буд. 17, кв. 105	+380955937637, +380667276096, agentshu36@gmail.com	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
57.	ФОП Кривка Тетяна Володимирівна	69076, м. Запоріжжя, вул. Новгородська, буд. 26, кв. 64	+380508808511, tanya123fg@gmail.com	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
58.	ФОП Лень Ірина Валеріївна	69069, м. Запоріжжя, вул. Маршала Чуйкова, буд. 18-а, кв. 189	+380612248147	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
59.	ФОП Ленько Сергій Станіславович	69093, м. Запоріжжя, вул. Звенигородська, буд. 6, кв. 123	+380971236432, +380968108446	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	2	3	4	5
60.	ФОП Луценко Світлана Миколаївна	69093, м. Запоріжжя, вул. Менжинського, буд. 35	+380980987758, +380666032909	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
61.	ФОП Ляшенко Віктор Ігорович	69092, м. Запоріжжя, вул. Фабрична, буд. 88	-	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
62.	ФОП Маркарян Арутюн Вачаганович	69007, м. Запоріжжя, вул. Архітектурна, буд. 3	+380953015640	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
63.	ФОП Нелін Сергій Олександрович	69039, м. Запоріжжя, вул. Артема, буд. 71	-	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
64.	ФОП Нехаєв Олег Валерійович	69096, м. Запоріжжя, вул. Правобережна, буд. 7-а	+380951232141, +380676141999, +380612138104	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
65.	ФОП Паук Михайло Михайлович	69071, м. Запоріжжя, вул. Стрельнікова, буд. 16	+380997028446	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
66.	ФОП Постригач Ігор Борисович	69098, м. Запоріжжя, вул. Полякова, буд. 13, кв. 106	+380672594205, igorpostrihach@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
67.	ПП «Астон Юг»	69000, м. Запоріжжя, вул. Рекордна, буд. 20 а	+380637969660	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
68.	ПП «Астра»	69063, м. Запоріжжя, вул. Академіка Амосова, буд. 31-а	+380958067935, aniretake2@gmail.com	24.10 - переплавлення відходів чорних металів
69.	ПП «АТ Сервіс»	69035, м. Запоріжжя, вул. Перемоги, буд. 63, кв. 502	-	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
70.	ПП «Брок Пром 2002»	69035, м. Запоріжжя, вул. Брянська, буд. 15	-	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
71.	ПП «БТС Глобал»	69035, м. Запоріжжя, вул. Маяковського, буд. 11	-	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	2	3	4	5
72.	ПП «Дайна»	69054, м. Запоріжжя, вул. Українська, буд. 31, кв. 32	+380612246481, +380503229557	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
73.	ПП «Кадри ресурс-інтернешнл»	69006, м. Запоріжжя, вул. Портова, буд. 2	+380635522761	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
74.	ПП «Кайрос»	69035, м. Запоріжжя, вул. Перемоги, буд. 63, кім. 25	+380612359868	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
75.	ПП «МЕТ ТЕХ КОМПАНІ»	69005, м. Запоріжжя, вул. Сєдова, буд. 36	+380982466565	38.32 - відновлення відсортованих відходів
76.	ПП «МПТК Сталь»	69121, м. Запоріжжя, вул. Товариська, буд. 43, кв. 88	+380505906589	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
77.	ПП «Науково-виробнича компанія «Метінвест плюс»	69035, м. Запоріжжя, пр. маяковського, буд. 11	32284486	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
78.	ПП «Орест»	69039, м. Запоріжжя, вул. Солідарності, буд. 33	27002788, 050482778, +380612700279	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
79.	ПП «Паралакс»	69057, м. Запоріжжя, пр. Соборний, буд. 158-б	+38067643045, +380612225766	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
80.	ПП «Пром груп 2022»	69035, м. Запоріжжя, вул. Брянська, буд. 15	-	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
81.	ПП «Промекспорт»	69001, м. Запоріжжя, вул. Груднева, буд. 9	+380612635046	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
82.	ПП «Сан метал»	69037, м. Запоріжжя, вул. Рекордна, буд. 20-а, кім. 41	-	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
83.	ПП «СІЧ-УКРІНТЕРМ»	69104, м. Запоріжжя, вул. Європейська, буд. 16, кв. 139	+380676141507	38.32 - відновлення відсортованих відходів

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	2	3	4	5
84.	ПП «Скорпион 2004»	69067, м. Запоріжжя, вул. Союзна, буд. 36а, кв. 81	+380612352804	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
85.	ПП «Сталь МН»	69032, м. Запоріжжя, Південне шосе, буд. 61	+380676141699	38.32 - відновлення відсортованих відходів
86.	ПП «Технохім»	69037, м. Запоріжжя, вул. Сорок років рад. України, буд. 42-а	+380612184166	38.32 - відновлення відсортованих відходів
87.	ПП «Техстальпром»	69002, м. Запоріжжя, вул. Запорізька, буд. 2, кв. 110	+380687471815, +380976328883	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
88.	ПП «Укрспеціндустрія»	69095, м. Запоріжжя, вул. Українська, буд. 8, кв. 224	+380612704148, +380612335659	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
89.	ПП Фірма «ОЛП»	69035, м. Запоріжжя, вул. Незалежної України / Михайла Гончаренка, буд. 66/5, кв. 42	+380676175511, smyrnovalex@gmail.com	24.10 - переплавлення відходів чорних металів
90.	ПрАТ «Запоріжтара»"	69081, м. Запоріжжя, вул. Павла Чубинського, буд. 211	+380612688001, +380612688042	38.32 - відновлення відсортованих відходів
91.	ПрАТ «Облагропромкомплект»	69013, м. Запоріжжя, вул. Стартова, буд. 1-ж	+380617695674, agroslaw@ukr.net	38.32 - відновлення відсортованих відходів
92.	ФОП Приходько Наталія Володимирівна	69096, м. Запоріжжя, вул. Сагайдачного Петра, буд. 6а, кв. 19	+380998672646, prikhodkonatalia01@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
93.	ФОП Пругло Олексій Олегович	69000, м. Запоріжжя, бульв. Шевченка, буд. 4, кв. 13	+380990749002, pal1320@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
94.	ФОП Разін Олександр Євгенович	69002, м. Запоріжжя, вул. Гоголя, буд. 83, кв. 28	+380667729703, +380682131402	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
95.	ФОП Савран Ірина Вікторівна	69076, м. Запоріжжя, пр. Ювілейний, буд. 30, кв. 215	+380985783364, savranira9@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	2	3	4	5
96.	ФОП Сапа Інна Вікторівна	69002, м. Запоріжжя, вул. Гоголя, буд. 78, кв. 7	+380997982971	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
97.	ФОП Соболь Сергій Анатолійович	69032, м. Запоріжжя, пр. Металургів, буд. 3, кв. 5	+380672788626	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
98.	ФОП Сухоруков Дмитро Михайлович	69050, м. Запоріжжя, вул. Космічна, буд. 1186, кв. 47	+380961118191	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
99.	ФОП Тіснозуб Володимир Едуардович	69096, м. Запоріжжя, вул. Дудикіна, буд. 24, кв. 56	+380639500821, vladimir.tesnozub@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
100.	ТОВ «АВВ ГРУПП»	69005, м. Запоріжжя, вул. Леоніда Жаботинського, буд. 53, кім. 335	+380730637491, avvgrupp19@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
101.	ТОВ «Агро Голд Україна»	69035, м. Запоріжжя, вул. Сталеварів, буд. 7, прим. 103	-	38.32 - відновлення відсортованих відходів
102.	ТОВ «Ає Групп»	69013, м. Запоріжжя, пров. Архангельський, буд. 20-а	+380676144006	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
103.	ТОВ «Азов Гарант Профіт»	69071, м. Запоріжжя, вул. Підмосковна, буд. 38	+380933606166, azovgarant@ukr.net	38.32 - відновлення відсортованих відходів
104.	ТОВ «Аква Імперія»	69057, м. Запоріжжя, вул. Незалежної України, буд. 92-а	+380677546571, mttplus@ukr.net	20.13 - вторинне перероблення ядерного палива
105.	ТОВ «Альнаір»	69006, м. Запоріжжя, вул. Незалежної України, буд. /бульв. парковий 1/2, офіс 36	+380500194969, steeltrading@ukr.net	38.32 - відновлення відсортованих відходів
106.	ТОВ «Альфа-Флекс»	69081, м. Запоріжжя, вул. 8 березня, буд. 190	+380612284078	38.32 - відновлення відсортованих відходів
107.	ТОВ «Блізард Метал»	69114, м. Запоріжжя, вул. Героїв 93-ї бригади, буд. 20, кв. 59	+380994392508, blizzard.metall@gmail.com	38.32 - відновлення відсортованих відходів

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	2	3	4	5
108.	ТОВ «Будпром 2023»	69065, м. Запоріжжя, вул. Квітуца, буд. 64а	+380684881421, nikol1989@ukr.net	38.32 - відновлення відсортованих відходів
109.	ТОВ «Варрант Трейд»	69006, м. Запоріжжя, Північне шосе, буд. 18	varranttreid@ukr.net	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
110.	ТОВ «Виробнича компанія «Гранд Метал»	69027, м. Запоріжжя, вул. Барикадна, буд. 4	+380661799011, +380686186023	38.32 - відновлення відсортованих відходів
111.	ТОВ «Виробничо-торгове підприємство «Південь-Північ»	69123, м. Запоріжжя, бульв. Будівельників, буд. 23	-	38.32 - відновлення відсортованих відходів
112.	ТОВ «Всеукраїнська експертна група»	69063, м. Запоріжжя, вул. Поштова, буд. 27/29	+380677550202	38.32 - відновлення відсортованих відходів
113.	ТОВ «Втормет Холдинг»	69032, м. Запоріжжя, Південне шосе, буд. 50	+380672108899, metallolomua@gmail.com	38.32 - відновлення відсортованих відходів
114.	ТОВ «Вторснаб»	69006, м. Запоріжжя, вул. Північне шосе, буд. 12	+380689724979	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
115.	ТОВ «Декра Пром»	69065, м. Запоріжжя, вул. Електрозаводська, буд. 3	+380967276870, dekra2015prom@gmail.com	38.32 - відновлення відсортованих відходів
116.	ТОВ «Дельта-Імпекс»	69001, м. Запоріжжя, вул. Донбаська, буд. 9-а	+380612397372, +380612397373	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
117.	ТОВ «Дніпроагроінвест»	69002, м. Запоріжжя, вул. Шкільна, буд. 40, кв. 4	+380612246296	38.32 - відновлення відсортованих відходів
118.	ТОВ «Дуніт»	69002, м. Запоріжжя, вул. Запорізька, буд. 2-б, кв. 72	+380501018258, +380501011267, dunitanatoliy@ukr.net	38.32 - відновлення відсортованих відходів
119.	ТОВ «Еко Вторконструкція»	69002, м. Запоріжжя, вул. гоголя, буд. 143, кв. 2	+380676100523	38.32 - відновлення відсортованих відходів

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	2	3	4	5
120.	ТОВ «Ековторресурс»	69006, м. Запоріжжя, пр. Металургів, буд. 6	+380612834344, +380612396323, eco.2006@ukr.net	38.32 - відновлення відсортованих відходів
121.	ТОВ «Екогранді»	69114, м. Запоріжжя, вул. Стародніпровська, буд. 5, кв. 50	+380969701648, ecograndi2024@gmail.com	38.32 - відновлення відсортованих відходів
122.	ТОВ «Екопост»	69057, м. Запоріжжя, пр. Соборний, буд. 158-б	+380676170483	38.32 - відновлення відсортованих відходів
123.	ТОВ «Екотехсервіс ХХІ»	69006, м. Запоріжжя, Північне шосе, буд. 18	+380676143777	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
124.	ТОВ «Енергогруп-ЗП»	69104, м. Запоріжжя, вул. Комарова, буд. 1, кв. 4	+380612955621, +380505913732	24.10 - переплавлення відходів чорних металів
125.	ТОВ «Естрон»	69089, м. Запоріжжя, вул. Фадєєва, буд. 24	+380506416121	38.32 - відновлення відсортованих відходів
126.	ТОВ «Завод Арматури Запоріжжя»	69093, м. Запоріжжя, вул. Зачиняєва, буд. 158-а	+380612528110, +380612265005	24.10 - переплавлення відходів чорних металів
127.	ТОВ «Завол залізничних кріплень «Неко»»	69081, м. Запоріжжя, вул. Вольська, буд. 2	+380506769369, aligaev@gmail.com	24.10 - переплавлення відходів чорних металів
128.	ТОВ «Зап-Ал»	69008, м. Запоріжжя, вул. Штабна, буд. 12	+380503417671	38.32 - відновлення відсортованих відходів
129.	ТОВ «Запоріжвторсировина»	69018, м. Запоріжжя, вул. Донбаська, буд. 9а	+380731224793, metexzp@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
130.	ТОВ «Запоріжжявторресурси»	69095, м. Запоріжжя, вул. Університетська, буд. 82, прим. 52	+380667519144, +380955482076, zvr.zpr@gmail.com	38.32 - відновлення відсортованих відходів
131.	ТОВ «Запоріжрітейл Плюс»	69063, м. Запоріжжя, вул. Університетська, буд. 36	+380661044802	38.32 - відновлення відсортованих відходів

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	2	3	4	5
132.	ТОВ «Запорожгриб»	69114, м. Запоріжжя, вул. Запорозького козацтва, буд. 41, кв. 68	+380677409239	38.32 - відновлення відсортованих відходів
133.	ТОВ «Ільта Мет»	69014, м. Запоріжжя, вул. Миколи Краснова, буд. 10	+380504848166	38.32 - відновлення відсортованих відходів
134.	ТОВ «Імпекс Солюшн»	69032, м. Запоріжжя, вул. Південне шосе, буд. 6-а	+380503225477	38.32 - відновлення відсортованих відходів
135.	ТОВ «Ін-Версія»	69095, м. Запоріжжя, пр. Соборний, буд. 109, прим. 33	+380617079732	38.32 - відновлення відсортованих відходів
136.	ТОВ «Індастріал Білдінг Компані»	69007, м. Запоріжжя, вул. Тимірязєва, буд. 254	-	38.32 – відновлення відсортованих відходів
137.	ТОВ «Інмет Дельта»	69063, м. Запоріжжя, вул. Університетська, буд. 36	+380960056604	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
138.	ТОВ «Інмет компанії ТД»	69008, м. Запоріжжя, вул. Реактивна, буд. 1	+380932637803, inmetkompani5@gmail.com	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
139.	ТОВ «Інноваційний Бізнес Простір»	69063, м. Запоріжжя, вул. Серікова Сергія, буд. 30, кім. 100	+380506329262, navigator_zp2017@ukr.net	38.32 – відновлення відсортованих відходів
140.	ТОВ «Інтрейд Компані 25»	69035, м. Запоріжжя, вул. Сєдова, буд. 9	+380932638405, intreidkompani25@gmail.com	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
141.	ТОВ «Компанія Ферро Інвест»	69034, м. Запоріжжя, вул. Кустанайська, буд. 1, кв. 4	+380935583147, KFIInvest74@ukr.net	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
142.	ТОВ «Комунтехвторресурси- Запоріжжя»	69095, м. Запоріжжя, вул. Університетська, буд. 82	+380660011280	38.32 – відновлення відсортованих відходів
143.	ТОВ «Корундкераміка Плюс»	69083, м. Запоріжжя, вул. Складська, буд. 8	+380612673512	24.10 – переплавлення відходів чорних металів

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	2	3	4	5
144.	ТОВ «КП Кольормет»	69600, м. Запоріжжя, вул. Базова, буд. 6	+380993609837, info@colormet.ltd	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
145.	ТОВ «Лайнс Компані»	69006, м. Запоріжжя, вул. Незалежної України, / бул. парковий, буд. ½, офіс 36	+380500194969, steeltrading@ukr.net	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
146.	ТОВ «ЛР Україна»	69006, м. Запоріжжя, пр. Соборний, буд. 189	+380980513020, lrukraine01@gmail.com	38.32 – відновлення відсортованих відходів
147.	ТОВ «Мактраст-Запоріжжя»	69039, м. Запоріжжя, вул. гарнізонна, буд. 16	+380673778579, +380612225031	38.32 – відновлення відсортованих відходів
148.	ТОВ «М-Грандіс»	69123, м. Запоріжжя, вул. Василя Стуса, буд. 3, кв. 1	+380509252183	38.32 – відновлення відсортованих відходів
149.	ТОВ «Метал Трейд Пром»	69095, м. Запоріжжя, пр. Соборний, буд. 109, офіс 39	+380980747079	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
150.	ТОВ «Металкор»	69035, м. Запоріжжя, пр. Маяковського, буд. 11, прим. 265	+380676144146	38.32 – відновлення відсортованих відходів
151.	ТОВ «Металл Б/У Запоріжжя»	69050, м. Запоріжжя, вул. Оріхівське шосе, буд. 8	+380961204180, metalby2019@ukr.net	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
152.	ТОВ «Металпромпроект»	69034, м. Запоріжжя, вул. Підприємницька, буд. 10	+380972909829, Yanapanfiltseva@i.ua	38.32 – відновлення відсортованих відходів
153.	ТОВ «Мет-Експерт»	69035, м. Запоріжжя, пр. Маяковського, буд. 11	+380672108899, metallolomua@gmail.com	24.10 – переплавлення відходів чорних металів
154.	ТОВ «Метінвест-Ресурс»	69008, м. Запоріжжя, південне шосе, буд. 80, кабінет 11	metinvest- resource@metinvestholding.com	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
155.	ТОВ «Мінвек»	69005, м. Запоріжжя, вул. Перемоги, буд. 79, кв. 65	+380663913287	38.32 – відновлення відсортованих відходів

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	2	3	4	5
156.	ТОВ «Міталгруп»	69081, м. Запоріжжя, вул. Павла Чубинського, буд. 211	+380933869440, tov.mitalgroup@gmail.com	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
157.	ТОВ «Науково-Дослідний Інститут «Укрекопроект»	69002, м. Запоріжжя, вул. Перша Ливарна, буд. 40	+380976477906, ukrecoproekt@gmail.com	38.32 – відновлення відсортованих відходів
158.	ТОВ «Науково-Промислова Фірма Технопрокекспорт»	69005, м. Запоріжжя, вул. Перемоги, буд. 93б, кв. 14	+380977713885, tpezfz@gmail.com	38.32 – відновлення відсортованих відходів
159.	ТОВ «НБК «Веста Пром»	69095, м. Запоріжжя, пр. Соборний, буд. 109, прим. 510	+380957156503, info@audit- service.zp.ua	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
160.	ТОВ «Новотех Інженірінг»	69013, м. Запоріжжя, вул. Військбуд, буд. 102, кв. 60	+380676187168	24.10 – переплавлення відходів чорних металів
161.	ТОВ «Номіс Груп»	69035, м. Запоріжжя, пр. Маяковського, буд. 11	+380961692696, buchaltero777@gmail.com	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
162.	ТОВ «Омега Плюс»	69009, м. Запоріжжя, вул. Фінальна, буд. 1е	+380975087555, amegapluszp@gmail.com	38.32 – відновлення відсортованих відходів
163.	ТОВ «Оптіма Пласт»	69118, м. Запоріжжя, вул. Новокузнецька, буд. 20-а, кв. 166	+380612186263, +380967813694	38.32 – відновлення відсортованих відходів
164.	ТОВ «Оптпортал»	69096, м. Запоріжжя, вул. Дніпровські пороги, буд. 15-и, кв. 10	+380960990090	38.32 – відновлення відсортованих відходів
165.	ТОВ «Органік Оіл Синтез»	69096, м. Запоріжжя, вул. Сагайдачного Петра, буд. 2, кв. 117	+380963325588	38.32 – відновлення відсортованих відходів
166.	ТОВ «Органіка України»	69083, м. Запоріжжя, вул. Луганська, буд. 29 а	+380982407795	38.32 – відновлення відсортованих відходів
167.	ТОВ «Остмет»	69006, м. Запоріжжя, Північне шосе, буд. 3	+380612252740, ostmet@ukr.net	38.32 – відновлення відсортованих відходів

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	2	3	4	5
168.	ТОВ «Переробна Компанія «Екомайстер»	69091, м. Запоріжжя, бульв. Шевченка, буд. 71-а	+380503220506	38.32 – відновлення відсортованих відходів
169.	ТОВ «Пластик ЗП»	69060, м. Запоріжжя, вул. Теслярська, буд. 33	+380503552337, +380500766017	38.32 – відновлення відсортованих відходів
170.	ТОВ «Праймзбут»	69068, м. Запоріжжя, пр. Моторобудівників, буд. 23	+380688186023, 42743222@ukr.net	38.32 – відновлення відсортованих відходів
171.	ТОВ «Прогрес Машбуд»	69083, м. Запоріжжя, вул. Складська, буд. 8	+380612148340	24.10 – переплавлення відходів чорних металів
172.	ТОВ «Промтех Сейл»	69096, м. Запоріжжя, вул. Гребельна, буд. 5	+380939437209, promtechsale@ukr.net	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
173.	ТОВ «ПР.»	69002, м. Запоріжжя, вул. Запорізька, буд. 10-б, прим. 4	+380612890743	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
174.	ТОВ «Реал-Трейд 21»	69035, м. Запоріжжя, вул. Сталеварів, буд. 30, кв. 9	+380617171825, +380676135259, real21@ukr.net	46.77 – оптова торгівля вторинною сировиною
175.	ТОВ «Рікорда Актив»	69000, м. Запоріжжя, пр. Соборний, буд. 158	+380982800144, riko_a@ukr.net	38.32 – відновлення відсортованих відходів
176.	ТОВ «Роквіл»	69063, м. Запоріжжя, вул. Академіка Амосова, буд. 19, кв. 12	-	38.32 - відновлення відсортованих відходів
177.	ТОВ «Сервісний Металоцентр»	69114, м. Запоріжжя, пр. Преображенського інженера, буд. 33, кв. 33	+380979882599	38.32 - відновлення відсортованих відходів
178.	ТОВ «Сіті Фінанс Груп»	69095, м. Запоріжжя, пр. Соборний, буд. 109, кім. 203-в	+380676131481	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
179.	ТОВ «Скайніт»	69034, м. Запоріжжя, вул. Цимлянська, буд. 1	+380934718672, skynit.office@gmail.com	24.10 - переплавлення відходів чорних металів

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	2	3	4	5
180.	ТОВ «СП УТ Екологія»	69008, м. Запоріжжя, вул. Зейська, буд. 5	+380612246296	38.32 - відновлення відсортованих відходів
181.	ТОВ «Спецпром Груп ТД»	69035, м. Запоріжжя, вул. Сєдова, буд. 9	+380932638426, spezprom.td@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
182.	ТОВ «Спільносильні»	69091, м. Запоріжжя, вул. Героїв полку «Азов», буд. 146, кім. 103	+380671112410	38.32 - відновлення відсортованих відходів
183.	ТОВ «СП-Капіталл»	69089, м. Запоріжжя, вул. Зачиняєва, буд. 162	+380617070183	38.32 - відновлення відсортованих відходів
184.	ТОВ «Сплав Ресурс»	69095, м. Запоріжжя, пр. Соборний, буд. 109	+380957157449,splavresurs2@gmail.com	38.32 - відновлення відсортованих відходів
185.	ТОВ «СР Метт Груп»	69034, м. Запоріжжя, вул. Підприємницька, буд. 10	+380675988991, srmetgroup@outlook.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
186.	ТОВ «Старт, ЛТД-93»	69035, м. Запоріжжя, вул. Сєдова, буд. 12	+380612838752	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
187.	ТОВ «Стимул І М, ЛТД»	69006, м. Запоріжжя, вул. Верхня, буд. 11, кв. 15	+380612123471, stimul_m@ukr.net	38.32 - відновлення відсортованих відходів
188.	ТОВ «Стронгвіт»	69032, м. Запоріжжя, вул. Рекордна, буд. 9, кім. 51	+380686051736, strong-vit@ukr.net	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
189.	ТОВ «Сяйво ТД»	69032, м. Запоріжжя, вул. Доківська, буд. 3	+380931108332, saivo_td@ukr.net	24.10 - переплавлення відходів чорних металів
190.	ТОВ «Сяйво»	69057, м. Запоріжжя, вул. Перемоги, буд. 131	+380612247113	38.32 - відновлення відсортованих відходів
191.	ТОВ «Сяйвомет»	69032, м. Запоріжжя, вул. Доківська, буд. 3	-	24.10 - переплавлення відходів чорних металів

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	2	3	4	5
192.	ТОВ «Т Е П Л О»	69019, м. Запоріжжя, вул. Рекордна, буд. 31	+380961804599	24.10 - переплавлення відходів чорних металів
193.	ТОВ «Тарсервіс»	69041, м. Запоріжжя, вул. Інженера Купера, буд. 9, офіс 204	+380612523509	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
194.	ТОВ «ТД Вторинмет»	69034, м. Запоріжжя, вул. Реактивна, буд. 1	+380677839856, info@audit- service.zp.ua	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
195.	ТОВ «ТД Еланіт»	69034, м. Запоріжжя, вул. Реактивна, буд. 1	+380951596403, elanit2025@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
196.	ТОВ «ТД Пром Поставка»	69008, м. Запоріжжя, вул. Реактивна, буд. 1	+380509431442, prompostavka1970@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
197.	ТОВ «ТД Ферро Трейд»	69095, м. Запоріжжя, пр. Соборний, буд. 109, кабінет 204	+380982809213, tdferrotrade@ukr.net	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
198.	ТОВ «Технобастіон»	69005, м. Запоріжжя, вул. Перемоги, буд. 79, кв. 9	-	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
199.	ТОВ «Техпромліт»	69014, м. Запоріжжя, вул. Єрмолової, буд. 7, кв. 1	+380676143790, zp360390@gmail.com	24.10 - переплавлення відходів чорних металів
200.	ТОВ «ТК «Комунтранс»	69035, м. Запоріжжя, вул. Незалежної України, буд. 68/5, кв. 107	+380504864628, office.tktrans@ukr.net	24.10 - переплавлення відходів чорних металів
201.	ТОВ «Тнмет Плюс»	69095, м. Запоріжжя, пр. Соборний, буд. 150, кв. 1	+380672949655	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
202.	ТОВ «Топ Профіт»	69035, м. Запоріжжя, вул. Леоніда Жаботинського, буд. 39, прим. 18	+380504847260	38.32 - відновлення відсортованих відходів
203.	ТОВ «Торгівельна Компанія «Транс-Трейд»	69035, м. Запоріжжя, пр. Соборний, буд. 192, кв. 132	+380505623574, trans-trade@ukr.net	38.32 - відновлення відсортованих відходів

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	2	3	4	5
204.	ТОВ «Торговий дім Метцентр»	69006, м. Запоріжжя, Північне шосе, буд. 3	+380676178280, td-metcenter@ukr.net	38.32 - відновлення відсортованих відходів
205.	ТОВ «Тродмет»	69096, м. Запоріжжя, вул. Дніпровські пороги, буд. 15-з, кв. 3	+380503222330	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
206.	ТОВ Укр Електро»	69005, м. Запоріжжя, пр. Соборний, буд. 156, кв. 97	+380951024848	38.32 - відновлення відсортованих відходів
207.	ТОВ «Укрпромтехнологія- Запоріжжя»	69106, м. Запоріжжя, вул. Теплична, буд. 126	+380682484140	38.32 - відновлення відсортованих відходів
208.	ТОВ «Укотехнометал»	69095, м. Запоріжжя, пр. Соборний, буд. 109, кім. 503	+380676134034, ukrtehnometal@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
209.	ТОВ «Укрторгтара»	69041, м. Запоріжжя, вул. Ризька, буд. 5, офіс 43	+380612523509	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
210.	ТОВ «Ферро Комплект»	69008, м. Запоріжжя, вул. Реактивна, буд. 1	+380956212779	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
211.	ТОВ «Феррокс»	69032, м. Запоріжжя, вул. Південне шосе, буд. 59	+380612136190, +380612184860	38.32 - відновлення відсортованих відходів
212.	ТОВ «Фімма»	69034, м. Запоріжжя, вул. Цимлянська, буд. 1	+380679022752, aptmo1@ukr.net	38.32 - відновлення відсортованих відходів
213.	ТОВ «Фірма «Форма-Пак»	69035, м. Запоріжжя, вул. Седова, буд. 7	+380612340523	38.32 - відновлення відсортованих відходів
214.	ТОВ «Форвін Компані»	69063, м. Запоріжжя, вул. Поштова, буд. 27/29, прим. 51	+380963947483, forvin.company@gmail.com	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
215.	ТОВ «Харвест Гарант»	69006, м. Запоріжжя, вул. Портова, буд. 2	+380612221132	24.10 - переплавлення відходів чорних металів

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	2	3	4	5
216.	ТОВ «Делл Метал»	69000, м. Запоріжжя, вул. Коопа Абрагама, буд. 6	+380986522179	24.10 - переплавлення відходів чорних металів
217.	ТОВ «Запорізькі Промислові Технології»	69093, м. Запоріжжя, вул. Зестафонська, буд. 18, кв. 28	+380953865058	38.32 - відновлення відсортованих відходів
218.	ТОВ «Найтпрайд+»	69002, м. Запоріжжя, вул. Крива бухта, буд. 2	+380680019238	38.32 - відновлення відсортованих відходів
219.	ТОВ Завод світлопрозорих та металевих конструкцій «Александрія»	69008, м. Запоріжжя, вул. Південне шосе, буд. 64	+380505977529	24.10 - переплавлення відходів чорних металів
220.	ТОВ Науково-Виробнича Фірма «Думето»	69035, м. Запоріжжя, пр. Соборний, буд. 190, кв. 137	+380612241684, dumet@zp.ukrtel.net	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
221.	Філія ТОВ «АРГОНІКС» в м. Запоріжжя»	69035, м. Запоріжжя, вул. Діагональна, буд. 8, кім. 21	+380998714107, argoniks@ukr.net	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
222.	Філія ТОВ «Бізнес-Стройгруп» в м. Запоріжжя»	69083, м. Запоріжжя, вул. Східна, буд. 9	+380638236616	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
223.	Філія ТОВ «Дніпровська Екологічна Компанія» в м. Запоріжжя»	69096, м. Запоріжжя, вул. Гребельна, буд. 5	+380631865549, dnipro_ecological_company@ukr.net	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
224.	Філія ТОВ «Жовтоводський Втормет» в м. Запоріжжя»	69019, м. Запоріжжя, вул. Рекордна, буд. 20-а	+380990247957, zhovtovodskiy@ukr.net	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
225.	Філія ТОВ «Компанія-Імперіал» в м. Запоріжжя»	69035, м. Запоріжжя, вул. Феросплавна, буд. 38, кабінет 47	+380991101433, imperial_mail@ukr.net	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
226.	Філія ТОВ «Корвіон» в м. Запоріжжя»	69118, м. Запоріжжя, вул. Українця Володимира, буд. 5-б, прим. 107	+380998476160, korvion@ukr.net	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
227.	Філія ТОВ «Лігант» в м. Запоріжжя»	69095, м. Запоріжжя, вул. Поштова, буд. 159-б, кім. 5	+380669560048, leegant@ukr.net	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною

№ з/п	Найменування/ Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані (вебадреса, телефон, електронна пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	2	3	4	5
228.	Філія ТОВ «Ліндра» в м. Запоріжжя»	69032, м. Запоріжжя, Південне шосе, буд. 57, офіс 36	+380632405363, lindra@ukr.net	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
229.	Філія ТОВ «Озамет» в м. Запоріжжя»	69019, м. Запоріжжя, вул. Незалежної України, буд. 51, прим. 147	+380668443385, ozamet@ukr.net	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
230.	Філія ТОВ «Рецикл Метал» в м. Запоріжжя»	69010, м. Запоріжжя, вул. Мовчановського Фелікса, буд. 52а, прим. 62	+380666749451, retcicl_metal@ukr.net	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
231.	Філія ТОВ «Скрап Лайн» в м. Запоріжжя»	69035, м. Запоріжжя, вул. Феросплавна, буд. 38, кабінет 31	+380955857781, scrap-line@ukr.net	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
232.	Філія ТОВ «ТК «Спіріт» в м. Запоріжжя»	69014, м. Запоріжжя, вул. Краснова Миколи, буд. 18	+380666692886, trading.company.spirit@ukr.net	46.77 - оптова торгівля вторинною сировиною
233.	ФОП Шершов Станіслав Анатолійович	69041, м. Запоріжжя, вул. Кремлівська, буд. 69, кв. 88	+380634609308	38.32 - відновлення відсортованих відходів

* Зазначена інформація надана Департаментом з управління житлово-комунальним господарством Запорізької міської ради та Департаментом житлово-комунального господарства Запорізької обласної державної адміністрації.

На даний час на території Запорізької області, підконтрольній Україні, обліковується 19 місць видалення відходів. На території Запорізького району обліковується 2 діючих полігони твердих побутових відходів (далі – ПТПВ).

ПТПВ № 1 розташований на земельній ділянці площею 47,0707 га м. Запоріжжя та введений в експлуатацію у 1952 році. Власником ПТПВ №1 є ТОВ «ВЕЛЬТУМ-

Запоріжжя», який отримав дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів від 30.06.2025 № 13031/25 та розробив проєкт «Реконструкція (рекультивация) полугону твердих побутових відходів по вул. Базова 10-в в м. Запоріжжя». Коригування», яким передбачено 4 черги. У 2025 році розпочато роботи з реалізації 1-ї черги проєкту.

На території ПТПВ № 1 розташована система збору звалищного біогазу, яка належить ТОВ «БІОГАЗ-Україна». Підприємство проводить господарську діяльність з виробництва електричної енергії на біогазовому енергетичному комплексі у складі двох газопоршневих установок на виробництво електричної енергії з природного газу (1 черга) та однієї газопоршневої установки на виробництво електричної енергії з альтернативного джерела (звалищний біогаз) (II черга). Зважаючи на ряд факторів, що впливають на наявну кількість звалищного біогазу, фактична потужність газопоршневої установки на виробництво електричної енергії з звалищного біогазу складає 500кВт.

Інший з діючих ПТПВ розташований на території Новомиkolaївської селищної ради смт Новомиkolaївка на земельній ділянці площею 4,557 га, введений в експлуатацію у 1985 році, власником якого є Новомиkolaївське СКП «Варта».

Також на підконтрольній Україні території Запорізької області розміщено 12 полігонів промислових відходів, 5 - закриті (не експлуатуються).

Крім того, експлуатуються: 2 відвали мулових осадів очисних споруд № 1 та № 2 КП «Водоканал» Запорізької міської ради, які розташовані у смт Балабине та у с. Нижня Хортиця; 2 мулових та піскових майданчиків очисних споруд каналізації КП «Облводоканал» Запорізької обласної ради, що розташовані у м. Вільнянськ та в селищі Новомиkolaївка.

З початку російського вторгнення в області зафіксовано часткове пошкодження або повне руйнування 16 989 цивільних об'єктів, а саме: житлові будинки (багатоповерхові та приватні) – 9 862; заклади освіти – 309; заклади культури та спорту – 178; заклади охорони здоров'я та соціального захисту – 100; промислові об'єкти, об'єкти життєзабезпечення та інші (не військові) об'єкти – 5 889.

Зберігати відходи від руйнувань відповідно до Порядку управління з відходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків (постанова Кабінету Міністрів України від 27.09.2022 № 1073), можливо

на наявних об'єктах управління відходами у кількості, що не перевищує відповідних норм і правил їх експлуатації, або за відсутності таких об'єктів на місцях тимчасового зберігання. Існуючі об'єкти управління відходами, що представляють собою місця видалення побутових відходів, не в змозі прийняти значну кількість відходів від руйнувань.

На даний час відходи руйнувань перевозяться і розміщуються у місцях тимчасового зберігання на ПТПВ № 1 м. Запоріжжя Широківською сільською радою та Запорізькою міською радою. Лише за 2025 рік на полігоні розміщено: 28 703,1 тонни будівельних відходів (з них відходів від руйнувань 19 283,1 тонн); 30 858,1 м³ відходів від руйнувань (супутні компоненти).

З метою прискорення проведення аварійно-рятувальних робіт, перевезення і розміщення відходів руйнувань рішенням Ради оборони Запорізької області від 19.12.2023 № 174 об'єкт незавершеного будівництва ПТПВ № 3 на земельній ділянці Широківської територіальної громади площею 27 га визначено місцем для тимчасового зберігання відходів від руйнувань, що утворилися у зв'язку із пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд.

У більшості громад відходи від руйнувань залишаються за місцем утворення у зв'язку із небезпекою постійних обстрілів території. За інформацією Департаменту житлово-комунального господарства та будівництва Запорізької обласної державної адміністрації, станом на 01.01.2026 на території Біленьківської сільської ради утворилось та зберігається 5 т відходів від руйнувань; на території Степенської сільської ради – 5 т; на території Новоолександрівської сільської ради – 220 т; на території Тернуватської селищної ради – 7 т; на території Комишуваської селищної ради – 42 728 м³; на території Вільнянської міської ради – 1 725,76 т.

Однією з проблем області є безхазяйні, непридатні до використання та заборонені до застосування хімічні засоби захисту рослин (ХЗЗР). При проведенні реформування колективних сільськогосподарських підприємств органами місцевого самоврядування недостатньо приділялось уваги питанню управління з ХЗЗР, що призвело до втрати їх власника, особливо при розпаюванні господарств і зміні власності на землю, що ускладнює процедуру управління з безхазяйними ХЗЗР.

У 2024 році інвентаризаційні комісії (розпорядження голови облдержадміністрації від 11.09.2017 № 474 «Про управління з безхазяйними, забороненими і непридатними до використання у сільському господарстві

хімічними засобами захисту рослин») Бердянського, Василівського, Мелітопольського та Пологівського районів не мали можливості провести комплексну інвентаризацію місць накопичення ХЗЗР у зв'язку зі збройною агресією російської федерації на території України та тимчасовою окупацією більшої частини області. Одночасно з цим запропоновано використовувати в роботі зведені дані інвентаризації 2021 року.

Згідно зведених матеріалів інвентаризації, станом на травень 2021 року, на території Запорізької області загальна кількість непридатних ХЗЗР становить 249,914 тонн, у тому числі безхазяйних - 202,596 тонн.

На сьогодні на підконтрольній території Запорізької області обліковується два сховища в Запорізькому районі, де ХЗЗР на даний час відсутні (згідно з листом ГУ Національної поліції в Запорізькій області від 26.04.2024 № 4206/74-2024).

Управління з непридатними пестицидами*

Таблиця 8.2.2

Назва району	Кількість, тонн	Кількість складів	Стан складських приміщень (одиниць)		
			Добрий	Задовільний	Незадовільний
Бердянський район	29,062	13	1	1	11
Василівський район	40,69	6	-	-	6
Запорізький район	0	2	-	-	2
Мелітопольський район	22,691	19	2	4	13
Пологівський район	157,471	9	-	3	6
ВСЬОГО	249,914	49	3	8	38

* - данні матеріалів інвентаризації станом на травень 2021 рік, після деокупації Запорізької області інформація буде уточнена по Бердянському, Василівському, Мелітопольському та частині Пологівського районів.

3. Транскордонне перевезення небезпечних відходів

Екологічний контроль при транскордонному перевезенні відходів, які потребують наявності дозволу та повідомлення профільного міністерства, здійснювався відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13.07.2000 № 1120 «Про затвердження Положення

про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням і Жовтого та Зеленого переліків відходів», яка втратила чинність 26.09.2024 року на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 17.09.2024 № 1067 «Про затвердження Порядку надання письмової згоди (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів та висновку на транскордонне перевезення відходів».

Відповідно до вищезазначеного, за інформацією Державної екологічної інспекції Південного округу (Запорізька та Херсонська область), заходи державного нагляду (контролю) щодо транскордонного перевезення відходів у 2025 році Інспекцією не здійснювались. Повідомлення Міндовкілля на транскордонне перевезення відходів до Інспекції не надходили.

4. Державна політика та заходи у сфері поводження з відходами

Державна політика України у сфері управління відходами у 2025 році спрямована на гармонізацію національного законодавства зі стандартами Європейського Союзу, побудову циркулярної економіки та жорсткий цифровий контроль за утворенням і переміщенням сміття. На зміну застарілому декларативному обліку прийшла європейська ієрархія управління відходами, закріплена рамковим Законом України

«Про управління відходами».

Національний план управління відходами до 2033 року, затверджений Кабінетом Міністрів України у січні 2025 року, став «дорожньою картою» для виконання вимог Угоди про Асоціацію з ЄС та програми The Ukraine Facility.

У 2025 році повністю запрацював механізм державного обліку через оновлену Екологічну платформу (перехід на електронний контроль), що виключає паперову бюрократію.

Наразі реформа продовжується. Уряд працює над розробкою секторального законодавства для регулювання окремих положень Закону. Заплановано ухвалити наступні секторальні закони:

«Про батареї, акумулятори та відходи батарей і акумуляторів»;

«Про відходи електричного та електронного обладнання»;

«Про упаковку та відходи упаковки»;

«Про управління відходами видобувної промисловості».

Також Уряд схвалив два законопроекти щодо посилення відповідальності за порушення у сфері управління відходами:

«Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо вдосконалення відповідальності за правопорушення у сфері управління відходами»;

«Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень проти довкілля та у сфері управління відходами».

Кожен з секторальних законів – це також базовий документ, для реалізації якого необхідно прийняти низку підзаконних актів – постанов Уряду, наказів Міндовкілля (з липня 2025 року Міндовкілля було ліквідовано та створено

Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства), Мінінфраструктури та технічних регламентів.

Запорізькою обласною державною адміністрацією у 2025 році розроблено та погоджено з Міністерством економіки, довкілля та сільського господарства України (лист від 02.12.2025 № 6301-06/83176-06) та Міністерством розвитку громад та територій України (лист від 19.11.2025 № 30189/25/10-25) проєкт Регіонального плану управління відходами Запорізької області до 2035 року.

9. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА

1. Екологічна безпека як складова національної безпеки

Відповідно до статті 50 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» екологічна безпека є такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей.

Це складова національної безпеки, процес управління системою національної безпеки, за якого державними і недержавними інституціями забезпечується екологічна рівновага і гарантується захист середовища проживання населення країни і біосфери в цілому, атмосфери, гідросфери, літосфери і космосфери, видового складу тваринного і рослинного світу, природних ресурсів, збереження здоров'я і життєдіяльності людей і виключаються віддалені наслідки цього впливу для теперішнього і майбутніх поколінь.

Складовими екологічної безпеки є: екологічний аудит, моніторинг, прогноз розвитку екологічної ситуації, екологічний менеджмент тощо.

Довкілля вважається безпечним, коли його стан відповідає встановленим у законодавстві критеріям, стандартам, лімітам і нормативам, які стосуються його чистоти (незабрудненості), ресурсомісткості (невиснаженості), екологічної стійкості, санітарних вимог, видового різноманіття, здатності задовольняти інтереси громадян.

Загрозами національній безпеці є наявні та потенційно можливі явища і чинники, що створюють небезпеку життєво важливим національним інтересам України.

Одним із важливих завдань забезпечення екологічної безпеки є забезпечення життєдіяльності населення у техногенно безпечному й екологічно чистому світі. Екологічна безпека є обов'язковим атрибутом прав і свобод людини і входить в мінімальний стандарт її життєзабезпечення..

2. Об'єкти підвищеної небезпеки

До переліку видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку відносяться об'єкти, будівництво та експлуатація яких можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища. Серед цих об'єктів найбільш небезпечними є об'єкти з виробництва вибухових речовин та утилізації непридатних боєприпасів; підприємства хімічної та нафтопереробної промисловості; об'єкти, що використовують хлор та аміак (холодильні установки, установки з очищення води тощо), склади пестицидів та агрохімікатів, аміакопроводи.

Об'єкт підвищеної небезпеки - об'єкт, на якому використовуються, виготовляються, переробляються, зберігаються або транспортуються одна або кілька небезпечних речовин чи категорій речовин у кількості, що дорівнює або перевищує нормативно встановлені порогові маси, а також інші об'єкти як такі, що відповідно до законодавства є реальною загрозою виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру.

Керуючись Законом України «Про об'єкти підвищеної небезпеки», постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2002 № 956 «Про ідентифікацію і декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки» (зі змінами та доповненнями), наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 18.12.2000 № 338 «Про затвердження Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів», який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 24.01.2001 за № 62/5253 (зі змінами та доповненнями), з метою планової роботи по проведенню паспортизації потенційно небезпечних об'єктів Запорізької області, незалежно від форм власності, видано розпорядження голови Запорізької обласної державної адміністрації від 09.02.2007 № 46 «Про проведення паспортизації потенційно небезпечних об'єктів Запорізької області».

Доступ до інформації обмежено відповідно до статті 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації».

3. Радіаційна безпека

Стан радіаційного забруднення території адміністративно-територіальної одиниці

З часів катастрофи на Чорнобильській АЕС населення України приділяє особливу увагу питанням впливу радіації на здоров'я людини, в тому числі, і за рахунок дії іонізуючого випромінювання, спричиненого штучними та природними джерелами іонізуючого випромінювання (далі – ДІВ).

ДІВ використовуються для контролю різноманітних технологічних процесів на підприємствах металургійної, нафтохімічної, гірничовидобувної галузі. Також ДІВ використовуються у науково-дослідних установах, підприємствах та закладах освіти, у медицині.

Забезпечення радіаційного захисту людини і навколишнього природного середовища при використанні ДІВ є пріоритетним напрямом державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки.

Функції державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки на території Запорізької, Донецької та Луганської областей здійснює Південно-Східна інспекція з ядерної та радіаційної безпеки на правах самостійного управління у Державній інспекції ядерного регулювання України (далі – Південно-Східна інспекція Держатомрегулювання).

Діяльність підприємств, організацій та установ, які використовують ДІВ, здійснюється на підставі ліцензій на право провадження діяльності з використання ДІВ, виданих Держатомрегулювання та її територіальними органами.

На території Запорізької області розташована філія «Відокремлений підрозділ Запорізька атомна електрична станція» Акціонерного Товариства «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом» (з 04 березня 2022 року знаходиться під російською окупацією). Перелік підприємств, установ та організацій, що здійснювали діяльність з використання ДІВ у 2025 році, наведений у таблиці 9.3.1.

Кожна галузь має власні особливості у використанні ДІВ, що вимагає захисту для персоналу, який працює з ними. Забезпечення радіаційного захисту персоналу, населення та навколишнього середовища є важливим завданням державного регулювання у сфері використання ядерної енергії.

На території Запорізької області станом на 01.01.2026 знаходиться 8 підприємств, організацій та установ, які використовують джерела іонізуючого випромінювання (далі – ДІВ), в тому числі: в промисловості та науково-дослідних закладах – 5, лікувально-профілактичних установах – 3.

В зв'язку з веденням на території України воєнного стану з 24 лютого 2022 року (відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 року №64/2022) та на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 13 березня 2022 року № 303 «Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану», планові інспекційні перевірки та обстеження ліцензіатів після введення воєнного стану у 2025 році не проводились.

З метою запобігання незаконному обігу ДІВ, підвищення рівня радіаційної безпеки, забезпечення обліку ДІВ, контролю за їх зберіганням, місцезнаходженням і переміщенням, аналізом якісного і кількісного складу ДІВ реєструються у Реєстраційному центрі Державного реєстру ДІВ та індивідуальних доз випромінювання.

Станом на 01.01.2026 підприємствами, організаціями та установами зареєстровано ДІВ – 19 од., у тому числі: радіонуклідних джерел – 0 од., генеруючих пристроїв – 19 од.

У 2025 році Реєстраційний центр Державного реєстру ДІВ та індивідуальних доз випромінювання продовжував забезпечувати повноцінний контроль за місцезнаходженням та переміщенням ДІВ у країні.

В зоні відповідальності Південно-Східної інспекції Держатомрегулювання (на території Запорізької області) 8 ліцензіатів здійснюють діяльність з використанням ДІВ (в тому числі 3 ліцензіати на тимчасово окупованій території) у результаті якої можуть утворюватися радіоактивні відходи у вигляді відпрацьованих ДІВ.

Поточний аналіз стану забезпечення радіаційної безпеки у суб'єктів діяльності, які здійснюють діяльність з використання ДІВ на території Запорізької області, підконтрольній Україні, здійснювався шляхом опрацювання звітних документів про фактичний обсяг радіоактивних відходів, аналізу документів, які подаються заявниками на видачу (внесення змін) ліцензій на провадження окремих видів діяльності у сфері використання ядерної енергії.

Радіаційних аварій в зоні відповідальності Південно-Східної інспекції Держатомрегулювання на території, підконтрольній Україні, у 2025 році не виникало. Стан радіаційної безпеки є задовільним.

Визначення стану радіаційної безпеки на підприємствах, які здійснюють діяльність з використання ДІВ на непідконтрольних Україні територіях, на даний час є неможливим.

Використання закритих радіонуклідних джерел іонізуючого випромінювання (ДІВ)

Таблиця 9.3.1*

№ з/п	Власник ДІВ	Адреса власника ДІВ	Примітка
1.	Комунальне некомерційне підприємство «Запорізька обласна клінічна лікарня» Запорізької обласної ради	69033, м. Запоріжжя, Оріхівське шосе, б. 10	ДІВ отримані в результаті реорганізації КНП «Запорізька обласна клінічна лікарня» ЗОР та приєднання КНП «Запорізький регіональний протипухлинний центр» ЗОР
2.	Комунальне некомерційне підприємство «Міська лікарня екстреної та швидкої медичної допомоги» Запорізької міської ради	69020 м. Запоріжжя, вул. Перемоги, 80	
3.	Публічне акціонерне товариство «Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь»	69005 м. Запоріжжя, Південне шосе, 72	
4.	Публічне акціонерне товариство «Запорізький завод феросплавів»	69035, м. Запоріжжя, вул. Діагональна, б. 11	
5.	Державне підприємство «Запорізький науково – виробничий центр стандартизації, метрології та сертифікації»	69005, м. Запоріжжя, вул. Антенна, 10	В 2025 році знаходиться в стадії реорганізації та приєднання до Державного підприємства

			«Дніпропетровський регіональний державний науково-технічний центр стандартизації, метрології та сертифікації»
6.	Комунальне некомерційне підприємство «Мелітопольський онкологічний диспансер» Запорізької обласної ради	72319, Запорізька область, м. Мелітополь, вул. Героїв України, буд. 33	Тимчасово окупована територія
7.	Підприємство з іноземними інвестиціями у формі приватного акціонерного товариства «Запорізький залізрудний комбінат»	71674, Запорізька область, Василівський район, с. Мала Білозерка, Веселівське шосе 7 км	Тимчасово окупована територія
8.	Філія «Відокремлений підрозділ Запорізька атомна електрична станція» Державного підприємства «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом»	Місце провадження діяльності: 71504, Запорізька область, м. Енергодар, вул. Промислова, 133	Тимчасово окупована територія

* - за інформацією Південно – Східної інспекції з ядерного та радіаційної безпеки (на правах самостійного відділу) Державної інспекції ядерного регулювання України.

Загальна характеристика радіаційної безпеки в Запорізькій області

Стан радіаційної безпеки в Запорізькій області зумовлений наявністю підприємств, організацій та установ, що використовують радіаційно-небезпечні технології, а також їх впливом на обслуговуючий персонал, населення та навколишнє природне середовище.

У результаті повномасштабного вторгнення окупаційних військ російської федерації у 2022 році, більше 75 % території Запорізької області опинилась під контролем окупантів. Це спричинило втрату регулюючого контролю над суб'єктами використання радіонуклідних джерел іонізуючого випромінювання, які залишилися на окупованій території.

У зв'язку із обмеженнями, що діють на період воєнного стану, планові інспекційні перевірки виконання вимог чинного законодавства, норм, правил з ядерної та радіаційної безпеки при здійсненні діяльності у сфері використання ядерної енергії підприємств, установ та організацій протягом 2025 року Південно-східною інспекцією не проводились.

Поводження з радіоактивними відходами

На промайданчику ВП ЗАЕС станом на 01.01.2022 були розташовані:

3 (три) сховища для тимчасового зберігання твердих радіоактивних відходів, загальним об'ємом 18 990 м³;

2 (два) сховища для тимчасового зберігання рідких радіоактивних відходів, загальним об'ємом 4 800 м³.

У зв'язку з тимчасовою окупацією ЗАЕС, інформація про стан сховищ та радіоактивних відходів на даний час відсутня.

4. Тимчасово окуповані території

Починаючи з 24.02.2022 та по теперішній час більше 75 % території Запорізької області тимчасово окупована збройними формуваннями країни-агресора. Територія області, підконтрольна Уряду України, знаходиться в зоні бойових дій (безпосереднього вогневого контакту з ворогом) або під постійним вогнем ворога.

Відповідно до Наказу Міністерства розвитку громад та територій України від 28.02.2025 № 376 «Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 11 березня 2025 року за № 380/43786, в межах Запорізької області, визначено території, які тимчасово окуповані російською федерацією, а саме:

назва територіальної громади	назва населеного пункту	Дата початку/завершенн я тимчасової окупації
Бердянський		
Андрівська сільська територіальна громада	с. Андрівка	03.03.2022
Андрівська сільська територіальна громада	с. Новотроїцьке	03.03.2022
Андрівська сільська територіальна громада	с. Полоузівка	03.03.2022
Андрівська сільська територіальна громада	с. Трояни	03.03.2022
Андрівська селищна територіальна громада	с-ще Андріївка	03.03.2022
Андрівська селищна територіальна громада	с. Дахно	03.03.2022
Андрівська селищна територіальна громада	с. Дмитрівка	03.03.2022
Андрівська селищна територіальна громада	с. Долинське	03.03.2022
Андрівська селищна територіальна громада	с. Іванівка	03.03.2022
Андрівська селищна територіальна громада	с. Коза	03.03.2022
Андрівська селищна територіальна громада	с. Кримка	03.03.2022
Андрівська селищна територіальна громада	с. Новосільське	03.03.2022

Андрівська селищна територіальна громада	с. Оленівка	03.03.2022
Андрівська селищна територіальна громада	с. Сахно	03.03.2022
Андрівська селищна територіальна громада	с. Софіївка	03.03.2022
Андрівська селищна територіальна громада	с. Успенівка	03.03.2022
Андрівська селищна територіальна громада	с. Шевченка	03.03.2022
Андрівська селищна територіальна громада	с. Шевченкове	03.03.2022
Бердянська міська територіальна громада	м. Бердянськ	27.02.2022
Бердянська міська територіальна громада	с. Азовське	27.02.2022
Бердянська міська територіальна громада	с. Нововасилівка	27.02.2022
Бердянська міська територіальна громада	с. Роза	27.02.2022
Бердянська міська територіальна громада	с-ще Шовкове	27.02.2022
Берестівська сільська територіальна громада	с. Берестове	07.03.2022
Берестівська сільська територіальна громада	с. Глодове	07.03.2022
Берестівська сільська територіальна громада	с. Довбине	07.03.2022
Берестівська сільська територіальна громада	с. Калайтанівка	07.03.2022
Берестівська сільська територіальна громада	с. Малинівка	07.03.2022
Берестівська сільська територіальна громада	с. Миколаївка	07.03.2022
Берестівська сільська територіальна громада	с. Новоіванівка	07.03.2022
Берестівська сільська територіальна громада	с. Новосолдатське	07.03.2022
Берестівська сільська територіальна громада	с. Радивонівка	07.03.2022
Берестівська сільська територіальна громада	с. Сачки	07.03.2022
Берестівська сільська територіальна громада	с. Троїцьке	07.03.2022
Софіївська сільська територіальна громада	с. Софіївка	26.02.2022
Софіївська сільська територіальна громада	с. Гюнівка	26.02.2022
Софіївська сільська територіальна громада	с. Єлизаветівка	26.02.2022
Софіївська сільська територіальна громада	с. Єлисеївка	26.02.2022
Софіївська сільська територіальна громада	с. Зеленівка	26.02.2022
Софіївська сільська територіальна громада	с. Нельгівка	26.02.2022
Софіївська сільська територіальна громада	с. Підгірне	26.02.2022
Софіївська сільська територіальна громада	с. Радолівка	26.02.2022
Софіївська сільська територіальна громада	с. Юр'івка	26.03.2022
Софіївська сільська територіальна громада	с-ще Єлизаветівка	26.02.2022
Софіївська сільська територіальна громада	с-ще Нельгівка	26.02.2022
Осипенківська сільська територіальна громада	с. Осипенко	28.02.2022
Осипенківська сільська територіальна громада	с. Деревецьке	28.02.2022
Осипенківська сільська територіальна громада	с. Куликівське	28.02.2022

Осипенківська сільська територіальна громада	с. Новопетрівка	28.02.2022
Осипенківська сільська територіальна громада	с. Старопетрівка	28.02.2022
Осипенківська сільська територіальна громада	с. Червоне Поле	28.02.2022
Осипенківська сільська територіальна громада	с-ще Бердянське	28.02.2022
Приморська міська територіальна громада	м. Приморськ	26.02.2022
Приморська міська територіальна громада	с. Азов	26.02.2022
Приморська міська територіальна громада	с. Банівка	26.02.2022
Приморська міська територіальна громада	с. Борисівка	26.02.2022
Приморська міська територіальна громада	с. В'ячеславка	26.02.2022
Приморська міська територіальна громада	с. Інзівка	26.02.2022
Приморська міська територіальна громада	с. Калинівка	26.02.2022
Приморська міська територіальна громада	с. Комишуватка	26.02.2022
Приморська міська територіальна громада	с. Лозанівка	26.02.2022
Приморська міська територіальна громада	с. Лозуватка	26.02.2022
Приморська міська територіальна громада	с. Мануйлівка	26.02.2022
Приморська міська територіальна громада	с. Маринівка	26.02.2022
Приморська міська територіальна громада	с. Новоолексіївка	26.02.2022
Приморська міська територіальна громада	с. Новопавлівка	26.02.2022
Приморська міська територіальна громада	с. Орлівка	26.02.2022
Приморська міська територіальна громада	с. Петрівка	26.02.2022
Приморська міська територіальна громада	с. Преслав	26.02.2022
Приморська міська територіальна громада	с. Райнівка	26.02.2022
Приморська міська територіальна громада	с-ще Набережне	26.02.2022
Приморська міська територіальна громада	с-ще Ногаї	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с-ще Чернігівка	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Балашівка	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Благодатне	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Богданівка	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Бойове	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Верхній Токмак	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Владівка	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Довге	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Замістя	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Зелений Яр	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Зоря	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Ільїне	26.02.2022

Чернігівська селищна територіальна громада	с. Калинівка	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Кам'янка	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Квіткове	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Котлярівка	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Крижчене	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Ланкове	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Могиляни	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Мокрий Став	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Нижній Токмак	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Новоказанкувате	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Новомихайлівка	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Новополтавка	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Обіточне	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Олександрівка	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Петропавлівка	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Пірчине	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Просторе	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Розівка	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Салтичія	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Степове	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Стульневе	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Тарасівка	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Хмельницьке	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Чернігово-Токмачанськ	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с. Широкий Яр	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с-ще Верхній Токмак Другий	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с-ще Верхній Токмак Перший	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с-ще Красне	26.02.2022
Чернігівська селищна територіальна громада	с-ще Стульневе	26.02.2022
Василівський		
Благовіщенська сільська територіальна громада	с. Благовіщенка	02.03.2022
Благовіщенська сільська територіальна громада	с. Гуртове	02.03.2022
Благовіщенська сільська територіальна громада	с. Іванівка	02.03.2022
Благовіщенська сільська територіальна громада	с. Новодніпровка	02.03.2022

Благовіщенська сільська територіальна громада	с. Подове	02.03.2022
Благовіщенська сільська територіальна громада	с. Цвіткове	02.03.2022
Благовіщенська сільська територіальна громада	с. Шляхове	02.03.2022
Василівська міська територіальна громада	м. Василівка	26.02.2022
Василівська міська територіальна громада	с. Верхня Криниця	26.02.2022
Василівська міська територіальна громада	с. Гладке	26.02.2022
Василівська міська територіальна громада	с. Грозове	26.02.2022
Василівська міська територіальна громада	с. Долинка	26.02.2022
Василівська міська територіальна громада	с. Зелений Гай	26.02.2022
Василівська міська територіальна громада	с. Кам'янське	03.03.2022
Василівська міська територіальна громада	с. Коновалова	26.02.2022
Василівська міська територіальна громада	с. Лісне	26.02.2022
Василівська міська територіальна громада	с. Лугове	26.02.2022
Василівська міська територіальна громада	с. Переможне	26.02.2022
Василівська міська територіальна громада	с. Першотравневе	26.02.2022
Василівська міська територіальна громада	с. Підгірне	26.02.2022
Василівська міська територіальна громада	с. Плавні	03.03.2022
Василівська міська територіальна громада	с. Скельки	26.02.2022
Василівська міська територіальна громада	с. Тернувате	26.02.2022
Василівська міська територіальна громада	с. Шевченка	26.02.2022
Василівська міська територіальна громада	с. Широке	26.02.2022
Великобілозерська сільська територіальна громада	с. Велика Білозерка	26.02.2022
Великобілозерська сільська територіальна громада	с. Гюнівка	26.02.2022
Великобілозерська сільська територіальна громада	с. Зелена Балка	26.02.2022
Великобілозерська сільська територіальна громада	с. Качкарівка	26.02.2022
Великобілозерська сільська територіальна громада	с. Новопетрівка	26.02.2022
Водянська сільська територіальна громада	с. Водяне	27.02.2022
Водянська сільська територіальна громада	с. Дніпровка	27.02.2022
Водянська сільська територіальна громада	с. Смирненкове	27.02.2022
Водянська сільська територіальна громада	с. Нововодяне	27.02.2022
Водянська сільська територіальна громада	с. Новоукраїнка	27.02.2022
Водянська сільська територіальна громада	с. Примірне	27.02.2022

Водянська сільська територіальна громада	с. Степове	27.02.2022
Водянська сільська територіальна громада	с-ще Заповітне	27.02.2022
Дніпрорудненська міська територіальна громада	м. Дніпрорудне	13.03.2022
Дніпрорудненська міська територіальна громада	с. Златопіль	13.03.2022
Дніпрорудненська міська територіальна громада	с. Маячка	13.03.2022
Енергодарська міська територіальна громада	м. Енергодар	04.03.2022
Кам'янсько-Дніпровська міська територіальна громада	м. Кам'янка-Дніпровська	27.02.2022
Кам'янсько-Дніпровська міська територіальна громада	с. Велика Знам'янка	27.02.2022
Кам'янсько-Дніпровська міська територіальна громада	с. Новоолексіївка	27.02.2022
Малобілозерська сільська територіальна громада	с. Мала Білозерка	26.02.2022
Малобілозерська сільська територіальна громада	с. Балки	26.02.2022
Малобілозерська сільська територіальна громада	с. Відножине	26.02.2022
Малобілозерська сільська територіальна громада	с. Новобілозерка	26.02.2022
Малобілозерська сільська територіальна громада	с. Орлянське	26.02.2022
Малобілозерська сільська територіальна громада	с. Тополине	26.02.2022
Малобілозерська сільська територіальна громада	с. Улянівка	26.02.2022
Малобілозерська сільська територіальна громада	с. Ясна Поляна	26.02.2022
Михайлівська селищна територіальна громада	с-ще Михайлівка	28.02.2022
Михайлівська селищна територіальна громада	с-ще Пришиб	28.02.2022
Михайлівська селищна територіальна громада	с. Бурчак	28.02.2022
Михайлівська селищна територіальна громада	с. Вовківка	28.02.2022
Михайлівська селищна територіальна громада	с. Нововолодимирівка	28.02.2022
Михайлівська селищна територіальна громада	с. Першотравневе	28.02.2022
Михайлівська селищна територіальна громада	с. Петрівка	28.02.2022
Михайлівська селищна територіальна громада	с. Розівка	28.02.2022
Михайлівська селищна територіальна громада	с. Слов'янка	28.02.2022
Михайлівська селищна територіальна громада	с. Смиренівка	28.02.2022
Михайлівська селищна територіальна громада	с. Тарсалак	28.02.2022
Михайлівська селищна територіальна громада	с. Тимошівка	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Роздол	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Абрикосівка	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Барвінівка	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Виноградівка	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Високе	28.02.2022

Роздольська сільська територіальна громада	с. Вишневе	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Вишнівка	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Водне	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Володимирівка	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Дніпровка	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Завітне	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Зелений Гай	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Кавунівка	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Кохане	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Лиманівка	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Любимівка	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Нове Поле	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Новогорівка	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Новолюбимівка	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Переможне	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Рівне	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Садове	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Солов'ївка	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Степове	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Суворе	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Таврія	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Тракторне	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Трудовик	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Трудолюбимівка	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Українка	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Чорноземне	28.02.2022
Роздольська сільська територіальна громада	с. Шевченка	28.02.2022
Степногірська селищна територіальна громада	с. Жереб'янки	02.03.2022
Степногірська селищна територіальна громада	с. Лобкове	02.03.2022
Степногірська селищна територіальна громада	с. Малі Щербаки	22.03.2022
Степногірська селищна територіальна громада	с. П'ятихатки	02.03.2022
Степногірська селищна територіальна громада	с. Степове	02.03.2022
Мелітопольський		
Веселівська селищна територіальна громада	с-ще Веселе	26.02.2022
Веселівська селищна територіальна громада	с. Авангард	26.02.2022
Веселівська селищна територіальна громада	с. Далеке	26.02.2022

Веселівська селищна територіальна громада	с. Єлизаветівка	26.02.2022
Веселівська селищна територіальна громада	с. Мала Михайлівка	26.02.2022
Веселівська селищна територіальна громада	с. Менчикури	26.02.2022
Веселівська селищна територіальна громада	с. Новоолександрівка	26.02.2022
Веселівська селищна територіальна громада	с. Озерне	26.02.2022
Веселівська селищна територіальна громада	с. Піскошине	26.02.2022
Веселівська селищна територіальна громада	с. Широке	26.02.2022
Веселівська селищна територіальна громада	с. Ясна Поляна	26.02.2022
Кирилівська селищна територіальна громада	с-ще Кирилівка	24.02.2022
Кирилівська селищна територіальна громада	с. Атманай	24.02.2022
Кирилівська селищна територіальна громада	с. Вовче	24.02.2022
Кирилівська селищна територіальна громада	с. Косих	24.02.2022
Кирилівська селищна територіальна громада	с. Лиманське	24.02.2022
Кирилівська селищна територіальна громада	с. Нове	24.02.2022
Кирилівська селищна територіальна громада	с. Охрімівка	24.02.2022
Кирилівська селищна територіальна громада	с. Солоне	24.02.2022
Костянтинівська сільська територіальна громада	с. Костянтинівка	25.02.2022
Костянтинівська сільська територіальна громада	с. Вознесенка	25.02.2022
Мелітопольська міська територіальна громада	м. Мелітополь	25.02.2022
Мирненська селищна територіальна громада	с-ще Мирне	25.02.2022
Мирненська селищна територіальна громада	с. Арабка	25.02.2022
Мирненська селищна територіальна громада	с. Астраханка	25.02.2022
Мирненська селищна територіальна громада	с. Борисівка	25.02.2022
Мирненська селищна територіальна громада	с. Новопилипівка	25.02.2022
Мирненська селищна територіальна громада	с. Оленівка	25.02.2022
Мирненська селищна територіальна громада	с. Свободне	25.02.2022
Мирненська селищна територіальна громада	с. Тихонівка	25.02.2022
Мирненська селищна територіальна громада	с-ще Соснівка	25.02.2022
Новенська селищна територіальна громада	с-ще Нове	24.02.2022
Новенська селищна територіальна громада	с. Данило-Іванівка	24.02.2022
Новенська селищна територіальна громада	с. Долинське	24.02.2022
Новенська селищна територіальна громада	с. Гуттерталь	24.02.2022
Новенська селищна територіальна громада	с. Молочне	24.02.2022
Новенська селищна територіальна громада	с. Піщанське	24.02.2022
Новенська селищна територіальна громада	с. Ромашки	24.02.2022
Новенська селищна територіальна громада	с. Тащенак	24.02.2022

Новенська селищна територіальна громада	с. Удачне	24.02.2022
Новенська селищна територіальна громада	с-ще Зелене	24.02.2022
Новенська селищна територіальна громада	с-ще Садове	24.02.2022
Новенська селищна територіальна громада	с-ще Фруктове	24.02.2022
Новобогданівська сільська територіальна громада	с. Новобогданівка	26.02.2022
Новобогданівська сільська територіальна громада	с. Першостепанівка	26.02.2022
Новобогданівська сільська територіальна громада	с. Привільне	26.02.2022
Новобогданівська сільська територіальна громада	с. Старобогданівка	26.02.2022
Новобогданівська сільська територіальна громада	с. Троїцьке	26.02.2022
Новобогданівська сільська територіальна громада	с-ще Відродження	26.02.2022
Нововасилівська селищна територіальна громада	с-ще Нововасилівка	25.02.2022
Нововасилівська селищна територіальна громада	с. Бесідівка	25.02.2022
Нововасилівська селищна територіальна громада	с. Воскресенка	25.02.2022
Нововасилівська селищна територіальна громада	с. Ганнівка	25.02.2022
Нововасилівська селищна територіальна громада	с. Ганно-Опанлинка	25.02.2022
Нововасилівська селищна територіальна громада	с. Громівка	25.02.2022
Нововасилівська селищна територіальна громада	с. Іванівка	25.02.2022
Нововасилівська селищна територіальна громада	с. Калинівка	25.02.2022
Нововасилівська селищна територіальна громада	с. Маківка	25.02.2022
Нововасилівська селищна територіальна громада	с. Мар'янівка	25.02.2022
Нововасилівська селищна територіальна громада	с. Миколаївка	25.02.2022
Нововасилівська селищна територіальна громада	с. Новомиколаївка	25.02.2022
Нововасилівська селищна територіальна громада	с. Новоолександрівка	25.02.2022
Нововасилівська селищна територіальна громада	с. Новоспаське	25.02.2022
Нововасилівська селищна територіальна громада	с. Оріхівка	25.02.2022
Нововасилівська селищна територіальна громада	с. Південне	25.02.2022
Нововасилівська селищна територіальна громада	с. Прудентове	25.02.2022
Нововасилівська селищна територіальна громада	с. Розівка	25.02.2022
Нововасилівська селищна територіальна громада	с. Федорівка	25.02.2022
Нововасилівська селищна територіальна громада	с-ще Домузли	25.02.2022
Новоуспенівська сільська територіальна громада	с. Новоуспенівка	26.02.2022
Новоуспенівська сільська територіальна громада	с. Білівське	26.02.2022
Новоуспенівська сільська територіальна громада	с. Братолюбівка	26.02.2022
Новоуспенівська сільська територіальна громада	с. Веселе	26.02.2022
Новоуспенівська сільська територіальна громада	с. Ковильне	26.02.2022
Новоуспенівська сільська територіальна громада	с. Запоріжжя	26.02.2022

Новоуспенівська сільська територіальна громада	с. Матвіївка	26.02.2022
Новоуспенівська сільська територіальна громада	с. Новоіванівка	26.02.2022
Новоуспенівська сільська територіальна громада	с-ще Таврія	26.02.2022
Олександрівська сільська територіальна громада	с. Олександрівка	24.02.2022
Олександрівська сільська ериторіальна громада	с. Вікторівка	24.02.2022
Олександрівська сільська територіальна громада	с. Хвильове	24.02.2022
Олександрівська сільська територіальна громада	с. Георгіївка	24.02.2022
Олександрівська сільська територіальна громада	с. Гірсівка	24.02.2022
Олександрівська сільська територіальна громада	с. Дівнинське	24.02.2022
Олександрівська сільська територіальна громада	с. Дунаївка	24.02.2022
Олександрівська сільська територіальна громада	с. Ігорівка	24.02.2022
Олександрівська сільська територіальна громада	с. Миронівка	24.02.2022
Олександрівська сільська територіальна громада	с. Караруга	24.02.2022
Олександрівська сільська територіальна громада	с. Нечкине	24.02.2022
Олександрівська сільська територіальна громада	с. Новокостянтинівка	24.02.2022
Олександрівська сільська територіальна громада	с. Степанівка Перша	24.02.2022
Олександрівська сільська територіальна громада	с. Святотроїцьке	24.02.2022
Райхенфельдська сільська територіальна громада	с. Райхенфельд	26.02.2022
Райхенфельдська сільська територіальна громада	с. Братське	26.02.2022
Райхенфельдська сільська територіальна громада	с. Зразкове	26.02.2022
Райхенфельдська сільська територіальна громада	с. Мар'янівка	26.02.2022
Райхенфельдська сільська територіальна громада	с. Миколаївка	26.02.2022
Райхенфельдська сільська територіальна громада	с. Молодіжне	26.02.2022
Райхенфельдська сільська територіальна громада	с. Новомиколаївка	26.02.2022
Райхенфельдська сільська територіальна громада	с. Олександрівка	26.02.2022
Райхенфельдська сільська територіальна громада	с. Підгірне	26.02.2022
Райхенфельдська сільська територіальна громада	с. Показне	26.02.2022
Райхенфельдська сільська територіальна громада	с. Радісне	26.02.2022
Райхенфельдська сільська територіальна громада	с. Солодке	26.02.2022
Приазовська селищна територіальна громада	с-ще Приазовське	24.02.2022
Приазовська селищна територіальна громада	с. Бабанівка	24.02.2022
Приазовська селищна територіальна громада	с. Білорічанське	24.02.2022
Приазовська селищна територіальна громада	с. Богданівка	24.02.2022
Приазовська селищна територіальна громада	с. Ботієве	24.02.2022
Приазовська селищна територіальна громада	с. Вишневе	24.02.2022
Приазовська селищна територіальна громада	с. Володимирівка	24.02.2022

Приазовська селищна територіальна громада	с. Гамівка	24.02.2022
Приазовська селищна територіальна громада	с. Дмитрівка	24.02.2022
Приазовська селищна територіальна громада	с. Добрівка	24.02.2022
Приазовська селищна територіальна громада	с. Новоіванівка	24.02.2022
Приазовська селищна територіальна громада	с. Новопокровка	24.02.2022
Приазовська селищна територіальна громада	с. Петрівка	24.02.2022
Приазовська селищна територіальна громада	с. Приморський Посад	24.02.2022
Приазовська селищна територіальна громада	с. Степанівка Друга	24.02.2022
Приазовська селищна територіальна громада	с. Строганівка	24.02.2022
Приазовська селищна територіальна громада	с. Таврійське	24.02.2022
Приазовська селищна територіальна громада	с. Шевченка	24.02.2022
Семенівська сільська територіальна громада	с. Семенівка	25.02.2022
Семенівська сільська територіальна громада	с. Верховина	25.02.2022
Семенівська сільська територіальна громада	с. Високе	25.02.2022
Семенівська сільська територіальна громада	с. Зеленчук	25.02.2022
Семенівська сільська територіальна громада	с. Золота Долина	25.02.2022
Семенівська сільська територіальна громада	с. Лазурне	25.02.2022
Семенівська сільська територіальна громада	с. Мар'ївка	25.02.2022
Семенівська сільська територіальна громада	с. Маяк	25.02.2022
Семенівська сільська територіальна громада	с. Чехоград	25.02.2022
Семенівська сільська територіальна громада	с. Новомиколаївка	25.02.2022
Семенівська сільська територіальна громада	с. Новоякимівка	25.02.2022
Семенівська сільська територіальна громада	с. Авіаційне	25.02.2022
Семенівська сільська територіальна громада	с. Калнишевське	25.02.2022
Семенівська сільська територіальна громада	с. Південне	25.02.2022
Семенівська сільська територіальна громада	с. Полянівка	25.02.2022
Семенівська сільська територіальна громада	с. Рівне	25.02.2022
Семенівська сільська територіальна громада	с. Східне	25.02.2022
Семенівська сільська територіальна громада	с. Тамбовка	25.02.2022
Семенівська сільська територіальна громада	с-ще Малий Утлюг	25.02.2022
Семенівська сільська територіальна громада	с-ще Степне	25.02.2022
Семенівська сільська територіальна громада	с-ще Трудове	25.02.2022
Терпіннівська сільська територіальна громада	с. Терпіння	25.02.2022
Терпіннівська сільська територіальна громада	с. Берегове	25.02.2022
Терпіннівська сільська територіальна громада	с. Відрадне	25.02.2022
Терпіннівська сільська територіальна громада	с. Волошкове	25.02.2022

Терпіннівська сільська територіальна громада	с. Кам'янське	25.02.2022
Терпіннівська сільська територіальна громада	с. Лугове	25.02.2022
Терпіннівська сільська територіальна громада	с. Орлове	25.02.2022
Терпіннівська сільська територіальна громада	с. Північне	25.02.2022
Терпіннівська сільська територіальна громада	с. Привільне	25.02.2022
Терпіннівська сільська територіальна громада	с. Прилуківка	25.02.2022
Терпіннівська сільська територіальна громада	с. Промінь	25.02.2022
Терпіннівська сільська територіальна громада	с. Світлодолинське	25.02.2022
Терпіннівська сільська територіальна громада	с. Спаське	25.02.2022
Терпіннівська сільська територіальна громада	с. Травневе	25.02.2022
Терпіннівська сільська територіальна громада	с. Українське	25.02.2022
Терпіннівська сільська територіальна громада	с. Федорівка	25.02.2022
Терпіннівська сільська територіальна громада	с. Широкий Лан	25.02.2022
Терпіннівська сільська територіальна громада	с. Ясне	25.02.2022
Терпіннівська сільська територіальна громада	с-ще Зарічне	25.02.2022
Гаврилівська сільська територіальна громада	с. Гаврилівка	26.02.2022
Гаврилівська сільська територіальна громада	с. Гоголівка	26.02.2022
Гаврилівська сільська територіальна громада	с. Добровольче	26.02.2022
Гаврилівська сільська територіальна громада	с. Зелений Гай	26.02.2022
Гаврилівська сільська територіальна громада	с. Зелений Луг	26.02.2022
Гаврилівська сільська територіальна громада	с. Калинівка	26.02.2022
Гаврилівська сільська територіальна громада	с. Корніївка	26.02.2022
Гаврилівська сільська територіальна громада	с. Красавич	26.02.2022
Гаврилівська сільська територіальна громада	с. Мусіївка	26.02.2022
Гаврилівська сільська територіальна громада	с. Новоукраїнка	26.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с-ще Якимівка	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Андріївка	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Богатир	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Велика Тернівка	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Весняне	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Вовчанське	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Володимирівка	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. В'язівка	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Ганнівка	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Дванадцяте	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Давидівка	24.02.2022

Якимівська селищна територіальна громада	с. Дружба	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Єлизаветівка	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Зернове	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Зірка	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Мала Тернівка	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Мирне	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Михайлівське	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Новоданилівка	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Олександрівка	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Перемога	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Петрівка	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Радивонівка	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Розівка	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Степове	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Таврійське	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Тимофіївка	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Червоне	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Чорноземне	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Шевченка	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Шелюги	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с. Юріївка	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с-ще Кошове	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с-ще Січове	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с-ще Трудове	24.02.2022
Якимівська селищна територіальна громада	с-ще Якимівське	24.02.2022
Пологівський		
Кам'янська селищна територіальна громада	с-ще Кам'янка	03.03.2022
Кам'янська селищна територіальна громада	с. Бережне	03.03.2022
Кам'янська селищна територіальна громада	с. Березівка	03.03.2022
Кам'янська селищна територіальна громада	с. Більманка	03.03.2022
Кам'янська селищна територіальна громада	с. Вершина	03.03.2022
Кам'янська селищна територіальна громада	с. Веселоіванівське	03.03.2022
Кам'янська селищна територіальна громада	с. Гоголівка	03.03.2022
Кам'янська селищна територіальна громада	с. Грузьке	03.03.2022
Кам'янська селищна територіальна громада	с. Гусарка	03.03.2022
Кам'янська селищна територіальна громада	с. Дружне	03.03.2022

Кам'янська селищна територіальна громада	с. Дубове	03.03.2022
Кам'янська селищна територіальна громада	с. Мар'янівка	03.03.2022
Кам'янська селищна територіальна громада	с. Мирське	03.03.2022
Кам'янська селищна територіальна громада	с. Новоукраїнка	03.03.2022
Кам'янська селищна територіальна громада	с. Очеретувате	03.03.2022
Кам'янська селищна територіальна громада	с. Пробудження	03.03.2022
Кам'янська селищна територіальна громада	с. Самійлівка	03.03.2022
Кам'янська селищна територіальна громада	с. Світле	03.03.2022
Кам'янська селищна територіальна громада	с. Сміле	03.03.2022
Кам'янська селищна територіальна громада	с. Трудове	03.03.2022
Кам'янська селищна територіальна громада	с. Червоне Озеро	03.03.2022
Кам'янська селищна територіальна громада	с. Червоноселівка	03.03.2022
Воскресенська сільська територіальна громада	с. Воскресенка	03.03.2022
Воскресенська сільська територіальна громада	с. Кінські Роздори	03.03.2022
Воскресенська сільська територіальна громада	с. Лозове	03.03.2022
Воскресенська сільська територіальна громада	с-ще Магедове	03.03.2022
Гуляйпільська міська територіальна громада	с. Дорожнянка	03.03.2022
Гуляйпільська міська територіальна громада	с. Загірне	03.03.2022
Гуляйпільська міська територіальна громада	с. Марфопіль	03.03.2022
Гуляйпільська міська територіальна громада	с. Мирне	03.03.2022
Гуляйпільська міська територіальна громада	с. Степанівка	03.03.2022
Гуляйпільська міська територіальна громада	с. Темирівка	03.03.2022
Гуляйпільська міська територіальна громада	с. Темирівка	01.05.2025
Гуляйпільська міська територіальна громада	с. Успенівка	03.03.2022
Гуляйпільська міська територіальна громада	с. Успенівка	01.05.2025
Гуляйпільська міська територіальна громада	с. Чарівне	03.03.2022
Гуляйпільська міська територіальна громада	с. Чарівне	01.05.2025
Гуляйпільська міська територіальна громада	с. Високе	03.03.2022
Гуляйпільська міська територіальна громада	с. Високе	01.05.2025
Гуляйпільська міська територіальна громада	с. Яблукове	03.03.2022
Гуляйпільська міська територіальна громада	с. Яблукове	01.05.2025
Комиш-Зорянська селищна територіальна громада	с-ще Комиш-Зоря	03.03.2022
Комиш-Зорянська селищна територіальна громада	с. Білоцерківка	03.03.2022
Комиш-Зорянська селищна територіальна громада	с. Благовіщенка	03.03.2022

Комиш-Зорянська селищна територіальна громада	с. Ланцеве	03.03.2022
Комиш-Зорянська селищна територіальна громада	с. Новокам'янка	03.03.2022
Комиш-Зорянська селищна територіальна громада	с. Руденка	03.03.2022
Комиш-Зорянська селищна територіальна громада	с. Тернове	03.03.2022
Комиш-Зорянська селищна територіальна громада	с. Труженка	03.03.2022
Комиш-Зорянська селищна територіальна громада	с. Черешневе	03.03.2022
Комиш-Зорянська селищна територіальна громада	с. Шевченківське	03.03.2022
Малинівська сільська територіальна громада	с. Малинівка	04.03.2022
Малинівська сільська територіальна громада	с. Вишневе	17.04.2022
Малинівська сільська територіальна громада	с. Левадне	19.04.2022
Малинівська сільська територіальна громада	с. Любимівка	04.03.2022
Малинівська сільська територіальна громада	с. Новодарівка	17.04.2022
Малинівська сільська територіальна громада	с. Новозлатопіль	04.03.2022
Малинівська сільська територіальна громада	с. Новоукраїнське	17.04.2022
Малинівська сільська територіальна громада	с. Приютне	17.04.2022
Малинівська сільська територіальна громада	с. Ремівка	17.04.2022
Малинівська сільська територіальна громада	с. Степове	17.04.2022
Малотокмачанська сільська територіальна громада	с. Лугівське	04.03.2022
Малотокмачанська сільська територіальна громада	с. Новопокровка	04.03.2022
Молочанська міська територіальна громада	м. Молочанськ	26.02.2022
Молочанська міська територіальна громада	с. Балкове	26.02.2022
Молочанська міська територіальна громада	с. Благодатне	26.02.2022
Молочанська міська територіальна громада	с. Веселе	26.02.2022
Молочанська міська територіальна громада	с. Виноградне	26.02.2022
Молочанська міська територіальна громада	с. Гришине	26.02.2022
Молочанська міська територіальна громада	с. Грушівка	26.02.2022
Молочанська міська територіальна громада	с. Долина	26.02.2022
Молочанська міська територіальна громада	с. Запоріжжя	26.02.2022
Молочанська міська територіальна громада	с. Козолугівка	26.02.2022
Молочанська міська територіальна громада	с. Курошани	26.02.2022

Молочанська міська територіальна громада	с. Лагідне	26.02.2022
Молочанська міська територіальна громада	с. Левадне	26.02.2022
Молочанська міська територіальна громада	с. Любимівка	26.02.2022
Молочанська міська територіальна громада	с. Могутнє	26.02.2022
Молочанська міська територіальна громада	с. Мостове	26.02.2022
Молочанська міська територіальна громада	с. Новомиколаївка	26.02.2022
Молочанська міська територіальна громада	с. Рибалівка	26.02.2022
Молочанська міська територіальна громада	с. Розкішне	26.02.2022
Молочанська міська територіальна громада	с. Світле	26.02.2022
Молочанська міська територіальна громада	с. Ударник	26.02.2022
Молочанська міська територіальна громада	с. Українка	26.02.2022
Молочанська міська територіальна громада	с-ще Зоряне	26.02.2022
Оріхівська міська територіальна громада	с. Копані	02.03.2022
Оріхівська міська територіальна громада	с. Мирне	04.03.2022
Оріхівська міська територіальна громада	с. Нестерянка	03.03.2022
Пологівська міська територіальна громада	м. Пологи	03.03.2022
Пологівська міська територіальна громада	с. Андріївське	03.03.2022
Пологівська міська територіальна громада	с. Багате	03.03.2022
Пологівська міська територіальна громада	с. Басань	03.03.2022
Пологівська міська територіальна громада	с. Вербове	03.03.2022
Пологівська міська територіальна громада	с. Григорівка	03.03.2022
Пологівська міська територіальна громада	с. Дмитрівське	03.03.2022
Пологівська міська територіальна громада	с. Івана Франка	03.03.2022
Пологівська міська територіальна громада	с. Інженерне	03.03.2022
Пологівська міська територіальна громада	с. Костянтинівка	03.03.2022
Пологівська міська територіальна громада	с. Нова Дача	03.03.2022
Пологівська міська територіальна громада	с. Новокарлівка	03.03.2022
Пологівська міська територіальна громада	с. Новофедорівка	03.03.2022
Пологівська міська територіальна громада	с. Джерельне	03.03.2022
Пологівська міська територіальна громада	с. Павлівське	03.03.2022
Пологівська міська територіальна громада	с. Пологи	03.03.2022
Пологівська міська територіальна громада	с. Решетилівське	03.03.2022
Пологівська міська територіальна громада	с. Романівське	03.03.2022
Пологівська міська територіальна громада	с. Семенівка	03.03.2022
Пологівська міська територіальна громада	с. Тарасівка	03.03.2022
Пологівська міська територіальна громада	с. Українське	03.03.2022

Пологівська міська територіальна громада	с. Чумацьке	03.03.2022
Пологівська міська територіальна громада	с. Шевченкове	03.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с-ще Розівка	03.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Антонівка	05.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Багатівка	06.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Біловеж	02.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Верхівка	03.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Вишнювате	03.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Вільне	03.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Запорізьке	03.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Зеленопіль	08.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Зоря	08.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Зоряне	05.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Іванівка	03.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Кобильне	03.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Кузнецівка	06.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Листвянка	02.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Луганське	03.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Маринопіль	03.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Надійне	09.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Новгород	08.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Новодворівка	06.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Новозлатопіль	03.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Новомлинівка	03.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Малий Вердер	03.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Святотроїцьке	08.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Солодководне	03.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с. Форойс	03.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с-ще Азов	05.03.2022
Розівська селищна територіальна громада	с-ще Мирне	05.03.2022
Смирновська сільська територіальна громада	с. Смирнове	03.03.2022
Смирновська сільська територіальна громада	с. Верхньодрагунське	03.03.2022
Смирновська сільська територіальна громада	с. Вершина Друга	03.03.2022
Смирновська сільська територіальна громада	с. Діброва	03.03.2022
Смирновська сільська територіальна громада	с. Зелений Гай	03.03.2022
Смирновська сільська територіальна громада	с. Зразкове	03.03.2022

Смирновська сільська територіальна громада	с. Олексіївка	03.03.2022
Смирновська сільська територіальна громада	с. Титове	03.03.2022
Токмацька міська територіальна громада	м. Токмак	26.02.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Заможне	03.03.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Іванівка	26.02.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Ільченкове	03.03.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Петерсгаген	26.02.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Лугівка	26.02.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Мирне	01.03.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Нове	03.03.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Новопрокіпівка	03.03.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Остриківка	26.02.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Очеретувате	27.02.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Покровське	27.02.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Пшеничне	03.03.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Рівне	01.03.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Роботине	03.03.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Садове	28.02.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Скелювате	27.02.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Снігурівка	26.02.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Солодка Балка	03.03.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Трудове	26.02.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Урожайне	26.02.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Фабричне	26.02.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Харкове	03.03.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Червоногірка	28.02.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Чистопілля	27.02.2022
Токмацька міська територіальна громада	с. Шевченкове	27.02.2022
Федорівська сільська територіальна громада	с. Федорівка	04.03.2022
Федорівська сільська територіальна громада	с. Балочки	04.03.2022
Федорівська сільська територіальна громада	с. Бурлацьке	04.03.2022
Федорівська сільська територіальна громада	с. Золота Поляна	04.03.2022
Федорівська сільська територіальна громада	с. Красноселівка	04.03.2022
Федорівська сільська територіальна громада	с. Межиріч	04.03.2022
Федорівська сільська територіальна громада	с. Новоселівка	04.03.2022
Федорівська сільська територіальна громада	с. Тернове	04.03.2022

Федорівська сільська територіальна громада	с. Хліборобне	04.03.2022
Федорівська сільська територіальна громада	с. Мережне	04.03.2022
Федорівська сільська територіальна громада	с. Шевченка	04.03.2022

5. Державна політика та заходи з забезпечення екологічної безпеки

Державна політика у сфері екологічної безпеки під час воєнного стану трансформувалася з класичного природоохоронного моніторингу в стратегічний елемент національної безпеки, інтегрований у формулу миру та європейську інтеграцію України. В умовах воєнного стану державна політика України спрямована на мінімізацію руйнівного впливу бойових дій на довкілля, фіксацію

екозлочинів, адаптацію норм цивільного захисту та безпечне розмінування територій. Основні зусилля зосереджені на запобіганні екологічним катастрофам, попри обмеження на планові та позапланові перевірки бізнесу.

Державна політика направлена на:

коригування пріоритетів: переорієнтовано національну екологічну політики на реагування на воєнні виклики - забруднення вод, руйнування ґрунтів, лісові пожежі та техногенні аварії;

обмеження контролю: постановою Кабінету Міністрів України припинено планові та позапланові заходи державного нагляду (контролю) у сфері довкілля, дозволяючи винятки лише за рішенням суду, за добровільною заявою підприємств або для контролю виконання приписів.

законодавчі ініціативи: посилено відповідальність влади за безпеку громадян та розширення доступу до захисних споруд через профільні законопроекти (зокрема розроблені за участю Комітету Верховної Ради з питань екологічної політики та природокористування).

Основними заходами забезпечення екобезпеки є:

фіксація збитків і доказова база: документування екоциду та воєнних злочинів проти довкілля для подальшого стягнення компенсацій з агресора через міжнародні інстанції;

протимінна діяльність та розмінування: проведення безпечного й екологічно відповідального розмінування забруднених земель за підтримки міжнародних партнерів задля збереження природних ресурсів;

управління відходами від руйнувань: організація місць тимчасового зберігання, сортування та безпечне знищення будівельних відходів, що утворилися внаслідок руйнувань житлових та інфраструктурних об'єктів;

З метою визначення шкоди, заподіяної землям, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії

воєнного стану на території Запорізької області, продовжує роботу робоча група (розпорядження голови облдержадміністрації від 03.05.2022 № 211) та комісія з визначення шкоди та збитків, завданих довкіллю Запорізької області внаслідок збройної агресії російської федерації (розпорядження голови облдержадміністрації від 16.06.2022 № 276).

Лише за 2025 рік Державною екологічною інспекцією Південного округу (Запорізька та Херсонська області) розраховано збитків навколишньому природному середовищу Запорізької області на загальну суму **8 023 059,09897 тис. грн**, у тому числі за ресурсними напрямками:

Таблиця 9.5.1

Ресурсний напрямок	Розраховано збитків, тис. грн
Атмосферне повітря	613 900,03722
Земельні ресурси	7 382 615,18392
Природно-заповідний фонд	26 543,87783

Воєнний стан докорінно змінив пріоритети екологічної політики України. Вона трансформувалася з класичного захисту довкілля у невіддільний елемент національної безпеки та майбутньої економічної відбудови.

10. ПРОМИСЛОВІСТЬ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

1. Структура та обсяги промислового виробництва

Запорізька область залишається одним з найбільших розвинених промислових регіонів України із значним виробничим потенціалом. Промисловий комплекс на початок 2025 року області налічував 1254 промислових підприємства, з яких 12 великих та 84 середніх. На виробництвах було задіяно 73 тис. осіб.

Із початком збройної агресії російської федерації у 2022 році та внаслідок окупації близько 80 % території області, обсяги реалізованої промислової продукції області також суттєво скоротилися. У довоєнний період обсяг реалізованої промислової продукції області становив близько 300 млрд грн на рік, а питома вага у загальноукраїнському обсязі сягала 5,6 %, що забезпечувало Запорізькій області 4 місце серед регіонів України.

Після катастрофічного падіння внаслідок воєнних дій обсяги промислового виробництва на підприємствах Запорізького регіону у 2022 році, уповільнення темпів його падіння у 2023 році, у 2024 та 2025 роках відбулося відновлення і позитивне зростання промислового виробництва, попри чутливість до воєнних факторів і загальної економічної кон'юнктури.

Незважаючи на складні умови функціонування економіки в період дії воєнного стану, втрати промислового комплексу області, руйнування та пошкодження виробничих потужностей, втрату логістичних маршрутів, порушення ланцюгів постачання сировини та збуту продукції, промислові підприємства регіону продовжують забезпечувати виробничу діяльність, підтримувати зайнятість населення та функціонування критично важливих виробничих процесів.

На сьогодні в області збереглися потужні металургійний та машинобудівний комплекси, які складають основу промисловості регіону.

Зокрема, на території регіону функціонують металургійні підприємства, що здійснюють виробництво чавуну, сталі, спецсталі, прокату, феросплавної та іншої металургійної продукції.

Машинобудівний комплекс представлений підприємствами трансформаторобудування, авіадвигунобудування, автомобілебудування, приладобудування та ін.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», пункту 3 Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» та частини другої статті 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації» індекси промислової продукції та обсяги реалізованої промислової продукції по регіонах (починаючи з даних за січень-лютий 2022 року) визначено конфіденційними, доступ до них обмежено (пункт 1 розділу VII методологічних положень державних статистичних спостережень з короткотермінової статистики промисловості). Ця інформація не може поширюватись іншим користувачам, оскільки конфіденційна інформація може використовуватись виключно у випадках, передбачених частиною першою статті 30 Закону України «Про офіційну статистику», статтею 21 Закону України «Про інформацію», з урахуванням частини другої статті 7 Закону України «Про доступ до публічної інформації». Її неправомірне розповсюдження (усно, письмово, із застосуванням засобів зв'язку, повідомлення у медіа, наукових статтях, шляхом умисного створення умов для ознайомлення з відповідними документами або предметами) спричинятиме передбачену законодавством відповідальність.

2. Вплив на навколишнє середовище

Промислові підприємства постачають сировину і виробляють основні види продукції. Від їх розвитку значною мірою залежать рівень економіки країни, задоволення потреб населення.

Найбільш небезпечними для природного середовища є гірничодобувна та металургійна промисловість. Великої шкоди ці підприємства завдають повітряному басейну, водним ресурсам, земельним ресурсам, утворюючи кар'єри, а також зумовлюють значне теплове забруднення середовища.

Динаміка обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел найбільших підприємств – забруднювачів у 2025 році

Таблиця 10.2.1

№	Назва підприємства	Динаміка обсягів викидів в атмосферне повітря, тис.т/рік				
		2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2025 р.
1	ПАТ «Запоріжсталь»	50,677	35,782	45,729	47,559	48,999
2	ПрАТ «Дніпроспецсталь»	0,656	0,203	0,207	0,240	0,202
3	ПрАТ «Український графіт»	1,804	0,577	0,409	0,475	0,382
5	АТ «Запорізький завод феросплавів»	6,083	2,426	0,59	1,118	1,151
6	ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат»	2,815	1,766	1,376	0,895	0,836
7	ПрАТ «Запоріжжкокс»	1,487	1,326	1,609	1,658	1,649
8	ТОВ «Запорізький титано-магнієвий комбінат»	0,514	0,111	0,001	0,000	0,000
9	АТ «Мотор Січ»	0,014	0,599	0,307	0,244	0,228
10	ПрАТ «Запоріжвогнетрив»	0,344	0,263	0,389	0,489	0,51

Динаміка утворення відходів основними підприємствами Запорізької області у 2025 році характеризується скороченням їх обсягів, що зумовлено комплексом факторів. Визначальним серед них є негативний вплив повномасштабного вторгнення російської федерації, який призвів до зниження обсягів промислового виробництва, призупинення діяльності окремих підприємств та втрати виробничих потужностей. Водночас формуються передумови для подальшого скорочення утворення відходів завдяки впровадженню сучасних технологій, заходів із запобігання утворенню відходів та реалізації положень Закону України «Про управління відходами» та Національного плану управління відходами до 2033 року. Наразі Запорізька область посідає одинадцяте місце серед інших областей за обсягом утворення відходів у 2025 році. Вплив накопичених і новоутворених відходів на навколишнє природне середовище області залишається значним.

Динаміка утворення відходів основних підприємств області у 2025 році

Таблиця 10.2.2

Найменування підприємства	Кількість утворених відходів тис тонн			
	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік
ПАТ «Запоріжсталь»	1 086,430	704,024	745,165	489,765
ПрАТ «Дніпроспецсталь»	29,088	28,737	30,281	28,303
ПрАТ «Запоріжжкокс»	22,878	9,797	7,199	3,802
ПрАТ «Запоріжабразив»	6,218	4,084	2,504	1,757

З метою мінімізації обсягів промислових відходів ключові підприємства-забруднювачі модернізують обладнання та переймають передовий європейський досвід. Управління відходами наразі базується на їх підготовці до повторного обігу, вторинній переробці (рециклінгу) та відновленні.

Гірничодобувна промисловість

Гірничодобувна промисловість Запорізької області є стратегічно важливою галуззю, що до початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну забезпечувала сировиною потужний металургійний та будівельний комплекси регіону. Область має значні промислові запаси залізних і марганцевих руд, апатитів, високоякісного каоліну та гранітів. Проте на даний час (станом на 2025 рік) діяльність галузі сильно дестабілізована через повномасштабну війну та тимчасову окупацію південних і лівобережних районів області, де зосереджені найбільші рудні родовища.

Окупація значної частини області внесла критичні зміни у роботу промисловості.

На підконтрольних Україні територіях Запорізької області (зокрема довкола Запоріжжя) продовжують працювати підприємства з видобутку будівельного каменю та граніту, хоча їхня робота ускладнена через постійні обстріли та дефіцит електроенергії.

З метою зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище в результаті видалення відходів, які утворюються в процесі виробництва, підприємствами гірничодобувної промисловості регіону виконуються заходи з підготовки відходів до повторного використання, рециклінг або проведення інших операцій з відновлення відходів.

Показники управління відходами на основних підприємствах гірничодобувної промисловості, у 2025 році тонн

Таблиця 10.2.3

Найменування підприємства	Утворилося відходів	Передано для видалення	Передано для відновлення
ПрАТ «Запорізьке кар'єроуправління»	21,900	21,900	0,000
ТОВ «Мокрянський кам'яний кар'єр № 3»	22,498	1,181	21,317
ТОВ «Смарт Граніт»	1,874	11,624*	1,780
АТ «Янцівський гранітний кар'єр»	0,300	0,300	0,000

* передано для видалення відходи, що утворились у 2025 році та відходи, які зберігались на початок року.

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від підприємств з добування піску, гравію, глини і каоліну у 2025 році

Таблиця 10.2.4

Найменування	Кількість викидів, тонн
ПрАТ «Запорізьке кар'єроуправління»	32,937
ТОВ «Смарт граніт»	3,83
ПАТ «Янцівський гранітний кар'єр»	69,033
ТОВ «Мокрянський кам'яний кар'єр №3»	10,508

Металургійна промисловість

В м. Запоріжжя відведення зворотних вод у водні об'єкти міста здійснюють наступні підприємства чорної та кольорової металургії: ПАТ «Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь», ПрАТ «Електromеталургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна», АТ «Запорізький завод феросплавів», ПрАТ «Укрграфіт».

ПАТ «Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь» спеціалізується на виробництві агломерату, сталі, чавуна, прокату.

Водопостачання підприємства для виробничих, господарсько-питних потреб здійснюється з р. Дніпро за допомогою власних берегових насосних станцій. У 2025 році підприємством на ці потреби використано 65,124 млн. м³ води технічної якості та 6,098 млн. м³ питної якості.

Відведення зворотних вод здійснюється у р. Дніпро (верхній та нижній б'єф) по 6 випусках згідно з дозволом на спеціальне водокористування та встановленими нормативами гранично допустимого скидання (ГДС) речовин, що надходять із зворотними водами у водні об'єкти.

Категорія якості зворотних вод підприємства відповідає нормативним показникам і відноситься до категорій вод нормативно-очищених на очисних спорудах та нормативно чистих без очистки. У 2025 році підприємством відведено у р. Дніпро 46,593 млн. м³ зворотних вод, з них: нормативно очищених на очисних спорудах - 44,636 млн. м³ зворотних вод; нормативно чистих без очистки – 1,957 млн. м³, у тому числі: 0,460 млн. м³ зворотних вод (дренажних вод полігону промислових відходів б. Середня).

У 2025 році до мереж каналізації КП «Водоканал» підприємством відведено 4,859 млн. м³ стічних вод.

З метою раціонального використання водних ресурсів на підприємстві експлуатуються системи оборотного та повторного водопостачання обсягами 487,112 млн. м³/рік та 5,357 млн. м³/рік відповідно.

ПрАТ «Електromеталургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна» спеціалізується на виробництві спеціальних сталей та прокату. Для задоволення потреб виробництва підприємство здійснює забір технічної і питної води від мереж ПАТ «Запоріжсталь» та питної води від мереж КП «Водоканал». У 2025 році на питні і виробничі потреби використано від мереж ПАТ «Запоріжсталь» 3,570 млн. м³ води технічної якості і 1,375 млн. м³ води питної якості, від мереж КП «Водоканал» - 0,012 млн. м³.

Відведення виробничих стічних вод здійснюється до комплексу позамайданчикowego шламовидалення ПАТ «Запоріжсталь». У 2025 році до комплексу позамайданчикowego шламовидалення ПАТ «Запоріжсталь» відведено 1,956 млн. м³ виробничих стічних вод.

Відведення зворотних вод здійснюється у Дніпровське водосховище згідно з дозволом на спеціальне водокористування та нормативами гранично допустимого скиду (ГДС) речовин, що надходять із зворотними водами у водні об'єкти. У 2025 році підприємством відведено до Дніпровського водосховища

0,235 млн. м³ зворотних вод (дренажних вод полігону промислових відходів б. Середня), які віднесено до категорії нормативно - чистих без очистки.

У 2025 році до мереж каналізації КП «Водоканал» підприємством відведено 1,420 млн. м³ стічних вод.

З метою раціонального використання водних ресурсів на комбінаті експлуатуються системи оборотного водопостачання обсягом 65,431 млн. м³/рік.

АТ «Запорізький завод феросплавів» спеціалізується на виробництві феросплавів. Водопостачання підприємства для господарсько-побутових і виробничих потреб здійснюється від мереж КП «Водоканал» та ПАТ «Запоріжсталь». У 2025 році використано для потреб підприємства: від мереж КП «Водоканал» - 0,069 млн. м³ питної води, від мереж ПАТ «Запоріжсталь» - 0,116 млн. м³/рік води технічної якості.

Відведення зворотних вод здійснюється в р. Дніпро та Дніпровське водосховище згідно з дозволом на спеціальне водокористування та нормативами гранично допустимого скиду речовин, що надходять із зворотними водами у водні об'єкти. У 2025 році підприємством відведено до Дніпровського водосховища 0,057 млн. м³ зворотних вод (дренажних вод полігону промислових відходів б. Середня), які віднесено до категорії нормативно - чистих без очистки. Скидання у р. Дніпро у 2025 році не здійснювалося.

У 2025 році до мереж каналізації КП «Водоканал» підприємством відведено 0,068 млн. м³ стічних вод.

З метою раціонального використання водних ресурсів на підприємстві експлуатуються системи оборотного та повторного водопостачання потужністю 8,169 млн. м³/рік та 0,0037 млн. м³/рік відповідно.

ПрАТ «Укрграфіт» спеціалізується на виробництві вуглеграфітової продукції. Водопостачання підприємства для господарсько-побутових і виробничих потреб здійснюється від мереж КП «Водоканал», ПАТ «Запоріжсталь» та артезіанської свердловини, розташованої на території підприємства. У 2025 році використано для потреб підприємства: від мереж КП «Водоканал» - 0,051 млн. м³ питної води, від мереж ПАТ «Запоріжсталь» - 0,311 млн. м³ води технічної якості, із свердловини - 0,0024 млн. м³ води технічної якості. Крім того, на підприємстві використовуються для підживлення оборотного циклу очищені зливові води. У 2025 році обсяг повернутих у виробництво очищених стічних вод склав 0,078 млн. м³.

Відведення зворотних вод здійснюється в Дніпровське водосховище по 2 випусках згідно з дозволом на спеціальне водокористування та нормативами гранично допустимого скиду речовин, що надходять із зворотними водами у Дніпровське водосховище.

У 2025 році підприємством відведено до Дніпровського водосховища 0,126 млн. м³ зворотних вод, якість яких відповідає нормативним показникам, встановленим дозволом на спеціальне водокористування.

З метою раціонального використання водних ресурсів на підприємстві експлуатуються системи оборотного та повторного водопостачання потужністю 3,902 млн. м³/рік та 0,055 млн. м³/рік відповідно.

З метою зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище в результаті видалення відходів, які утворюються в процесі виробництва, підприємствами металургійної промисловості регіону виконуються заходи з підготовки відходів до повторного використання, рециклінгу або проведення інших операцій з відновлення відходів.

**Показники управління відходами на основних підприємствах
металургійної промисловості, тонн**

Таблиця 10.2.5

Найменування підприємства	Утворилося відходів	Передано на видалення	Передано на відновлено
ПАТ «Запоріжсталь»	489 765,649	651,756	534,18
ПрАТ «Дніпроспецсталь»	28 303,309	253,535	11,98
ПрАТ «Запоріжжкокс»	3 802,631	179,377	918,29
АТ «Запорізький завод феросплавів»	56,301	44,14	0,00
ТОВ «Запорізький сталеливарний завод»	229,01	222,1	6,91
ПрАТ «Укрграфіт»	729,157	389,30	338,927

**Обсяги видалення відходів на полігонах найбільших підприємств виробництва
чавуну, сталі та феросплавів області у 2025 році**

Таблиця 10.2.6

Найменування підприємства	Усього, тонн
ПАТ «Запоріжсталь»	313 043,918
ПрАТ «Запоріжжкокс»	2 704,40
АТ «Запорізький завод феросплавів»	11,824
ПрАТ «Дніпроспецсталь»	28 037,078

Хімічна та нафтохімічна промисловість

З метою зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище в результаті видалення відходів, які утворюються в процесі виробництва, підприємствами хімічної та нафтохімічної промисловості регіону виконуються заходи з підготовки відходів до повторного використання, рециклінгу або проведення інших операцій з відновлення відходів.

**Показники управління відходами на основних підприємствах
хімічної та нафтохімічної промисловості у 2025 році, тонн**

Таблиця 10.2.7

Найменування підприємства	Утворилося відходів	Передано на видалення	Передано на відновлено
ПрАТ «Запоріжсклофлюс»	0,000	0,000	0,000
ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат»	1 757,82	52,2	1 725,344

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від підприємств
хімічної та нафтохімічної промисловості у 2025 році

Таблиця 10.2.8

Найменування	Кількість викидів, тонн
ПрАТ «Запоріжжкокс»	1648,722
ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат»	835,626
ПрАТ «Запоріжсклофлюс»	2,4

ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» спеціалізується на виробництві абразивних матеріалів. Водопостачання підприємства здійснюється від мереж КП «Водоканал» та АТ «Мотор Січ». У 2025 році використано для потреб підприємства: від мереж КП «Водоканал» - 0,0794 млн. м³ питної води, від мереж АТ «Мотор Січ» - 0,0525 млн. м³ води технічної якості.

Крім того, на виробничі потреби використовується вода, що пройшла очищення на очисних спорудах підприємства. Відведення зворотних вод здійснюється у р. Мокра згідно з дозволом на спеціальне водокористування та нормативами гранично допустимого скидання речовин, що надходять із зворотними водами у водні об'єкти.

У 2025 році підприємством відведено до р. Мокра 0,040 млн. м³ нормативно очищених на очисних спорудах зворотних вод.

На підприємстві експлуатуються системи оборотного та повторного водопостачання обсягом 1,611 млн. м³/рік та 0,178 млн. м³/рік відповідно.

Харчова промисловість

Харчова промисловість є однією з провідних галузей промисловості України, яка забезпечує продовольчу безпеку країни. Харчова промисловість має складну структуру, об'єднуючи понад 40 галузей і виробництв, що виробляють продукти харчування. Основні з них: цукрова, борошномельна, м'ясна, молочна, хлібопекарська, маслоробна, кондитерська, спиртова, макаронна, пивоварна, рибна, виноробна, круп'яна, консервна, тютюнова тощо.

Забезпечення потреби у воді підприємств харчової промисловості Запорізької області здійснюється, в основному, за рахунок централізованого водопостачання, відведення стічних вод підприємствами здійснюється до мереж централізованого каналізування.

У 2025 році відведення зворотних вод у водні об'єкти здійснювали наступні підприємства.

ПАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя відведено до р. Верхня Хортиця - 0,008 млн. м³ зворотних вод, які віднесено до категорії нормативно - чистих без очистки; до р. Середня Хортиця - 0,024 млн. м³, з них: 0,006 млн. м³ зворотних вод, які віднесені до категорії нормативно очищених на очисних спорудах та 0,018 млн. м³ зворотних вод, які віднесено до категорії нормативно - чистих без очистки.

ТОВ «Агропромінвест 08» м. Вільнянськ відведено до р. Мокра 0,001 млн. м³ зворотних вод, які віднесено до категорії нормативно очищених на очисних спорудах.

ТОВ «Компанія Стінгрей» м. Запоріжжя відведено до Дніпровського водосховища 0,009 млн.м³ зворотних вод, які віднесено до категорії нормативно очищених на очисних спорудах.

ТОВ СП «Нібулон» філія «Тернівська» Петро-Михайлівської ТГ відведено до р. Плоска Осокорівка 0,006 млн.м³ зворотних вод, які віднесено до категорії нормативно очищених на очисних спорудах.

ТОВ СП «Нібулон» філія «Хортиця» Біленьківської ТГ відведено до р. Дніпро 0,009 млн.м³ зворотних вод, які віднесено до категорії нормативно очищених на очисних спорудах.

З метою зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище в результаті видалення відходів, які утворюються в процесі виробництва, підприємствами харчової промисловості регіону виконуються заходи з підготовки відходів до повторного використання, рециклінгу або проведення інших операцій з відновлення відходів.

Показники управління відходами на основних підприємствах харчової промисловості у 2025 році

Таблиця 10.2.9

Найменування підприємства	Утворилося відходів	Передано на видалення	Передано на відновлено
ПАТ «КАРЛСБЕРГ Україна»	776,731	180,158	596,573
ТОВ ФІРМА «ОЛІС ЛТД»	195,812	194,404	0,448

3. Державна політика та заходи з екологізації промислового виробництва

Державна політика з екологізації промислового виробництва — це комплекс правових, економічних та управлінських заходів держави, спрямованих на зменшення шкідливого впливу промисловості на довкілля, впровадження маловідходних технологій та перехід до принципів сталого розвитку і євроінтеграційних стандартів. Головну координацію здійснює центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Одним із основних шляхів екологізації промисловості є вдосконалення і модернізація технології виробництва, в тому числі уловлювання викидів, комплексне очищення та повторне використання стічних вод і перероблення відходів та використання продуктів перероблення як вторинної сировини, тобто перетворення забруднювальних речовин на корисні продукти.

Другий напрям екологізації виробництва полягає в очищенні викидів і стоків від забруднення.

Третій напрямок – це виробництво обладнання та устаткування для здійснення екологічно безпечних технологій.

Основними цілями екологізації промислового виробництва є зменшення впливу наявних джерел забруднення на довкілля, покращення еколого-економічних показників підприємств, модернізація системи екологічного управління, забезпечення випуску екологічнобезпечної продукції.

Формування та впровадження заходів з екологізації промислового комплексу Запорізької області у 2025 році базувалося на засадах інтеграції національного законодавства до стандартів Європейського Союзу та адаптації суб'єктів господарювання до роботи в прифронтових умовах.

Діяльність АТ «Запорізький завод феросплавів» (далі - АТ «ЗФЗ») підпорядкована чіткому виконанню намічених екологічних програм. Модернізація та ведення технологічних процесів орієнтовані на граничне зниження шкідливого впливу на навколишнє середовище. Для аналізу стану складових довкілля (поверхневі та підземні води, повітря, ґрунти, донні відкладення, рослинність) та підтвердження стабільності екосистеми промислового полігону «Балка Середня» з 2000-х років здійснюється постійний моніторинг якісних та кількісних показників забруднюючих речовин. В 2025 році ці затрати склали біля 500 тис. грн. Усі продукти виробництва переведено в продукцію/сировину для подальшого використання в існуючих технологіях. Відповідно до встановленого порядку матеріали оформлено необхідними розпорядчими та науково-технічними документами. Також на АТ «ЗФЗ» розроблено та впроваджено План управління відходами на період до 2030 (розпорядження від 03.04.2025 № 9-25).

ПАТ «Запоріжсталь» здійснює діяльність у сфері управління відходами відповідно до вимог Закону України «Про управління відходами», з урахуванням принципів ієрархії поводження з відходами, запобігання їх утворенню, мінімізації негативного впливу на довкілля та здоров'я населення, раціонального використання ресурсів. Зокрема, на підприємстві проводиться постійний моніторинг впливу на довкілля, дотримується технологічний режим роботи обладнання відповідно до встановлених регламентів, що забезпечує ефективність виробничих процесів та мінімізацію утворення відходів, ведеться облік відходів, здійснюється роздільне збирання відходів, яких не вдалося запобігти, та подальша їх передача на оброблення спеціалізованим підприємствам, які мають відповідні ліцензії, забезпечується видалення лише тих відходів, що непридатні з технологічних причин до операцій з відновлення. На підприємстві наявні дозволи на здійснення операцій з оброблення відходів № 2632/24 від 25.06.2024, № 2487/24 від 05.10.2024, № 1302/25 від 24.07.2025 та розроблено План управління відходами ПАТ «Запоріжсталь».

Також, підприємством у 2025 році проведено капітальний ремонт котлоагрегату ПК-8 № 5. Виконано заміну ділянок вогнетривкої кладки газоходу в районі пароперегрівача; стелі, бічних та задньої стін, переходу з

конвективної частини у газохід; заміна ділянок вогнетривкої кладки газоходу в районі водяного екномайзера: бокові та задня стіни; ущільнення всіх температурних швів примикання стін. Загальні витрати склали понад 38,9 млн. грн.

Обсяг утворення відходів у 2025 році на *ТОВ «Запорізький сталеливарний завод»* зменшився, так як зменшився і обсяг випуску продукції. Видалення відходів, що непридатні з технологічних чи економічних причин до рециклінгу або інших операцій на підприємстві здійснюється шляхом передачі на оброблення спеціалізованим підприємствам які мають відповідні ліцензії. Підприємством отримано дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів від 20.06.2024 № 3017/24 та розроблено План управління відходами ТОВ «Запорізький сталеливарний завод».

На *ПрАТ «Запоріжжкокс»* функціонує технологічний цикл коксохімічного виробництва, з замкнутим матеріальним і економічним потоками, який забезпечує відсутність відходів виробництва, а саме утворення їх на стадіях виробництва продукції. Для запобігання негативного впливу на навколишнє середовище здійснюється постійний моніторинг ділянки промислових відходів ПрАТ «Запоріжжкокс» «Балка Середня» на довкілля, витрати на який у 2025 році склали 557,583 тис. грн. без ПДВ. Підприємством отримано дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, розроблено та введено у дію План управління відходами на 2025-2029 рр.

ПрАТ «Запорізький кабельний завод» організовано взаємодію з органами місцевого самоврядування по утилізації зібраного сміття, накопиченого в процесі проведення акції «За чисте довкілля». Силами працівників підприємства проведено очищення прилеглої до заводу території від сміття та забруднення, висаджено 3 дерева та благоустроєні газони, проведено очищення тротуару по довжені лінії прилеглої до заводу від сміття та бруду.- очищено, наскільки це можливо, русло протікаючої поблизу підприємства річки, тощо.

11. СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

Запорізька область – один з найбільших виробників сільськогосподарської продукції та виробів харчової промисловості серед регіонів України.

1. Тенденції розвитку сільського господарства

До 24.02.2022 в області оброблялось 1 млн. 880 тис. га ріллі. На теперішній час аграріями обробляється 380 тис. га ріллі.

Станом на цей час 80 % ріллі або майже 1,5 млн га знаходиться на тимчасово окупованій території або на території, на якій ведуться активні

бойові дії.

Продовольчу безпеку на підконтрольних Україні територіях Василівського, Запорізького та Пологівського районів в умовах воєнного стану забезпечують 452 агропідприємства та 204 ФОП, 14 елеваторів по зберіганню зернових культур та насіння соняшника (з них – 4 працюючих), 72 працюючих підприємства харчової та переробної промисловості. У галузі тваринництва здійснюють свою діяльність 26 суб'єктів господарювання.

У 2025 році агропідприємствами області було намолочено 313,8 тис. тонн зернових і зернобобових культур, у тому числі: пшениці – 269,2 тис. тонн, ячменю – 27,5 тис. тонн, інших зернових і зернобобових – 1,7 тис. тонн.

Крім того, намолочено 66,4 тис. тонн ріпаку та 114,9 тис. тонн соняшнику. Овочеві культури вирощує 10 сільгосптоваровиробників області, багаторічні насадження – 8 суб'єктів сільськогосподарської діяльності.

У 2025 році валовий збір овочів становив 162,2 тис. тонн, продовольчих баштанних культур – 2,5 тис. тонн, плодово-ягідних культур – 37,2 тис. тонн.

2. Вплив на навколишнє середовище

Сільське господарство Запорізького регіону є одним із найпотужніших в Україні, проте інтенсивне агровиробництво створює високе антропогенне навантаження на довкілля, яке критично посилилося через наслідки військових дій та руйнування інфраструктури.

Відповідно до статистичних даних у 2025 році обсяг внесених мінеральних добрив склав 15,5 тис. тонн, у т.ч. азотних – 10,6 тис. тонн, фосфорних – 3,5 тис. тонн, калійних – 1,4 тис. тонн. Сільгосппідприємствами області у минулому році внесено 188,8 тонн пестицидів, у т.ч. фунгіцидів та бактерицидів – 36,7 тонн, гербіцидів – 133,4 тонн, інсектицидів та акарицидів – 16,7 тонн, регуляторів росту рослин – 1,1 тонн, інших засобів захисту рослин – 0,9 тонн.

Зрошення та осушення земель

У Запорізькій області всього обліковується 241,3 тис. га зрошуваних земель. З них на тимчасово окупованих територіях знаходиться 198,1 тис. га або 82,1 %, на підконтрольній Україні території області – 43,2 тис. га (17,9 %).

У 2025 році фактичний полив в області здійснено на площі 2,0 тис. га на підконтрольній Україні території області.

У зв'язку з надзвичайною ситуацією, що виникла в результаті руйнування дамби Каховської ГЕС на даний час неможливо здійснювати полив на підконтрольній території області на площі 2,7 тис. га.

Основні водокористувачі (сільгосптоваровиробники) технічної води по Верхньо-Тарасівській зрошувальній системі на зрошенні, яке здійснюється дощувальними машинами, розташовані за межами с. Мар'ївка Запорізького району Запорізької області. Наразі можливості здійснювати водозабір у них немає.

Вирішенням проблеми водопостачання для зазначених сільгосптоваровиробників, за пропозицією Вільнянського міжрайонного управління водного господарства, може стати проєкт об'єднання басейнів НСП-10, НСП-12 Верхньо-Тарасівської зрошувальної системи та регулюючого басейна Розумівської зрошувальної системи.

Площа обслуговування становить 1152 га. При об'єднанні ВерхньоТарасівської зрошувальної системи та регулюючого басейна Розумівської зрошувальної системи прогнозується збільшення площі обслуговування до 3559 га.

З метою залучення інвестицій у відновлення та розвиток гідротехнічної меліорації області Департаментом агропромислового розвитку облдержадміністрації підготовлено та внесено до Єдиної цифрової інтегрованої інформаційно-аналітичної системи управління процесом відбудови об'єктів нерухомого майна, будівництва та інфраструктури DREAM концепцію публічного інвестиційного проєкту «Об'єднання Розумівської та ВерхньоТарасівської зрошувальних систем». Орієнтовна вартість зазначеного проєкту складає 100 млн грн. Зазначена концепція публічного інвестиційного проєкту входить до Єдиного проєктного портфеля здійснення публічних інвестицій Запорізької області.

Тенденції в тваринництві

З початку повномасштабного вторгнення російської федерації значна кількість сільськогосподарських підприємств, які займалися утриманням поголів'я великої рогатої худоби (в тому числі корів), свиней, овець та птиці опинилася на тимчасово окупованій території області.

Наразі на підконтрольній території області галуззю тваринництва займаються 25 суб'єктів господарювання м'ясо-молочного комплексу (з виробництва молока – 4, м'яса – 18 та м'яса і молока – 3) та 1 підприємство з виробництва яєць курячих.

Станом на 01.01.2026 у всіх категоріях господарств виробництво тваринницької продукції склало: м'яса – 7,3 тис. тонн (112 % до рівня минулого року), молока – 16,3 тис. тонн (94 %), яєць – 86,3 млн штук (90 %).

Чисельність поголів'я у всіх категоріях господарств станом на 01.01.2026 складає:

великої рогатої худоби – 4,2 тис. голів (74 % до відповідного періоду 2024 року), у тому числі корів – 2,5 тис. голів (74 %); інше поголів'я – 1,7 тис. голів (74 %);

свиней – 29,1 тис. голів (91 %);

птиці свійської – 840,0 тис. голів (140 %);

овець та кіз – 4,3 тис. голів (90 %).

У регіоні прийнята та діє Комплексна програма розвитку агропромислового комплексу на 2024-2027 роки, затверджена розпорядженням голови облдержадміністрації від 20.12.2023 № 750, зі змінами.

Одним із напрямків вищезазначеної Програми є придбання установок індивідуального доїння корів членами сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, що надасть можливість збільшити виробництво молока.

Незважаючи на збройну агресію російської федерації, сільськогосподарські підприємства на підконтрольній Україні території області продовжують утримувати поголів'я великої рогатої худоби, свиней та птиці і забезпечують кормами в достатній кількості.

3. Органічне сільське господарство

Стратегією регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року, затвердженою рішенням обласної ради від 12.12.2019 № 134, передбачено розвиток сфери органічного сільськогосподарського виробництва. Реалізація Стратегії полягає у здійсненні комплексної системи заходів, які забезпечують досягнення стратегічних цілей та створюють безпечні умови та

високу якість життя в регіоні, розвиток екологічного сільського господарства.

4 листопада 2025 року відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Органічна харчова промисловість: технології та маркетинг», організована Федерацією органічного руху України спільно з Національним університетом харчових технологій. Захід було проведено за підтримки Проєкту «Німецько-українська співпраця в галузі органічного сільського господарства», Науково-методичного центру вищої та фахової передвищої освіти, а також компаній БТУ-ЦЕНТР, ОРГАНІК МІЛК та ЕТКО.

14 жовтня 2025 року проведено X Міжнародну науково-практичну конференцію «Органічне агровиробництво: освіта і наука», організовану Федерацією органічного руху України та Науково-методичним центром вищої та фахової передвищої освіти. Захід об'єднав в онлайн-форматі понад 170 науковців, освітян, виробників та експертів із різних країн задля розвитку сталого органічного сектору України. Конференція пройшла за підтримки Проєкту «Німецько-українська співпраця у галузі органічного сільського

господарства» та компанії «STC».

23 вересня 2025 року відбулася щорічна конференція «Органічний день в Україні». Захід був організований громадською спілкою «Органічна ініціатива» під патронатом Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України за підтримки Швейцарії та Уряду Німеччини. Ця подія є прикладом послідовної реалізації Європейського зеленого курсу в органічному секторі та демонструє прагнення інтеграції у спільний європейський простір.

4 Державна політика та заходи з екологізації сільського господарства

За ступенем впливу на довкілля сільське господарство можна порівняти з промисловим сектором, оскільки сучасні методи вирощування культур та обробки ґрунту є виснажливими та шкідливими для екосистем.

У зв'язку з цим, для екологізації сільського господарства необхідно орієнтування державної політики на збереження родючості ґрунтів та охорону ґрунтів від деградації, ефективне управління процесами органічного сільського господарства, запровадження екологізації зрошення.

З метою сприяння відновленню сільського господарства, допомоги аграріям визначення перспектив використання полів, які зазнали впливу військових дій, для подальшого ефективного господарювання виробникам сільськогосподарської продукції області у 2025 році було запропоновано взяти участь у програмі перевірки стану ґрунтів міжнародної науково-технологічної сільськогосподарської компанії Corteva Agriscience.

Зразки ґрунту з фермерських господарств проходять аналіз у сучасній сертифікованій лабораторії Corteva в Гадеско, Італія. Дослідження включає перевірку складу та структури ґрунту, рівень вмісту в ньому органічних речовин та інші агрохімічні показники, що дозволяють комплексно оцінити стан полів. За результатами перевірки фермери отримують детальну інформацію про ґрунти та рекомендації фахівців Corteva щодо оптимізації їхнього стану та, зокрема, детальні рекомендації стосовно додаткового внесення поживних речовин для досягнення запланованого врожаю.

12. ЕНЕРГЕТИКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА НАВКОЛИШНЄ ПРИРОДНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Енергетика — основа господарсько-економічної діяльності людини. Вона забезпечує технологічні процеси в промисловості, дає тепло і світло людям. Це система галузей, що охоплює паливну промисловість та електроенергетику з їх підприємствами, комунікаціями, системами керування, науково-дослідною базою. Підприємства енергетики ведуть розвідку, освоєння, переробку та транспортування енергоносіїв, виробництво та передавання електроенергії і тепла.

1. Структура виробництва та використання енергії

Локальну електроенергетичну інфраструктуру Запорізької області представляють: атомна, вітрова, сонячна, теплова та гідроенергетика (АЕС, ВЕС, СЕС, ГЕС, ТЕЦ), біогазова енергетика та когенерація (КГУ), зокрема:

Запорізька АЕС (встановлена потужність 6 000 МВт) та Запорізька ТЕС (встановлена потужність 2 850 МВт) – розташовуються на тимчасово

окупованій території (ТОТ);

1 ГЕС - ДГЕС-1 та ДГЕС-2 (філія «Дніпровська ГЕС» ПрАТ «Укргідроенерго») – загальна встановлена потужність ДГЕС-1 та ДГЕС-2 - 1578,60 МВт, є пошкодженим об'єктом генерації внаслідок ракетних обстрілів;

1 мала ГЕС – діюча міні-ГЕС «Капустянка» ТОВ «Гідропауер-1» із встановленою потужністю 0,52 МВт;

5 вітрових електростанцій (ВЕС): Ботієвська ВЕС, Приморська ВЕС 1, Приморська ВЕС 2, Орлівська ВЕС, Запорізька ВЕС із загальною потужністю 595,845 МВт, всі на ТОТ;

4 ТЕЦ – загальна встановлена потужність 79,98 МВт (ПАТ «ЗМК «Запоріжсталь», ПрАТ «Запорізький оліяжиркомбінат», ПрАТ «Запоріжжкокс», ПАТ «Запорізький алюмінієвий комбінат» (не працює з 2011 року)), знаходяться у власності промислових підприємств м. Запоріжжя, використовуються для власних потреб;

1 біоенергетична електростанція на біогазі (біогазова установка ТОВ «БІОГАЗ - Україна») – діючий біогазовий енергетичний комплекс в місті Запоріжжя по виробництву електроенергії при спалюванні звалищного біогазу з загальною встановленою потужністю енергогенеруючого обладнання 1,067 МВт;

45 промислових сонячних електростанцій (далі – СЕС) із загальною потужністю 286,65 МВт, із них на підконтрольній території 22 шт. із загальною потужністю 98,162 МВт;

502 СЕС приватних домогосподарств (підконтрольна територія) – із загальною встановленою потужністю 11,408 МВт;

18 газотурбінних установок (далі – ГТУ), газопоршневих установок (далі – ГПУ), зокрема КГУ із загальною потужністю 23,268 МВт, з них:

2 ГПУ (промислових підприємств) із загальною встановленою електричною потужністю 3 МВт;

1 ГТУ (промислового підприємства) із встановленою електричною потужністю 2,134 МВт;

9 КГУ (на об'єктах теплопостачання м. Запоріжжя) із загальною встановленою електричною потужністю 9,85 МВт, що встановлені за рахунок міжнародних донорів;

5 КГУ (на об'єктах бізнесу та державного закладу освіти) із загальною встановленою електричною потужністю 4,284 МВт;

1 КГУ ТОВ «ТУРБОЕНЕРГО» із загальною встановленою потужністю 4 МВт (не працює).

У 2025 році на підконтрольній Україні території Запорізької області підприємствами традиційної та альтернативної генерації вироблено 2358,3 млн кВт год, що на 27,08 % менше, ніж у 2024 році (3234,438 млн кВт год).

2. Ефективність енергоспоживання та енергозбереження

Протягом 2025 року виконання на території Запорізької області функцій держави в частині організації та здійснення заходів з питань енергозбереження було досить складним, що пов'язано, в першу чергу, з військовою агресією російської федерації та проведенням активних бойових дій на території області.

З метою зменшення витрат енергоресурсів та підвищення енергоефективності і енергозбереження протягом 2025 року у бюджетних закладах області, зокрема в сфері охорони здоров'я та освіти:

1) здійснено зменшення енергоспоживання ресурсів (електро-, тепло-, вода- та газоспоживання) за рахунок економії та ведення ретельного обліку з постійним контролем:

в КНП «ТМО «Здорова родина» ЗОР - зменшено обсяг споживання природного газу за рахунок тимчасового відключення на 6 місяців газових котлів, що забезпечило річну економію близько 196,8 тис. грн;

в КНП «ТМО «Здорова родина» ЗОР - зменшено обсяг споживання електричної енергії за рахунок оптимізації освітлення (використання природного освітлення та зменшення потреби в штучному освітленні), що забезпечило річну економію близько 6 кВт год;

в Запорізькій гімназії № 36; Запорізькій гімназії № 33 - за рахунок відмови від опалення в шкільних майстернях, які не використовувалися в навчальному процесі, було забезпечено річну економію в розмірі 40,417 тис. грн;

в Запорізькій гімназії №108, за рахунок відмови від опалення в теплицях, які не використовувалися в навчальному процесі, було забезпечено річну економію в розмірі 40,14 тис. грн;

в Запорізькій загальноосвітній школі I-III ступенів № 69 Запорізької міської ради; Запорізькій гімназії № 59 Запорізької міської ради - за рахунок відмови від опалення в шкільних майстернях, які не використовувалися в навчальному процесі, було забезпечено річну економію в розмірі 225,00 тис. грн;

в Правобережному відділі освіти департаменту освіти і науки Запорізької міської ради - за рахунок відмови від опалення в будівлі Централізованої групи господарського обслуговування було забезпечено річну економію в розмірі 43,3 тис. грн;

2) проведено регулювання та ремонт системи водопостачання та водовідведення:

в КНП «ТМО «Здорова родина» ЗОР - за рахунок ремонту кранів системи водопостачання, змішувачів та частини каналізаційної системи (зливних бачків) було забезпечено річну економію споживання холодної води в обсязі 34 м куб;

в КЗ «Запорізький медичний фаховий коледж» ЗОР - за рахунок ревізії зливних бачків та кранів та ремонту системи водопостачання та водовідведення було забезпечено річну економію коштів на споживання холодної води в розмірі 24,375 тис. грн;

3) здійснено впровадження енергоефективного обладнання:

в КНП «ТМО «Здорова родина» ЗОР - впроваджено новітні методики стерилізації та збереження медичних інструментів;

в КНП «Обласний клінічний заклад психоневрологічної допомоги та соціально значущих хвороб» ЗОР - проведено публічні закупівлі енергоспоживчої продукції (товарів) та послуг, пов'язаних із споживанням енергії з дотримання критеріїв енергоефективності, а саме: за рахунок місцевого бюджету (20000 тис. грн) проведено закупівлю енергоефективних водонагрівачів для відділень та встановлено за рахунок благодійної допомоги (50000 тис. грн) та місцевого бюджету (20000 тис. грн) 3 зарядні станції на обладнанні лабораторії та систему зберігання електроенергії (Tesla Powerwall), що надало можливість при відключенні електроенергії функціонувати відділенню інтенсивної терапії, приймальному відділенню та лабораторному обладнанню до 6 годин без ввімкнення дизельних генераторів;

4) здійснено впровадження енергозберігаючого освітлення:

в КНП «Запорізький обласний центр служби крові» ЗОР - проведено заміну ламп освітлення з люмінесцентних на світлодіодні та за рахунок власних коштів установи здійснено раціоналізаторські заходи для освітлення установи, що забезпечило досягнення економії споживання електричної енергії в розмірі 5808 кВт год;

в КЗ «Запорізький медичний фаховий коледж» ЗОР - проведено встановлення енергозберігаючих ламп освітлення (100 од.), що забезпечило досягнення економії споживання електричної енергії в розмірі 13000 кВт год;

в КНП «Запорізька обласна клінічна лікарня» ЗОР – проведено заміну електричних ламп розжарювання на енергозберігаючі LED за рахунок благодійного фонду та власних коштів (15,28 тис. грн), що забезпечило досягнення економії споживання електроенергії в розмірі 3,968 тис. кВт год;

в Районній адміністрації Запорізької міської ради по Хортицькому району - проведено заміну старих світильників на LED світильники у пункті незламності та встановлено датчики руху на світильники за рахунок коштів міської територіальної громади (31,534 тис. грн);

в КЗ «Обласна база спецмедпостачання» ЗОР - проведено заміну електричних ламп розжарювання на енергоощадні, що забезпечило річний економічний ефект в розмірі 1,1 тис. грн;

в КНП «Вільнянська багатопрофільна лікарня» ВМР Запорізького району - проведено заміну ламп освітлення з люмінесцентних на світлодіодні (в харчоблоці, укритті, поліклініці, дитячому відділенні, рентгенологічному відділенні, лабораторії, дитячому корпусі, приймальному та хірургічному відділення в кількості 41 од.), за рахунок власних коштів установи в розмірі 10,963 тис. грн та бюджетних коштів в розмірі 3,3 тис. грн, що забезпечило досягнення економії споживання електричної енергії в розмірі 16395 кВт год;

5) здійснено встановлення генеруючих установок, призначених для виробництва електричної енергії з енергії сонячного випромінювання, та установок зберігання електричної енергії:

в КНП «Міська дитяча лікарня № 5» ЗМР – встановлено гібридну систему альтернативного електропостачання сонячну електростанцію (далі – СЕС) з інверторною потужністю 36 кВт (з установкою зберігання енергії) за рахунок міжнародних інвестицій, що забезпечило річний економічний ефект від впровадження заход в розмірі 313,22 тис. грн;

в Запорізькій гімназії № 50 ЗМР – встановлено гібридну систему альтернативного електропостачання СЕС з інверторною потужністю 40 кВт (з установкою зберігання енергії) за рахунок міжнародних інвестицій, що забезпечило річний економічний ефект від впровадження заходу в розмірі 54,305 тис. грн;

в КНП «Правобережний центр первинної медико-санітарної допомоги» ЗМР – встановлено гібридну систему альтернативного СЕС з інверторною потужністю 50 кВт (з установкою зберігання енергії) за рахунок міжнародних інвестицій, що забезпечило річний економічний ефект від впровадження заходу в розмірі 429,054 тис. грн;

в КНП «Лівобережний центр первинної медико-санітарної допомоги № 2» ЗМР – встановлено гібридну систему альтернативного електропостачання СЕС з інверторною потужністю 100 кВт (з установкою зберігання енергії) за рахунок міжнародних інвестицій, що забезпечило річний економічний ефект від впровадження заходу в розмірі 438,586 тис. грн;

в КНП «Міська клінічна лікарня екстреної та швидкої медичної допомоги» ЗМР – встановлено гібридну систему альтернативного електропостачання СЕС з інверторною потужністю 100 кВт (з установкою зберігання енергії) за рахунок

міжнародних інвестицій, що забезпечило річний економічний ефект від впровадження заходу в розмірі 509,644 тис. грн;

в КНП «Запорізька обласна клінічна лікарня» ЗОР – встановлено гібридну систему альтернативного електропостачання СЕС з інверторною потужністю 50 кВт (з установкою зберігання енергії) за рахунок міжнародних інвестицій, що забезпечило річний економічний ефект від впровадження заходу в розмірі 2,089 тис. грн.

У 2025 році в м. Запоріжжя реалізувалося 10 договорів за механізмом енергосервісу (ЕСКО-договори) на суму 29513 тис. грн.

3. Вплив енергетичної галузі на навколишнє середовище

Теплові електростанції на органічному паливі є одним із головних джерел викидів парникових газів, які вважаються причиною глобальних змін клімату. Крім атмосфери, викиди теплових електростанцій негативно впливають на земну поверхню, ґрунт і рослинність через осідання на них пилу та випадіння «хімічного» дощу або снігу внаслідок розчинення аерозолів окислів сірки й азоту в атмосферній волозі. Вплив теплових електростанцій на водні об'єкти здійснюється за двома напрямками: використання водних ресурсів та вплив на стан водних об'єктів через скидання до них зворотних вод із підвищеними, порівняно з природною водою, концентраціями забруднюючих речовин.

Атомні електростанції за впливом на довкілля суттєво відрізняються від теплових, насамперед, тим, що вони не використовують органічне паливо для виробництва електроенергії. АЕС не викидають в атмосферу забруднюючі речовини, не засмічують атмосферу та земельні ресурси золо-шлаковими відходами.

За умов абсолютної надійності роботи атомних реакторів і забезпеченні надійного поховання створюваних на них радіоактивних відходів, АЕС є найбільш екологічно чистими і безпечними для природного середовища і населення енергетичними об'єктами.

При роботі атомних та теплових електростанцій потрібна велика кількість води для охолодження конденсаторів турбін. Тому, особливим видом забруднення водних об'єктів є теплове забруднення, спричинене скиданням у водойми теплих вод від охолодження енергетичних установок. Теплове забруднення є одним із серйозних негативних факторів впливу на навколишнє

природне середовище при роботі атомних та теплових електростанцій. Величезна кількість тепла, що надходить з нагрітими водами, впливає на термічний і біологічний режими водних екосистем.

ВП «Запорізька теплова електростанція» ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго» розташована на березі

Каховського водосховища у місті Енергодар Запорізької області.

Підприємство спеціалізується на виробництві електро - та теплоенергії. На Запорізькій ТЕС встановлено 6 енергоблоків, сумарною потужністю 2850 МВт. Розташовується на ТОТ. З початку повномасштабної агресії рф стан функціонування не відомий.

ВП «Запорізька атомна електростанція»(ВП ЗАЕС) ДП НАЕК «Енергоатом» розташована на березі Каховського водосховища у місті Енергодар Запорізької області.

ВП ЗАЕС експлуатуються 6 енергоблоків сумарною електричною потужністю 6000 МВт.

До 24 лютого 2022 року на станції працювало близько 11 тис працівників. З 04 березня 2022 року тимчасово окупована військовими формуваннями російської федерації. Інформація про стан функціонування ВП ЗАЕС відсутня.

Найбільш екологічно чистою серед енергетичної галузі вважається гідроенергетика. На відміну від теплових електростанцій, що працюють на органічному паливі, гідравлічні та гідроакумуючі електростанції не викидають в атмосферу шкідливі речовини, не спускають у водойми забруднені стоки та не підігрівають воду. Вплив гідроелектростанцій на природу пов'язаний, насамперед, із будівництвом гідровузлів, що перегороджують русло рік, створюють підпір і змінюють річковий стік. Це спричиняє порушення цілого ланцюга природних процесів, що має як негативні, так і позитивні наслідки. Негативними наслідками будівництва гідроелектростанцій та створення їхніх водойм є: значні вилучення земельних ресурсів через затоплення та підтоплення земель; переформування берегів і дна водоймищ; розмиви русел і берегів рік нижче гідровузлів; зміни ґрунтового й рослинного покривів.

До позитивних наслідків впливу гідроелектростанцій та їхніх водойм можна віднести: перетворення гідрографічної мережі; здійснення необхідного комплексного перерозподілу стоку води на потреби енергетики, промисловості сільського господарства, меліорації, водного транспорту.

Філія «Дніпровська ГЕС» ПАТ «Укргідроенерго» розташована у м. Запоріжжя. Підприємство спеціалізується на виробництві електроенергії для потреб споживачів. Дніпровська ГЕС – це п'ята ступінь Дніпровського каскаду гідроелектростанцій в Україні, є найстарішою серед каскаду електростанцій на річці Дніпро.

Дніпровський гідровузол – гідротехнічна споруда, яка створює у верхньому б'єфі водосховища напір для роботи гідроагрегатів за рахунок різниці у відмітках верхнього і нижнього б'єфів.

Виробництво електроенергії здійснюється за рахунок пропуску води через гідроагрегати машинних залів ГЕС-1, ГЕС-2. Виробництво електроенергії гідроелектростанціями відноситься до чистих видів виробництва.

Дніпровська ГЕС налічує 18 гідроагрегатів (10 гідроагрегатів ГЕС-1 та 8 гідроагрегатів ГЕС-2) із загальною встановленою потужністю 1 578,6 МВт.

Внаслідок бойових дій пошкоджено обладнання ДГЕС-1 та ДГЕС-2.

4. Використання відновлювальних джерел енергії та розвиток альтернативної енергетики

В 2025 році на підконтрольній території області 22 промисловими СЕС із загальною встановленою потужністю 98,162 МВт здійснено виробництво 139,24 млн кВт год електроенергії з відновлювальних джерел (з енергії сонячного випромінювання). Крім того, в 2025 році приватними домогосподарствами (населенням) із загальною потужністю СЕС 11,408 МВт здійснено виробництво 10,445 млн кВт год електроенергії.

Також в 2025 році в загальну електромережу здійснено виробництво електроенергії із альтернативних та відновлювальних джерел енергії в розмірі:

266,71 млн кВт год - електростанціями промислових підприємств на вторинних енергетичних ресурсах (доменний, коксовий газ) із встановленою потужністю 79,98 МВт;

5,406 млн кВт год - сміттєспалювальним біогазовим енергетичним комплексом ТОВ «Біогаз-Україна» із загальною потужністю 1,067 МВт;

2,572 млн кВт год- малою гідроелектростанцією на скидних спорудах ТОВ «Гідропауер 1» із встановленою потужністю 0,520 МВт;

9,99 млн кВт год – суб'єктами господарювання, що є виробниками та активними споживачами електроенергії з використанням газотурбінних, газопоршневих, зокрема когенераційних, установок.

Область має потенціал потужності сонячних електростанцій, що визначає пріоритет цього енергоресурсу для розвитку розподіленої генерації в регіоні.

Розпорядженням голови обласної державної адміністрації, начальника обласної військової адміністрації від 21.10.2025 № 1072 затверджено «Програму встановлення генеруючих установок, призначених для виробництва електричної енергії з енергії сонячного випромінювання, та установок зберігання енергії для покриття споживання в громадських та адміністративних будівлях на території Запорізької області на 2025-2028 роки» (далі – Програма). Програмою передбачено впровадження 88 комунальних СЕС з орієнтовною загальною потужністю 7,4 МВт.

У 2025 році на території області було встановлено 8 СЕС загальною потужністю 8,204 МВт, зокрема:

1 СЕС потужністю 0,58 МВт – для власних потреб промислового підприємства;

1 СЕС потужністю 7,2 МВт – промислова;

6 СЕС загальною потужністю 0,424 МВт з установками зберігання енергії загальною потужністю 0,824 МВт – комунальні (на 5 об'єктах охорони здоров'я та 1 об'єкті освіти), за підтримки міжнародних донорів NESEHNUTÍ, м. Брно, Чехія та НО «Електрика без кордонів», Франція.

В 2025 році в області, завдяки співпраці з міжнародними партнерами, активно впроваджувалися об'єкти когенерації. Так, загалом на комунальних об'єктах теплопостачання м. Запоріжжя (донори: UNICEF, Уряду Нідерландів, GIZ) було впроваджено 9 КГУ загальною електричною потужністю 9,85 МВт та загальною тепловою потужністю 11,123 МВт. Державним закладом вищої освіти (донор: USAID) впроваджено 1 КГУ електричною потужністю 0,357 МВт.

Крім цього, в 2025 році промисловими підприємствами області були впроваджені газопоршневі та когенераційні установки загальною потужністю 28,68 МВт.

5. Державна політика та заходи щодо зменшення впливу енергетики на навколишнє природне середовище

Енергетична стратегія – це інтегрована модель дій держави, що спрямована на досягнення цілей національної безпеки та задоволення енергетичних потреб суспільства за найменших сукупних витрат, при цьому економічно обґрунтовано. Таким чином, Енергетична стратегія України до 2030 року покликана визначити вектор розвитку галузей енергетики країни відповідно до цілей і завдань паливно-енергетичного комплексу України до 2030 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 1071).

Цілями Енергетичної стратегії є:

створення умов для надійного та якісного задоволення попиту на енергетичні продукти за найменших сукупних витрат, при цьому економічно обґрунтовано;

підвищення енергетичної безпеки держави;

підвищення ефективності споживання та використання енергопродуктів;

зменшення техногенного навантаження на навколишнє середовище і забезпечення цивільного захисту у сфері техногенної безпеки ПЕК.

Виходячи із зазначених цілей, основними завданнями та напрямками реалізації Енергетичної стратегії України є:

1) формування цілісної та дієвої системи управління та регулювання в паливноенергетичному секторі, розвиток конкурентних відносин на ринках енергоносіїв;

2) поступова лібералізація та розвиток конкурентних відносин на ринках енергоресурсів і ринках пов'язаних послуг;

3) створення передумов для істотного зменшення енергоємності економіки за рахунок впровадження нових технологій, прогресивних стандартів, сучасних систем контролю, управління та обліку, транспортування та споживання енергетичних продуктів і розвитку ринкових механізмів стимулювання енергозбереження;

4) збільшення видобутку та виробництва власних енергоресурсів з урахуванням економіки видобування, а також збільшення обсягів енергії та енергопродуктів, видобутих із нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії;

5) диверсифікація зовнішніх джерел поставок енергетичних продуктів;

6) досягнення збалансованості економічно обґрунтованої цінової політики щодо енергетичних продуктів, яка повинна забезпечити покриття видатків на їх виробництво і доставку до кінцевого споживача, а також створення відповідних умов для надійного функціонування та сталого розвитку підприємств ПЕК;

7) створення умов для залучення до ПЕК приватних інвестицій, нових технологій і сучасного досвіду ефективної роботи;

8) нормативно-правове забезпечення реалізації цілей розвитку ПЕК України з урахуванням наявного внутрішнього законодавчого поля, численних зобов'язань, передбачених міжнародними договорами, а також вимогами європейського енергетичного законодавства.

Незважаючи на очевидні переваги, відновлювані джерела енергії також можуть негативно впливати на довкілля.

Експлуатація станцій, які виробляють енергію за допомогою відновлюваних енергетичних джерел, пов'язана з вилученням з обігу значних земельних ділянок і, ймовірно, в майбутньому буде супроводжуватися тими чи іншими негативними наслідками для довкілля:

змінами ландшафтів (вітряки, сонячні батареї),

підвищенням рівнем шуму (вітряки),

забрудненням ґрунтів (геотермальні енергоустановки та установки, які працюють на біомасі),

згубними впливами на інші природні ресурси (припливно-відпливні електростанції).

Крім того, ці енергоустановки зазвичай мають невелику потужність і можуть використовуватися не скрізь (вітряки, сонячні батареї, геотермальні і припливно-відпливні електростанції).

Енергія вітру є «механічною» енергією.

Вітрові електростанції не забруднюють повітря хімікатами, але вони створюють шум. Тому, хоча розміщення великої кількості генераторів поруч сприяє ефективнішій експлуатації, багато людей вважають це неприйнятним.

Ці електростанції працюють найефективніше при потужному вітрі, але вразливі до ураганів.

Сонце є найпотужнішим джерелом енергії. Для її виробництва необхідно вилучити значні земельні площі, де треба розмістити сонячні колектори.

В основному існують два способи використання цього джерела електроенергії. Перший спосіб – побудувати сонячні котельні. Вода в них кип'ятиться та випаровується за допомогою сонячної енергії, що спрямовується дзеркалами, а пара обертає турбіни.

Сонячні котельні потребують великих площ, наприклад, одна електростанція на 80 мегават складається з 852 котелень, кожна з яких має діаметр 100 метрів.

Другий спосіб полягає у використанні панелей з елементами, що перетворюють сонячну енергію одразу на електричну. Ці панелі не забруднюють довкілля, але створюють екологічні проблеми, коли стають відходами.

Сонячні панелі можна пристосувати до індивідуальних потреб, що робить їх придатними для використання у господарстві. Вони працюють найефективніше у пустелі.

Енергія біомаси може утворюватись шляхом спалювання рослинної маси. Цей метод не є шкідливим для довкілля, оскільки викиди вуглекислого газу в атмосферу є незначними. Однак, у вугілля виділяється оксид карбону (чадний газ) та сажа.

Крім цього, продуктивність турбіни невисока, що робить цей метод достатньо дорогим, а використання біомаси часто нерентабельним. Альтернативне рішення – переробити рослинну масу на газ, наприклад, метан. Його потім спалюють газові турбіни, які працюють більш ефективно. Цей спосіб має майбутнє там, де є багато відходів сільського господарства. Метанол та етанол, що утворюють в процесі ферментації біомаси, можуть використовуватись як паливо для автомобілів.

Таким чином, хоча енергію можна одержувати екологічнішими способами, використовуючи відновлювані джерела енергії (сонця, вітру, термальних вод, деревини та відходів сільськогосподарського виробництва), необхідно усвідомлювати, що способу отримання енергії, який би зовсім не шкодив довкіллю, не існує.

13. ТРАНСПОРТ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА НАВКОЛИШНЄ ПРИРОДНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Транспорт є однією з найважливіших галузей суспільного виробництва і покликаний задовольняти потреби населення та суспільного виробництва в перевезеннях.

Автомобільний, залізничний, морський, річковий, авіаційний, трубопровідний та інші види транспорту постійно впливають на стан навколишнього середовища, забруднюючи повітря, воду, ґрунти, ліси. На

Обсяги перевезених вантажів за 2025 рік*

Таблиця 13.1.2

		Січень	Січень- лютий	Січень- березень	Січень- квітень	Січень- травень	Січень- червень	Січень- липень	Січень- серпень	Січень- вересень	Січень- жовтень	Січень- листопад	Січень- грудень
Транспорт	тис.т	142,2	289,3	464,3	629,3	771,9	923,2	1158,2	1311,1	1448,2	1598,6	1783,5	1973,9
	у % до відповідного періоду 2024 р.	81,7	77,1	78,7	71,5	70,1	71,1	77,8	77,2	76,1	75,4	76,1	77,3

* дані наведено без урахування тимчасово окупованих російською федерацією територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

Обсяги перевезених пасажирів за 2025 рік*

Таблиця 13.1.3

		Січень	Січень- лютий	Січень- березень	Січень- квітень	Січень- травень	Січень- червень	Січень- липень	Січень- серпень	Січень- вересень	Січень- жовтень	Січень- листопад	Січень- грудень
Транспорт	тис.	2988,7	5769,5	8738,2	11525,6	14197,9	16906,6	19770,3	22695,3	25714,0	28660,3	31023,4	33462,3
	у % до відповідного періоду 2024 р.	92,8	88,1	87,1	87,8	85,7	86,1	87,2	88,5	89,7	90,3	89,7	89,2
автомобіль ний	тис.	1722,9	3343,6	5068,6	6670,4	8266,0	9964,0	11691,0	13399,6	15169,8	17035,5	19005,6	21128,4
	у % до відповідного періоду 2024 р.	118,8	121,9	124,4	124,2	124,0	124,2	123,0	122,3	120,9	120,0	120,5	121,5

* дані наведено без урахування тимчасово окупованих російською федерацією територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

2. Вплив транспорту на навколишнє середовище

Автомобільний, залізничний, морський, річковий, авіаційний види транспорту постійно впливають на стан навколишнього середовища, забруднюючи повітря, воду, ґрунти, ліси. Морські та річкові порти, аеропорти займають великі площі земельних ділянок, часто в зоні міст чи передмістя.

Споживання продукції транспортної галузі є доволі широким. Майже всі галузі господарства за сучасних умов не можуть обійтися без транспорту. Тому великою проблемою цієї галузі є саме екологодеструктивний вплив - забруднення *водних, земельних ресурсів, атмосфери* внаслідок використання послуг транспортної галузі (споживачі: машинобудування, металургія, сільське господарство, харчова промисловість, тощо).

Основними видами впливу транспорту на довкілля є:

- викиди відпрацьованих газів;
- відходи від експлуатації транспорту (злив технологічних рідин, мікрочастинки шин, побутові відходи тощо);
- електромагнітне колювання;
- забруднення водних об'єктів внаслідок експлуатації морського та річкового транспорту;
- руйнація природних ландшафтів, зменшення лісонасаджень та сільськогосподарських угідь, деградація земель через будівництво об'єктів транспортної мережі;
- порушення водоносних горизонтів великими насипами при будівництві залізниць, доріг, злітно-посадкових смуг;
- скорочення ареалів тварин (птахів в зоні аеропортів, тварин внаслідок прокладання доріг), перенесення транспортними засобами чужорідних видів тваринного світу з одних ареалів поширення в інші.

3. Державна політика та заходи щодо зменшення впливу транспорту на навколишнє середовище

Для зменшення викидів шкідливих речовин від автотранспорту важливе значення мають:

- оптимізація перевезень, удосконалення системи транспортних потоків за допомогою планувально-архітектурних та інших рішень;
- поліпшення експлуатації транспортних

засобів і встановлення контролю за вмістом шкідливих речовин у вихлопних газах;

економія паливно-мастильних матеріалів;

організація виробництва та використання для перевезення вантажів і пасажирів у містах екологічно чистого виду транспорту – електромобілів;

розробка, дослідно-промислове опрацювання та впровадження методу спалювання водню в автомобільних двигунах;

підвищення відповідальності інженерно-технічних працівників автопідприємств за додержання норм і нормативів у галузі охорони навколишнього середовища і раціонального використання природних ресурсів.

Рішенням Запорізької міської ради від 30.04.2026 № 29 затверджено «Програма охорони довкілля щодо поетапного зниження викидів забруднюючих речовин суб'єктами господарювання м. Запоріжжя».

Низка заходів зазначеної програми спрямовані на заходи щодо зменшення обсягів та негативного впливу викидів від пересувних джерел, а саме:

включення до конкурсної документації при проведенні закупівель на пасажирські перевезення міських маршрутів обов'язкового підтвердження відповідності автотранспорту вимогам сучасних екологічних стандартів;

контроль за використанням палива, яке відповідає вимогам сучасних екологічних норм (на АЗС, АГЗП);

запровадження часового обмеження руху автомобілів, зокрема, призначених для перевезення вантажів та безупинного руху за принципом «зеленої хвилі» тощо (зокрема під час виникнення НМУ);

організація об'їзних доріг для транзитного транспорту;

пріоритетність розвитку електротранспорту на підставі проведення додаткових наукових досліджень щодо впливу викидів автотранспорту на забруднення атмосферного повітря та здоров'я населення;

поступова заміна на міських маршрутах автобусів малого класу, на автобуси середньої та великої пасажиромісткості;

розробка Програми розвитку велосипедного транспорту та мікромобільності.

14. СТАЛЕ ВИРОБНИЦТВО ТА СПОЖИВАННЯ

Принципи сталого розвитку закладають основу для задоволення економічних, екологічних та соціальних інтересів суспільства. Порушення рівноваги між цими складовими впливає на якість життя.

У вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відбувся Саміт ООН зі сталого розвитку. Підсумковим документом

Саміту «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» визначено 17 Цілей Сталого Розвитку та 169 завдань. Цілі сталого розвитку (ЦСР) є універсальним закликком до дій, щоб покінчити з бідністю, захистити планету та поліпшити життя та перспективи кожного, в усьому світі.

В 2019 року у сфері державної діяльності щодо сталого споживання та виробництва був виданий Указ про сталий розвиток, підписаний ним 30.09.2019 № 722/2019. Указ про сталий розвиток визначав мету: забезпечення національних інтересів України щодо сталого розвитку економіки, громадянського суспільства і держави для досягнення зростання рівня та якості життя населення, додержання конституційних прав і свобод людини і громадянина та постановляв забезпечувати дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року. Цей Указ про сталий розвиток підтримуючи проголошені резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25.09.2015 № 70/1 глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року та результати їх адаптації з урахуванням специфіки розвитку України містив, зокрема, напрям 12 – забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва.

Також Указом про сталий розвиток передбачалося упровадження дієвої системи моніторингу реалізації Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року та оприлюднення результатів щороку до 1 березня року, який настає за звітним.

1. Тенденції та характеристика споживання

Стале споживання — це модель поведінки покупців, яка полягає у задоволенні власних потреб без шкоди для довкілля та ресурсів майбутніх поколінь. Вона відповідає Цілі сталого розвитку № 12 ООН.

Основними характеристиками сталого споживання стали:

екологічність: вибір товарів із мінімальним вуглецевим слідом, біорозкладним пакуванням та перероблених матеріалів;

економія ресурсів: скорочення споживання води, електроенергії, тепла та

відмова від надлишкових покупок (боріться із надмірним споживанням — консюмеризмом);

етичність вибору: підтримка брендів, які дотримуються прав працівників, не використовують дитячу працю та не тестують продукцію на тваринах;

циклічність (шеринг-економіка): перевага оренді речей, купівлі вживаних товарів (second-hand, ресейл) та якісному ремонту замість викидання.

Сучасними тенденціями сталого споживання є:

зелений перехід: крупні товаровиробники масово відмовляються від вуглецевих технологій;

екологічний маркінг: зростання попиту на товари з «прозорою» історією виробництва;

відповідальність бізнесу: впровадження екологічних, соціальних та управлінських стандартів у роботу підприємств.

Таким чином, при сталому споживанні використовуються товари та послуги, що задовольняють основні потреби і підвищують якість життя, з мінімальним використанням невідновлюваних природних ресурсів і з найменшою шкодою для навколишнього середовища. Отже, має стимулюватися попит на продукцію, для виробництва якої використовуються енергоефективні технології, нетоксичні матеріали, тощо.

Тому, основним завданням є усунення залежності між економічним розвитком і деградацією навколишнього середовища, пов'язаною зі споживанням, використанням ресурсів і утворенням відходів.

Структурна перебудова економіки має проводитися в умовах зміни законодавства в галузі екологізації економіки, тобто, посилення державних стандартів технологічних процесів, у взаємодії не тільки з навколишнім середовищем, але і з визначенням цілей виробництва, які забезпечують відновлення якості середовища проживання, отримання продукції, яка б не завдавала збитку природним об'єктам протягом всього життєвого циклу. Застарілі технології, які є основним джерелом забруднення навколишнього середовища, зазвичай найбільш енергоємні, вимагають використання дефіцитних невідновлюваних ресурсів, характеризуються небезпечними відходами, тому їх застосування повинно стримуватися майбутніми витратами на охорону довкілля. В умовах ринкової економіки нові технології забезпечують значно менший тиск на навколишнє середовище, кращі та конкурентоспроможні. Одним із головних пріоритетів досягнення сталого розвитку в Запорізькій області є необхідність створення соціально-економічної системи, здатної до постійного удосконалення та спрямованої на екологізацію виробництва.

2. Запровадження елементів сталого споживання та виробництва

Запорізька область одна з найбільш економічно розвинених областей України. Вона характеризується вигідним географічним положенням, багатими природними ресурсами, потужним промисловим та науковим потенціалом,

розвинутим сільськогосподарським виробництвом, високим рівнем розвитку транспорту і зв'язку. Область має потужний промисловий потенціал.

На підприємствах регіону модернізується обладнання, впроваджуються енергозберігаючі технології, значна увага приділяється дотриманню екологічних стандартів. З метою покращення стану довкілля Запорізькою міською радою спільно з основними промисловими підприємствами міста було укладено

Угоду про спільні дії у даній сфері. Угодою передбачено ряд заходів з екологізації виробництва крупних промислових підприємств.

З метою раціонального використання водних ресурсів підприємства ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат», ПрАТ «Укрграфіт», АТ «Запорізький завод феросплавів» використовують для технологічних потреб злизові води, які очищено на очисних спорудах.

ПрАТ «Запоріжжкокс» працює по безстічній системі водопостачання. Всі виробничі, господарсько-побутові та злизові води з території підприємства і частини вулиці Діагональне шосе збираються, проходять очистку на очисних спорудах біохімічного очищення та використовуються на гасіння коксу та підживлення системи оборотного водопостачання. За рахунок повернення у виробництво очищених стічних вод підприємством вирішена проблема техногенного навантаження на водні ресурси.

Незважаючи на складні умови воєнного стану, зупинку виробництва багатьох марганцевих та кремнієвих сплавів, та інші негативні фактори, АТ «Запорізький завод феросплавів» продовжив виконання запланованих природо-захисних заходів. З метою зменшення обсягів розміщення відходів, на ділянці АТ «Запорізький завод феросплавів» промислового полігону «Балка Середня» функціонує цех з переробки матеріалу оксидного алюмосилікатного МОАС (шлаку) феросплавного виробництва. Отримана продукція (щебінь, пісок, та ін.) у подальшому реалізується стороннім організаціям металургійної та будівельної промисловості, використовується на власні потреби. Протягом 2025 року було реалізовано 7 629 т щебеню.

Також, в м.Запоріжжі функціонує компанія ТОВ «БІОГАЗ-УКРАЇНА», яка є учасником українського ринку відновлюваної енергетики з 2018 року в ролі незалежного виробника електроенергії з відновлюваних джерел енергії. В основі стратегії компанії – побудова ефективних бізнес процесів, що створюють умови для залучення інвестицій і економічної доцільності реалізації енергетичних проектів на полігонах ТПВ України; впровадження найбільш апробованих світових технологій видобутку і використання сміттевого газу.

Під управлінням компанії 1 біоенергетична електростанція на біогазі - діючий біогазовий енергетичний комплекс в м. Запоріжжя по виробництву електроенергії при спалюванні звалищного біогазу з загальною встановленою

потужністю енергогенеруючого обладнання 1,067 МВт. В 2025 році підприємством ТОВ «Біогаз-Україна» із відновлювальних джерел енергії вироблено електроенергії та передано в загальну електромережу 5,406 млн кВт год.

У бюджетній сфері області з метою зменшення витрат енергоресурсів та підвищення енергоефективності і енергозбереження протягом 2024 року у бюджетних закладах сфери охорони здоров'я, культури та освіти, які підпорядковані Запорізькій обласній раді були проведені наступні заходи:

проведено заміну люмінесцентних ламп на енергозберігаючі лампи;

зменшено обсяг енергоспоживання ресурсів (електро-, тепло-, водо-, газоспоживання) за рахунок економії та ведення ретельного обліку з постійним контролем;

зменшено витрати енергоресурсів (електро-, тепло-, водо-, газоспоживання) за рахунок встановлення установок зберігання енергії та приладів обліку із сучасною системою керування.

15. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Державне управління у сфері охорони довкілля — це діяльність державних органів з організації, планування, регулювання та контролю за використанням природних ресурсів і захистом навколишнього середовища задля забезпечення екологічної безпеки. Основними завданнями та цілями є збереження природних ресурсів, запобігання шкідливому впливу господарської діяльності на екосистеми, забезпечення екологічних прав громадян, гармонізація екологічних і економічних інтересів суспільства.

1. Національна та регіональна екологічна політика

природних ресурсів.

В умовах впровадження в Україні сталого розвитку ключове місце в сфері охорони довкілля посідає державна політика. Україна здійснює на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження безпечного навколишнього середовища, захисту життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням довкілля, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання та відтворення

З 2013 року державне управління у сфері охорони довкілля на території Запорізької області реалізовує структурний підрозділ Запорізької обласної державної адміністрації Департамент захисту довкілля (далі – Департамент).

Основними завданнями Департаменту є забезпечення на території області реалізації державної політики у сфері заповідної справи, формування, збереження та використання екологічної мережі, здійснення управління та регулювання у сфері охорони й використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду України на відповідній території, участь у проведенні моніторингу стану навколишнього природного середовища, участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері управління відходами, реалізація повноважень у сфері оцінки впливу на довкілля відповідно до законодавства про оцінку впливу на довкілля, викиди шкідливих речовин у навколишнє природне середовище, спеціальне використання природних ресурсів відповідно до законодавства, реалізація повноважень у сфері стратегічної екологічної оцінки відповідно до законодавства про стратегічну екологічну оцінку, здійснення у межах повноважень, передбачених законом.

На стратегічному рівні пріоритети екологічної політики визначені у Законі України від 28.02.2019 № 2697-VIII «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», відповідно до якої, національна екологічна політика спрямована на досягнення наступних стратегічних цілей:

- формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва;

- забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України;

- забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України;

- зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення;

- удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління.

Положення Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року лягли в основу Стратегії регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року (далі Стратегія - 2027), затвердженої рішенням Запорізької обласної ради від 12.12.2019 № 134. Операційними цілями Стратегічної цілі 4 «Екологічна безпека та збереження природних ресурсів» є:

- охорона та раціональне використання водних ресурсів та зниження негативного впливу на атмосферу;

- розв'язання проблеми негативного впливу відходів на довкілля та здоров'я населення;

- збереження біологічного та відновлення ландшафтного розмаїття області; екологічний моніторинг та інформування.

В рамках реалізації екологічної політики в області у 2025 році здійснювалися заходи, спрямовані на стабілізацію та поліпшення стану

навколишнього природного середовища, у тому числі шляхом збереження природних екосистем та впровадження екологічно збалансованої системи природокористування, за наступними напрямками:

продовження співпраці з суб'єктами господарювання, об'єкти яких належать до першої групи підприємств-забруднювачів повітря, з метою покращення атмосферного повітря у м. Запоріжжя, зокрема у рамках Меморандуму між ПАТ «Запоріжсталь» та Запорізькою обласною державною адміністрацією (укладений 21.10.2020);

коригування проєкту Регіонального плану управління відходами Запорізької області до 2035 року (у рамках виконання Національного плану управління відходами до 2030 року) та погодження на рівні центральних органів виконавчої влади;

проведення заходів із збереження біологічного та відновлення ландшафтного різноманіття області, зокрема проведення робіт з доповнення лісових культур шляхом лісорозведення та висадки, догляд за лісовими насадженнями, розробки проєктів землеустрою з організації та встановлення в натурі меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення, оформлення охоронних зобов'язань на заповідні території, видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

здійснення заходів щодо раціонального використання природних ресурсів в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

формування екологічної культури мешканців області, забезпечення участі громадськості у розв'язанні екологічних проблем, зокрема шляхом інформування населення, вирішення проблемних питань на засіданнях науково-експертної екологічної ради при Запорізькій обласній державній адміністрації із залученням громадських організацій;

здійснення моніторингу стану довкілля (атмосферного повітря, ґрунтів, водних ресурсів, управління відходами) з метою прийняття управлінських рішень.

У 2025 році Запорізька регіональна екологічна політика направлена на:

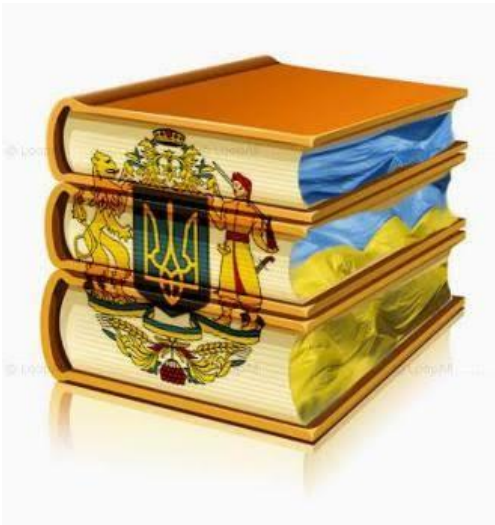
фіксування шкоди та збитків, завданих довкіллю, внаслідок збройної агресії РФ (лише за 2025 рік Державна екологічна інспекція зафіксувала понад 8 млрд грн збитків навколишньому природному середовищу Запорізької області внаслідок російської агресії);

розробку регіональної кліматичної стратегії спільно з науковцями та громадськими організаціями;

надання методологічної допомоги в організації роботи органів місцевого самоврядування в природоохоронній галузі (участь у розробці Програми охорони довкілля щодо поетапного зниження викидів забруднюючих речовин підприємствами міста Запоріжжя).

2. Удосконалення нормативно-правового регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища

Основними напрямками удосконалення нормативно-правового регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища мають стати: систематизація екологічного законодавства; удосконалення правових основ управління й контролю у сфері використання природних ресурсів, охорони довкілля, поліпшення еколого-правової освіти.

У 2025 році набрав чинності Закон України «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення», який встановлює правові та організаційні засади щодо запобігання, зменшення та контролю

забруднення, що виникає в результаті провадження видів діяльності, визначених цим Законом, для забезпечення високого рівня захисту довкілля та конституційних прав на безпечне для життя і здоров'я довкілля шляхом застосування інтегрованого підходу до регулювання забруднення та впровадження найкращих доступних технологій та методів управління.

Також, 29 січня 2025 року Президент підписав Закон, який відновлює обов'язкове щорічне звітування про викиди парникових газів відповідно до МЗВ-законодавства.

Крім того, у 2025 році, з метою удосконалення законодавства внесено зміни до постанов Кабінету Міністрів України у сфері запобігання, зменшення та контролю промислового забруднення.

Так, постановою Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2025 року № 1626 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України у сфері запобігання, зменшення та контролю промислового забруднення», внесено зміни та приведено у відповідність до Закону України «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення» 12 нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, а саме:

постанову КМУ від 11 вересня 1996 року № 1100, якою затверджено Перелік забруднюючих речовин, скидання яких у водні об'єкти нормується;

постанову КМУ від 13 грудня 2001 року № 1655, якою затверджено Порядок ведення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря;

постанову КМУ від 13 березня 2002 року № 302, якою затверджено Порядок проведення робіт, пов'язаних з видачею дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, обліку суб'єктів господарювання, які отримали такі дозволи;

постанову КМУ від 13 березня 2002 року № 321 «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1992 року № 459»;

постанову КМУ від 25 серпня 2010 року № 725, якою затверджено Перелік певних дій щодо провадження господарської діяльності або видів господарської діяльності, які не можуть провадитися на підставі декларації про провадження господарської діяльності;

постанову КМУ від 13 грудня 2017 року № 1010, якою затверджено Критерії визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля, затверджені;

постанову КМУ від 13 березня 2022 року № 303 «Про припинення заходів державного нагляду (контролю) в умовах воєнного стану»;

постанову КМУ від 28 березня 2023 року № 272 «Про затвердження Порядку запровадження обов'язкових автоматизованих систем контролю викидів забруднюючих речовин»;

постанову КМУ від 7 листопада 2023 року № 1166, якою затверджено Порядок проведення моніторингу об'єкта оброблення відходів;

постанову КМУ від 19 грудня 2023 року № 1328 «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, припинення дії дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів»;

постанову КМУ від 1 березня 2024 року № 229, якою затверджено Технічні вимоги до експлуатації установок із спалювання відходів та установок із сумісного спалювання відходів;

постанову КМУ від 21 березня 2025 року № 327, якою затверджено порядок встановлення обмеження прав водокористувачів, які здійснюють спеціальне водокористування.

Разом з цим, Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру інтегрованих довікілєвих дозволів» від 10.09.2025 № 1128, затверджено порядок ведення Єдиного державного реєстру інтегрованих довікілєвих дозволів.

Зазначений документ визначає правила формування, наповнення та забезпечення доступу до зазначеного реєстру. Таким чином створюється єдиний механізм обліку інтегрованих дозволів у сфері охорони довкілля.

Євроінтеграційний курс України зумовлює необхідність переходу на європейські стандарти в усіх сферах суспільного життя, у тому числі у сфері управління водними ресурсами.

Приведення законодавства України у сфері водних ресурсів у відповідність до Водної рамкової директиви ЄС (Директива 2000/60/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23.10. 2000 року про встановлення рамок заходів Співтовариства в галузі водної політики) є стратегічним кроком адаптації національного законодавства у сфері управління водними ресурсами до нормативно-правової бази Європейського Союзу.

Протягом 2025 року в Україні ухвалено низку нормативно-правових актів для наближення водного законодавства до стандартів Водної рамкової директиви ЄС.

Постановою Кабінету Міністрів України від 10.12.2025 № 1626 внесено зміни до механізму нормування складу зворотних вод та процедури видачі дозволів на спеціальне водокористування.

Постановою Кабінету Міністрів України від 21.01.2025 № 61 затверджено Порядок здійснення державного моніторингу у сферах питної води, питного водопостачання та водовідведення, який визначає процедуру здійснення державного моніторингу у сферах питної води та питного водопостачання, водовідведення, організацію взаємодії органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств питного водопостачання, підприємств централізованого та нецентралізованого водовідведення, а також забезпечення органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування інформацією для прийняття управлінських рішень.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.12.2025 № 1412-р затверджено Операційний план реалізації у 2025–2027 роках Водної стратегії України на період до 2050 року, основними цілями якого є:

- забезпечення рівного доступу до якісної і безпечної для здоров'я людини питної води і належних санітарно-профілактичних заходів;

- поліпшення якісного стану водних об'єктів шляхом досягнення та підтримання «доброго» екологічного та хімічного стану масивів поверхневих вод, екологічного потенціалу штучних або істотно змінених масивів поверхневих вод, кількісного та хімічного стану масивів підземних вод;

- забезпечення необхідної кількості водних ресурсів для відновлення та оздоровлення водних екосистем і досягнення стійкого водозабору та водопостачання;

- скорочення зростаючих ризиків нестачі води та надлишку води;

- запровадження інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом та принципів Організації економічного співробітництва та розвитку щодо водного врядування в районах річкових басейнів, у прибережних і морських водах.

Реформа управління відходами в Україні базується на рамковому Законі України «Про управління відходами» № 2320-ІХ та затвердженому Кабінетом Міністрів Національному плані управління відходами до 2033 року. Ці документи повністю адаптують українське екологічне законодавство до циркулярної економіки та до директив Європейського Союзу, зокрема до Рамкової директиви про відходи та Директиви про захоронення відходів.

Відповідно до вимог ч. 2 ст. 51 Закону «Про управління відходами» та Порядку розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.06.2023 № 667, Запорізькою обласною державною адміністрацією розроблено та погоджено з Міністерством економіки, довкілля та сільського господарства України (лист від 02.12.2025 № 6301-06/83176-06) та Міністерством розвитку громад та територій України (лист від 19.11.2025 № 30189/25/10-25) проєкт Регіонального плану управління відходами Запорізької області до 2035 року.

З 01.04.2025 вступили в силу Державні санітарні норми та правила «Порядок управління медичними відходами, у тому числі вимоги щодо безпечності для здоров'я людини під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів», затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31.10.2024 № 1827. Ці Державні санітарні норми та правила встановлюють загальні вимоги до управління медичними відходами закладами охорони здоров'я, фізичними особами - підприємцями, які зареєстровані в установленому законом порядку та одержали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, державними спеціалізованими установами, що здійснюють судово-експертну діяльність, неурядовими організаціями, які здійснюють діяльність у сфері протидії поширенню хвороб, зумовлених ВІЛ, суб'єктами господарювання у сфері управління відходами, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами, суб'єктами господарювання, які отримали ліцензію на внутрішні перевезення небезпечних відходів вантажними автомобілями.

З метою визначення організаційно-технічних вимог для забезпечення безпечної експлуатації полігонів впродовж всього їх життєвого циклу з метою запобігання чи зменшення негативного впливу полігонів на навколишнє природне середовище, ризиків для здоров'я людей та поступового скорочення обсягів відходів, захоронених на полігонах, зокрема тих, які придатні для підготовки до повторного використання, рециклінгу та інших операцій з відновлення відходів Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України наказом від 10.02.2025 № 263 затвердило Правила технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації. Ці правила є обов'язковими для виконання всіма суб'єктами господарювання незалежно від форм власності та організаційно-правових форм, що здійснюють діяльність, пов'язану з експлуатацією полігонів, припинення їх експлуатації, рекультивацією та доглядом за полігонами після припинення їх експлуатації (наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування, але не раніше дня припинення або скасування дії правового режиму воєнного стану в Україні).

Також наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 26.06.2025 № 1317 затверджено Правила технічної експлуатації об'єктів оброблення відходів.

На сьогодні в Україні триває реформа у сфері моніторингу довкілля за європейськими стандартами та критеріями.

Так, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України наказом від 24 березня 2025 року № 590 затвердило Порядок інформування населення про якість повітря за основними показниками з використанням індексу якості повітря в Україні. Цей Порядок визначає механізм оперативного інформування населення про якість атмосферного повітря та його передбачуваний вплив на здоров'я та життєдіяльність населення з використанням індексу якості повітря в Україні, який відображає інформацію

про комплексний вплив рівнів основних забруднюючих речовин на здоров'я населення в адаптованому для користувача форматі.

3. Державний нагляд (контроль) у сфері охорони навколишнього природного середовища

Державний нагляд (контроль) у сфері охорони навколишнього природного середовища — це діяльність уповноважених державних органів щодо виявлення та запобігання порушенням вимог екологічного законодавства суб'єктами господарювання та громадянами. Головним органом у цій системі є Державна екологічна інспекція України (Держекоінспекція), яка діє

через свої територіальні підрозділи.

Основним завданням екологічного контролю є забезпечення додержання вимог законодавства про довкілля всіма державними органами, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності та підпорядкування, а також громадянами.

У 2025 році Державною екологічною інспекцією Південного округу (Запорізька та Херсонська області) проведено 12 планових перевірок та 2 позапланові перевірки органів місцевого самоврядування по дотриманню вимог природоохоронного законодавства в частині здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади, та проведено одну позапланову перевірку суб'єкта господарювання на підставі доручення та погодження Держекоінспекції України.

Протягом 2025 року здійснено 630 ресурсних заходів по дотриманню вимог природоохоронного законодавства. За виявлені порушення вимог природоохоронного законодавства складено 520 протоколів про адміністративні правопорушення, у тому числі 23 протоколи передано для розгляду до судових органів. До адміністративної відповідальності притягнуто 495 осіб. Накладено адміністративних стягнень у вигляді штрафів на загальну суму 60,911 тис. грн, стягнуто – 55,880 тис. грн.

До правоохоронних органів передано 21 матеріал проведених заходів державного нагляду (контролю). Відкрито 14 кримінальних проваджень.

Для представництва інтересів держави в суді до Запорізької обласної прокуратури передано один матеріал на суму 6 447,386 тис. грн.

Загальна сума розрахованих збитків, заподіяних державі внаслідок порушення вимог природоохоронного законодавства, склала 38 400,214 тис. грн, у т.ч. нанесених невстановленими особами – 34 871,193 тис. грн.

З метою відшкодування завданих державі збитків, пред'явлено 48 претензій та 16 позовів на загальну суму 13 004,551 тис. грн. Сума стягнутих збитків склала 9 313,019 тис. грн.

Контроль за охороною і використанням вод та відтворенням водних ресурсів

У 2025 році проведено 27 ресурсних заходів щодо дотримання вимог водоохоронного законодавства.

Складено 4 протоколи про адміністративні правопорушення. До адміністративної відповідальності притягнуто 3 особи, накладено штрафів на загальну суму 0,408 тис. грн, стягнуто штрафи на загальну суму 0,816 тис. грн (з урахуванням раніше пред'явлених штрафів).

Сума розрахованого збитку, заподіяного державі внаслідок порушення вимог водоохоронного законодавства, склала 0,578 тис. грн.

З метою відшкодування завданих державі збитків, пред'явлено одну претензію на суму 0,578 тис. грн та один позов на суму 219,154 тис. грн. Загальна сума стягнутих збитків склала 50,462 тис. грн.

Контроль за охороною атмосферного повітря

У звітному періоді проведено 35 заходів по дотриманню вимог природоохоронного законодавства в частині охорони атмосферного повітря.

Складено 2 протоколи про адміністративні правопорушення. До адміністративної відповідальності притягнуто одну особу, накладено штраф на суму 0,255 тис. грн, стягнуто штрафи на загальну суму 0,527 тис. грн (з урахуванням раніше пред'явлених штрафів).

До правоохоронних органів передано один матеріал з ознаками кримінального правопорушення. Відкрито одне кримінальне провадження.

Стягнуто збитки на загальну суму 186,939 тис. грн по 2 випадкам (з урахування раніше пред'явлених збитків).

Контроль за охороною і використанням земель

Протягом звітного періоду проведено 224 ресурсні заходи по дотриманню вимог природоохоронного законодавства у частині охорони земель, у тому числі у сфері охорони земель водного фонду проведено 36 заходів.

Складено 5 протоколів про адміністративні правопорушення, у тому числі у сфері охорони земель водного фонду – один протокол. До адміністративної відповідальності притягнуто 4 особи, накладено штрафи на загальну суму

1,615 тис. грн, у тому числі у сфері охорони земель водного фонду притягнуто одну особу, накладено штраф на суму 0,255 тис. грн. Стягнуто штрафи на загальну суму 1,615 тис. грн, у тому числі у сфері охорони земель водного фонду стягнуто штраф на суму 0,255 тис. грн.

До правоохоронних органів передано 8 матеріалів з ознаками кримінальних правопорушень, у тому числі у сфері охорони земель водного

фонду – один матеріал. Відкрито 5 кримінальних проваджень, у тому числі у сфері охорони земель водного фонду – одне кримінальне провадження.

За забруднення та засмічення земель розраховано збитки на загальну суму 34 589,112 тис. грн (у т. ч. нанесених невідомими особами – 34 237,564 тис. грн), з них за забруднення та засмічення земель водного фонду – 14 047,843 тис. грн (у т. ч. нанесених невідомими особами – 14 047,843 тис. грн).

Пред'явлено один позов на суму 192,319 тис. грн та 2 претензії на загальну суму 351,548 тис. грн.

Загальна сума стягнутих збитків склала 553,763 тис. грн (з урахування раніше пред'явлених збитків).

Контроль за охороною і використанням надр

У звітному періоді перевірки з дотримання вимог природоохоронного законодавства в частині користування надрами не проводились.

Контроль за поводженням з відходами та небезпечними хімічними речовинами

У 2025 році здійснено 198 ресурсних заходів по дотриманню вимог природоохоронного законодавства у сфері поводження з відходами.

За порушення вимог природоохоронного законодавства складено 17 протоколів про адміністративні правопорушення, до адміністративної відповідальності притягнуто 12 осіб на загальну суму 4,675 тис. грн; сплачено штрафів на загальну суму 5,355 тис. грн (з урахуванням раніше пред'явлених штрафів).

Під час здійснення державного нагляду (контролю) на підконтрольній території України в межах Запорізької області державними інспекторами виявлено 204 несанкціонованих сміттєзвалищ на загальній площі 5,52355 га; органам місцевого самоврядування винесено 172 об'єднані вимоги щодо приведення захаращених територій у відповідність із законодавством; ліквідовано 149 сміттєзвалищ на загальній площі 1,95715 га.

Контроль за поводженням з пестицидами та агрохімікатами

У 2025 році здійснено 2 ресурсні заходи дотримання вимог природоохоронного законодавства в частині поводження з пестицидами та агрохімікатами.

Контроль за хімічною безпекою та управлінням хімічною продукцією

У звітному періоді перевірки з дотримання вимог природоохоронного законодавства в частині хімічної безпеки та управління хімічною продукцією не проводились.

*Контроль за охороною, захистом, використанням рослинного світу,
у тому числі ліси*

У звітному періоді державними інспекторами з охорони навколишнього природного середовища Південного округу проведено 64 ресурсні заходи по дотриманню вимог природоохоронного законодавства в частині охорони рослинного світу, у тому числі - 28 ресурсних заходів у сфері охорони лісів.

За результатами проведених заходів державного нагляду (контролю) складено 54 протоколи про адміністративні правопорушення у сфері охорони рослинного світу, з яких у сфері охорони лісів – 34 протоколи. Передано для розгляду у судові органи один протокол про адміністративне правопорушення у сфері охорони зелених насаджень. До адміністративної відповідальності притягнуто 40 осіб на загальну суму штрафів 17,850 тис. грн, з яких у сфері охорони лісів притягнуто 20 осіб на загальну суму 10,030 тис. грн. Всього стягнуто штрафів на загальну суму 14,110 тис. грн, у тому числі за порушення у сфері охорони лісів стягнуто штрафів на загальну суму 7,140 тис. грн.

До правоохоронних органів направлено 10 матеріалів з ознаками кримінальних правопорушень у сфері охорони лісів. Відкрито 6 кримінальних проваджень.

Сума розрахованих збитків, завданих державі внаслідок порушення природоохоронного законодавства, склала 2 985,193 тис. грн (у т.ч. невстановленими особами – 633,629 тис. грн), у т.ч. у сфері охорони лісів – 2 922,131 тис. грн (у т.ч. невстановленими особами – 631,715 тис. грн).

З метою відшкодування збитків у звітному періоді пред'явлено 35 претензії на загальну суму 1 843,460 тис. грн та 13 позовів на загальну суму 458,413 тис. грн, з них у сфері охорони лісів – 16 претензій на загальну суму 1 778,970 тис. грн та 10 позовів на загальну суму 447,163 тис. грн.

Всього стягнуто 40 збитків на загальну суму 8 430,295 тис. грн, з них у сфері охорони лісів – 25 збитків на загальну суму 8 400,134 тис. грн (з урахування раніше пред'явлених збитків).

Контроль за охороною, використанням та відтворенням тваринного світу

У звітному періоді перевірки з дотримання вимог природоохоронного законодавства в частині охорони, використання та відтворення тваринного світу не проводились.

Контроль за охороною, використанням та відтворенням рибних ресурсів

У 2025 році проведено 54 заходи по дотриманню вимог природоохоронного законодавства в частині охорони рибних ресурсів.

За виявлені порушення вимог природоохоронного законодавства складено 426 протоколів про адміністративні правопорушення, у т.ч. передано для розгляду у судові органи – 16 протоколів. Притягнуто до адміністративної відповідальності 432 особи, накладено стягнень у вигляді штрафів на загальну суму 35,088 тис. грн. Стягнуто штрафи на загальну суму 32,437 тис. грн.

Відкрито одне кримінальне провадження за матеріалом минулого року.

За порушення правил рибальства державі завдано збитків на загальну суму 339,762 тис. грн.

Для відшкодування завданих державі збитків пред'явлено 2 претензії на загальну суму 110,942 тис. грн та один позов на суму 44,268 тис. грн.

Сума стягнутих збитків склала 91,456 тис. грн.

*Контроль за охороною, використанням та збереженням об'єктів
природно-заповідного фонду*

У звітному періоді здійснено 26 заходів по дотриманню вимог природоохоронного законодавства в частині охорони, використання та збереження об'єктів природно-заповідного фонду.

Складено 12 протоколів про адміністративні правопорушення, у т.ч. передано для розгляду у судові органи – 6 протоколів. До адміністративної відповідальності притягнуто 3 особи. Накладено штрафів на загальну суму 1,020 тис. грн, стягнуто штрафи на загальну суму 1,020 тис. грн.

До правоохоронних органів направлено 2 матеріали з ознаками кримінальних правопорушень. Відкрито одне кримінальне провадження.

Передано один матеріал на суму 6 447,386 тис. грн до Запорізької обласної прокуратури для представництва інтересів держави в суді.

Сума розрахованих збитків, завданих державі внаслідок порушення природоохоронного законодавства, склала 485,569 тис. грн. З метою відшкодування збитків у звітному періоді пред'явлено 8 претензій на загальну суму 9 783,869 тис. грн. Стягнуто один збиток на суму 0,104 тис. грн.

4. Виконання державних цільових екологічних програм

У 2025 році у рамках регіональної програми будівництва, реконструкції, модернізації об'єктів інфраструктури, соціально-культурного та екологічного призначення по Запорізькій області на період до 2026 року (затверджена рішенням обласної ради від 18.03.2021 № 141, зі змінами та доповненнями) на реалізацію заходу «Озеленення міст і сіл області», а саме «Озеленення Національного заповідника «Хортиця», за рахунок коштів екологічного фонду спрямовано 1 882,140 тис. грн.

5. Державна політика у сфері моніторингу навколишнього природного середовища

Функціонування ефективної системи моніторингу довкілля є невід'ємною складовою державної екологічної політики (в частині охорони навколишнього природного середовища), спрямованої на забезпечення конституційного права громадян на безпечне середовище існування.

Основною метою проведення моніторингу довкілля є збирання, збереження та обробка достовірної та оперативної інформації, необхідної для

розробки заходів із попередження та зменшення негативних наслідків змін стану довкілля.

Взаємовідносини суб'єктів системи моніторингу ґрунтуються на взаємній підтримці рішень у галузі охорони довкілля, координації дій під час планування, організації та проведення спільних заходів з моніторингу довкілля, ефективному використанні наявних організаційних структур, засобів спостережень та колективному використанні інформаційних ресурсів

та комунікаційних засобів, безкоштовному обміну інформацією.

У м. Запоріжжі (агломерація м. Запоріжжя) діє Програма державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря агломерації Запоріжжя на 2022-2026 роки, затверджена рішенням Запорізької міської ради від 12.07.2023 № 29.

Розроблення Програми державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря Запорізької зони продовжується, у зв'язку зі змінами, пов'язаними із військовою агресією російської федерації та тимчасовою окупацією значної території Запорізької області.

Так, у 2025 році Запорізькою обласною державною адміністрацією розроблено проект Програми державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря зони «Запорізька» на 2026 – 2030 роки. Проектом Програми передбачено захід зі встановлення та обслуговування автоматизованих пунктів спостережень за якістю атмосферного повітря на території Запорізької області, зокрема у Запорізькому районі, що дозволить отримувати в режимі онлайн дані про стан повітря та враховувати їх при прийнятті управлінських рішень.

Мережа спостережень за станом довкілля

Таблиця 15.5.1.

№ з/п	Суб'єкти моніторингу	Кількість точок спостережень, од.								
		атмосферне повітря	стаціонарні джерела викидів в атмосферне повітря	поверхневі води	джерела скидів зворотних вод у поверхневі води	морські води	джерела скидів зворотних вод у морські води	підземні води	джерела скидів зворотних вод у глибокі підземні водоносні	грунти
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Запорізький обласний центр з гідрометеорології	5	-	1	-	-	-	-	-	-
2	Басейнове управління водних ресурсів річок Приазов'я	-	-	2	-	-	-	-	-	-

3	КП «Облводоканал» Запорізької обласної ради	8	8	2	2	-	-	-	-	-
4	КП «Водоканал» Запорізької міської ради	12	8	11*	5	-	-	10	-	16
5	ДУ «Запорізький ОЦКПХ МОЗ»	166	-	13	-	-	-	-	-	48
6	Запорізький регіональний центр ДУ «Інститут охорони ґрунтів України»	-	-	-	-	-	-	-	-	5

* відповідно до розпорядження голови обласної державної адміністрації від 26.03.2022 №134 «Про заборону навігації для маломірних суден та вилову водних біоресурсів на водних об'єктах у межах Запорізької області на час воєнного стану», моніторинг на 9 із 11 контрольних створів від випусків зворотних вод не здійснюється.

6. Оцінка впливу на довкілля

Оцінка впливу на довкілля є процедурою, яка має на меті виявити та оцінити можливий вплив на довкілля від здійснення екологічно небезпечної господарської діяльності.

У процесі прийняття рішень про провадження планованої діяльності, що включає будівництво, реконструкцію, технічне переоснащення, розширення, перепрофілювання, ліквідацію (демонтаж)

об'єктів, інше втручання в природне середовище, яка може мати значний вплив на довкілля, здійснення оцінки впливу на довкілля є обов'язковим.

Правові та організаційні засади оцінки впливу на довкілля, спрямованої на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів встановлює Закон України «Про оцінку впливу на довкілля».

Оцінка впливу на довкілля - це процедура, яка передбачає ряд етапів:

підготовку суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля;

проведення громадського обговорення;

аналіз уповноваженим органом інформації, наданої у звіті з оцінки впливу на довкілля, будь-якої додаткової інформації, яку надає суб'єкт господарювання, а також інформації, отриманої від громадськості під час громадського обговорення, під час здійснення процедури оцінки транскордонного впливу, іншої інформації;

надання уповноваженим органом мотивованого висновку з оцінки впливу на довкілля, що враховує результати аналізу наданої інформації;

врахування висновку з оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності.

На території області висновки з оцінки впливу на довкілля, відповідно до повноважень, видає Департамент захисту довкілля Запорізької обласної державної адміністрації, який, виходячи з оцінки впливу на довкілля планованої діяльності, визначає допустимість чи обґрунтовує недопустимість провадження планованої діяльності та визначає екологічні умови її провадження.

Протягом 2025 року Департаментом захисту довкілля Запорізької обласної державної адміністрації видано 2 висновки з оцінки впливу на довкілля по наступним об'єктам:

1. Товариство з обмеженою відповідальністю «МЕТПРОМСЕРВІС» «Оброблення відходів, що не є небезпечними в індукційних тигельних печах»;
2. Товариство з обмеженою відповідальністю «СЯЙВОМЕТ» «Оброблення відходів, що не є небезпечними, потужністю менше 100 тонн на добу».

Проведено 2 громадських обговорень планованої діяльності суб'єктів господарювання на території Запорізької області, що можуть зазнати впливу від реалізації планованої діяльності, що передбачені процедурою оцінки впливу на довкілля. Громадські обговорення планованої діяльності проводились у режимі відеоконференції.

Слід зазначити, що відповідно до пункту 3 Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 року № 989, із змінами (внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 08.09.2023 № 967) у період воєнного стану в Україні громадські слухання проводяться у режимі відеоконференції.

Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення та цифровізації процедури оцінки впливу на довкілля» від 13.07.2023 року №3227-IX внесено зміни до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», які серед іншого передбачають скорочення термінів щодо здійснення уповноваженим органом окремих дій у рамках процедури оцінки впливу на довкілля.

Так, зокрема, Закон № 3227-IX передбачає:

скорочення строку громадського обговорення повідомлення про плановану діяльність з 20 до 12 робочих днів, зафіксовано тривалість громадського обговорення, яка становить 25 робочих днів;

повідомлення про плановану діяльність та оголошення про початок громадського обговорення Звіту з оцінки впливу на довкілля буде заповнюватись у цифровому форматі безпосередньо у Єдиному реєстрі з оцінки впливу на довкілля. Уповноважений орган позбавлений можливості відхиляти ці документи у зв'язку із невідповідністю їх затвердженій формі;

скасування вимоги публікації повідомлення та оголошення у засобах масової інформації. Натомість інформування громадськості забезпечується територіальними громадами;

громадськість зможе зареєструватися на вебсайті Реєстру для адресного інформування про оприлюднення в ньому інформації та документації;

визначення вичерпного переліку підстав для відмови у видачі висновку з оцінки впливу на довкілля та скорочення процедури здійснення оцінки впливу на довкілля у разі усунення недоліків, що стали причиною для відмови;

визначення підстав, за яких планована діяльність може бути визнана недопустимою.

СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку країн, регіонів і населених пунктів.

Стратегічна екологічна оцінка документів державного планування дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі планування.

Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) – це інструмент реалізації екологічної політики, який базується на простому принципі: легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії впровадження стратегічної ініціативи.

Метою СЕО є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

Сталий розвиток регіону можливий лише за умови поєднання заходів спрямованих на економічне зростання регіону із зусиллями, які направлені на збереження довкілля.

В Запорізькій області зосереджена значна кількість підприємств машинобудівної, хімічної, а також важкої промисловості. Отже, екологічний аспект є вкрай важливим для нашого регіону. Це першочергове наскрізне питання, всі інші управлінські рішення повинні з ним узгоджуватись.

Стратегічна екологічна оцінка здійснюється на основі принципів законності та об'єктивності, гласності, участі громадськості, наукової обґрунтованості, збалансованості інтересів, комплексності, запобігання екологічній шкоді, довгострокового прогнозування, достовірності та повноти інформації у проекті документа, міжнародного екологічного співробітництва.

Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» документи державного планування – стратегії, плани, схеми, містобудівна документація, загальнодержавні програми, державні цільові програми та інші

програми і програмні документи, включаючи зміни до них, які розробляються та/або підлягають затвердженню органом державної влади, органом місцевого самоврядування повинні проходити процедуру СЕО.

Обласні державні адміністрації (відповідні підрозділи з питань охорони навколишнього природного середовища та з питань охорони здоров'я) у межах своєї компетенції:

надають зауваження і пропозиції до заяви про визначення обсягу СЕО проекту документа державного планування місцевого та регіонального рівнів;

надають зауваження і пропозиції до проекту документа державного планування місцевого та регіонального рівнів та звіту про СЕО.

Протягом 2025 року Департаментом захисту довкілля Запорізької обласної державної адміністрації розглянуто та надано зауваження і пропозиції до 8 заяв про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки до проєктів документів державного планування місцевого та регіонального рівнів.

Також надано зауваження та пропозиції до 8 проєктів документів державного планування та звітів про стратегічну екологічну оцінку до них.

7. Економічні засади природокористування

Економічні засади природокористування — це система економічних відносин, методів та важелів, спрямованих на раціональне використання, відтворення природних ресурсів та охорону довкілля через матеріальну зацікавленість і відповідальність суб'єктів господарювання. Головна мета цих засад полягає у подоланні техногенного підходу до економіки та переході до моделі сталого (еколого-безпечного) розвитку, де екологічні збитки інтегруються у вартість виробництва

Економічні механізми природоохоронної діяльності

Економічні механізми природоохоронної діяльності — це сукупність фінансово-економічних важелів, стимулів та інструментів, які держава використовує для спонукання підприємств і громадян до раціонального природокористування та зменшення негативного впливу на довкілля. Головна мета цих механізмів полягає в тому, щоб зробити екологічно відповідальну поведінку суб'єктів господарювання економічно вигідною, а забруднення — фінансово караним. Усі економічні інструменти екологічного регулювання поділяють на три основні групи: стримувальні (регресивні), стимулювальні (прогресивні) та ринкові.

Стримувальні та компенсувальні механізми базуються на міжнародному принципі «забруднювач платить» та покликані компенсувати шкоду, завдану екосистемам. До них відносяться:

екологічний податок - фіскальний збір за викиди забруднюючих речовин в атмосферу, скиди у водні об'єкти та розміщення відходів;

плата за використання ресурсів - обов'язкові платежі за спеціальне використання води, лісових ресурсів, надр та земель;

штрафи та позови - прямі фінансові санкції за порушення екологічного законодавства, перевищення встановлених лімітів або аварійне забруднення.

Стимулювальні механізми (пільги та субсидії) спрямовані на заохочення бізнесу інвестувати у «зелені» технології, модернізацію очисних споруд та енергоефективність:

податкові пільги - зниження ставок податку на прибуток або ПДВ для підприємств, які впроваджують безвідходні технології чи переробляють вторинну сировину;

прискорена амортизація – дозвіл швидше списувати вартість природоохоронного обладнання (очисних фільтрів, оборотних систем водопостачання), що зменшує базу оподаткування підприємства;

пільгове кредитування - надання державних або міжнародних кредитів із низькими відсотковими ставками під екологічні проекти

екологічне субсидування - пряме або опосередковане фінансування державою екологічних програм (наприклад, будівництво муніципальних сміттєпереробних заводів).

Ринкові та новітні інструменти – це сучасні гнучкі механізми, які використовують ринковий попит і пропозицію для регулювання екологічного навантаження:

торгівля квотами на викиди - держава встановлює ліміт (кап) на викиди для певної галузі, підприємства, які викидають менше своєї норми, можуть продати залишок квот тим, хто перевищує ліміти (наприклад, СТВ ЄС);

екологічне страхування - страхування цивільної відповідальності підприємств за завдання шкоди довкіллю внаслідок аварій стимулює бізнес знижувати ризики, щоб зменшити страхові внески;

екологічне маркування та сертифікація - отримання знаків відповідності (ISO 14001), що підвищує конкурентоспроможність продукції на міжнародних ринках і залучає екологічно свідомих покупців.

Найважливішими елементами економіко-правового механізму природокористування і природоохоронної діяльності в Україні є:

екологічний податок;

грошові стягнення за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища в результаті господарської та іншої діяльності;

система рентної плати за спеціальне використання природних ресурсів (водних, земельних, лісових, мінеральних, біологічних тощо).

Екологічний податок та рентна плата за спеціальне використання природних ресурсів є обов'язковим податковим збором.

Але, на відміну від рентної плати за спецкористування природних ресурсів, яка переважно зараховується до загальних бюджетів і використовується на загальні потреби суспільства, частина коштів екологічного податку акумулюються на спеціальних рахунках. Ці кошти складають частину фондів охорони навколишнього природного середовища, які були створені державою з метою концентрації коштів і цільового фінансування природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів (ст. 47 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»).

Відповідно до Бюджетного кодексу України екологічний податок розподіляється наступним чином:

до загального фонду Державного бюджету – 45 % (крім екологічного податку, що справляється за викиди в атмосферне повітря двоокису вуглецю стаціонарними джерелами забруднення, який зараховується до загального фонду державного бюджету в повному обсязі; екологічного податку, що справляється за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлені особливими умовами ліцензії строк);

до спеціального фонду місцевих бюджетів - фондів охорони навколишнього природного середовища (далі – фонди ОНПС) місцевого рівня (обласного, місцевих на рівні села, селища, міста) – 55 %, у тому числі до обласного фонду ОНПС - 30 %, до фондів на рівні села, селища, міста – 25 %.

Кошти фондів охорони навколишнього природного середовища можуть використовуватися тільки для цільового фінансування природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів, в тому числі наукових досліджень з цих питань, а також заходів для зниження впливу забруднення навколишнього природного середовища на здоров'я населення.

Однак, з 2024 року до Бюджетного Кодексу України внесено зміни, якими встановлено, що у період дії воєнного стану та з метою відсічі збройної агресії російської федерації проти України, забезпечення національної безпеки, заходів територіальної оборони, підтримки місцевої інфраструктури, соціального захисту населення органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації, військово-цивільні адміністрації або військові адміністрації (у разі їх утворення) можуть приймати рішення про передачу коштів із спеціального фонду місцевого бюджету (крім власних надходжень бюджетних установ та міжбюджетних трансфертів) до загального фонду місцевого бюджету.

Інформація про фактичні надходження екологічних платежів до спеціального фонду місцевих бюджетів (фондів охорони навколишнього природного середовища) у Запорізькій області за 2025 рік, тис. грн

Таблиця 15.7.1

Екологічний податок (крім радіоактивних відходів) (19010000)					Грошові стягнення за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища в результаті господарської та іншої діяльності (24062100)
Залишок коштів спеціального фонду місцевих бюджетів на кінець 2023 року	Фактичні обсяги надходжень				
	Усього	у тому числі за			
		Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення (19010100)	Скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти (19010200)	Розміщення відходів (19010300)	
11 086,8	74 974,4	15 448,0	30 135,7	29,390,7	7 630,3

За 2025 рік надходження до спеціального фонду місцевих бюджетів Запорізької області від сплати екологічного податку склали 74 974,4 тис. грн, що становить 103,7 % до затвердженого на цей період уточненого показника. Перевиконання склало 2 681,2 тис. грн за рахунок перевиконання по надходженнях від викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення (за винятком викидів в атмосферне повітря двоокису вуглецю) на 497,5 тис. грн (на 3,3 %), від скидів забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти – на 4 183,9 тис. грн (на 16,1 %). Від розміщення відходів план недовиконаний на 2 000,2 тис. грн (на 6,4 %).

У порівнянні з 2024 роком надходження екологічного податку збільшилися на 3,5 % або на 2 544,3 тис. грн, у тому числі: від викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення (за винятком викидів в атмосферне повітря двоокису вуглецю) - на 2,8 % (417,3 тис. грн), від скидів забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти – на 19,2 % (4 858,9 тис. грн). Від розміщення відходів надходження зменшилися на 8,5 % або на 2 731,9 тис. грн.

Також одним з джерел фінансування природоохоронної діяльності з бюджету є рентна плата і плата за використання інших природних ресурсів, які надходять до загального фонду бюджетів відповідного рівня. В 2025 році до загального фонду зведеного бюджету області надійшло 1 441 984,2 тис. грн платежів за використання природних ресурсів, у тому числі: до державного бюджету – 74 666,4 тис. грн, до місцевого – 1 367 317,8 тис. грн. Поресурсно це склало відповідно:

рентна плата за спеціальне використання води: до державного бюджету – 58 962,8 тис. грн, до місцевих бюджетів – 48 243,3 тис. грн;

рентна плата за користування надрами: до державного бюджету – 13 627,2 тис. грн, до місцевих бюджетів – 5 840,2 тис. грн;

рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів: до державного бюджету – 0, до місцевих бюджетів – 1,7 тис. грн;

плата за спеціальне використання інших природних ресурсів: до державного бюджету – 15,9 тис. грн, до місцевих бюджетів – 618,8 тис. грн.

Надходження платежів земельного податку та орендної плати у 2025 році склали: до державного бюджету – 2 060,5 тис. грн, до місцевих бюджетів – 1 312 613,8 тис. грн.

Стан фінансування сфери охорони навколишнього природного середовища

На виконання пріоритетних природоохоронних заходів необхідно залучення всіх можливих джерел фінансування. У 2025 році для фінансування капіталомістких природоохоронних заходів залучались власні кошти підприємств, кошти місцевих бюджетів, у тому числі фондів охорони навколишнього природного середовища.

Впродовж року підприємствами, організаціями та установами області усіх форм власності на охорону навколишнього природного середовища (поточні витрати та капітальні інвестиції) було витрачено 2 643,17 млн грн (у 2024 році – 2 266,37 млн грн), з них на капітальні ремонти – 108,087 млн грн. У загальному обсязі витрачених коштів капітальні інвестиції склали 5,6 % (147,463 млн грн), поточні витрати – 94,4 % (2 495,707 млн грн). Отже, основна частка природоохоронних витрат впродовж останніх років припадає на поточні витрати – на поточний ремонт та експлуатацію існуючої зношеної інфраструктури.

Основну частину витрат (41,99 %) направлено на охорону атмосферного повітря і проблеми зміни клімату. У 2024 році підприємствами, організаціями та установами з усіх джерел фінансування було витрачено:

капітальних інвестицій – 67,61 млн грн, що на 53,6 % менше, ніж у 2024 році (145,783 млн грн);

поточних витрат підприємств, організацій та установ області – 1 042,206 млн грн, що на 13,8 % більше, ніж у 2024 році (915,526 млн грн).

Значні кошти у 2025 році (34,7 %) направлено на очищення зворотних вод. Підприємствами, організаціями та установами з усіх джерел фінансування було витрачено:

капітальних інвестицій – 33,395 млн грн, що на 35,3 % менше 2024 року (51,636 млн грн);

поточних витрат підприємств, організацій та установ області – 883,478 млн грн, що на 23,1 % більше 2024 року (717,597 млн грн).

На заходи поводження з відходами у 2025 році підприємствами, організаціями та установами з усіх джерел фінансування було витрачено 16,4%:

капітальних інвестицій – 0,843 млн грн, що на 9,7 % менше 2024 року (0,934 млн грн);

поточних витрат підприємств, організацій та установ області – 431,397 млн грн, що на 16,5 % більше 2023 року (370,429 млн грн).

Статистичні дані по суб'єктам господарювання можуть бути уточнені.

Отже, основним джерелом інвестицій в основний капітал на охорону навколишнього середовища і раціональне використання природних ресурсів залишались власні кошти підприємств та організацій.

Джерелом фінансування природоохоронних заходів також є місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища.

Надходження та використання коштів обласного фонду
охорони навколишнього природного середовища, тис. грн

Таблиця 15.7.2

№ з/п	Обіг коштів	Рік		
		2023	2024	2025
1	Залишок коштів на початок звітної періоду	47 200,016	72 363,59	11 086,8
2	Надійшло коштів у звітному періоді – всього	25 923,295	40 311,74	43 075,2
3	Залишок коштів на кінець звітної періоду	72 363,59	11 086,8	40 566,5
4	Використано коштів – всього фактично касове виконання	759,723	101 588,53	13 595,5
5	% використання коштів (дані п. 4/ (дані п. 1 + дані п. 2) x 100	1,04	90,16	25,1

Надходження та використання коштів місцевих (село, селище, місто, район)
фондів охорони навколишнього природного середовища, тис. грн

Таблиця 15.7.3

№ з/п	Обіг коштів	Рік		
		2023	2024	2025
1	Залишок коштів на початок звітної періоду	131 445,044	117 242,14	117 931,1
2	Надійшло коштів у звітному періоді - всього	21 994,775	34 933,82	39 529,5
3	Залишок коштів на кінець звітної періоду	117 242,14	117 931,1	119 877,2
4	Використано коштів – всього фактично касове виконання	36 197,957	34 244,91	37 583,4
5	% використання коштів (п. 4/ (п.1 + п. 2) x 100)	23,6	22,5	23,9

У 2025 році з місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища профінансовано та виконано заходи за кошти обласного та місцевих бюджетів, у тому числі за напрямками:

раціональне використання і зберігання відходів виробництва та побутових відходів:

забезпечено екологічно безпечне збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення 1382 тонни відходів;

придбано 3 машини для збору та транспортування відходів руйнування будівель та споруд внаслідок бойових дій, 1 машину для збору та транспортування твердих побутових відходів та обладнання для машин з розчищення зелених насаджень;

придбано запасні частини до установок, обладнання та машин для збору, транспортування, перероблення та складування відходів розчищення зелених насаджень;

придбано 8 контейнерів для збору твердих побутових відходів;

охорона і раціональне використання водних ресурсів:

придбано 4 одиниці технологічного обладнання для каналізаційних насосних станцій та мереж каналізації для заміни такого, що використало свої технічні можливості;

охорона і раціональне використання природних рослинних ресурсів:

придбано та висаджено 390 од. зелених насаджень;

проведено заходи з запобігання інтродукції та поширення чужорідних видів рослин на площі 294469 м²;

збереження природно-заповідного фонду:

розроблено 8 проєктів землеустрою з організації та встановлення меж територій природно-заповідного фонду.

8. Технічне регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки

Технічне регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки здійснюється відповідно до Конституції та законів України, указів Президента України, постанов Уряду, державних та регіональних екологічних програм. З метою технічного регулювання природокористування в області здійснюється наступне:

розгляд документів суб'єктів підприємницької діяльності, поданих для отримання, припинення дії дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, які належать до другої або третьої групи та за результатами їх розгляду підготовка проєкту розпорядження голови Запорізької обласної державної адміністрації про видачу, припинення дії дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами суб'єктам господарювання, об'єкти яких належать до другої або третьої груп;

розгляд запитів для отримання величин фонових концентрацій забруднювальних речовин в атмосферному повітрі розрахунковим методом, відповідно до законодавства;

затвердження лімітів на використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення;

видача висновків з оцінки впливу на довкілля відповідно до законодавства;

підготовка пропозицій та зауважень до звітів стратегічної екологічної оцінки документів державного планування;

погодження лімітів споживання питної води для промислових потреб з комунальних і відомчих господарсько-питних водопроводів;

погодження індивідуальних технологічних нормативів використання питної води для підприємств, які надають послуги з централізованого водопостачання та/або водовідведення;

погодження індивідуальних регламентів скидання вод з накопичувачів промислових забруднених стічних вод і технологічних водойм у поверхневі водні об'єкти;

погодження проєктів проведення на землях водного фонду робіт, пов'язаних з будівництвом гідротехнічних, лінійних та гідрометричних споруд, поглиблення дна для забезпечення судноплавства, видобування корисних копалин (крім піску, гальки і гравію в руслах малих та гірських річок), розчисткою русел річок, каналів і дна водойм, прокладання кабелів, трубопроводів, інших комунікацій, а також бурових геологорозвідувальних робіт;

погодження місць та періодичність відбору проб, перелік контрольованих показників (для водокористувачів, які здійснюють скидання зворотних вод у водні об'єкти);

забезпечення встановлення умов скидання шахтних, кар'єрних і рудникових вод у водні об'єкти;

опрацювання пропозицій щодо розвитку та формування екологічної мережі Запорізької області та розширення природно-заповідного фонду;

надання пропозицій відповідним органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування або розгляд пропозицій щодо створення нових, розширення існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду, або їх скасування;

погодження проєктів організації територій ботанічних садів, дендрологічних парків, зоологічних парків місцевого значення;

погодження проєктів утримання та реконструкції парків - пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення;

погодження переліку заходів з поліпшення санітарного стану лісів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

погодження клопотань щодо поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок;

погодження місцевих схеми формування екологічної мережі;

затвердження лімітів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення;

розробка та затвердження положень про території та об'єкти природно-заповідного фонду місцевого значення;

погодження дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення (крім корисних копалин);

розгляд матеріалів щодо погодження надання мисливських угідь у користування;

погодження лімітів добування (відстрілу, відлову) тварин, віднесених до державного мисливського фонду;

погодження строків полювання (конкретна дата відкриття та закриття полювання на певний вид мисливських тварин, дні полювання протягом тижня) та порядок його здійснення, а також норми добування мисливських тварин;

погодження пропускнуї спроможності мисливських угідь;

погодження проєктів організації та розвитку мисливського господарства;

координація у сфері охорони, використання та відтворення рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України;

розгляд документів, поданих від природокористувачів (юридичних та фізичних осіб) для отримання, анулювання дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення та за результатами їх розгляду підготовка проєкту розпорядження голови обласної державної адміністрації про видачу, анулювання дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення;

розгляд документів, поданих від користувачів мисливських угідь для отримання, анулювання дозволів на відстріл та відлов хижих та шкідливих тварин, добування мисливських тварин для наукових цілей, переселення в нові місця перебування, збирання пташиних яєць, відстріл та відлов вовків, лисиць, бродячих собак і котів, сірих ворон не в мисливський сезон або/у заборонених для полювання місцях у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду та за результатами їх розгляду підготовка проєкту розпорядження голови обласної державної адміністрації про видачу, анулювання дозволів на відстріл та відлов хижих та шкідливих тварин, добування мисливських тварин для наукових цілей, переселення в нові місця перебування, збирання пташиних яєць, відстріл та відлов вовків, лисиць, бродячих собак і котів, сірих ворон не в мисливський сезон або/у заборонених для полювання місцях у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

розгляд документів поданих від користувача мисливських угідь для отримання, анулювання дозволів на селекційний та вибірковий діагностичні відстріли мисливських тварин для ветеринарно-санітарної експертизи в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду та за результатами їх розгляду підготовка проєкту розпорядження голови обласної державної адміністрації про видачу, анулювання дозволів на селекційний та вибірковий діагностичні відстріли мисливських тварин для ветеринарно-санітарної експертизи в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

погодження документації із землеустрою в межах повноважень, визначених Земельним кодексом України, в частині погоджень структурним підрозділом обласної державної адміністрації у сфері охорони навколишнього природного середовища;

організація замовлення землепорядної документації щодо організації та встановлення меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

забезпечення ведення державного кадастру території та об'єктів природно-заповідного фонду;

реєстрація дозволів на добування (збирання) тварин і рослин, занесених до Червоної книги України;

розгляд клопотань (заявок) на добування (збирання) тварин і рослин, занесених до Червоної книги України;

погодженні місцевих планів управління відходами області;

сприяння створення об'єктів оброблення відходів в рамках співробітництва територіальних громад та створенні умов для організації та будівництва об'єктів оброблення відходів;

ведження обліку несанкціонованих сміттєзвалищ та відходів, власник яких не встановлений;

організація проведення консультацій з громадськістю з актуальних питань формування та реалізації державної політики у сфері довкілля на регіональному рівні.

Прийом документів та видача дозвільних документів в області реалізовано через центри надання адміністративних послуг.

Управління діяльністю щодо охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів забезпечується постійно діючою та поновлюваною системою нормативної документації для контролю за забрудненням атмосферного повітря, водних об'єктів і ґрунтів, а також для нагляду за викидами у природне середовище.

9. Державне регулювання природокористування

Державне регулювання у сфері охорони атмосферного повітря, головним чином, відбувається шляхом видачі дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, шляхом встановлення умов та вимог до обладнання, технологічних процесів та дозволених обсягів викидів забруднюючих речовин і заходів щодо їх зниження.

За 2025 рік обласною державною адміністрацією видано 27 дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами. Таке значне зменшення кількості виданих дозволів пов'язано, головним чином, з тим, що значна кількість суб'єктів господарювання здійснювала господарську діяльність на тимчасово окупованих територіях Запорізької області, а також з внесенням змін до Закону України «Про

дозвільну систему у сфері господарської діяльності», та прийняттям Кабінетом Міністрів України постанови від 18.03.2002 №314 «Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану», відповідно до:

підпункту 1 пункту 1 якої у період воєнного стану право на провадження господарської діяльності може набуватися суб'єктами господарювання на підставі безоплатного подання до органів ліцензування, дозвільних органів та суб'єктів надання публічних (електронних публічних) послуг декларації про провадження господарської діяльності (далі - декларація);

підпункту 5 пункту 1 якої строки дії діючих строкових ліцензій та документів дозвільного характеру, результатів надання публічних послуг з проведення робіт та/або надання послуг у сфері протимінної діяльності автоматично продовжуються на період воєнного стану та три місяці з дня його припинення чи скасування, а періодичні, чергові платежі за ними відстрочуються на строк, зазначений у цьому підпункті (крім строку дії ліцензій у сфері діяльності з організації та проведення азартних ігор та плати за такі ліцензії).

Крім того, варто зазначити, що відповідно до частин 8, 9 статті 13 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» під час режиму тимчасової окупації норми регуляторного законодавства на тимчасово окупованій території не застосовуються. Ліцензії, надані суб'єктам господарювання до набрання чинності цим Законом (а для територій України, що були тимчасово окуповані Російською Федерацією після набрання чинності цим Законом - до тимчасової окупації цієї території України) відповідно до закону про ліцензування видів господарської діяльності, документи (включаючи сертифікати), видані відповідно до закону до 1 січня 2018 року, та документи про відповідність, надані відповідно до Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності», документи дозвільного характеру, надані згідно із Законом України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»:

а) вважаються недійсними на тимчасово окупованій території;

б) можуть використовуватися для проведення господарської (підприємницької) діяльності на іншій території України до закінчення строку їх дії, у випадку перереєстрації таких суб'єктів на іншій території України, у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову політику;

в) не можуть бути продовженими відповідно до законодавства України, крім випадків, коли до закінчення строку дії таких ліцензій (дозволів) здійснено деокупацію відповідної тимчасово окупованої території.

Разом з цим, відповідно до ст. 11 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», документи дозвільного характеру, строк дії яких закінчується у період дії воєнного стану, вважаються такими, дію яких продовжено на період дії воєнного стану та до кінця календарного року, в якому припинено або скасовано воєнний стан, але не менше трьох місяців з дня його припинення чи скасування.

У період дії воєнного стану зупиняється перебіг визначених законом строків звернення для переоформлення документів дозвільного характеру, внесення змін до інформації, зазначеної в деклараціях про провадження господарської діяльності. З дня припинення чи скасування воєнного стану перебіг зазначених строків продовжується з урахуванням часу, що минув до їх зупинення.

Подання повідомлень, звітів або документів, вимога про подання яких передбачається законодавством з питань видачі документів дозвільного характеру, здійснюється до кінця календарного року, в якому припинено або скасовано воєнний стан, але не менше трьох місяців з дня його припинення чи скасування, за весь період неподання звітності чи обов'язку подати документи або в інший встановлений законом строк.

Державне регулювання у сфері управління відходами базується на Законі України «Про управління відходами». Воно вимагає від бізнесу обов'язкової реєстрації, отримання дозволів на здійснення операцій з оброблення відходів, а також ведення первинної звітності за затвердженими типовими формами.

З 25.02.2025 почав діяти Порядок ведення державного обліку відходів та подання звітності та Типової форми обліку відходів, затверджений наказом Міндовкілля від 26.11.2024 № 1534. Цим Порядком визначено правила ведення державного обліку відходів та подання звітності суб'єктами господарювання у сфері управління відходами незалежно від форми власності, які в результаті господарської діяльності утворюють відходи або є власниками відходів та/або здійснюють операції зі збирання, перевезення та/або оброблення відходів.

Також, наказом Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України від 07.11.2025 № 1151 затверджено інформаційні та технологічні картки адміністративних послуг у сфері управління відходами.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 25.03.2025 № 340 «Про внесення змін до Порядку реалізації експериментального проєкту щодо спрощеного порядку отримання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів» однією зі змін було доповнення щодо строку дії дозволів на здійснення операцій з оброблення відходів, який закінчується 1 вересня 2025 року.

Крім того, Кабінетом Міністрів України прийнято постанову від 13.05.2025 № 551 «Деякі питання здійснення моніторингу місць утворення, зберігання та видалення відходів», якою затверджено Порядок здійснення моніторингу місць утворення, зберігання та видалення відходів. Ця Постанова набирає чинності одночасно із Законом України від 20.03.2023 № 2973-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу довкілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного забезпечення управління у сфері довкілля».

Також, з метою впровадження ефективної системи контролю за рухом та операціями у сфері управління відходами, а також підвищення якості надання адміністративних послуг надається електронна послуга в екологічній сфері «Декларація про відходи».

Постановою Кабінету Міністрів України від 07.05.2022 № 556 «Деякі питання подання декларації про відходи» затверджено Порядок подання декларації про відходи та її форма, відповідно до якого подання декларацій про відходи здійснюється через Єдиний державний вебпортал електронних послуг.

Розгляд та реєстрація поданих декларацій здійснюється в автоматичному режимі.

10. Стан та перспективи наукових досліджень у сфері охорони навколишнього природного середовища

У зв'язку з входженням українського суспільства в європейський простір зросла потреба у наукових дослідженнях, які визначають пріоритетні напрямки розвитку держави. Сучасний стан наукових досліджень у сфері охорони довкілля фокусується на оцінці масштабних руйнувань від воєнних дій, моніторингу забруднення вод і ґрунтів, та імплементації євроінтеграційних екологічних стандартів. Перспективи спрямовані на зелену модернізацію економіки, математичне моделювання ризиків та розвиток системи реабілітації пошкоджених екосистем.

Запорізький національний університет

Наукові напрацювання вітчизняних учених, зокрема співробітників біологічного факультету ЗНУ, що охоплюють різноманітні напрями біології, екології та хімії, мають вагомe значення для формування політики національної безпеки нашої держави. Адже в основі стратегій національної безпеки всіх

держав зараз перебуває людина, її життя та здоров'я.

Біологічний факультет ЗНУ – провідний природничий факультет у Запорізькій області, який є науковою і навчальною базою для підготовки спеціалістів біологічного, хімічного й екологічного профілю, та виконує комплексні науково-дослідні розробки в галузі сучасної біології, хімії та екології.

У 2023–2025 роках кафедра загальної та прикладної екології і зоології біологічного факультету ЗНУ виконувала науково-дослідні роботи екологічного спрямування, пов'язані з:

- дослідженням стану навколишнього природного середовища;
- оцінкою екологічних ризиків;
- аналізом стану атмосферного повітря та водних ресурсів;
- науковим супроводом регіональних природоохоронних проєктів;
- розробкою рекомендацій щодо екологічної безпеки та сталого природокористування.

В рамках здійснення науково-дослідної роботи «Сучасні екологічні проблеми забруднення м. Запоріжжя» проведено дослідження екологічних

проблем м. Запоріжжя, підготовлено наукові статті і тези; розроблено науково обґрунтовані рекомендації щодо застосування технологій більш чистого виробництва та рекомендації з охорони навколишнього природного середовища.

В рамках наукового супроводу проектів екологічного спрямування в Запорізькому регіоні проведено аналіз екологічних проектів Запорізького регіону, здійснено оцінку екологічної доцільності природоохоронних заходів та адаптацію екологічних проектів до регіональних екосистем, розроблено рекомендації щодо реалізації екологічних проектів та оцінки їх ефективності.

У 2025 році фахівцями кафедри опубліковано:

навчально-методичні видання – 3;

статті у фахових та міжнародних виданнях – 7;

статті у базі Index Copernicus – 7;

тези конференцій – 30;

статті за участю молодих учених – 4;

всеукраїнські конференції за участю молодих учених – 28;

міжнародні конференції за участю молодих учених – 4.

У 2025 році прийнято участь:

у I Всеукраїнська конференція «Актуальні проблеми та перспективи розвитку природничих, медичних та фармацевтичних наук» 26.04.2025;

круглому столі «Всесвітній день води» 21.03.2025.

Проведено I етап Всеукраїнської студентської олімпіади з «Загальної екології» 20.02.2025.

В рамках співпраці з органами влади та територіальними органами центральних органів виконавчої влади працівники кафедри брали участь:

у басейнових радах;

у розробці екологічних стратегій регіону;

у робочих групах із формування концепцій розвитку міського середовища.

У складі робочої групи «Природа-культура-дозвілля» розроблено концепцію розвитку парків і скверів.

В рамках міжнародного наукового співробітництва проводилися дослідження стану атмосферного повітря спільно з Arnika Association «Чисте повітря для України», Чехія.

Діяльність кафедри у звітному періоді характеризується високими досягненнями в науково-педагогічній діяльності, активною науково-дослідною роботою, високою публікаційною активністю та значною участю у вирішенні регіональних екологічних проблем. Кафедра забезпечує підготовку здобувачів вищої освіти у галузі екології, активно співпрацює з державними установами, міжнародними організаціями та професійними спільнотами, що сприяє розвитку екологічної науки в Запорізькому національному університеті.

***Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету***

У звітному періоді кафедра металургійних технологій, екології та техногенної безпеки виконувала науково-дослідні роботи екологічного спрямування, пов'язані з:

- розробкою сучасних технологій та засобів очищення промислових викидів в атмосферу;

- екологічним моніторингом територій та об'єктів;

- розробкою інтерметалідних каталізаторів для знешкодження вуглецевмісних компонентів промислових викидів та автотранспорту;

- аналізом екологічної безпеки промислових підприємств та автотранспорту;

- оцінкою ризику для здоров'я населення від забруднення атмосферного повітря викидами промислових підприємств та автотранспорту;

- розробкою способів очищення промислових викидів, які містять газоподібні сполуки сульфуру (знешкодження діоксиду сірки в промислових викидах електроактивованими розчинами сполук заліза);

- моніторингом якості стоків, розробка методів очищення стоків промислових підприємств;

- дослідженням технології переробки сухих відходів промислового виробництва;

- дослідженням технології утилізації рідких промислових відходів;

- дослідженням прогалин в екологічному законодавстві України та розробкою пропозиції щодо його удосконалення.

На кафедрі металургійних технологій, екології та техногенної безпеки функціонує Центру промислової екології, основними напрямками наукової діяльності якого є:

- розробка і впровадження маловідходних і безвідходних технологій і заходів по якнайповнішому використанню вторинних сировинних ресурсів і відходів виробництв;

- розробка і впровадження ефективних і економічних технологій і засобів знешкодження шкідливих викидів в атмосферу;

- розробка заходів по раціональному використанню водних ресурсів, впровадженню сучасних технологій підготовки води для комунального і промислового водопостачання, а також очищення виробничих і побутових стічних вод;

- розробка технологій і заходів по ефективному споживанню енергоносіїв, повному і комплексному використанню вторинних енергоресурсів і скороченню викидів парникових газів;

- участь в розробці і впровадженні екологічних регіональних програм;

- надання науково-технічних та консалтингових послуг з питань екологічної та техногенної безпеки.

У звітному періоді на кафедрі виконувалися такі науково-дослідні роботи:

договірні науково-дослідні роботи: № 9-1у/2025 «Науково-консультаційні послуги з питань екологічної та техногенної безпеки», обсяг виконаних робіт за 2025 рік – 111,50 тис. грн.

договірна науково-дослідна робота «Розробка інноваційних техніко-економічних рішень впровадження технологій рециклінгу в екосистемах промислового регіону» на суму 460,00 тис. грн. Розроблено алгоритм побудови ефективної системи управління ТПВ та концептуальну модель інтеграції інноваційних техніко-економічних рішень в технології рециклінгу з урахуванням руйнівного впливу війни на екосистему регіону.

договірна науково-дослідна робота «Розробка системи енергетичного та екологічного менеджменту підприємства відповідно до ISO 50001:2018: стратегічне управління, цифровізація та підвищення енергоефективності» на суму 450,000 тис. грн. Розроблено інтегровану систему енергетичного та екологічного менеджменту підприємства відповідно до вимог стандарту ISO 50001:2018, яка базується на принципах стратегічного управління та цифрових технологіях, з метою підвищення енергоефективності та зниження екологічного навантаження.

науково-дослідна робота, яка виконується в межах основного робочого часу викладачів, без фінансування «Розробка заходів щодо навколишнього середовища, забезпечення екологічної безпеки та раціонального природокористування», розроблено заходи щодо захисту навколишнього середовища, очистки стічних вод та атмосферного повітря, підвищення рівня екологічної безпеки, визначення рівнів ризику для здоров'я населення від забруднення атмосферного повітря, забезпечення сприятливих умов для життя людини.

Кафедра металургійних технологій, екології та техногенної безпеки активно співпрацює з промисловими підприємствами та вищими навчальними закладами України в рамках договорів про наукове співробітництво:

ПрАТ «Укрграфіт», № 804/2080472/29 від 21.09.2020 р., № 135-с від 13.12.2024 р.;

ДУ «Запорізький ОЛЦ МОЗ України», № 89-с від 20.10.2020 р., № 138-с від 13.12.2024 р.;

Київський національний університет будівництва і архітектури, № 72-с від 06.10.2021;

Національний університет «Полтавська політехніка ім. Ю.Кондратюка», № 73-с від 06.10.2021;

Національний транспортний університет, № 75-с від 06.10.2021;

Інститут сталого розвитку ім. В. Чорновола Національного університету «Львівська політехніка», № 77-с від 06.10.2021;

Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова, № 82-с від 05.11.2021;

Харківський національний автомобільно-дорожній університет, № 71-с від 06.10.2021;

Інститут природокористування Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», № 98-с від 23.12.2021;

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», № 99-с від 23.12.2021;

Одеський державний екологічний університет, № 7-С від 09.02.2022 р.;

Департамент захисту довкілля ЗОДА. № 41-с від 24.04.2024 р.;

Товариство з обмеженою відповідальністю «Центр екології та розвитку нових технологій» від 05.05.2025 р.

6 червня 2025 р. на базі Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського проходив Міжнародний конкурс студентських наукових робіт зі спеціальності «Екологія». Студенти кафедри металургійних технологій, екології та техногенної безпеки Інженерного навчально-наукового інституту ім. Ю.М. Потебні взяли активну участь у конкурсі, ставши переможцями за напрямом «Екологічна безпека». Диплом першого ступеня отримала робота «Assessment of the impact of vehicle emissions on public health» автором якої була Мирна Анна, студентка 4 курсу спеціальності «Технології захисту навколишнього середовища», науковий керівник Белоконь Каріна. Подяки за участь у конкурсі отримали 4 студенти кафедри.

В цілому за звітний період на кафедрі металургійних технологій, екології та техногенної безпеки:

виконувались 5 НДР екологічного спрямування;

організовано 3 всеукраїнських науково-практичних конференцій;

подано 3 заявки на участь у конкурсі фундаментальних наукових досліджень, прикладних наукових досліджень, науково-технічних (експериментальних) розробок, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету та 1 заявку на Horizon Europe HORIZON-MISS-2024-CIT-01-02 CROSS-ACTION;

здійснювалася розбудова партнерських відносин як на національному, так і на міжнародному рівнях;

проводилась природоохоронна та просвітницька діяльність.

Запорізький державний медико-фармацевтичний університет.

Кафедрою загальної гігієни, медичної екології та профілактичної медицини університету у 2025 році продовжено плідну співпрацю з ДУ «Запорізький обласний лабораторний центр МОЗ України», ДУ «Інститут медицини праці ім. Кундієва», ДУ «Інститут гігієни та медичної екології ім. О.М. Марзєєва АМН України», ПАТ «Запоріжсталь», ПАТ «МОТОР СІЧ», ННМЛЦ з віварієм ЗДМФУ, КНП «Вільнянський центр первинної медико-санітарної допомоги» Вільнянської міської ради, КНП «Клініка "Сімейний лікар"» Широківської сільської ради Запорізького району Запорізької області з питань охорони навколишнього середовища та зниженню ризиків для здоров'я населення.

У 2025 році завідувач кафедри к.мед.н., доцент Севальнев А.І. та старший викладач Волкова Ю.В. стали членами експертних робочих груп зі стратегічної

оцінки ризиків для здоров'я та санітарно-епідемічного благополуччя населення ДУ «Запорізький обласний лабораторний центр МОЗ України».

За 2025 рік співробітниками кафедри надруковано 15 статей, в т.ч. 4 у виданнях, які входять до наукометричних баз Web of Science та Scopus, 15 наукових тез, 1 свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір.

Викладачами кафедри було зроблено 11 доповідей на науково-практичних конференціях, в т.ч. доцент Шаравара Л.П. та старший викладач Волкова Ю.В. випустили з доповідями на науково-практичній конференції з міжнародною участю «Актуальні питання громадського здоров'я та екологічної безпеки України» (XXI Марзєєвські читання) 24-25 жовтня 2025 року.

Видано методичний посібник «Радіаційно-гігієнічний моніторинг середовища життєдіяльності людини та реагування на надзвичайні ситуації радіаційного характеру в сфері громадського здоров'я: теорія і практика: методичний посібник» – Запоріжжя, 2025. – 52 с. (Затверджено ЦМК ЗДМУ від 29.08.2024 р. протокол №1).

Напрямки та обсяги науково-дослідних робіт (НДР) з охорони навколишнього середовища:

На даному етапі виконується запланована НДР «Сучасні фактори ризику та їх профілактика в системі громадського здоров'я», термін виконання –2023-2027 рр. В рамках НДР виконуються докторська дисертація «Гігієнічний моніторинг наночастинок промислових аерозолів, оцінка ризиків на здоров'я працюючих та обґрунтування заходів профілактики» к.мед.н., доцентом Шараварою Л.П. та дисертація на здобуття ступеня доктора філософії (PhD) «Удосконалення методів гігієнічної оцінки та заходів профілактики впливу дрібнодисперсного пилу на стан захворюваності населення на хвороби органів респіраторного тракту» старшим викладачем Волковою Ю.В..

Співробітники кафедри щорічно приймають активну участь у вітчизняних та міжнародних науково-практичних конференціях, зібраннях, форумах, присвячених захисту навколишнього середовища.

За останній 3 роки співробітниками кафедри надруковано 24 статті, у т.ч. 6 статей у виданнях, що індексуються наукометричними базами Web of Science та/або Scopus; 36 наукових тез, 1 свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір, зроблено 34 виступи на наукових зібраннях.

Результати наукових досягнень активно впроваджуються у практику.

Окрім цього науковці кафедри приймають участь в організаційних заходах та громадській екологічній діяльності.

Завідувач кафедри к.мед.н., доцент Севальнєв А.І. є членом товариства токсикологів України, членом Комітету з гігієнічної регламентації МОЗ України, членом науково-експертної екологічної ради при Запорізькій обласній державній адміністрації

Старший викладач Волкова Ю.В. є членом комісії з питань здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря та управління якістю атмосферного повітря в Запорізькій зоні

В наступних періодах буде продовжена НДР «Сучасні фактори ризику та їх профілактика в системі громадського здоров'я», термін виконання –2023-2027 рр.

Планується захист докторської дисертації к.мед.н., доцентом Шараварою Л.П. на тему «Гігієнічний моніторинг наночастинок промислових аерозолів, оцінка ризиків на здоров'я працюючих та обґрунтування заходів профілактики» та дисертації на здобуття ступеня доктора філософії (PhD) старшим викладачем Волковою Ю.В. «Удосконалення методів гігієнічної оцінки та заходів профілактики впливу дрібнодисперсного пилу на стан захворюваності населення на хвороби органів респіраторного тракту».

Національний університет «Запорізька політехніка».

На кафедрі охорони праці і навколишнього середовища Національного університету «Запорізька політехніка» доцент Скуйбіда О.Л. приймала участь в роботі робочої групи по вирішенню питань покращення атмосферного повітря міста Запоріжжя, а саме:

участь в засіданнях робочої групи щодо розробки комплексу природоохоронних, організаційно-технічних та інших заходів для зменшення фонового забруднення атмосферного повітря міста фенолом, загальним пилом, оксидом азоту, діоксидом азоту та формальдегідом для забезпечення якості повітря і створення екологічно безпечних умов для життєдіяльності жителів;

участь в обговоренні проєкту Програми охорони довкілля щодо поетапного зниження викидів забруднюючих речовин суб'єктами господарювання міста Запоріжжя (в подальшому затвердженій рішенням Запорізької міської ради від 30.04.2025 р. № 28).

В умовах тривалого військового вторгнення на територію України проблема забруднення навколишнього середовища суттєво загострилась. В Запоріжжі та області, в наслідок постійних ракетних та дронівих атак, показники забруднення атмосферного повітря залежать не тільки від викидів металургійних та машинобудівних підприємств але і від наслідків руйнування енергетичної та промислової інфраструктури. В зв'язку з цим, постійний автоматизований моніторинг та широкий доступ до достовірної екологічної інформації для мешканців Запоріжжя є необхідним фактором для збереження здоров'я.

Другою причиною забруднення атмосферного середовища в Запоріжжі є постійне збільшення транспортної інфраструктури.

Для розробки заходів по зменшенню або оптимізації транспортних потоків по основним магістралям Запоріжжя і, відповідно, зменшенню викидів шкідливих речовин з відпрацьованими газами автомобільних двигунів, необхідно проводити постійний аналіз інтенсивності руху автотранспорту на більш завантажених ділянках міста.

Результати попередніх досліджень були апробовані та опубліковані на Щорічній науково-практичній конференції викладачів, науковців, молодих учених, аспірантів та студентів «Тиждень науки-2026» та в науковому фаховому виданні «Проблеми охорони праці в Україні» в 2026 році.

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного (ТДАТУ)

Для студентів ТДАТУ викладачами кафедри на постійній основі проводяться різноманітні заходи, присвячені екологічній освіті та екології. Ці заходи проводяться у форматі кураторських годин; спільних конференцій; відкритих занять, у тому числі із залученням вітчизняних науковців; постійно діючих наукових гуртків тощо. Також, викладачів кафедри запрошують як місцеві, так і національні ЗМІ для надання коментарів щодо тих чи інших подій, що негативно впливають на екологічну безпеку в Україні та в Запорізькій області. Фахівці приймають участь у круглих столах, конференціях та заходах, які проводяться профільними громадськими організаціями, до складу яких входять НПП кафедри ГЕЗ.

Протягом 2021-2025 років кафедра геоекології і землеустрою працювала за напрямками:

науково-дослідна тема «Сучасний стан геоекологічних умов та біорізноманіття Північно-Західного Приазов'я», керівник: д.б.н., проф. Волох А.М., метою якої є аналіз впливу різноманітних антропогенних чинників на окремі види, популяції та екосистеми в умовах інтенсивного аграрного виробництва в агроценозах, природних біотопах та у прилеглих до них акваторіях;

науково-дослідна тема «Вивчення впливу бойових дій на сільськогосподарські угіддя Запорізької області та визначення придатності ґрунтів для вирощування сільськогосподарської продукції», керівник: к.с.-г.н., доц. Ганчук М.М., метою якої є здійснення комплексної оцінки впливу бойових дій на якісний стан сільськогосподарських угідь Запорізької області, визначення ступеню деградації та забруднення ґрунтів, а також встановлення їх сучасної придатності для ведення сільськогосподарського виробництва та розробка рекомендацій щодо відновлення продуктивності земель.

Фахівці ТДАТУ долучилися до розробки Візії інтегрованого управління водними ресурсами Херсонської області – стратегічного рамкового документа, розробленого у межах проєкту «Реконструкція систем водопостачання Херсонщини: негайні заходи та сталі рішення», підготовленого спільно українськими та нідерландськими партнерами при підтримці Агентства міжнародного співробітництва Асоціації муніципалітетів Королівства Нідерландів VNG International у партнерстві з Асоціацією міст України.

У 2025 році викладачами ТДАТУ було підготовлено проєкт ERASMUS-EDU-2026-CBHE-REGION-2 «Agro-Engineering Renewal through Institutional Sustainability and Education for Post-War Recovery». Загальна концепція проєкту базується на розробці та впровадженні практично-адаптивних інноваційних навчальних курсів для здобувачів вищої освіти інженерно-технічних спеціальностей з метою формування екологічної компетентності задля підвищення якості вищої освіти та її актуалізації відповідно до умов зеленого трансформаційного переходу галузей економіки на циркуляційні економічні моделі.

11. Участь громадськості в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються охорони навколишнього природного середовища

Участь громадськості в охороні навколишнього природного середовища — це правове поле та практичні інструменти, які дозволяють громадянам впливати на екологічні рішення.

Основними формами участі громадськості в процесі прийняття

рішень можуть бути:

громадські слухання: обговорення проектів будівництва чи діяльності;

екологічні петиції: збір підписів під екологічними вимогами;

громадський контроль: діяльність громадських екологічних інспекторів;

мирні акції: проведення мітингів, флешмобів та кампаній;

еко-волонтерство: участь у толоках, висадженні дерев та інших заходах із збереження довкілля;

судовий захист: подання позовів проти екологічних порушень.

Право на участь громадськості у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля, має комплексний характер і реалізується шляхом участі громадськості в обговоренні та внесенні пропозицій до проектів нормативно-правових актів, матеріалів щодо розміщення, будівництва і реконструкції об'єктів, які можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища, внесення пропозицій до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, юридичних осіб, що беруть участь у прийнятті рішень з цих питань; участі в розробленні та здійсненні заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального і комплексного використання природних ресурсів; участі у публічних слуханнях або відкритих засіданнях з питань впливу запланованої діяльності на навколишнє природне середовище на стадіях розміщення, проектування, будівництва і реконструкції об'єктів тощо.

Громадські організації екологічного спрямування,
які зареєстровані на території області*

Таблиця 15.11.1

№ з/п	Організації	Юридична адреса
1	Запорізька обласна організація Українського товариства охорони природи «Укрприрода»	69057, м. Запоріжжя, вул. Яценко, б. 1
2	Запорізька міська громадська організація «Незалежний екологічний союз «За чисте повітря»	69067, м. Запоріжжя, вул. Республіканська, 185
3	Громадська організація «Захистимо парки і дерева Запоріжжя»	69123, м. Запоріжжя, вул. Будівельників, б. 13

№ з/п	Організації	Юридична адреса
4	Запорізька обласна громадська екологічна організація «Екологічне Хортицьке об'єднання» (ЕХО)	69037, м. Запоріжжя, вул. Незалежної України, б. 45
5	Громадська екологічна організація «Моя Земля» (ГЕО «Моя Земля»)	69000, м. Запоріжжя, проспект Соборний, б. 152-А, кв. 22
6	Запорізька обласна громадська екологічна організація «Спілка підтримки розвитку зеленого туризму в Запорізькій області» (ЗОГЕО «Спілка підтримки розвитку зеленого туризму в Запорізькій області»)	69063, м. Запоріжжя, проспект Соборний, б. 26а
7	Громадська організація з вирішень питань, пов'язаних з екологічною кризою «Фауна»	69014, м. Запоріжжя, вул. Олексія Поради, б. 52
8	Обласна Громадська Екологічна Асоціація «Зелений рух Запоріжжя» (ОГЕА «Зелений рух Запоріжжя»)	69041, м. Запоріжжя, вул. Сергія Синенка, б. 81, кв. 52
9	Запорізька обласна громадська організація «Громадська інспекція охорони навколишнього середовища»	69000, м. Запоріжжя, бульвар Центральний, б. 4, кв. 184
10	Громадська організація «Запорізький екологічний центр» (ГО «Запорізький екологічний центр»)	69007, м. Запоріжжя, вул. Слов'янська, б. 117
11	Громадська організація «Еко-нагляд»	69118, м. Запоріжжя, вул. Плавнева, б. 34
12	Громадська організація «ЕКОСЕНС»	69007, м. Запоріжжя, вул. Фортечна, б. 92, офіс 1
13	Громадська організація «ЗАПОРІЗЬКА ЗООЗАХИСНА ЛІГА»	69098, м. Запоріжжя, вул. 8-го Березня, б. 26-а, кв. 99
14	Громадська організація «ДЗИГА»	69000, м. Запоріжжя, вул. Яценка, б. 8, кв. 134
15	Громадська організація «Запоріжжя без сміття»	69015, м. Запоріжжя, вул. Автозаводська, б. 48, кв. 37
16	Громадська організація «Центр екологічної культури у Запоріжжі»	69068, м. Запоріжжя, вул. Аваліані, б. 3, кв. 8

* дані можуть бути уточнені.

Наведемо приклад активної позиції та системної роботи громадських екологічних організацій.

Громадська організація «Запоріжжя без сміття» або «Zero Waste ZP» - це громадська організація у м.Запоріжжя, що працює з 2020 року у сфері поводження з відходами. Місія організації - перетворити свідоме споживання та відповідальне поводження з відходами на щоденну звичку.

З 2021 року головним проектом організації є майстерня з переробки пластикових відходів PlasticOn, яка також є екохабом для проведення просвітницьких подій та збору вторсировини від мешканців міста. Впродовж 2025 року організацією продовжено активну роботу з реалізації заходів екологічного спрямування.

Проведено близько 40 освітніх заходів (лекцій, майстеркласів), в яких взяли участь 300 людей.

Розроблена настільна гра про свідоме споживання товарів «Закупись».

Втілено проект з облаштування урбанзони на основі природоорієнтованих рішень в м. Запоріжжя, зокрема встановлено вуличні меблі з елементами з переробленого пластику.

У соцмережах організації опубліковано більше 30 інформаційно-просвітницьких матеріалів екологічного спрямування.

Розпочато проект з дослідження морфологічного складу відходів у місті Запоріжжя, в якому, зокрема, буде проведено 3 сезони дослідження в місті, менторство для Чернівецької громади.

Також відбулось навчання для представників громад України з організації подібного дослідження (160 учасників).

У 2025 році діяльність мережі підтримки громадських досліджень **громадської організації «Довкола»** була зосереджена на наступних основних напрямках:

організували та провели спільно із партнерами дві експедиції громадського моніторингу природних вод малих річок Запорізької області, а саме Конка, Мокра, Суха, Верхня та Середня Хортиця, Бабурка, а також у рукавах і заплавах Каховського водосховища. За час експедицій відібрано та виконано гідрохімічний аналіз 36 проб природних вод, залучено 28 волонтерів та 5 інституцій громадського суспільства. За результатами експедицій опубліковано 2 літописи, 1 комплексний звіт та 5 науково - популярних та публіцистичних публікацій, перевірено 3 презентації та 1 семінар для зацікавленої громадськості та фахової спільноти.

на запит Запорізької обласної державної адміністрації виконали дослідження результатів дистанційного супутникового моніторингу вмісту забруднюючих речовин у повітрі території Запорізької області (зони) у ретроспективний період 2020—2024 років. За результатами досліджень підготовлена 1 аналітична довідка, опублікований 1 звіт про наукові дослідження та 3 публіцистичні публікації, проведено 1 презентацію та 1 семінар для зацікавленої громадськості та фахової спільноти.

у співпраці із ГО «Екосенс» підготовлена Стратегія сталого розвитку Кушугумської громади Запорізької області та результати громадської експертизи Стратегії соціально - економічного розвитку Запорізької міської територіальної громади на 2026 рік.

За 2025 рік серед зацікавленої громадськості та фахової спільноти Запорізької області ГО «Довкола»

реалізовано 3 проекти та ініціативи, перевірено 5 презентацій, 2 семінари, 3 майстерні, 2 презентації, 5 громадських консультацій;

опубліковано 2 звіти про науково-дослідну роботу, 2 літописи за результатами громадського моніторингу вод, 6 науково – популярних, 7 публіцистичних та 2 методичні публікації.

до заходів та діяльності залучено 89 громадян, 28 волонтерів, 5 інституцій громадянського суспільства та 2 заклади освіти.

Громадська організація «Захистимо парки і дерева Запоріжжя» - громадська організація міста Запоріжжя, що працює у сфері захисту міських зелених насаджень та права мешканців на безпечне довкілля. Ключовим напрямком діяльності є справа скверу імені Дениса Тарасова. За ініціативою членів організації замовлено два незалежних наукових дослідження - в Українському гідрометеорологічному інституті щодо утворення ефекту теплового острова внаслідок вирубки дерев та Інституті екології Карпат НАН України щодо оцінки екологічних та економічних збитків від знищення скверу.

Громадська організація також подала зауваження до Звіту з оцінки впливу на довкілля щодо забудови на вул. Маяковського, 30.

Членкинею організації ініційовано та успішно зібрано підписи під громадською петицією із вимогою заборонити зменшення площі парків і скверів міста до виконання нормативу.

Організація веде систематичний моніторинг зеленого фонду міста на основі офіційних інформаційних запитів. Розроблено інтерактивну карту зелених насаджень Запоріжжя, робота над базою даних триває.

Спільно з ГО «Екосенс» організація виступила співініціатором опитування мешканців про стан парків і скверів міста в рамках розробки міської концепції розвитку зелених зон.

Прийнято участь у практичному озелененні, а саме участь в експерименті зі створення ділянок різнотрав'я, висаджено 10 дерев і 8 кущів на прибудинкових територіях міста. Діяльність висвітлюється в соціальних мережах Facebook та Instagram @save_park_zp.

«Чисте повітря для України» (<https://cleanair.org.ua/>) - це міжнародна довгострокова програма, яку проводить чеська громадська організація Arніка у співпраці з українськими партнерськими організаціями Free Arduino (Івано-Франківськ) та Зелений Світ — Друзі Землі (Дніпро). Програма «Чисте повітря для України» зосереджена на підтримці та розвитку громадської мережі моніторингу забруднення повітря.

Основним напрямком діяльності Програми «Чисте повітря для України» є розвиток мережі моніторингу якості повітря EcoCity (<https://www.eco-city.org.ua/>). Наразі в Запорізькій області працює 3 станції моніторингу, які надають перевірену актуальну інформацію, доступну миттєво онлайн.

Команда Програми «Чисте повітря для України» з 2024 року реалізує дворічний проєкт «Зелена відбудова України: стале відновлення постраждалих від війни регіонів». У межах цього проєкту здійснюється: оцінка шкоди довкіллю, завданої війною; дослідження забруднення та екологічного навантаження, пов'язаного з минулою та теперішньою діяльністю громад Запорізької області. З 2024 по серпень 2025 року команда оцінила екологічні загрози для чотирьох територіальних громад, що постраждали від війни: Комишуваської, Кушугумської, Михайлівської та Пологівської. Крім того, в межах проєкту команда допомогла сформувати плани сталої відбудови цих громад та підготувала рекомендації щодо подолання викликів із використанням зелених технологій і екологічно чистих рішень.

У 2025 році діяльність Програми та її взаємодія із Запорізькою облдержадміністрацією, Державною екологічною інспекцією та громадами області продовжилася за наступними ключовими напрямками:

Робочі візити до прифронтових територіальних громад та дослідження екологічних викликів Кушугумської та Михайлівської громад. Спільно з головою Кушугумської селищної ради Володимиром Сосуновським зафіксовано критичні проблеми громади: дефіцит води після руйнування Каховської ГЕС, стан полів фільтрації та необхідність модернізації управління відходами. У Михайлівській громаді, яка прийняла найбільше ВПО в області, разом із головою Аллою Король експерти вивчили проблеми ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ, майбутнього будівництва сортувального заводу, а також впливу промислових відвалів (площею 24 га) та пилових бур в умовах зміни клімату. Громадам запропоновано системну підтримку: відбір і аналіз проб ґрунту, мулу і води, розробку моніторингових планів та підготовку аналітичних «профілів громад» для залучення міжнародних інвестицій.

На офіційне звернення Департаменту захисту довкілля Запорізької ОВА, викликане нерелевантністю старих наземних даних в умовах війни та окупації територій, експерти програми надали науково-методичну підтримку. Спільно з чеськими партнерами з організації «World from Space» було проведено та презентовано комплексне дослідження «Arnika_2025UA_Zaporizhzhia_air_pollution_change_2nd_3rd_war_year1.pdf» («Якість повітря в Запоріжжі, погляд з космосу: до та під час повномасштабного вторгнення (2018-2024)»). За допомогою супутникових знімків Copernicus Sentinel-5P експерти проаналізували зміну концентрацій діоксиду азоту (NO_2), оцінивши спад викидів через зупинку Запорізької ТЕС в Енергодарі (- 35 %) та коливання активності металургійного майданчика м. Запоріжжя (- 17 % від довоєнного рівня). Отримані супутникові дані та наукові висновки передані Департаменту для актуалізації розділу IV Програми державного моніторингу та верифікації реальних режимів оцінювання якості атмосферного повітря в зоні «Запорізька» в умовах відсутності стаціонарних наземних постів.

У жовтні 2025 року команда Програми та ГО Arnika провели масштабну Міжнародну конференцію «Україна – формування місцевої стійкості: відновлення, екологічна ремедіація та управління екологічними загрозами на рівні громад». У ній взяли представники Департаменту захисту довкілля Запорізької облдержадміністрації, виступивши з доповідями про адаптацію області до змін клімату та управління відходами, власник яких не встановлений. Екологічний аспект наслідків підриву Каховської ГЕС представила Державна екологічна інспекція Південного округу.

Також у межах конференції та обговорення планів відновлення долучилися представники тимчасово окупованої Пологівської громади (співпраця з якою триває з 2024 року) та Комишуваської громади, яка продовжує роботу безпосередньо за 19 км від лінії фронту.

Зокрема, впродовж 2025 року спільно із Департаментом захисту довкілля Запорізької облдержадміністрації та експертами Держекоінспекції Південного

округу проведено низку онлайн та офлайн заходів, візитів до громад та відбору проб на території Запорізького регіону.

Діяльність громадської ініціативи «Запоріжжя без амброзії» зосереджена на боротьбі з амброзією полинолистою у Запоріжжі, громадському контролі за діями міської влади, інформуванні мешканців і поширенні практичних знань про методи знищення карантинних рослин. Її мета - об'єднання людей для знищення амброзії в місті та популяризація знань про методи її знищення. Ініціатива є самофінансованою і не має зовнішніх джерел фінансування - її діяльність здійснюється виключно на власні кошти засновника та безоплатну волонтерську роботу активістів.

Місія ініціативи - зменшення шкоди від амброзії для мешканців Запоріжжя через знищення рослини, просвітницька робота серед населення, вимоги до органів влади застосовувати дієві, вимірювані методи боротьби.

Окремою частиною місії є перехід від формального «процесу боротьби» до результату, який можна перевірити: менше амброзії на території міста, менше пилку в повітрі, менше ризиків для алергіків.

У 2025 році діяльність ініціативи була спрямована на три основні цілі: інформування мешканців про небезпеку амброзії та неефективність простого покосу в період до кінця липня;

підтримку ідеї радикального знищення рослини з коренем як заключного етапу боротьби з амброзією;

громадський контроль за тим, як місто виконує заходи проти карантинних рослин.

У 2025 році проведено ряд заходів за наступними напрямками роботи.

Ініціатива продовжувала пояснювати мешканцям, що амброзію бажано знищувати до цвітіння, а простий покіс не призводить до повного зниження амброзії на території. Проведено перевірку робіт зі знищення амброзії на територіях, відмічених на карті поширення амброзії.

Громадськість добилася проведення експерименту з організації виривання амброзії коштом міської громади. Виявлено низку проблем:

відсутність у підприємств, які беруть участь у тендерах, фахівців із практичним досвідом виривання амброзії з коренем, а також низька зацікавленість таких підприємств у виконанні цієї роботи;

залишкова засміченість територій амброзією після проведення робіт із її виривання.

Експеримент продовжиться і в 2026 році. Силами громадськості був проведений вибіркового контролю якості робіт з виривання амброзії.

Взято участь у толоці, яку організувала Хортицька райдержадміністрація. Повністю вирвали амброзію на площі 0,8 га в парку Героїв Національної Гвардії в Хортицькому районі. Заощадили для бюджету 60 000 грн, які Хортицькою райдержадміністрацією заплановано використати на будівництво дитячих майданчиків.

Взято участь у виїзній роботі комісії по екології, на якій перевіряли якість боротьби з амброзією в Дубовому Гаю.

Прийнято участь в роботі постійно діючої міської робочої групи по координації боротьби з карантинними рослинами.

Домоглися масового покосу заражених амброзією територій наприкінці липня - на початку серпня, що призвело до суттєвого зменшення концентрації пилку амброзії в місті.

Проводили опитування запоріжців у Фейсбук з питання, як почуваються алергіки порівняно з попередніми роками.

Провели зустріч представниками органів місцевого самоврядування, на якій обговорили зміни, які будуть внесені до програми боротьби з карантинними рослинами у зв'язку із завершенням терміну її дії.

Взято участь у адвокації покращення якості повітря в м. Запоріжжя.

Взято участь в боротьбі проти забудови парків та скверів.

У 2025 році ініціатива виконувала роль громадського монітора, інформаційного майданчика та джерела тиску на владу щодо більш ефективної боротьби з амброзією. В результаті спостерігається майже трикратне зменшення кількості звернень городян до лікарів з симптомами алергії.

Суттєво збільшилася кількість опитуваних у фейсбук, які стверджували, що переносять сезон цвітіння амброзії краще, ніж в минулі роки.

Тема виривання амброзії з коренем була не лише предметом громадської кампанії, а й частково застосовувалась у міській практиці.

Громадська організація «Маю право дихати» здійснює діяльність, спрямовану на захист конституційного права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля, розвиток громадського екологічного контролю, сприяння відкритості органів влади та залучення мешканців до вирішення екологічних проблем Запорізької області.

Основні напрями діяльності у 2025 році:

1. Захист права мешканців на безпечне атмосферне повітря. Протягом 2025 року організація здійснювала громадський контроль за станом атмосферного повітря в місті Запоріжжі, аналізувала повідомлення мешканців щодо випадків задимлення, викидів забруднюючих речовин та погіршення якості повітря, роз'яснення запоріжцям як користуватись офіційним ресурсом Міндовкілля «Екозагроза».

Підготовлено та направлено численні звернення, запити та скарги до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, контролюючих та правоохоронних органів щодо:

випадків наднормативних викидів;

аварійних ситуацій на промислових підприємствах;

забезпечення відкритості екологічної інформації, в тому числі пропозиції до поліпшення інтерфейсу подачі екоінформації ЗОЦКПХ у Фейсбуці. Прийнято участь у круглому столі в ЗОЦКПХ на екологічні теми. Організація виступила за відновлення фінансування пересувної лабораторії;

удосконалення системи моніторингу атмосферного повітря.

Члени організації брали участь у роботі консультативно-дорадчих органів та робочих груп з питань покращення стану атмосферного повітря. Проведена акція спротиву «Програма-лайно» в травні 2025 року.

2. Захист зелених зон та рекреаційних територій. Організація брала активну участь у захисті парків, скверів та інших зелених зон від забудови або необґрунтованого видалення зелених насаджень.

3. Здійснювався громадський контроль за дотриманням вимог природоохоронного законодавства під час прийняття рішень щодо використання територій загального користування. В грудні 2025 року представники ГО були присутні на засіданні постійної комісії з екології на звітуванні заводів-забруднювачів.

4. Розвиток громадської участі. У 2025 році ГО «Маю право дихати» сприяла залученню мешканців до участі у громадських слуханнях, консультаціях та інших формах місцевої демократії.

Проводилась інформаційна та роз'яснювальна робота щодо екологічних прав громадян, механізмів захисту довкілля та інструментів громадського контролю.

4. Взаємодія з органами влади. Організація системно взаємодіяла запитам, зверненнями, скаргами з Запорізькою міською радою, Запорізькою обласною військовою адміністрацією, Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України, Державною екологічною інспекцією, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, правоохоронними органами та іншими державними установами та громадськими об'єднаннями.

У 2025 році діяльність ГО «Маю право дихати» була спрямована на захист екологічних прав громадян, забезпечення відкритості екологічної інформації, посилення громадського контролю та сприяння прийняттю екологічно відповідальних рішень органами влади.

Громадська організація «Екосенс» спільно з Лабораторією громадських досліджень «Довкола» з 2022 року проводять моніторингові дослідження стану малих річок Запоріжжя. Знищення Каховської ГЕС у червні 2023 року різко погіршило гідрологічну ситуацію в регіоні. Спрацювання Каховського водосховища створило загрозу нестачі води, підвищеного забруднення, руйнування водних екосистем. У такій ситуації значення малих річок Запорізької громади – Мокрої, Сухої – зросло багаторазово. Це не лише резервне джерело аварійного водопостачання, а й осередок біорізноманіття, регулятор мікроклімату, складова зеленої інфраструктури громад. ГО уперше в Україні застосувала масове висадження бузку на берегах річки як засіб протидії ерозії та сповзанню ґрунту. 26 жовтня 2025 року волонтерами та представниками спільноти було висаджено понад 100 кущів бузку на берегах річки Суха в місці впадіння в Дніпро. Бузок має багато переваг для протиерозійного озеленення: це посухостійка, медоносна рослина, з міцною кореневою системою, яка добре укріплює ґрунт.

Цього року активісти і дослідники громадської організації «Екосенс» заклали кілька клумб з багаторічних трав і квітів: у парку Слави в центрі міста,

в дитсадках, в реабілітаційному закладі. Метою заходу є показати містянам красу квітучих трав'яних луків, але дослідити, які травосуміші краще почуватимуться у кліматі Запоріжжя, залишаться декоративними під пекучим сонцем і без регулярного поливу й догляду. Причому висівалися не тільки готові травосуміші з Нідерландів, Німеччини, Великої Британії, але і місцеві види степових і лугових трав. Крім злакових трав, до суміші ввійшли волошка, гвоздика, деревій, мак, дзвоники, звіробій, льон, меліса, миколайчики, шавлія та інші рослини.

Упродовж жовтня 2024 – березня 2025 року понад 160 освітян з різних закладів дошкільної, шкільної та позашкільної освіти Запоріжжя вивчали питання зміни клімату та його впливу на міста громади, знайомилися з концепцією природоорієнтованих рішень для адаптації до зміни клімату та відновлення довкілля. Також учасники курсу відвідали практичні воркшопи та працювали над власними екопроектами, які хотіли би реалізувати для зеленого відновлення. В результаті учасники Кліматичної школи розробили 42 надихаючі проекти, серед яких були екосади, простори гарденотерапії, демонстраційні клумби, STEM-локації, навчальні лабораторії на базі пришкільних територій і інші. Для їх оцінювання була створена «Кліматична рада» з 9 науковців і громадських експертів у сфері екології, біології, садово-паркового господарства, сталого розвитку. Топ-10 найсильніших ініціатив були презентовані на загал та заручились менторською підтримкою для подальшої практичної реалізації.

10 жовтня 2025 року організовано і проведено секцію «Співпраця влади і громади у стратегічному розвитку регіону: проблеми і рішення». Захід став продовженням минулорічного Форуму, де публічно говорили про інструменти громадської участі та народовладдя під час війни. Цього року ішлося вже про довгострокові механізми відновлення й розвитку територій. Представники Ради відновлення поділилися реальними кейсами про участь громадських організацій в аналізі місцевих політик і впровадженні нових підходів до управління територіями, залученість до розробки регіональних стратегій, досвід співпраці влади та громади в Запорізькій, Кушугумській, Широківській і інших територіях.

ГО організувала Конференцію стійкості «Незламний Південний Схід», щоб влада і фахівці Запоріжжя, Херсону, Миколаєва змогли обмінятися досвідом і кейсами раннього відновлення і суспільної стійкості, які у всіх різні, попри схожі виклики.

Проекти, які релізував ГО «Екосенс» 2025 року:

1. Інституційна підтримка ГО «Екосенс» (Prague Civil Society Centre);
2. «Зелена стратегія для розвитку і відновлення Кушугумської громади» (Міжнародний фонд «Відродження»);
3. «Імпульс для екосенсу: розвиток громадської аналітики Південного Сходу України» (Міжнародний фонд «Відродження» та Фонд Східна Європа за фінансування Норвегії (Norad) та Швеції (Sida));
4. «Міжрегіональна Конференція стійкості «Незламний Південний Схід»;

5. «Новий імпульс для зеленого відновлення Запоріжжя»;

6. «Незламний офіс для відновлення» (всі - Міжнародний фонд «Відродження» та Фонд Східна Європа за фінансування Норвегії (Norad) та Швеції (Sida).

Більше інформації про роботу ГО «Екосенс» та зелене відновлення Запоріжжя на інформаційному ресурсі <https://vidnova.info/>.

Діяльність громадських рад

З метою вирішення найважливіших для регіону екологічних питань, що потребують спільного пошуку напрямків їх розв'язання, всебічного комплексного підходу та системної координації діяльності служб і відомств у сфері екології та природокористування при Запорізькій обласній державній адміністрації розпорядженням голови Запорізької обласної військової адміністрації від 09.11.2023 № 652 створена та функціонує науково-експертна екологічна рада. До її складу входять представники вищих навчальних закладів, промислових підприємств, територіальних органів центральних органів виконавчої влади та громадських організацій. У 2025 року проведено 4 засідання, на яких розглянуто наступні питання:

20 березня 2025 року проведено засідання науково – експертної екологічної ради при Запорізькій обласній державній адміністрації з питання «Утворення відходів від руйнувань через військову агресію рф. Досвід Чехії з переробки будівельних відходів на нові матеріали»;

05 червня 2025 року проведено засідання науково – експертної екологічної ради при Запорізькій обласній державній адміністрації з питання «Екологічний стан малих річок міста Запоріжжя»;

11 липня 2025 року проведено засідання науково – експертної екологічної ради при Запорізькій обласній державній адміністрації на тему: «Адаптація Запорізької області до зміни клімату: актуальність оцінки вразливості та можливості впровадження природоорієнтованих рішень»;

4 грудня 2025 року проведено засідання науково-експертної екологічної ради при Запорізькій облдержадміністрації на тему «Динаміка змін якості повітря в Запорізькій області у 2024 році».

Інформацію про результати проведених засідань розміщено на сайті Запорізької облдержадміністрації та на сторінці Департаменту захисту довкілля Запорізької облдержадміністрації у Facebook.

12. Екологічна освіта та інформування

Екологічна освіта та інформування - це безперервний процес навчання, виховання та поширення знань про довкілля, спрямований на формування екологічної свідомості, культури та відповідального ставлення до природи задля забезпечення сталого розвитку суспільства.

Основними цілями та завданнями екологічної освіти та інформування є:
формування системних екологічних знань;

виховання поваги до природних ресурсів;
розвивання готовності розв'язувати екологічні проблеми;
стимулювання практичних дій на захист довкілля.
Екологічна освіта реалізується на рівні
дошкільної та шкільної освіти (інтеграція екологічних тем у заняття, уроки та проєкти);
вищої та професійної освіти (підготовка профільних фахівців-екологів, які проводять моніторинг і дослідження);
інформування громадськості (поширення актуальних даних через ЗМІ, державні портали та громадські ініціативи щодо якості повітря, води та поводження з відходами).

Еколого-натуралістичний напрям позашкільної освіти в Запорізькій області впроваджується комунальним закладом «Запорізький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Запорізької обласної ради (далі – ЗОЦЕНТУМ), натуралістичними відділами закладів позашкільної освіти: Заклад позашкільної освіти «Дитячий парк «Запорізький міський ботанічний

сад» Запорізької міської ради, Енергодарський центр туризму, краєзнавства та спорту Енергодарської міської ради Запорізької області (на підконтрольній території України); в гуртках, секціях, клубах та інших творчих учнівських об'єднаннях на базі закладів загальної середньої освіти, закладів загальної середньої освіти з інтернатами (пансіонами).

У ЗОЦЕНТУМ організовано роботу 62 гуртків, в яких здобувають позашкільну освіту понад 740 вихованців/слухачів закладів загальної середньої освіти, закладів загальної середньої освіти з інтернатами (пансіонами), закладів дошкільної освіти; закладів освіти 3-х об'єднаних територіальних громад області: Оріхівської міської ради Пологівського району; Широківської сільської ради, Кушугумської селищної ради Запорізького району Запорізької області. Мережа гуртків: «Природа рідного краю», «Юні друзі природи», «Абетка природознайки», «Юні флористи», «Юні екологи», «Природнича фотозйомка», «Екоблогінг», «Екологічний театр», «Захист довкілля в умовах воєнних дій», «Відповідальне споживання», «Основи цитології», «Екоблогінг», «Основи дослідницької діяльності», «Біологія людини», «Біологія тварин», «Біологія рослин» та інші.

ЗОЦЕНТУМ продовжено роботу над проєктом «Еколого-натуралістичний модуль в освітніх закладах територіальних громад».

З метою залучення учнівської молоді закладів освіти та учасників громадських дитячих екологічних об'єднань до роботи щодо поліпшення стану довкілля, підвищення екологічної свідомості і культури ЗОЦЕНТУМ проведено низку масових заходів (конкурсів, акцій, проєктів): круглий стіл «Довкілля

починається з тебе», інформаційна екогодина «Права знай та обов'язки не забувай!»; конкурс анімало-ерудитів «Ми і тварини»; діалог юних науковців «Зміна клімату: глобальна проблема чи перебільшення»; віртуальна лабораторія «Розкриваємо таємниці природи»; мандрівка стежиною природи «Зелений друг завжди допомагає – тисячі долонь нам простягає»; гра-подорож «Тварини Червоної книги України»; проєкт «Готелі для комах», навчальний практикум з екобезпеки, гра-подорож «Мешканці водно-болотних угідь», пізнавальна година «Вода знайома й загадкова», Екодія «На захист природи Хортиці», вікторина «Лісові таємниці», інтелектуальна гра-змагання «Енергетичні рішення проти зміни клімату», «Посади дерево», Толока «Паростки надії».

З метою залучення учнівської молоді закладів освіти та учасників громадських дитячих екологічних об'єднань до роботи щодо поліпшення стану довкілля, підвищення екологічної свідомості ЗОЦЕНТУМ проведено низку масових заходів (конкурсів, акцій, проєктів): круглий стіл до Всесвітнього дня вторинної переробки «За життя без сміття»; екологічний проєкт «Осінній падолист», тематична розвага до Міжнародного дня Чорного моря «На хвилях Чорного моря»; гра-подорож «Овочевий ярмарок»; виставка робіт з природного матеріалу «Осінь усміхається»; проєкт до Всесвітнього дня захисту тварин «Вуличні тварини – не вороги»; екомандрівка «Зелені скарби України»; диспут «Чого бояться мікроби»; виховна година «Ми всі маємо право на чисте повітря»; Акція «Збережи ялинку».

У 2025 році ЗОЦЕНТУМ проведено новий обласний заочний конкурс «Енциклопедія юного натураліста». Конкурс проводився з метою формування екологічної культури дітей та підлітків, розвитку дослідницьких навичок та заохочення їх до вивчення природи рідного краю. Учасниками заходу стали учні з 16 закладів освіти Запорізької міської ради та закладів освіти Василівської та Пологівської міських рад; Долинської, Матвіївської, Малобілозерської, Павлівської, Широківської сільських рад, Кушугумської селищної ради та вихованці комунального закладу «Матвіївська загальноосвітня санаторна школа-інтернат I-III ступенів» Запорізької обласної ради; комунального закладу «Запорізька спеціальна загальноосвітня школа-інтернат «Оберіг» Запорізької обласної ради. Здобувачі освіти представили більше 100 матеріалів статей-сторінок для онлайн-енциклопедії у два розділи «Флора» та «Фауна Запорізької області». Матеріали містили: наукову класифікацію об'єктів дослідження; авторські фото або ілюстрації; опис зовнішнього вигляду, ареалу, поведінкових або біологічних особливостей; цікаві факти, легенди, історичні згадки; інформацію про природоохоронний статус видів.

Учасники конкурсу – як індивідуальні автори, так і командні – досліджували рослинний та тваринний світ Запорізького краю. Вони збирали та опрацьовували інформацію про обрані види флори та фауни, оформлювали матеріали у форматі статей для створення майбутньої онлайн-енциклопедії природної спадщини регіону.

Згідно з наказом Департаменту освіти і науки облдержадміністрації від 01.10.2025 № 423 «Про організацію та проведення обласного зльоту «Країна Юннатія – 100 років в гармонії з природою» в рамках обласного еколого-патріотичного проекту «Зелена хвиля Перемоги», з нагоди відзначення 100-річчя юннатівського руху в Україні та з метою виховання у молоді почуття патріотизму, любові до рідного краю, комунальним закладом «Запорізький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Запорізької обласної ради 29 жовтня 2025 року проведено обласний зліт «Країна Юннатія – 100 років в гармонії з природою» в рамках обласного еколого-патріотичного проекту «Зелена хвиля Перемоги» (далі – Зліт).

До участі в Зльоті долучилися 97 здобувачів освіти від закладів загальної середньої та позашкільної освіти Запорізької області: Запорізької гімназії «Основа» Запорізької міської ради, Запорізької гімназії № 4 Запорізької міської ради, Запорізької гімназії № 60 Запорізької міської ради, Запорізької гімназії № 111 Запорізької міської ради; комунального закладу загальної середньої освіти «Кушугумська гімназія «Інтелект» Кушугумської селищної ради Запорізького району Запорізької області, Лукашівської гімназії «Мрія» Широківської сільської ради Запорізького району Запорізької області, Петропільського ліцею Широківської сільської ради Запорізького району Запорізької області; комунального закладу «Запорізька спеціалізована школа-інтернат II-III ступенів «Козацький лицей» Запорізької обласної ради, комунального закладу «Малобілозерська спеціалізована естетична школа-інтернат II-III ступенів «Дивосвіт» Запорізької обласної ради, комунального закладу «Запорізький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Запорізької обласної ради.

Учасники Зльоту ознайомились з інформацією про історією та здобутками юннатівського руху в Запорізькій області. Вихованці комунального закладу «Запорізький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Запорізької обласної ради, здобувачі освіти комунального закладу «Малобілозерська спеціалізована естетична школа-інтернат II-III ступенів «Дивосвіт» Запорізької обласної ради презентували екопроекти «Україна починається з мене: сила родини у збереженні природи» та «Лісова терапія, або зелена сила нації»; здобувачі освіти комунального закладу загальної середньої освіти «Кушугумська гімназія «Інтелект» Кушугумської селищної ради Запорізького району – «Підрив Каховської гідроелектростанції: глобальна проблема сучасності» та «Модель раціону виживання в умовах війни: харчові ресурси та поживність»; здобувачі освіти Лукашівської гімназії «Мрія» Широківської сільської ради Запорізького району – «Дощовий черв'як: маленький герой ґрунту».

Досвідом волонтерської діяльності «Допоможи безпритульним тваринам» поділились здобувачі освіти комунального закладу «Запорізький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Запорізької обласної ради, Запорізької гімназії «Основа» Запорізької міської ради, Запорізької гімназії № 60 Запорізької міської ради, Запорізької гімназії № 111

Запорізької міської ради; надано благодійну допомогу місцевим притулкам «Кицькін дім Запоріжжя» та «Дай лапу, друже».

Під час Зльоту юннати презентували свої цікаві хоббі та захоплення. Здобувачі освіти Петропільського ліцею Широківської сільської ради Запорізького району поділилися секретами виготовлення українських дідухів. Проєкт «Міні-екосистеми у склі: життя під куполом» представили здобувачі освіти комунального закладу загальної середньої освіти «Кушугумська гімназія «Інтелект» Кушугумської селищної ради Запорізького району. Вихованці комунального закладу «Запорізька спеціалізована школа-інтернат II-III ступенів «Козацький ліцей» Запорізької обласної ради презентували лікарські рослини Запорізького краю та їх застосування у славетні часи козацтва. Здобувачі освіти Запорізької гімназії № 4 Запорізької міської ради представили колекцію «Мушлі – таємничий світ підводного царства» та поінформували про їх застосування і феномен звуку. Колекції кімнатних рослин та декоративних тварин презентували здобувачі освіти комунального закладу «Запорізький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Запорізької обласної ради та комунального закладу загальної середньої освіти «Кушугумська гімназія «Інтелект» Кушугумської селищної ради Запорізького району.

Учасники Зльоту проявили високий рівень підготовки до виступів, продемонстрували творчі здобутки власних досліджень. Виступи супроводжувалися демонстраціями фотографій та відеороликів. Зліт об'єднав учнівську молодь, яка прагне зробити вагомий внесок у збереження довкілля Запорізького краю.

У листопаді завершено проведення обласного конкурсу проєктів «Готелі для комах», який проводився з метою формування екологічної свідомості у дітей, ознайомлення з роллю комах у природі та важливістю їх збереження, розвитку творчих здібностей. Учасники представили незвичайні будиночки для комах з різних природних матеріалів: деревини, кори, соломи, сухих гілок, шишок, очерету та моху; надали описи та креслення конструкцій, фотографії встановлених «готелей», щоденники спостережень за комахами. Покрокову інструкцію виготовлення готелю «Жужик» (з зонами «гілочковий коридор», «шишкова кімната», «кора-пентхаус») представив учень Запорізької гімназії № 80.

Вихованець комунального закладу «Малобілозерська спеціалізована естетична школа інтернат II-III ступенів «Дивосвіт» Запорізької обласної ради презентував звіт зі зробленими розрахунками матеріалів для каркасу будиночка та представив журнал спостережень. Члени екооб'єднання «Планета «ЕКО» Запорізької гімназії № 106 вирішили не просто виготовити «готель», а й навчити цьому молодших школярів»; провели майстер-клас для учнів 4-го класу, де розповіли про призначення будиночки для комах та провели гру «Корисні та шкідливі комах».

«Комашковий готель» схожий на природну квітку (7 пелюстків - «квартирки-комашинки») представив учень Запорізької гімназії № 71.

Експериментальний вулик, який виготовлено з прозорого акрилу (оргскла) та фанери презентував учень комунального закладу «Запорізька спеціалізована школа-інтернат II-III ступенів «Козацький ліцей» Запорізької обласної ради. Форма вулика, що нагадує соту, спрощує роботу з бджолами та підвищує ефективність пасіки, а прозорі стінки надали можливість візуального контролю за поведінкою бджіл без порушення мікроклімату гнізда.

Учасники Конкурсу створили не тільки «природні будиночки для маленьких помічників», вони відкрили двері до таємниць світу комах та показали їх важливість для екосистеми.

Для гуртківців ЗОЦЕНТУМ проведено лабораторний практикум з перевірки біологічних зразків ссавців на наявність паразитів на базі лабораторії кафедри біології лісу, мисливствознавства та іхтіології біологічного факультету ЗНУ та зустріч з фахівцями Державного екологічного нагляду щодо актуальних питань екологічного законодавства у лісомисливській галузі.

Проведені обласні етапи Всеукраїнських конкурсів: «Культура домівки», «Моя країна – Україна!», «DreamECO», «Дослідницький марафон», «Плекаємо сад», «Галерея кімнатних рослин», «Птах року», «Парки-легені міст і сіл», «Вчимося заповідувати», «Паросток», «Юний генетик та селекціонер», «Новорічна композиція».

У всіх закладах освіти на підконтрольній Україні території області проведена кампанія з підвищення обізнаності з управління відходами. Основна мета заходів - формування в учнів екологічної свідомості, популяризація практик роздільного збору та зменшення обсягів утворення побутових відходів.

У межах реалізації заходів на період 2025 року відповідно до державної політики у сфері управління відходами, у закладах загальної середньої та дошкільної освіти здійснювалися цілеспрямовані дії з підвищення обізнаності учасників освітнього процесу щодо проблем управління з відходами, вторинного використання ресурсів та зменшення обсягів сміття.

Протягом звітнього періоду проведено інформаційно-роз'яснювальні кампанії з таких тем, як: принципи сортування відходів, переваги переробки, шкідливість несанкціонованих звалищ та роль кожного у формуванні культури відповідального споживання.

Організовано та проведено 17 круглих столів за участю учасників освітнього процесу, представників громадських організацій та місцевих органів влади на теми: «Сортування як стиль життя», «Відходи - ресурс майбутнього» тощо.

У межах шкільних заходів проведено понад 40 інформаційних сесій та інтерактивних занять, у яких взяли участь понад 7 000 учнів.

Розроблено та поширено понад 3 500 примірників інформаційних буклетів та плакатів «Чисте довкілля – наша відповідальність» щодо роздільного збору сміття, повторного використання ресурсів та зменшення утворення відходів.

Впроваджено проєкт «Компостуй – не сміти!», у рамках якого учні ознайомилися з методами домашнього компостування, виготовили

індивідуальні контейнери для органічних відходів та провели спостереження за процесом утворення компосту.

Проведено серію екоуроків та інтерактивних практикумів з теми «Домашнє компостування як елемент екологічної культури», а також організовано виставку виробів із вторинної сировини та презентацію методів утилізації біовідходів у домашніх умовах.

Окремі заклади освіти також залучають батьківську громадськість до поширення практик компостування в домашніх господарствах. Наприклад, у рамках заходу «Екохаб у громаді» проведено спільну зустріч із батьками, під час якої обговорювалися переваги застосування домашніх компостерів.

Практика домашнього компостування поступово впроваджується в освітній процес, як один із напрямів формування відповідального ставлення до довкілля, розвитку навичок ощадливого природокористування та практичної екології.

У закладах загальної середньої освіти проведено тренінги, тематичні тижні та інтерактивні заняття на тему: «Сміття — не кінець, а початок», «Майбутнє планети — у наших руках» тощо.

У закладах дошкільної освіти проведено виховні заняття у формі ігор, екоказок, творчих майстерень зі створення виробів із вторинної сировини.

Зкладами освіти залучено батьків дітей до участі в тижні екології, під час якого проведено майстер-класи «Друге життя речей».

Відбулися заходи «Сортуй сміття – збережи майбутнє» для учнів та вихованців закладів освіти, інтерактивні лекції про переробку пластику та паперу, а також конкурс еко-плакатів.

Для підтримки проведених заходів поширені: методичні рекомендації для педагогів, інформаційні буклети для батьків, навчальні презентації для учнів, тематичні розмальовки для дошкільнят.

Екологічна освіта та інформування у закладах вищої освіти (ЗВО) формують екологічну культуру студентів, поширюють знання про захист довкілля та впроваджують принципи сталого розвитку в освітній процес і побут університетів. Навчання професійних екологів, інженерів з довкілля та менеджерів природокористування здійснюється на профільних факультетах ЗВО Запорізького регіону.

Упродовж 2025 року:

за спеціальністю 101 «Екологія» на кафедрі загальної та прикладної екології і зоології **Запорізького національного університету** підготовлено 79 фахівців, у тому числі за освітніми рівнями: «бакалавр» - 38, «магістр» - 41;

за спеціальністю 183 (G2) «Технології захисту навколишнього середовища» на кафедрі металургійних технологій, екології та техногенної безпеки **Інженерного навчально-наукового інституту ім. Ю.М. Потебні** Запорізького національного університету підготовлено 62 фахівці, у тому числі за освітніми рівнями: «бакалавр» - 24, «магістр» - 38;

за спеціальністю Е2 Екологія у **Таврійському державному агротехнологічному університеті ім. Д. Моторного** підготовлено 24 фахівці, у тому числі за освітніми рівнями: «бакалавр» - 14, «магістр» - 10;

Кафедрою загальної гігієни, медичної екології та профілактичної медицини **Запорізького державного медико-фармацевтичного університету** велась активна робота щодо екологічного виховання студентської молоді при викладанні дисциплін: «Гігієна та екологія» на 2-му, 3-му та 6-му курсах I - III медичних та міжнародного факультетів, «Гігієна та екологія з гігієною дитячого та підліткового віку» на 3-му та 6-му курсах II медичного факультету, «Гігієна та екологія з гігієнічною експертизою» на 3-му та 4-му курсах II медичного факультету, «Гігієна та основи екології» на 2 курсі III медичного факультету, «Гігієна у фармації та екологія» на 2 курсі фармацевтичного та міжнародного факультетів усіх спеціальностей кваліфікаційних рівнів бакалавр та магістр під час лекцій, практичних занять та проведення науково-дослідної роботи зі студентами. Загалом на кафедрі щороку навчаються в середньому 1500 студентів.

На кафедрі загальної гігієни, медичної екології та профілактичної медицини функціонує науковий студентський гурток з питань гігієни та екології.

На кафедрі видавалися навчальні, навчально-методичні посібники та збірники з питань екології, серед яких:

«Гігієна з гігієнічною експертизою. Комплексна оцінка стану навколишнього середовища»: збірник тестових завдань для студентів для студентів IV курсу спеціальності «Технології медичної діагностики та лікування»;

Hygiene and ecology (Special hygiene issues): Study and methodological guide to practical classes of students of the 2nd year of international faculty, specialty - «Dentistry»;

Hygiene and ecology: Study and methodological guide for independent work for students of the 2nd year of international faculty, specialty «Dentistry»;

Оцінка стану навколишнього середовища та його впливу на здоров'я населення. (Тропічна гігієна). Навчальний посібник для студентів 6 курсу;

Оцінка стану навколишнього середовища та його впливу на здоров'я населення. Навчальний посібник для студентів 6 курсу.

На кафедрі «Композиційні матеріали, хімія та технології» **Національного університету «Запорізька політехніка»** викладається ряд дисциплін, спрямованих на розвиток екологічної освіти та формування й розширення світогляду студентів у галузі охорони довкілля.

Обов'язкова дисципліна «Хімія та основи екології» (для здобувачів освіти транспортного, інженерно-фізичного та машинобудівного факультетів) включає теми занять екологічного спрямування: «Захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, припинення процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття», «Управління водними ресурсами та санітарією. Збереження та раціональне використання океанів,

морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку», «Джерела забруднення навколишнього середовища та вплив різних галузей промисловості на довкілля», «Еколого-хімічні проблеми і шляхи їх вирішення. Заходи боротьби зі зміною клімату та її наслідками. Недорогі, надійні, стійкі та сучасні джерела енергії» тощо.

Вибіркова дисципліна «Основи екології» (загальноуніверситетський каталог) включає 2 модулі: «Загальні поняття та закони екології» (зокрема, теми «Джерела забруднення навколишнього середовища. Екологічні нормативи та стандарти якості», «Вплив різних галузей промисловості на довкілля») та «Еколого-хімічні проблеми» (теми «Екологічний стан окремих регіонів України», «Альтернативні джерела енергії», «Еколого-хімічні проблеми і шляхи їх вирішення», «Наслідки екологічних катастроф»).

Вибіркова дисципліна «Шкідливі речовини та їх утилізація» (загальноуніверситетський каталог) включає 2 модулі: «Загальні поняття про шкідливі речовини та методи утилізації» (зокрема, теми «Класифікація методів знешкодження та утилізації. Нормативні документи у сфері поводження з відходами», «Утилізація гуми, полімерів, композиційних матеріалів та пластмас») та «Утилізація відходів різних галузей промисловості України» (теми «Утилізація відходів кольорової та чорної металургії», «Утилізація відходів хімічної промисловості та агрохімікатів», «Знешкодження та переробка радіоактивних токсичних речовин», «Організація поводження з медичними відходами»).

Вибіркова дисципліна «Техноекологія» (каталог факультету БАД) містить 2 модулі: «Джерела техногенних забруднень. Природні ресурси» та «Очищення стічних вод. Екологобезпечні технології».

Вибіркова дисципліна «Транспортна екологія» (каталог транспортного факультету) має 2 модулі: «Характеристика впливу на довкілля автомобільного та залізничного транспорту» та «Характеристика впливу на довкілля авіаційного, водного та трубопровідного транспорту».

13. Міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища

У зв'язку з введенням воєнного стану у 2025 році під час співпраці з міжнародними організаціями та донорами основна увага приділялася підтримці населення регіону, забезпеченню гуманітарною допомогою, а також реалізації проєктів у сферах енергетичної безпеки, критичної інфраструктури та екологічної стійкості.

Протягом 2025 року проведено низку зустрічей із міжнародними організаціями та партнерами, зокрема:

08 січня 2025 року – відбулася зустріч очільника області з делегацією Міжнародного Комітету Червоного Хреста в Україні. Під час зустрічі представлено інформацію щодо безпекової та гуманітарної ситуації в області, а також презентовано пріоритетні проєкти у сферах безпечного навчання, охорони здоров'я, підтримки внутрішньо переміщених осіб, розвитку бізнесу, захисту населення, забезпечення критичної інфраструктури когенераційними установками, водо- та теплопостачання, ветеранської політики та міжнародного співробітництва.

09 січня 2025 року – проведено зустріч керівництва області з делегацією проєкту USAID «Зміцнення громадської довіри» (UCBI). За результатами зустрічі представникам облдержадміністрації, районних державних адміністрацій та 16 територіальних громад області передано зарядні станції EcoFlow потужністю 2400 Вт для забезпечення безперебійної роботи органів влади під час відключень електроенергії.

13 лютого 2025 року – відбулася зустріч керівництва області з делегацією ПРООН в Україні. Сторони обговорили питання встановлення сонячних панелей на закладах охорони здоров'я у м. Запоріжжі та м. Вільнянськ, вплив реалізації проєктів на екологічну ситуацію, поводження з відходами, що утворюються під час монтажу обладнання, а також підтримку у розборі завалів після ракетних обстрілів. Окрему увагу приділено забезпеченню об'єктів критичної та соціальної інфраструктури когенераційними установками та обладнанням для вивезення та переробки відходів.

28 березня 2025 року – проведено зустріч керівництва області з Координатором системи ООН та Координатором з гуманітарних питань в Україні Маттіасом Шмале і представниками ПРООН в Україні. Під час зустрічі обговорено питання встановлення когенераційних установок та сонячних панелей на об'єктах критичної і соціальної інфраструктури області.

01 квітня 2025 року – організовано зустріч голови облдержадміністрації з делегацією Європейської Комісії та ПРООН в Україні щодо реалізації пріоритетних проєктів, зокрема встановлення когенераційних установок і сонячних панелей на об'єктах критичної та соціальної інфраструктури регіону.

11 червня 2025 року – відбулася зустріч керівництва області з делегацією Посольства Латвійської Республіки в Україні. Учасники обговорили безпекову ситуацію в м. Запоріжжі та прифронтових громадах, підтримку військових і внутрішньо переміщених осіб, відновлення пошкоджених об'єктів, модернізацію медичних закладів, розвиток децентралізованої енергосистеми, забезпечення сонячними панелями та когенераційними установками, а також підготовку регіону до можливих надзвичайних ситуацій, пов'язаних із ЗАЕС. Окремо порушувалися питання гуманітарної допомоги, проведення експертиз, навчань, закупівлі обладнання та транспорту.

11 листопада 2025 року – проведено зустріч керівництва області з делегацією представництва Хелп-Хільфе цур Зельбстхільфе е.Ф. в Україні. Під

час зустрічі обговорено напрями подальшої співпраці, зокрема у сферах енергетичної безпеки, відновлення водопостачання, забезпечення медичних закладів сучасним обладнанням та підтримки заходів з евакуації населення прифронтових територій. Представники організації висловили готовність надати пальне для потреб комунальних установ, що забезпечують функціонування об'єктів критичної інфраструктури області.

У 2025 році Запорізька область долучилась до українсько-фінського проєкту Ukraine–Finland Air Quality Improvement Project (UFAIR) зі створення сучасної системи моніторингу якості атмосферного повітря, який реалізується у співпраці між Міністерством економіки, довкілля та сільського господарства України та Фінським метеорологічним інститутом за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Фінляндії. Даний проєкт передбачає встановлення шести індикативних датчиків та двох референтних пунктів спостереження в декількох областях України, у тому числі одного датчика в Запорізькій області.

ВИСНОВКИ

Регіон з підвищеним рівнем техногенного навантаження та накопиченими впродовж десятиліть екологічними проблемами, частину з яких можна віднести до категорії загальнодержавних, вимагає проведення ефективної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища та прийняття виважених рішень. Негативна спадщина «радянської ідеології», притримування вже у незалежній державі концепції економічного зростання без наслідків для навколишнього середовища та надмірна централізація влади не сприяли покращенню ситуації.

Основними екологічними проблемами області залишаються:

забруднення атмосферного повітря викидами від промислових підприємств та автотранспорту;

забруднення водних об'єктів скидами із зворотними водами промислових підприємств та підприємств житлово-комунального господарства;

видалення, захоронення відходів металургійної, гірничодобувної, машинобудування та інших галузей промисловості, а також управління відходами I–III класів небезпеки;

порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону та забруднення підземних водоносних горизонтів;

підтоплення земель та населених пунктів регіону, поширення екзогенних геологічних процесів;

охорона, використання та відтворення дикої фауни і флори, проблеми природно-заповідного фонду.

Особливістю даного звітнього періоду, що вплинуло на результативні показники, є введення в Україні воєнного стану та проведення воєнних дій росії на території України.

Військова агресія росії призвела до цілого ряду небезпечних впливів на всі

складові навколишнього природного середовища: атмосферне повітря, ґрунти та ландшафти, поверхневі та підземні води, рослинність, тваринний світ. Основна небезпека для навколишнього природного середовища в умовах воєнних дій пов'язана з ризиком забруднення через пошкодження промислових підприємств та інфраструктурних об'єктів внаслідок влучання боєприпасів або аварійне порушення їх роботи через припинення електропостачання, водопостачання, газопостачання, порушень технологічних процесів тощо.

Забруднення ґрунтів, атмосферного повітря, водних ресурсів та підземних вод у зв'язку із накопиченням відходів руйнувань, пошкодженої або знищеної техніки, відходів від використання озброєння. Руйнуються природні ландшафти, знищується родючість ґрунтів.

Внаслідок пожеж знищуються унікальні природні комплекси. Залишається актуальним питання збереження територій природно-заповідного фонду.

На непідконтрольній території області здійснюється вирубка лісових насаджень та полезахисних лісових смуг, у тому числі на територіях природно-заповідного фонду. Враховуючи географічні особливості регіону, в подальшому це може призвести до виникнення природного явища, як пилові бурі.

Лише за 2025 рік Державною екологічною інспекцією Південного округу розраховано збитків, завданих довкіллю Запорізької області, на загальну суму 8 023 059,1 тис. грн, у т.ч.:

атмосферне повітря –	613 900,04 тис. грн;
земельні ресурси –	7 382 615,18 тис. грн;
природно-заповідний фонд –	26 543,88 тис. грн.

Особливе занепокоєння викликає ситуація на Запорізькій атомній електростанції.

У 2025 році ситуація на тимчасово окупованій Запорізькій АЕС залишалася критично нестабільною та загрожувала ядерній безпеці через постійні знеструмлення, мілітаризацію станції та деградацію обладнання.

Станція регулярно втрачала зовнішнє живлення, переходячи на аварійні дизель-генератори. Протягом 2025 року на Запорізькій АЕС зафіксували 12 повних блекаутів, під час яких станція повністю втрачала зв'язок із зовнішніми лініями електропередачі та залежала виключно від аварійних дизель-генераторів. Це становило майже половину від усіх відключень, що відбулися з моменту окупації. Найтриваліший і найбільш критичний блекаут за весь час окупації стався саме у 2025 році — станція перебувала в режимі аварійного живлення цілий місяць, із 23 вересня до 23 жовтня 2025 року.

Крім того, часті перезапуски генераторів прискорюють зношування технічних систем. Усі блоки ЗАЕС утримувалися в режимі «холодного зупину», проте через підлив Каховської ГЕС і проблеми зі ставком-охолоджувачем ризику для охолодження залишалися високими. Об'єкт контролювався російськими військами та некомпетентними «управліннями». Територія використовувалася як військова база, що унеможливлювало повноцінний контроль з боку МАГАТЕ.

Наразі Запорізька область залишається регіоном із високою концентрацією підприємств важкої промисловості, проте повномасштабне вторгнення російської федерації загострило ситуацію. Внаслідок руйнувань промислових об'єктів, логістичного блокування та появи великої кількості відходів від руйнувань проблема їх накопичення, безпечного знешкодження та переробки становить серйозну загрозу для здоров'я населення та стану навколишнього природного середовища, і потребує підвищеної уваги на рівні регіональної та державної політики.

У 2025 році обсяги утворення відходів на ключових підприємствах Запорізької області зменшилися під впливом кількох чинників. Головною причиною стало зниження промислової активності, зупинка роботи ряду об'єктів та руйнування потужностей через повномасштабне вторгнення російської федерації. Водночас позитивну динаміку у майбутньому забезпечує впровадження новітніх технологій, екологічних заходів, а також інтеграція вимог Закону України «Про управління відходами» та профільного Національного плану управління відходами до 2033 року.

Головні виклики у сфері управління з побутовими відходами у Запорізькій області охоплюють такі аспекти:

- відсутність сучасних полігонів побутових відходів, при цьому більшість існуючих звалищ та полігонів практично вичерпали експлуатаційний ресурс та потребують реконструкції;

- відсутність сучасних сміттєсортувальних підприємств;

- нерозвинена система роздільного збирання побутових відходів, відсутні контейнери для сортування пластику, скла та паперу у більшості населених пунктів;

- пошкодження інфраструктури та поява великої кількості відходів від руйнувань.

Для вирішення вказаних проблем доцільно реалізувати такі заходи:

- створення мережі локальних та регіональних мобільних установок оброблення відходів від руйнувань;

- придбання мобільного пункту прийому небезпечних відходів у складі побутових – Екобус та контейнерів для збору небезпечних відходів у складі побутових (батареї, акумулятори побутові, люмінесцентні лампи, ВЕЕО, ртутьвмісні відходи);

- створення центрів/мобільних пунктів роздільного збирання та підготовки до повторного використання побутових відходів, для яких не встановлено системи розширеної відповідальності виробника;

- створення станцій перевантаження змішаних побутових відходів;

- оновлення матеріально-технічної бази для збирання змішаних побутових відходів та для роздільного збирання побутових відходів, щодо яких не запроваджено розширену відповідальність виробника;

- реконструкція та розширення існуючих полігонів для відходів, що не є небезпечними, які заплановані під регіональні полігони побутових відходів, із

можливістю створення окремих карт полігонів для видалення інертних відходів.

Збройна агресія російської федерації є чинником серйозної небезпеки для екології нашого регіону. Через ведення бойових дій природне середовище Запорізької області зазнає масштабних руйнувань та втрат. Серед ключових загроз виділяють:

засмічення ґрунтів відходами від руйнувань: тисячі гектарів земель покриті уламками ракет, боєприпасів, а також будівельним сміттям, що утворилося через знищення житлових будинків, лікарень та промислових об'єктів;

хімічне отруєння ґрунтів відбувається у місцях вибухів, у землю потрапляють токсичні залишки порохових газів, сірка, важкі метали (свинець, кадмій, миш'як) та залишки паливно-мастильних матеріалів, що знищує мікрофлору ґрунту та робить його безплідним.

Сучасний екологічний стан поверхневих водних об'єктів області формується під антропогенним впливом суб'єктів господарювання. Особливо відчутно реагують на будь-яке втручання екологічні системи малих річок, через їх низьку водність та низьку самоочисну здатність.

Найбільш суттєвими чинниками, що визначають екологічний стан водних об'єктів, є:

скидання забруднених та недостатньо очищених зворотних вод через неефективну роботу очисних споруд або взагалі їх відсутність;

змив забруднюючих речовин з урбанізованих територій внаслідок випадання атмосферних опадів безпосередньо у водні об'єкти або через мережу дощової каналізації;

прийом малими річками дренажних вод при захисті зрошуваних сільськогосподарських угідь, населених пунктів від підтоплення, з котрими до водних об'єктів вимиваються мінеральні солі, фосфати, органічні речовини, мінеральні добрива, пестициди і гербіциди;

відсутність водоохоронних зон та прибережних захисних смуг водних об'єктів; порушення режиму господарської діяльності в межах прибережних захисних смуг і водоохоронних зон;

надмірна зарегульованість річок ставками і водосховищами.

Крім того, руйнування греблі Каховської ГЕС та осушення Каховського водосховища призвело до кардинальної зміни гідрологічного режиму малих річок у нижньому б'єфі Дніпровської ГЕС.

Водність малих річок впала, що призвело до часткового обміління та пересихання русел, ерозії берегів та заростання русел рослинністю.

Для покращення екологічного стану водних об'єктів області необхідно проведення заходів за наступними напрямками:

реконструкція існуючих та будівництво в населених пунктах нових каналізаційних мереж і споруд на них;

упорядкування споруд водовідведення на об'єктах житлово- комунального господарства, господарських об'єктах та урбанізованих територіях;

встановлення водоохоронних зон та винесення в натуру меж прибережних захисних смуг в них;

відродження та підтримання сприятливого гідрологічного стану річок та ліквідація наслідків шкідливої дії вод;

створення більш чистого виробництва, замкнутах (безстічних) систем виробничого водопостачання, впровадження мало- і безводних технологій, забезпечення повторного використання стічних вод;

розширення та реконструкція на діючих підприємствах оборотних систем виробничого водопостачання, а також систем послідовного і повторного використання води.

Наслідки підризу греблі Каховської ГЕС у 2025 році увійшли у фазу глибокої структурної перебудови ландшафтів. Замість осушених водно-болотних угідь міжнародного значення в межах НПП «Великий Луг» та заповідної плавневої зони о. Хортиця (де було втрачено близько 85 % озерець) сформувалися нові сукцесійні екосистеми. Осушена частина акваторії перетворилася на масштабний самосівний лісовий масив верби та тополі.

На тимчасово окупованих територіях області продовжується неконтрольована вирубка лісових насаджень та полезахисних лісосмуг, у тому числі в межах об'єктів природно-заповідного фонду. У поєднанні з аномальною літньою спекою та масштабними пожежами від обстрілів це призвело до катастрофічної деградації степових ценозів і руйнування вітрозахисного каркасу. З огляду на географічні особливості краю, у середньостроковій перспективі це загрожує початком масштабної ерозії ґрунтів та регулярним виникненням пилових бур.

Через руйнівні наслідки бойових дій для довкілля, дії рф офіційно кваліфікуються як екоцид. Ретельне дослідження кожного факту шкоди природному середовищу є обов'язковим для підбору ефективних методів відновлення. Ліквідація забруднення земель, повітря та водних артерій стане тривалим процесом, який розтягнеться на десятиліття. Стабілізація екологічної ситуації та захист здоров'я населення є наріжними проблемами повоєнної відбудови України, що потребують об'єднання зусиль усього суспільства.

Підбиваючи підсумки, екологічна ситуація в Запорізькій області у 2025 році залишається критичною, але керованою завдяки постійному моніторингу та впровадженню першочергових заходів безпеки. Головними викликами року стали подолання довгострокових наслідків руйнування Каховського водосховища, стабілізація ситуації навколо водних ресурсів регіону та мінімізація промислового навантаження в умовах воєнних ризиків. Зібрані дані чітко вказують: розв'язання цих проблем потребує не локальних рішень, а комплексної стратегії екологічного відновлення, яка закладе фундамент для безпечного та сталого розвитку промислового серця України.

Довкілля Запорізького краю тримає свій власний, невидимий фронт. Попри колосальні виклики — від обміління річок до промислового смогу — регіон демонструє стійкість. Проте природа не може відновлюватися вічно без нашої допомоги. Цифри з цієї доповіді — це не просто статистика, це тривожний

дзвінок для кожного з нас. Сьогодні ми маємо об'єднати зусилля влади, бізнесу та громади, щоб перетворити екологічні виклики на чіткі кроки з еко-модернізації. Майбутнє Запоріжжя — це не лише міцний промисловий потенціал, це насамперед чисте повітря, безпечна вода та здорова громада.

